

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Α Β Ο Υ Λ Η Σ

Ζ' ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΒΟΥΛΗ

Ι' ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ)

ΣΥΝΟΔΟΣ Α'

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΙΕ'

Τετάρτη 14 Φεβρουαρίου 2001 (απόγευμα)

Αθήνα, σήμερα στις 14 Φεβρουαρίου 2001, ημέρα Τετάρτη και ώρα 18.40' συνήλθε στην Αίθουσα των συνεδριάσεων του Βουλευτηρίου η Βουλή σε ολομέλεια για να συνεδριάσει υπό την προεδρία του Α' Αντιπροέδρου αυτής κ. **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΓΕΙΤΟΝΑ**.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γείτονας): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αρχίζει η συνεδρίαση.

Έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα το δελτίο επικαίρων ερωτήσεων της Πέμπτης 15 Φεβρουαρίου 2001.

Α. ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ Πρώτου Κύκλου (Άρθρο 130 παρ. 4 Καν. Βουλής)

1. Η με αριθμό 590/12.2.2001 επίκαιρη ερώτηση του Βουλευτή του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος κ. Πέτρου Κατσιλιέρη προς τον Υπουργό Γεωργίας, σχετικώς με τον σχεδιασμό ανάπτυξης του κλάδου της ανθοκομίας στην περιοχή Τριφυλίας, του Νομού Μεσσηνίας.

2. Η με αριθμό 598/12.2.2001 επίκαιρη ερώτηση του Βουλευτή της Νέας Δημοκρατίας κ. Αθανασίου Δαβάκη προς τον Υπουργό Πολιτισμού, σχετικώς με την ένταξη, στο Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, του νέου Μουσείου Σπάρτης.

3. Η με αριθμό 600/12.2.2001 επίκαιρη ερώτηση του Βουλευτή του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος κ. Άγγελου Τζέκη προς τους Υπουργούς Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Δημόσιας Τάξης, σχετικώς με τη λειτουργία της εταιρείας "ΜΕΝΤΙΤΕΡΑΝΙΑΝ ΚΟΥΑΡΚ", τις καταγγελίες των εργαζομένων για παραβίαση της εργατικής νομοθεσίας κλπ.

4. Η με αριθμό 603/12.2.2001 επίκαιρη ερώτηση της Βουλευτού του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου κας Ασημίνας Ξηροτύρη-Αικατερινάρη προς τους Υπουργούς Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Μακεδονίας-Θράκης, σχετικώς με τα προβλήματα που έχουν δημιουργηθεί στην κατασκευή του αγωγού ύδρευσης της Θεσσαλονίκης, από τον ποταμό Αλιάκμονα.

Β. ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ Δευτέρου Κύκλου (Άρθρο 130 παρ. 4 Καν. Βουλής)

1. Η με αριθμό 589/12.2.2001 επίκαιρη ερώτηση του Βουλευτή του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος κ. Παναγιώτη Κουρουμπλή προς τον Υπουργό Πολιτισμού, σχετικώς με τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για την προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση του πολιτιστικού πλούτου της Αιτωλοακαρνανίας.

2. Η με αριθμό 596/12.2.2001 επίκαιρη ερώτηση του Βουλευτή της Νέας Δημοκρατίας κ. Γεωργίου Τσουφονίδη προς τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, σχετικώς με την ολοκλήρωση των έργων στη χωματερή Κουρουπητού Χανίων, την άρση της επιβληθείσας ποινής απο το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κλπ.

3. Η με αριθμό 601/12.2.2001 επίκαιρη ερώτηση του Βουλευτή του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος κ. Γεωργίου Χουρμουζιάδη προς τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, σχετικώς με την καταβολή των οφειλομένων δεδουλευμένων στους εκπαιδευτικούς του Οργανισμού Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτόνας): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι εισερχόμαστε στην

ΕΙΔΙΚΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ

Αποφάσεις Βουλής: Συνέχιση της συζήτησης επί των αναθεωρητέων διατάξεων του Συντάγματος, σύμφωνα με τα άρθρα 110 του Συντάγματος και 119 του Κανονισμού της Βουλής. (άρθρα 31, 32, 38, 82, 83 και 86).

Για τους χρόνους αναφέρθηκε το πρωί ο Πρόεδρος της Βουλής κ. Κακλαμάνης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, το λόγο επί διαδικαστικού.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτόνας): Τι καινούριο προέκυψε για να μιλήσετε "επί διαδικαστικού"; Να δώσουμε το λόγο στον κ. Βενιζέλο να προχωρήσουμε.

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δύο λεπτά. Ακούστε και μια άποψη.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτόνας): Κύριε Ιωαννίδη, έχετε το λόγο για λίγα δευτερόλεπτα, παρακαλώ.

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Θα ήθελα να μας πείτε ποια είναι η διαδικασία απόψε. Είναι γνωστό ότι στις εννιάμισι οι Βουλευτές του ΠΑΣΟΚ έχουν μια κομματική υποχρέωση. (Θόρυβος στην Αίθουσα)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: Πρώτη υποχρέωση είναι το Κοινοβούλιο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτόνας): Παρακαλώ, κύριε Ιωαννίδη. Δεν έχετε το λόγο. Κατάλαβα περι τίνος πρόκειται. Θα προχωρήσουμε στη συζήτηση με βάση την ειδική ημερήσια διάταξη.

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, με συγχωρείτε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτόνας): Δεν έχετε το λόγο, κύριε Ιωαννίδη. Το Προεδρείο κατάλαβε το θέμα και δεν αφορά τη συνεδρίαση! Δεν έχετε άλλο το λόγο.

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Να δω πότε θα καταλάβει το Προεδρείο -και δεν εννοώ μόνο εσάς- ότι συζητούμε Σύνταγμα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτόνας): Κύριε Ιωαννίδη, σας παρακαλώ. Πάλι και το πρωί ανάλογες παρατηρήσεις κάνατε και πήρατε την απάντηση από τον κύριο Πρόεδρο της Βουλής. Σας παρακαλώ, λοιπόν!

(Θόρυβος στην Αίθουσα)

Ο κ. Βαρβιτσιώτης έχει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, για τη διευκόλυνση της συζητήσεως θα ήθελα να υποβάλω την ακόλουθη πρόταση. Σήμερα να συζητήσουμε όλα τα άρθρα πλην του 86 που είναι για την ευθύνη Υπουργών, για να μείνει σε χωριστή συνεδρίαση μόνο το άρθρο 86. Να τελειώσει όλη η διαδικασία, όλα τα άρθρα, τα οποία έχουν σχέση με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και να μείνει χωριστά το άρθρο περί ευθύνης Υπουργών, το οποίο έχει τεράστια σημασία. Αυτό θέλω να πω.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτόνας): Ορίστε, κύριε Μητσοτάκη, έχετε το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, δυστυχώς είναι αληθές ότι και στην ολομέλεια συζητούμε εν βία, όπως έγινε και στην επιτροπή. Πρώτο θύμα ήταν ο φίλος κ. Φοίβος Ιωαννίδης, τον οποίον το Προεδρείο πίεζε αφορήτως. Δεν είναι σωστό αυτό, κύριε Πρόεδρε. Και επωφελούμαι της ευκαιρίας για να πω ότι έχει δικίο ο κ. Βαρβιτσιώτης.

Το θέμα περί ευθύνης Υπουργών και επίκαιρο είναι και μέγα. Γιατί να μην το συζητήσουμε χωρίς κάποια στοιχειώδη χρονική άνεση; Είναι και θέμα λεπτό αυτήν την εποχή, κύριε Πρόεδρε, και νομίζω ότι η Κυβέρνηση τουλάχιστον θα έχει την ευαισθησία, την οποία δεν βλέπω να έχει το Προεδρείο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτόνας): Παρακαλώ, κύριε Πρόεδρε, να μην ανοίξουμε διαδικαστικά ζητήματα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Γιατί να μην ανοίξουμε; Πάντοτε είναι ανοιχτά αυτά.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτόνας): Εγώ έχω να απαντήσω τα εξής: Η Διάσκεψη των Προέδρων ομοφώνως, με βάση τις προτάσεις των εισηγητών, καθόρισε τη διαδικασία και τα

της ομαδοποίησης των άρθρων για τη συζήτηση στην Ολομέλεια.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Κι έπειτα;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτόνας): Σήμερα έχουμε συγκεκριμένη ημερήσια διάταξη -και χθες μάλιστα στη Διάσκεψη των Προέδρων ξανασυζητήθηκε- η διαδικασία με βάση αυτά τα συζητούμενα άρθρα. Και είπαμε χθες στη Διάσκεψη των Προέδρων μόνο στο μέτρο που υπάρχουν περισσότεροι ομιλητές είτε στην πρώτη ενότητα -που ομαλά βγήκε στην πρωινή συνεδρίαση- είτε στην αποψινή ενότητα και αν δεν μπορούσαμε ν' ανταποκριθούμε μέσα στις ώρες που έχουμε προσδιορίσει, τότε θα δούμε πώς θα το ρυθμίσουμε. Ας προχωρήσουμε λοιπόν, είμαστε στην αρχή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Μα, εγώ λέω να χωρίσουμε την ενότητα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτόνας): Σας παρακαλώ, κύριε Βαρβιτσιώτη.

Ας προχωρήσουμε, λοιπόν, στη διαδικασία, όπως είναι προσδιορισμένη με βάση την ημερήσια διάταξη και θα δούμε στην πορεία της συζήτησης εάν υπάρξει θέμα για άλλη συνεδρίαση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Η πρόταση είναι να χωρίσει η ενότητα. Εάν χωρίσει, θα χωρίσει τώρα, κύριε Πρόεδρε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πώς θα το δούμε στην πορεία; Οι εισηγητές τι θα εισηγηθούν;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτόνας): Σας παρακαλώ, κύριοι συνάδελφοι.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΑΝΔΡΕΟΥΛΑΚΟΣ: Τι θα πει ότι αποφάσισε η Διάσκεψη των Προέδρων; Εμείς γιατί είμαστε εδώ; Σώμα είμαστε, το αλλάζουμε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτόνας): Κατ' αρχήν να τηρείτε τον Κανονισμό και τουλάχιστον να ζητάτε το λόγο, κύριε Ανδρεουλάκο. Θα σας παρακαλέσω ιδιαίτερα σ' αυτό.

Ο κ. Κωνσταντόπουλος έχει το λόγο.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου): Κύριε Πρόεδρε, εάν προχωρήσουμε με βάση τη διαδικασία, που καθορίστηκε από τη Διάσκεψη των Προέδρων, οι εισηγητές και οι εκπρόσωποι των κομμάτων θα μιλούν εφ' όλης της ύλης, θα μιλούν και για το άρθρο το 86. Δεν θα μπορούν να μη μιλούν. Νομίζω ότι είναι πιο λειτουργικό το να συμφωνήσουμε ότι το άρθρο 86 θα μείνει ως ξεχωριστό θέμα μιας ειδικής συζήτησης. Είναι κρίσιμο θέμα, αλλά και με το ρόλο και τις δυνατότητες της Βουλής να το ρυθμίσει με βάση συγκεντρωμένη πείρα αλλά και επεξεργασίες που πρέπει πιο άνετα να συζητηθούν.

Εγώ συμφωνώ με την άποψη να εξαιρεθεί το 86 και να το κουβεντιάσουμε ξεχωριστά.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτόνας): Ο κ. Βενιζέλος έχει ζητήσει το λόγο.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Κύριε Πρόεδρε, η συμφωνία των εισηγητών και η πρότασή τους προς τη Διάσκεψη των Προέδρων ήταν για την ενότητα αυτή να διατεθούν δύο συνεδριάσεις. Εάν τώρα οι συνάδελφοι των άλλων κομμάτων συμφωνούν ν' αφιερώσουμε μία συνεδρίαση στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και στα άλλα που είναι ομοφώνως δεκτά ουσιαστικά και μία συνεδρίαση στο άρθρο 86, εγώ δεν έχω αντίρρηση. Αλλά να συμφωνήσουμε ότι θα ολοκληρωθεί σήμερα η συζήτηση για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τις συναφείς διατάξεις και η δεύτερη συνεδρίαση της ενότητας θα είναι για 86. Εάν συμφωνούμε σ' αυτό, εγώ από πλευράς ΠΑ.ΣΟ.Κ. το δέχομαι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτόνας): Ο κ. Μαντέλης έχει το λόγο.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΜΑΝΤΕΛΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, ο κ. Βενιζέλος μας κάλυψε, αλλά θεωρώ κι εγώ και οι συνάδελφοι από το ΠΑ.ΣΟ.Κ. αναγκαίο το άρθρο 86 να συζητηθεί ξεχωριστά. Είναι ένα σοβαρό ζήτημα, που πρέπει να το προσεγγίσουμε με την ατίσθητη σοβαρότητα.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Κύριε Πρόεδρε, η δεύτερη συνεδρίαση τότε θα γίνει;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γείτονας): Η δεύτερη συνεδρίαση θα γίνει. Δεν είναι δυνατόν να οριστεί αυτή τη στιγμή. Πρέπει να γίνει συνεννόηση και με τον Πρόεδρο της Βουλής.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Όλα τα κόμματα συμφωνούν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γείτονας): Κύριε Βαρβιτσιώτη, να μη διακόπτετε συνεχώς, επιτέλους!

Ορίστε, κύριε Βενιζέλο, έχετε το λόγο.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Έχω το λόγο για πόσα λεπτά; Θα μιλήσω μόνο για το άρθρο 32;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γείτονας): Για δεκαπέντε λεπτά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Για όλα, πλην του 86.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Για όλα πλην του 86.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γείτονας): Θα οριστικοποιήσουμε στη συνέχεια την απόφαση -είναι κατανοητό- για να προσδιορίσουμε την πρόσθετη συνεδρίαση. Πώς θα οριστικοποιήσουμε τώρα την απόφαση; Υπάρχει ένα πρόγραμμα των εργασιών της Βουλής, το οποίο αυτήν τη στιγμή δεν είναι στη διάθεσή μου. Θα συνεννοηθώ με τον Πρόεδρο.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Κατά τη διάρκεια της συζήτησης, κύριε Πρόεδρε...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γείτονας): Αυτό είπα, κύριε Υπουργέ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Μα, όταν όλη η Βουλή αποφασίζει είναι δυνατόν το Προεδρείο να λέει "πώς"; Θα χάσουμε το μυαλό μας δηλαδή! Τι κατάσταση είναι αυτή; Εσείς θα ορίσετε τη συνεδρίαση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γείτονας): Το κατάλαβα, κύριε Πρόεδρε. Αυτό είπα. Για τον ορισμό της δεύτερης συνεδρίασης απάντησα, κύριε Πρόεδρε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Σεβαστείτε λίγο τη Βουλή.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γείτονας): Νομίζω πως μπορούμε να συνεννοηθούμε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Προσπαθώ να συνεννοηθώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γείτονας): Αναφέρθηκα συγκεκριμένα σε αυτό που είπε ο κ. Βενιζέλος, για τον ορισμό της δεύτερης συνεδρίασης.

Ορίστε, κύριε Υπουργέ, έχετε το λόγο.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Χαίρομαι που διευθετήθηκαν τα διαδικαστικά ζητήματα.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η ενότητα αυτή αφορά την ανασυγκρότηση του πολιτικού συστήματος. Είναι τέσσερις οι ενότητες των υπό αναθεώρηση διατάξεων, που αφορούν αυτό το γενικότερο θέμα, της ανασυγκρότησης του πολιτικού συστήματος.

Η σημερινή ενότητα εστιάζεται στην εκτελεστική εξουσία και στη διάρθρωσή της, αλλά το ίδιο ζήτημα θα μας απασχολήσει και στην ενότητα για το Εκλογικό Σώμα και στην ενότητα για την οργάνωση και τη λειτουργία της Βουλής, καθώς και η ενότητα για τη διοίκηση και την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Ίσως, λοιπόν, το μεγαλύτερο σε έκταση ζήτημα, που καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε με την αναθεώρηση του Συντάγματος, να είναι ακριβώς ο εκσυγχρονισμός και η αναδιάρθρωση του ελληνικού πολιτικού συστήματος, δηλαδή της κοινοβουλευτικής μας δημοκρατίας, των αντιπροσωπευτικών μας θεσμών, αλλά και του διοικητικού συστήματος της χώρας.

Στην ενότητα αυτή, όπως την περιορίζουμε τώρα, περιλαμβάνονται κατ'αρχάς τρεις διατάξεις, οι οποίες είναι ευρύτατα αποδεκτές. Τρεις διατάξεις η αναθεώρηση των οποίων γίνεται δεκτή ομόφωνα ή με πολύ μεγάλη πλειοψηφία.

Κατ'αρχάς έχουμε όλοι συμφωνήσει στην ανάγκη η εκτελεστική εξουσία να έχει στη διάθεσή της δύο συνταγματικά προβλεπόμενα μεγάλα γνωμοδοτικά όργανα, τα οποία και στεγάζονται τώρα στην παράγραφο 3 και στην παράγραφο 4 του άρθρου 82. Πρόκειται για την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, ένα συμβουλευτικό όργανο που δεν λειτουργεί κορπορατίστικα, που δεν λειτουργεί συντεχνιακά, που δεν υποκαθιστά τις λειτουργίες του αντιπροσωπευτικού συστήματος, αλλά που διευκολύνει τη διεξαγωγή του κοινωνικού διαλόγου, του διαλόγου

μεταξύ των κοινωνικών εταίρων.

Είναι πολύ σημαντικό το γεγονός πως το Σύνταγμα πια, έρχεται να αναγνωρίσει κάτι που έχει γίνει εδώ και καιρό με επιτυχία από το νόμο, δηλαδή την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Τώρα την υψώνουμε σε όργανο συνταγματικής περιωπής και της αναθέτουμε πολύ σημαντικές γνωμοδοτικές αρμοδιότητες. Η πιο σημαντική, όμως, αρμοδιότητά της, είναι η διευκόλυνση του κοινωνικού διαλόγου.

Ο κοινωνικός διάλογος είναι ουσιαστικό στοιχείο της σύγχρονης δημοκρατίας, είναι στοιχείο που ανάγεται στην αρχή της συναίνεσης, για την οποία μίλησα στην αγόρευσή μου επί της φιλοσοφίας της αναθεώρησης. Η συναίνεση δεν υποκαθιστά, αλλά συμπληρώνει και ανανεώνει τη δημοκρατική αρχή. Και είναι πολύ σημαντικό να το διευκρινίσουμε αυτό, γιατί την περίοδο του μεσοπολέμου παρόμοια όργανα είχαν συγκροτηθεί σε πολλές χώρες, όχι στη λογική που τώρα αναπτύσσω, αλλά στη βάση μιας αντίληψης επικίνδυνα κορπορατίστικης, η οποία έθετε σε αμφισβήτηση τις ίδιες τις βάσεις της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Άρα η Οικονομική και η Κοινωνική Επιτροπή δεν έρχεται να καταλύσει, αλλά να συμπληρώσει τους θεσμούς της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας.

Το δεύτερο πολύ σημαντικό όργανο, που επίσης προβλέπεται στο άρθρο 82 και ανάγεται στην αρχή της συναίνεσης, είναι το Εθνικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής, το οποίο είναι επίσης όργανο γνωμοδοτικό, στο πλευρό της εκτελεστικής εξουσίας. Άρα το Εθνικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής δεν υποκαθιστά την Κυβέρνηση, που είναι κατά το Σύνταγμα αρμόδια για τη χάραξη της γενικής πολιτικής της χώρας και για τη λήψη των αποφάσεων εξωτερικής πολιτικής, δεν υποκαθιστά τη Βουλή, η οποία είτε με την Ολομέλεια της είτε με τη Διарκή Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων και Άμυνας παίζει -και πρέπει να παίζει- πολύ σημαντικό ρόλο στα διεθνή πράγματα, αλλά έρχεται να υποβοηθήσει τη Βουλή και την Κυβέρνηση.

Γι'αυτό αποσαφηνίζω ότι το Εθνικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής δεν είναι όργανο διακομματικού χαρακτήρα, αλλά είναι ένα ευρύτερο συμβουλευτικό όργανο, στο οποίο εκπροσωπούνται τα κόμματα. Άλλα όχι μόνο τα κόμματα ούτε μόνο η Κυβέρνηση. Εκπροσωπείται και ο ακαδημαϊκός κόσμος, εκπροσωπείται και η εμπειρία του Διπλωματικού Σώματος, μετέχουν προσωπικότητες, οι οποίες μπορούν να συμβάλουν στην ψύχραιμη και με στρατηγική θεώρηση συζήτηση όλων των θεμάτων της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής.

Εδώ δεν θέλω, εν παρενθέσει, να πω ότι ανήκω σ'αυτούς που πιστεύουν ότι εις πείσμα της σχετικής μεμφιμοιρίας, που διαχέεται στο δημόσιο λόγο, η χώρα μας έχει εθνική στρατηγική και γύρω από αυτήν τη στρατηγική διαμορφώνεται ευρύτατη συναίνεση. Απλώς συνηθίζουμε να ανυψώνουμε στο βάθρο θεμελιωδών διαφορών, διαφωνιών, οι οποίες κατά βάθος είναι δευτερεύουσες.

Έχω μιλήσει και άλλη φορά για την εθνική στρατηγική Κωνσταντίνου Καραμανλή και Ανδρέα Παπανδρέου σε όλα τα μεγάλα θέματα της χώρας και πιστεύω ότι σ'αυτόν τον άξονα της ελληνικής εθνικής στρατηγικής μένουν πιστές όλες οι κυβερνήσεις της Μεταπολίτευσης και αυτό, πλην δευτερευουσών διαφορών, είναι πάρα πολύ σημαντικό και πιστώνεται στα πολύ θετικά στοιχεία της μεταπολιτευτικής περιόδου της χώρας.

Ομόφωνα δεκτή γίνεται και η τροποποίηση του άρθρου 31 για τα θετικά προσόντα εκλογιμότητας του Προέδρου της Δημοκρατίας, ο οποίος μέχρι τώρα προβλεπόταν ότι πρέπει να είναι Έλληνας εκ καταγωγής από πατέρα, ενώ τώρα προβλέπεται ότι μπορεί να είναι και Έλληνας εκ καταγωγής από μητέρα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ή από πατέρα.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Ναι ή από πατέρα ή από μητέρα. Αυτό εναρμονίζει το άρθρο 31 με τη διάταξη του άρθρου 4 παράγραφος 2 για την αρχή της ισότητας των δύο φύλων και με τη νεωτερική διάταξη του άρθρου 116 παράγραφος 2, που προβλέπει τη λήψη θετικών μέτρων υπέρ των γυναικών για την αποκατάσταση μακροχρονίων ανισοτήτων. Άρα έχουμε μια εκσυγχρονισμένη διάταξη, που θέτει τα θετικά προσόντα εκλογιμότητας του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Εξίσου ομόφωνα έχει γίνει δεκτή και η νέα διάταξη του άρθρου 38 παράγραφος 2 για τη διαδικασία αντικατάστασης του Πρωθυπουργού και ανάδειξης του νέου Πρωθυπουργού, όταν ο Πρωθυπουργός για οποιοδήποτε λόγο εκλείπει ή αδυνατεί να ασκήσει τα καθήκοντά του. Πιστεύω ότι η διατύπωση είναι πλήρης, ενσωματώνει την εμπειρία της περιόδου 1995-1996 και δίνει απάντηση στις δύο εκδοχές του κοινοβουλευτικού συστήματος. Η μια είναι η πλειοψηφική, οπότε και την πρωτοβουλία των κινήσεων την αναλαμβάνει η κοινοβουλευτική ομάδα του πλειοψηφούντος κόμματος. Η άλλη είναι η μειοψηφική, οπότε η πρωτοβουλία αναλαμβάνεται από τα 2/5 του συνόλου των Βουλευτών. Αλλά σε κάθε περίπτωση, η σχετική απόφαση λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των Βουλευτών από την Ολομέλεια του Σώματος, κατά τρόπο εναρμονισμένο με τις διαδικασίες του άρθρου 84, δηλαδή με βάση τις διαδικασίες της ψήφους εμπιστοσύνης ή της ψήφου δυσπιστίας, όπως επιτάσσει το κοινοβουλευτικό σύστημα, δηλαδή η αρχή της εξάρτησης της Κυβέρνησης, του Πρωθυπουργού από την εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας της Βουλής.

Απομένει μια διάταξη που επί μήνες ολόκληρους, για να μην πω επί χρόνια, πολλοί νόμιζαν ότι είναι το μόνο ουσιώδες στοιχείο της αναθεώρησης. Χαίρομαι γιατί σταδιακά έγινε αντιληπτό και από τη Βουλή και από τα μέσα ενημέρωσης και από την ευρύτερη κοινή γνώμη ότι η διάταξη για τον τρόπο εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας είναι μια από τις πολλές υπό αναθεώρηση διατάξεις και δεν είναι η σημαντικότερη. Δεν είναι η κρίσιμότερη, δεν είναι το διακύβευμα της αναθεώρησης. Θα έλεγα μάλιστα ότι η διαφωνία έχει γίνει πια μια διαφωνία θεωρητική και συμβολική, γιατί με δεδομένη την άρνηση της Νέας Δημοκρατίας να υπερψηφίσει την αναθεώρηση του άρθρου 32 του Συντάγματος για τη διαδικασία εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας δεν φαίνεται να συγκεντρώνονται οι αριθμητικές προϋποθέσεις αναθεώρησης της διάταξης. Γιατί η διάταξη αυτή του άρθρου 32 ανήκει στις επτά συνταγματικές διατάξεις, η αναθεώρηση των οποίων προϋποθέτει τη συγκέντρωση της αυξημένης πλειοψηφίας των εκατόν ογδόντα Βουλευτών, άρα η συζήτηση έχει θεωρητικό ενδιαφέρον. Εκτός πια και αν πείσουμε τους συναδέλφους της Νέας Δημοκρατίας οι οποίοι αρέσκονται να αναφέρονται στην κατά συνειδηση γνώμη και ψήφο τους, στον προσωπικό ρόλο του Βουλευτή στην αναθεωρητική διαδικασία. Αλλά εδώ τους βλέπω απολύτως στρατευμένους πίσω από μια πρόταση, η οποία αρχικώς ήταν πρόταση του επιτίμου Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας του κ. Μητσotάκης, αλλά τώρα βλέπω ότι είναι επίσημη πρόταση του Κόμματος, παρ' ότι ο φίλος μου ο γενικός εισηγητής της Νέας Δημοκρατίας, ο κ. Βαρβιτσιώτης, σε ανύποπτο χρόνο μετά την αναθεώρηση του 1986 και τη μείωση των αρμοδιοτήτων του Προέδρου της Δημοκρατίας είχε σε ένα πολύ ενδιαφέρον θεωρητικό πόνημά του διατυπώσει την άποψη ότι τώρα πια ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας πρέπει να εκλέγεται από τη Βουλή με την απλή πλειοψηφία των 151 Βουλευτών. Αλλά βεβαίως αντιλαμβάνομαι και εγώ ότι κάμπτεται αυτή του η αντίληψη, προ της ανάγκης να υπάρχει μια ενιαία και συμπαγής άποψη της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης.

Ποιο είναι το επίδικο αντικείμενο στην πρόταση αναθεώρησης του άρθρου 32; Ουσιαστικά το επίδικο αντικείμενο είναι η αντίληψή μας για την ποιότητα και τη λειτουργία του κοινοβουλευτικού συστήματος και για το ρόλο του Αρχηγού του κράτους.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, όσο και αν σας φαίνεται περίεργο, ο αιρετός Αρχηγός του κράτους ως μονοπρόσωπο όργανο που συμβολίζει κατά τρόπο ολιστικό την κρατική εξουσία, είναι το θεσμικό ομόλογο του απόλυτου μονάρχη, δηλαδή ουσιαστικά η αντίληψη αυτή μας παραπέμπει σε μία χενγκελιανή θεώρηση του κράτους ως ολιστικού, που σημαίνει από ένα σημείο και μετά και ολοκληρωτικού φαινομένου.

Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι μία κατ' εξοχήν δημοκρατική χώρα της Ευρώπης, όπως η Ελβετία δεν έχει το θεσμό αυτό, αλλά έχει σε ετήσια βάση εναλασσόμενη προεδρία, που ανάγεται σε ένα συλλογικό επταμελές όργανο, κατά τρόπο αντίστοιχο με το εκτελεστικό, που προέβλεπαν τα επαναστατικά Συ-

τάγματα της Ελλάδος, της Επιδαύρου, του Άστρους, ενώ δεν υπήρχε ένα μονοπρόσωπο όργανο του κράτους, ο Αρχηγός του κράτους.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Και ο Τίτο το ίδιο σύστημα είχε.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Πρέπει, λοιπόν, να πούμε εδώ ότι ο Αρχηγός του κράτους μπορεί να γίνει δεκτός σε ένα κοινοβουλευτικό σύστημα και να εναρμονιστεί μαζί του μόνο ως σύμβολο ενότητας του κράτους, της κοινωνίας και του λαού και όχι ως αντίβαρο προς την κυβέρνηση. Η αντίληψη που θέλει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, όχι σύμβολο ενότητας, αλλά αντίβαρο της κυβέρνησης, είναι μία αντίληψη ευρύτατα διαδεδομένη σε άλλους τύπους πολιτευμάτων, όπως είναι τα ημιπροεδρικά συστήματα με κλασικό παράδειγμα το γαλλικό πολιτικό σύστημα.

Πρέπει, επίσης, να σας πω ότι αυτό το φαινόμενο το έχουμε υποδεχτεί στην Ελλάδα, γιατί το 1975 ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, όπως ο ίδιος ομολογεί στο αρχείο του, αλλά και όπως και ο Κωνσταντίνος Τσάτσος στα πρόσφατα απομνημονεύματά του στην "Απολογία μιας ζωής" τονίζει, δεν ήταν τότε σε θέση ούτε ο ίδιος ούτε η συντριπτική πλειοψηφία της Νέας Δημοκρατίας να αποφασίσουν οριστικά για τη μορφή του πολιτεύματος, εάν δηλαδή η προτίμησή τους στρεφόταν προς ένα κοινοβουλευτικό ή προς ένα ημιπροεδρικό πολίτευμα. Γι' αυτό υπήρχε μία αμηχανία και μια ασάφεια, ως προς τον τελικό πολιτειακό ρόλο του ίδιου του Κωνσταντίνου Καραμανλή.

Έπρεπε, λοιπόν, και το Σύνταγμα να αφήσει ανοιχτή αυτήν την εκκρεμότητα για να μπορέσει ο Κωνσταντίνος Καραμανλής να λειτουργήσει είτε ως πανίσχυρος Πρωθυπουργός είτε ως πολύ ισχυρός Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Αυτή η ασάφεια ταλαιπώρησε ερμηνευτικά το Σύνταγμα, όχι επειδή οι περιβόητες αυξημένες αρμοδιότητες του Προέδρου ασκήθηκαν, αλλά επειδή μπορούσαν να ασκηθούν και αυτό επηρέαζε τη συμπεριφορά και του Προέδρου της Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης.

Εμείς, λοιπόν, πιστεύουμε ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας πρέπει να είναι σύμβολο ενότητας. Μέσα στο Σύνταγμα πρέπει να είναι η κορυφαία στιγμή συναίνεσης η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας. Πιστεύω ότι η εμπειρία, της προεδρικής εκλογής από το 1975 μέχρι το 2000, είναι μία εμπειρία η οποία δεν είναι ευχάριστη, γιατί, ενώ θα μπορούσε να είναι η μεγάλη πανηγυρική στιγμή της Βουλής που συναινεί, πολλές φορές ήταν μια στιγμή τριβής, μικροκομματικής έντασης, αμφισβήτησης της νομιμότητας των διαδικασιών και ευτελισμού πολλές φορές του πολιτικού συστήματος. Αυτά είναι εμπειρίες της μεταπολιτευτικής περιόδου που ο αναθεωρητικός νομοθέτης υποχρεούται να ενσωματώσει στον προβληματισμό του σε σχέση με την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Εγώ θα δεχόμουν, όπως είπα και στην Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος, τις ενστάσεις της Νέας Δημοκρατίας και την ειλικρίνεια της πρότασής της για άμεση εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας, εάν η Νέα Δημοκρατία είχε φανεί ανώτερη των περιστάσεων και είχε συμπτράξει στην εκλογή του Κωνσταντίνου Στεφανόπουλου την πρώτη φορά, το 1995, γιατί το 2000 συνέπραξε εξαναγκασζόμενη, κάνοντας την ανάγκη φιλοτιμία. Αυτό δεν είναι κατά τη γνώμη μου μία ειλικρινής απόδειξη της διάθεσής της να αντιμετωπίσει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ως θεσμό συναίνεσης και όχι ως μοχλό αντιπαράθεσης.

Η άμεση εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας ασκεί μια γοητεία, γιατί και οι πολίτες που δεν γνωρίζουν τα θεσμικά, ιστορικά και συγκριτικά δεδομένα, θεωρούν ότι έτσι ενισχύεται ο ρόλος και η αρμοδιότητα του εκλογικού σώματος, ενώ είναι προφανές ότι η άμεση εκλογή μετατρέπει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, όχι σε σύμβολο συναίνεσης, αλλά σε επικεφαλής της μίας εκ των δύο μεγάλων συγκρουομένων παρατάξεων. Επομένως το ζητούμενο δεν είναι η συναίνεση. Το ζητούμενο είναι η νίκη και η κατάρρευση επί των αντιπάλων.

Άρα το ερώτημα είναι εάν θέλουμε ένα Πρόεδρο σύμβολο ενότητας ή αν θέλουμε έναν Πρόεδρο ηγέτη μιας παράταξης, που τελικά κερδίζει και εκλέγεται βέβαια με σχετική ή έστω με απόλυτη πλειοψηφία, αλλά όχι με αυξημένη.

Επίσης πρέπει να τονίσω εδώ ότι η άμεση εκλογή οδηγεί σε δύο αδιέξοδα, σε ένα αδιέξοδο θεσμικό και πολιτειακό, γιατί αντιβαίνει προς τον κοινοβουλευτικό χαρακτήρα του πολιτεύματος και έχουμε ένα θεσμικό αντίβαρο που αμφισβητεί την πρωτοκαθεδρία της Βουλής σε σχέση με το εκλογικό σώμα και σε ένα αδιέξοδο πολιτικό, γιατί αν η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας οδηγήσει σε εκλογικό αποτέλεσμα αντίθετο προς την Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση για λόγους αξιοπρέπειας και αξιοπιστίας οφείλει να παραιτηθεί. Άρα τι κερδίζουμε σε σχέση με το ισχύον σύστημα που οδηγεί τη χώρα σε εκλογές για λόγους σχετιζόμενους με την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας; Αν είναι να πάρμε σε εκλογές καλύτερα να πάρμε ευθέως για να ανανεωθεί η Βουλή και άρα η Κυβέρνηση παρά εμμέσως μέσα από την αμφισβήτηση του κύρους και της αξιοπιστίας του ίδιου του Κοινοβουλίου.

Αντιθέτως η δική μας πρόταση είναι μια πρόταση που διασφαλίζει τη συναίνεση διαρκώς, διότι η πρότασή μας είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να εκλέγεται από το Κοινοβούλιο κατά τρόπο εναρμονισμένο με τον κοινοβουλευτικό χαρακτήρα του πολιτεύματος και να εκλέγεται πάντοτε με αυξημένη πλειοψηφία. Άρα τα κόμματα αναγκάζονται να συναίνεσουν. Το Σύστημα λειτουργεί ως παρότρυνση για συναίνεση. Και πρέπει εδώ να πω ότι αφ' ης στιγμής καταργείται η δυνατότητα διάλυσης της Βουλής, η Αντιπολίτευση δεν έχει πια κίνητρο για να εκβιάσει την πλειοψηφία, προκειμένου να επιταχύνει τις εκλογές. Άρα η διαγραφή του ενδεχομένου διάλυσης της Βουλής δημιουργεί ένα κλίμα συναίνεσης. Δεν υπάρχει κίνητρο, δεν υπάρχει λόγος, ο οποίος να αποτρέπει τη μειοψηφία από του να συναινέσει. Και εναπόκειται τώρα στην ευαισθησία και στην πολιτική αντίληψη της πλειοψηφίας και της μειοψηφίας να τις κάνει να υποχωρήσουν αμοιβαίως, έτσι ώστε να βρεθεί ένας από τους πολλούς Έλληνες, που είναι άξιος της πατρίδος και ικανός να εκλεγεί Πρόεδρος Δημοκρατίας, ανεξάρτητα από την παράταξη την οποία προέρχεται, εάν προέρχεται από κάποια παράταξη.

Εγώ προσωπικά προτιμώ έναν Πρόεδρο που έχει πολιτικό παρελθόν και ταυτότητα και όχι ένα Πρόεδρο ουδέτερο και αδιάφορο, ο οποίος προσφέρει τις υπηρεσίες του την υστάτη στιγμή χωρίς να έχει μετάνοι στο καμίνι της πολιτικής αντιπαράθεσης. Θεωρούμε ότι ο Κωνσταντίνος Στεφανόπουλος είναι το εξαιρετικό παράδειγμα προσώπου, που επιτελεί τα καθήκοντά του κατά τρόπο άψογο χωρίς να έχει κανένα βάρος από το πολιτικό και κομματικό του παρελθόν, το οποίο είναι ένα πολύ σημαντικό στοιχείο του βιογραφικού του. Ακόμη σημαντικότερος όμως είναι ο άψογος τρόπος με τον οποίο ασκεί τα καθήκοντά του.

Επίσης θέλω εδώ να πω ότι η πρότασή μας δεν έχει κανένα οργανωτικό και λειτουργικό κενό. Πράγματι, μπορεί να χρειαστούν περισσότερες ψηφοφορίες. Εγώ πιστεύω ότι η πλειοψηφία θα διαμορφωθεί πάρα πολύ εύκολα. Αλλά ακόμη και αν χρειαστούν περισσότερες ψηφοφορίες δεν θα είναι συνεχείς, έτσι ώστε να ευτελίζεται το Κοινοβούλιο, αλλά θα είναι οι πρόσφορες και αναγκαίες. Δηλαδή, θα επαναλαμβάνονται όταν υπάρχει φως στον ορίζοντα μέσα από τις επαφές μεταξύ των κομμάτων και από τις δημόσιες θέσεις των εκπροσώπων των κομμάτων.

Επίσης, σε περίπτωση θανάτου ή παραίτησης ή αδυναμίας άσκησης των καθηκόντων του Προέδρου της Δημοκρατίας είναι προφανές ότι η αναπλήρωσή του γίνεται από τον Πρόεδρο της Βουλής παράλληλα με τα κύρια καθήκοντά του. Επίσης είναι προφανές ότι όταν υπάρχει Πρόεδρος εν ενεργεία, ο οποίος ασκεί τα καθήκοντά του, αυτός εξακολουθεί να τα ασκεί έως την εκλογή του διαδόχου του.

Άρα η πρότασή μας, δεν έχει κανένα λειτουργικό ή λογικό κενό. Νομίζω ότι τιμά και αναβαθμίζει το Κοινοβούλιο και το κοινοβουλευτικό σύστημα της χώρας. Κυρίως όμως, αναδεικνύει την αρχή της συναίνεσης που είναι ο κεντρικός άξονας της αναθεώρησης και το μέλλον της δημοκρατίας. Το μέλλον της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και η καταξίωσή της βρίσκεται ακριβώς στη συναίνεση ως επαύξηση της δημοκρατίας και όχι ως αμφισβήτηση και υπονόμηση της δημοκρατίας.

Πιστεύω, λοιπόν, ότι η Βουλή έχει την ευκαιρία να κάνει μία μεγάλη θεσμική τομή. Λυπάμαι γιατί η Νέα Δημοκρατία εμφανίζεται να επιμένει πεισματικά εδώ σε μία άποψη, η οποία φυσικά δεν πρόκειται να γίνει δεκτή γιατί δεν έχει τις αριθμητικές προϋποθέσεις. Ταυτόχρονα όμως επιμένοντας σ' αυτήν την πρότασή της, η οποία είναι ανεφάρμοστη και αδιέξοδη παρεμποδίζει την αναθεώρηση μιας διάταξης η οποία, εάν αναθεωρηθεί σύμφωνα με την πρόταση του Π.Α.Σ.Ο.Κ., μπορεί να λειτουργήσει ως μίτρα συναίνεσης και ως εφαλτήριο αναβάθμισης του πολιτικού συστήματος της χώρας. Ο καθένας μας ας αναλάβει τις ευθύνες του. Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του Π.Α.Σ.Ο.Κ.)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτονας): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, σας ενημερώνω ότι για την απόφασή μας για την πρόσθετη συνεδρίαση για το άρθρο 86 ενημερώθηκε ο κύριος Πρόεδρος της Βουλής και συμφωνεί. Θα ορίσει εκείνος την ημερομηνία και θα σας γνωστοποιηθεί για τη νέα συνεδρίαση για το άρθρο 86.

Ο κ. Βαρβιτσιώτης, εισηγητής της Νέας Δημοκρατίας, έχει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αυτοί που εξέλεξαν, όπως εξέλεξαν, το 1985 τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με τα ομοιόμορφα, ομοιόχρωμα ψηφοδέλτια, με την ψήφο Αλευρά, δεν δικαιούνται σήμερα να μεταβάλλονται σε τιμητές.

Κύριε εισηγητά της Πλειοψηφίας, στο σπίτι του κρεμασμένου δεν μιλάνε για σχοινί!

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Είχε προηγηθεί η ψήφος Καρδάρ.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Ο Καρδάρης είχε δικαίωμα ψήφου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Ο Καρδάρης ήταν Βουλευτής.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Επίσης, όμως χαίρομαι για έναν άλλο λόγο, για την αίτηση συγγνώμης που υπέβαλε σήμερα προς το Σώμα ο κ. Βενιζέλος για την εκλογή Σαρτζετάκη.

Όλη αυτήν τη τοποθέτησή του περί προσώπου, που πρέπει να έχει πολιτική καταγωγή και όχι αχρώμου προσωπικότητας, είναι η αίτηση συγγνώμης για την εκλογή του κ. Σαρτζετάκη.

Τη δεχόμαστε τη συγγνώμη σας, κύριε Βενιζέλο!

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Αν έτσι το εκλάβατε, να την αποσύρω την παρατήρησή!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Αποτελεί κοινό τόπο ότι η αναθεώρηση του 1986, μία προσχηματική και άστοχη αναθεώρηση, οδήγησε στη συρρίκνωση των αρμοδιοτήτων του Προέδρου της Δημοκρατίας και βεβαίως στην επακόλουθη μείωση μέχρις εξαφάνισής του ρόλου του, ο οποίος ήταν η ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ Κυβερνήσεως, Βουλής και εκλογικού σώματος. Έτσι, με την αναθεώρηση εκείνη, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας σήμερα είναι δέσμιος μιας σειράς διαδικασιών, βάσει των οποίων δεν έχει καμία απολύτως δυνατότητα λήψεως αποφάσεων και πρωτοβουλίας και δεν μπορεί να συμβάλει, στην ομαλή λειτουργία του πολιτεύματος. Έτσι, λοιπόν, είναι πλήρως απογοητωμένος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και μόνο κατ' όνομα εξακολουθεί να φέρει τον τίτλο του ρυθμιστού του πολιτεύματος, όπως επιτάσσει το άρθρο 31 του Συντάγματος.

Το Σύνταγμα του 1975 είχε διαμορφώσει λεπτές ισορροπίες, οι οποίες δούλεψαν σωστά. Αυτές όλες ανατράπηκαν με την αναθεώρηση του 1986 και οδηγηθήκαμε σε ένα πρωθυπουργικό-κεντρικό σύστημα, όπου ο Πρωθυπουργός έχει συγκεντρώσει όλες τις εξουσίες, με όλες τις δυσμενείς συνέπειες, που έχει το σύστημα αυτό.

Η Νέα Δημοκρατία με τις προτάσεις της προσπάθησε να αποκαταστήσει κατά κάποιον τρόπο τις απωλεσθείσες αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας και να επαναφέρει τη διαταραχθείσα ισορροπία στο πολίτευμα. Καμιά όμως από αυτές τις προτάσεις μας δεν έγινε δεκτή από την κυβερνητική πλειοψηφία. Γιατί απλούστατα το Π.Α.Σ.Ο.Κ. δεν μπόρεσε, και ούτε και σήμερα απέδειξε ότι μπορεί, να ξεπεράσει τα ιδεολογικά συμπλέγματα και τις ξεπερασμένες προκαταλήψεις τους. Έτσι, αν

θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς και αν θέλουμε να δούμε το θέμα κατάματα και σε όλο του το βάθος, το πολιτειακό μας σύστημα παραμένει κολοβό.

Αυτή η εισαγωγική μου παρατήρηση συνδέεται απόλυτα με τον τρόπο εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Το ΠΑ.ΣΟ.Κ. ύστερα από μια μακρά περίοδο κυοφορίας, υπενθυμίζω ότι στην αρχική του πρόταση δεν περιλαμβάνετο το άρθρο 32 για αναθεώρηση, και αφού πέρασε από διάφορα στάδια και από διάφορες ιδέες ασαφείς, κενολόγες, σχετικά με τον τρόπο εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας, κατέληξε στην πρόταση που συμπυκνούνται σε δύο λέξεις, η θητεύουσα Βουλή με εκατόν ογδόντα ψήφους και με απεριόριστο αριθμό ψηφοφοριών να εκλέγει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Είμαστε -θέλω να το ξεκαθαρίσω για άλλη μια φορά- τελείως αντίθετοι με αυτήν τη διαδικασία.

Πιστεύουμε ότι ο απεριόριστος αριθμός των ψηφοφοριών για την ανάδειξη του Προέδρου της Δημοκρατίας και η αναπόφευκτη εναλλαγή υποψηφίων μεταξύ της μιας και της άλλης ψηφοφορίας ευτελίζει το ύπατο αξίωμα της χώρας.

Σας ερωτώ ειλικρινά: Ο τρόπος αυτός εκλογής του Προέδρου Δημοκρατίας αυξάνει ή μειώνει το κύρος του; Ποιο θα είναι το κύρος ενός Προέδρου Δημοκρατίας, που θα εκλεγεί ύστερα απ' αυτές τις αλλεπάλληλες ψηφοφορίες, που αν είναι πολλές, μπορεί να διαρκέσουν και πολλές εβδομάδες και αφού εν τω μεταξύ θα έχουν περάσει από την "πασαρέλα" των υποψηφίων ονόματα επί ονομάτων;

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, δεν νομίζω ότι υπάρχει κανείς σ' αυτήν την Αίθουσα, αλλά ούτε και στον ελληνικό λαό, που να μην αντιλαμβάνεται ότι με τη διαδικασία αυτή, τη διαδικασία που εισηγείται το ΠΑΣΟΚ, οδηγούμαστε στην αναπόφευκτη μείωση του κύρους του Προέδρου της Δημοκρατίας και στον ευτελισμό του αξιώματος. Γιατί ποιο κύρος θα έχει ένας Πρόεδρος Δημοκρατίας, που θα έχει εκλεγεί ύστερα από δεκαπέντε ή τριάντα ψηφοφορίες;

Και να αναφερθώ σ' ένα παράδειγμα γειτονικής χώρας, στην Τουρκία, το 1980 άρχισε η διαδικασία εκλογής Προέδρου Δημοκρατίας -είχαν τότε το ίδιο σύστημα- τον Μάρτιο. Ξέρετε πότε τελείωσε; Τον Αύγουστο! Επί πέντε ολόκληρους μήνες συνεχώς το Τουρκικό Έθνος ανέλυε και συνεδρίαζε με μόνο θέμα την εκλογή Προέδρου Δημοκρατίας! Και ύστερα από πέντε μήνες, αφού είχε καταρρεύσει όλο το πολιτικό σύστημα, αφού είχαν εξευτελιστεί οι πάντες αλληλοδιαδεχόμενοι ο ένας τον άλλον στην υποψηφιότητα για την Προεδρία της Δημοκρατίας, εξέλεγε κάποιος Πρόεδρος. Ερωτώ το πρόσωπο αυτό μπορεί να έχει κύρος;

Είπε ο κύριος εισηγητής της Πλειοψηφίας -και αυτό ήταν το επιχείρημά του- ότι με την πρόταση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. αποσυνδέεται η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας από τη διάλυση της Βουλής. Και αυτό, για να παραμείνει απερίσπαστη η Κυβέρνηση για να ολοκληρώσει το κυβερνητικό της έργο.

Το επιχείρημα όμως αυτό είναι ψευδής. Και το γεγονός ότι επισημαίνεται, είναι ακριβώς προς ενίσχυση της δικής μας σκέψης. Πρώτα απ' όλα ποτέ μέχρι τώρα δεν συνέβη η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας να παρεμποδίσει την ολοκλήρωση του κυβερνητικού έργου, διότι σε όλες τις περιπτώσεις -πλην μιας, το 1989- η Βουλή έκανε τις διαδικασίες εκείνες, οι οποίες εξέλεξαν τελικά Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Και εκείνη η περίπτωση δεν μπορεί να συνδεθεί με το γενικό κανόνα ούτε η εξαίρεση αυτή μπορεί να επιβεβαιώσει τον κανόνα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ : Τότε θα πηγαίναμε ούτως ή άλλως σε εκλογές και προτιμήθηκε αυτή η μέθοδος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Αυτό λέω, κύριε Πρόεδρε.

Η εκλογή μάλιστα δύο φορές του κ. Στεφανόπουλου αποτελεί ένα παράδειγμα ότι βρέθηκαν κόμματα και την πρώτη και τη δεύτερη φορά να συνεργαστούν για το συγκεκριμένο πρόσωπο και έτσι να αποφευχθεί η προσφυγή στις κάλπες.

Εάν όμως παρά ταύτα δεν εκλεγεί Πρόεδρος Δημοκρατίας με τη διαδικασία, η οποία ισχύει σήμερα και οδηγηθούμε στο λαό, τότε είναι σοφή η διάταξη του ισχύοντος Συντάγματος με την οποία μπορεί να εκλέξει η επομένη Βουλή με εκατόν πενήντα ψήφους τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, διότι τότε θα

είναι νωπή η λαϊκή ετυμηγορία.

Θα ήθελα όμως να σας επισημάνω και κάτι άλλο. Αν ένα κόμμα οδηγήσει κατά τρόπο παράλογο τον τόπο σε εκλογές, τότε το εκλογικό Σώμα είναι βέβαιο ότι θα τιμωρήσει το κόμμα αυτό, που εκμεταλλεύτηκε μια συνταγματική διάταξη, για να προκαλέσει πρόωρη εκλογική αναμέτρηση.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ο λαός έχει το ένστικτο να τιμωρεί όλους εκείνους, οι οποίοι με κομματικούς υπολογισμούς και μόνο παίζουν με τους θεσμούς.

Επανέρχομαι όμως στην άποψη της αποσυνδέσεως της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από τη διάλυση της Βουλής. Εάν αυτό είναι το κύριο επιχείρημα, το οποίο προβλήθηκε κατά κόρον, τότε η λύση είναι η άμεση εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας από το λαό.

Δεν υπάρχει περίπτωση τότε να διακοπεί το έργο της κυβέρνησης. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι ούτως ή άλλως απογυμνωμένος από τις όποιες αρμοδιότητες έχει. Κατά συνέπεια η κυβέρνηση και μετά την εκλογή από το λαό θα συνεχίσει το έργο της.

Μια πρόσφατη δημοσκόπηση, η οποία δημοσιεύθηκε σε ημερήσια εφημερίδα οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η απευθείας εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας από το λαό τυγχάνει μιας ευρύτατης αποδοχής. Και τυγχάνει ευρείας αποδοχής και στους οπαδούς σας, κυρίες και κύριοι Βουλευτές του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Τα στοιχεία τα οποία ενεφανίσθησαν ήταν ότι το 46% των ψηφοφόρων του ΠΑ.ΣΟ.Κ. θέλει την άμεση εκλογή, το 39% θέλει το σύστημα να παραμείνει ως έχει και μόνο το 11% αποδέχεται την πρόταση, την οποία σήμερα υποστηρίζετε.

Είναι αλήθεια ότι πριν από δέκα χρόνια σε μια επιστημονική μου εργασία είχα υποστηρίξει ότι, αφού έχει απογυμνωθεί ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας από τις αρμοδιότητες, γιατί να μην οδηγηθούμε στην εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας από τη Βουλή με εκατόν πενήντα ψήφους. Τα χρόνια όμως πέρασαν και νεότερες σκέψεις με έκαναν να μεταβάλω άποψη. Και δεν είναι κακό να μεταβάλεις άποψη επιστημονική. Άλλωστε το ότι μεταβάλλει απόψεις ο κ. Βενιζέλος συνεχώς το έχουμε υποστεί όλοι μας σ' αυτή την Αίθουσα. Εγώ μια φορά άλλαξα άποψη και ευθέως το λέω ότι είχα εκείνη την άποψη το 1985, άλλη άποψη έχω το 2001 και έχω το θάρρος να το πω. Αλλά το θάρρος δεν το έχει ο εισηγητής της Πλειοψηφίας όταν οι μεταμορφώσεις που οδηγεί είναι το καθημερινό μας θέαμα και η καθημερινή μας τροφή μέσα στη Βουλή.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Λέω να μην αλλάξεω καμία άποψη για τις επόμενες διατάξεις. Σας αρέσει αυτό;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ελπίζω αν τις αλλάξετε, να μας ειδοποιήσετε εγκαίρως, διότι πέραν της αλλαγής αιφνιδιάζεστε και τα κόμματα.

Προχθές έγινε το εξής απαράδεκτο, αφού θέλετε απάντηση. Όταν ανέβηκα στο Βήμα της Βουλής, δυο λεπτά πριν είχατε μεταβάλει απόψεις.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Γιατί εκνευρίζεστε; Αλλάξαμε μια φορά άποψη!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν είναι δυνατό να γίνεται αυτός ο αιφνιδιασμός.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γέτονας): Θα παρακαλέσω και τον κύριο Υπουργό και τον κύριο εισηγητή να κάνουμε οργανωμένο διάλογο. Υπάρχει και Προεδρείο. Δεν μπορεί να κάνεται διαξιφισμός, να εκτοξεύετε αλληλοκατηγορίες και να διαπύπτετε κατά το δοκούν, αγνοώντας μάλιστα το Προεδρείο. Είναι οργανωμένη η συζήτηση στην Αίθουσα. Μη το ξεχνάμε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Διαπιστώσεις κάνουμε για τις μεταμορφώσεις που αιφνιδίασαν την Αίθουσα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γέτονας): Δεν κάνετε απλά διαπιστώσεις. Διαπληκτίζεσθε. Σας παρακαλώ!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν είναι δυνατό να δεχθούμε να συνεχιστεί αυτή η τακτική της αλλαγής απόψεων, διατυπώσεων και θέσεων την τελευταία στιγμή. Εάν επιθυμεί η πλειοψηφία να αλλάξει απόψεις, τουλάχιστον να τις ανακοινώνει εγκαίρως.

Και τώρα έρχομαι στο άρθρο 31 που είναι και δική μας πρόταση και ψηφίστηκε από την επιτροπή ομόφωνα. Διευρύνεται

με το άρθρο 31 η δυνατότητα της αναδείξεως στο αξίωμα του Προέδρου της Δημοκρατίας όχι μόνο εκείνου, που έχει πατέρα ελληνικής καταγωγής, αλλά έχει ή μητέρα. Είναι άλλωστε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, νομίζω πιο σίγουρο ότι είναι ελληνικής καταγωγής έχοντας τη μητέρα, παρά έχοντας τον πατέρα.

Θα αναφερθώ δι' ολίγων στη διάταξη του άρθρου 38 παράγραφος 2, η οποία πάλι ψηφίστηκε ομοφώνως. Η διάταξη αυτή προέκυψε από την ανάγκη της παρατεταμένης ασθένειας του τότε Πρωθυπουργού Ανδρέα Παπανδρέου. Όλοι θυμόμαστε τη χαώδη κατάσταση που είχε δημιουργηθεί πρώτα με το Χέρφιλντ, μετά με το "Ωνάσιο" και όλη αυτήν την παραφιλολογία, η οποία είχε τότε αναπτυχθεί. Και όλοι μας θυμόμαστε ότι ουσιαστικά για πολλούς μήνες η χώρα δεν είχε κυβέρνηση. Έτσι δημιουργήθηκε σε μας, στη Νέα Δημοκρατία, η πεποίθηση ότι πρέπει να υπάρξει μια συνταγματική ρύθμιση, ώστε να αποφευχθούν στο μέλλον παρόμοιες καταστάσεις.

Αλλά θα ήθελα έτσι χάριν της ιστορίας, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, να παραβάλω και τις δυο διατάξεις, τη διάταξη όπως την προτείναμε εμείς και τη διάταξη, την οποία θα κληθούμε να ψηφίσουμε. Θα δείτε πόσο λιτή, πόσο συμπυκνωμένη, πόσο πιο σωστή είναι η δική μας πρόταση.

Έρχομαι τώρα στα άρθρα 82 και 83, τα οποία ορθώς συγχωρεύονται σε ένα άρθρο και με το οποίο άρθρο συνιστώνται δυο όργανα.

Με την παράγραφο 3 του άρθρου 82 συνιστάται Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Εμείς στην πρότασή μας το ονομάζουμε οικονομικό και κοινωνικό συμβούλιο. Νομίζουμε ότι δίνει περισσότερο βάρος η ονομασία του συμβουλίου, παρά της επιτροπής, διότι μόνο εκ του τίτλου υπάρχει μία υποβάθμιση της αποστολής του οργάνου αυτού. Πέραν όμως αυτού, με την πρόταση της Πλειοψηφίας, η επιτροπή αυτή έχει κολοβομένες αρμοδιότητες. Διότι, ποιος πρέπει να είναι ο ρόλος της επιτροπής; Να εκφράζει γνώμες, να εκφράζει απόψεις για τα θέματα της οικονομικής πολιτικής και να τοποθετείται στα σχέδια νόμου, τα οποία εμφανίζονται στη Βουλή. Περιορίζεται όμως με τη διατύπωση της Πλειοψηφίας, διότι η επιτροπή αυτή, το συμβούλιο, θα μπορεί να έχει γνώμη μόνο όταν το ζητήσει η Κυβέρνηση. Αν το ζητήσει η Αντιπολίτευση, δεν μπορεί να εκφράσει γνώμη. Αν το ζητήσουν φορείς, δεν μπορεί να εκφράσει γνώμη. Αν το θελήσει η ίδια, πάλι δεν μπορεί να εκφράσει γνώμη. Και διερωνώμαι: Γιατί δεν θα μπορεί η Αντιπολίτευση να ζητήσει γνώμη; Και γιατί η ίδια η επιτροπή δεν θα μπορεί να εκφράσει γνώμη σε ένα θέμα που θα είναι σημαντικό; Γιατί δημιουργούμε ένα όργανο με τόσο κολοβομένες αρμοδιότητες και γιατί είναι ανάγκη και να βάλουμε και τις αρμοδιότητες μέσα στη συνταγματική διάταξη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Ποιος θα το προβλέψει;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Θα το προβλέψει ο νόμος, αν ποτέ εκδοθεί.

Δεν γίνεται καμία αναφορά στη σύνθεση της επιτροπής. Εμείς προβλέπαμε ότι θα έπρεπε να μετέχουν σε αυτή την επιτροπή και κοινωνικοί φορείς, αλλά και εκπρόσωποι οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Θα διερωνηθείτε, όπως πολλές φορές έχω διερωνηθεί και εγώ: είναι ανάγκη το Σύνταγμα να περιέχει τέτοιες λεπτομέρειες; Το Σύνταγμα δεν πρέπει να είναι λιτό, δεν πρέπει να δίνει κατευθυντήριες γραμμές, δεν πρέπει να είναι απαλλαγμένο από τέτοιες μικρολεπτομέρειες; Συμφωνώ. Όμως, φοβάμαι ότι η δυσπιστία, που υπάρχει μεταξύ των πολιτικών σχηματισμών, η εμπειρία που έχουμε αποκτήσει από τη διακυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. μας έχει αναγκάσει να είμαστε δύσπιστοι. Και αυτή η δυσπιστία οδηγεί στο να κάνουμε ένα Σύνταγμα, για το οποίο -είμαι βέβαιος- οι μελλοντικοί ερευνητές του θα διερωνώνται, αν δεν διαβάσουν τα Πρακτικά της συνεδρίασης, γιατί μπήκε αυτή η διάταξη.

ΟΡΕΣΤΗΣ ΚΟΛΟΖΩΦ: Γιατί αν τα διαβάσουν, θα καταλάβουν;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Αυτό είναι ένα άλλο πρόβλημα. Όμως, δεν θέλω να καταναλώσω το χρόνο μου, γιατί θα αναφερόμουν πάλι στον εισηγητή της Πλειοψηφίας, κύριε Κολοζώφ.

Είναι απαραίτητο να υπάρξει ένα όργανο, όχι για να εφαρμόζει την εξωτερική πολιτική -την ευθύνη της εφαρμογής της εξω-

τερικής πολιτικής την έχει η εκάστοτε κυβέρνηση- αλλά για να διασφαλίζεται τρόπος τινά η συνέχεια της ασκούμενης πολιτικής σε εθνικής σημασίας θέματα.

Αυτό το εθνικό συμβούλιο εξωτερικής πολιτικής είναι απαραίτητο, διότι τι έχουμε δει στον τόπο μας; Δεν αλλάζει η εξωτερική μας πολιτική μόνο με την αλλαγή της κυβερνήσεως, μόνο με την άνοδο ενός άλλου κόμματος στην εξουσία, αλλάζει και με την αλλαγή Υπουργού της ίδιας κυβερνήσεως και το ζούμε καθημερινά με τον κ. Πάγκαλο και τον κ. Παπανδρέου, τον κ. Πάγκαλο που ομιλεί για παιδική χαρά που διευθύνει το Υπουργείο Εξωτερικών και τον κ. Παπανδρέου, ο οποίος έχει αναμφισβήτητη χαράξει μία άλλη στρατηγική.

Θέλω να ελπίζω ότι αυτό το όργανο θα βοηθήσει, ώστε να υπάρξει μία συνέχεια και μία συνέπεια στην εξωτερική μας πολιτική.

Αυτές ήταν οι απόψεις της Νέας Δημοκρατίας, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, κρυστάλλινες και διαυγείς και σε αυτές εμμένουμε. Αντιλαμβανόμαστε όλοι ότι η εμμονή η δική μας και η εμμονή της Πλειοψηφίας στον τρόπο εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας, δοθέντως ότι η διάταξη για να αναθεωρηθεί θέλει εκατόν ογδόντα ψήφους, θα οδηγήσει στο να παραμείνει η ίδια διαδικασία που υπάρχει μέχρι σήμερα και ίσως είναι και η καλύτερη λύση. Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτονας): Ο ειδικός αγορητής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος κ. Σκυλλάκος έχει το λόγο.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ: Τα ζητήματα που έχουν σχέση με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και όσον αφορά τις αρμοδιότητες και όσον αφορά την εκλογή και τα ζητήματα, που έχουν σχέση με τον Πρωθυπουργό και την Κυβέρνηση, είναι ορισμένα από τα ζητήματα, που αφορούν τη λειτουργία του πολιτικού μας συστήματος και τη δημοκρατία γενικότερα.

Εμείς έχουμε διαφορετική αντίληψη και για το πολιτικό σύστημα και για τη δημοκρατία. Δεν υπάρχουν συσχετισμοί, ώστε οι δικές μας απόψεις να υλοποιηθούν και στο Σύνταγμα και στη νομοθεσία. Η λογική μας είναι ότι πρέπει να αποφασίζει ο λαός, αυτό που στο πρώτο άρθρο του Συντάγματος λέγεται με μία φράση "λαϊκή κυριαρχία". Όσο μπορούμε στη βάση μας αποφάσεις άμεσες, με συμμετοχή άμεση του λαού και όσο πας παραπάνω, με γνήσια εκπροσώπηση των εργαζομένων και ολόκληρου του λαού. Μιλάμε όμως για ένα άλλο Σύνταγμα, ελαστικό και εδώ υπάρχουν αυτοί οι θεσμοί, Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Πρωθυπουργός, Κυβέρνηση.

Εμείς κατ' αρχήν, θέλω να τονίσω ότι ανεξάρτητα από τις μακροπρόθεσμες επιδιώξεις μας, τους στόχους και τις αντιλήψεις μας και σ' αυτό το πολιτικό σύστημα που ζούμε, έχουμε γνώμη. Και η γνώμη μας είναι πως, αν είναι να διαλέξουμε ένα σύστημα μονοπρόσωπο, το οποίο είτε λέγεται βασιλεία, είτε λέγεται μοναρχία, το απορρίπτουμε βεβαίως. Πρέπει να συγκρίνουμε ανάμεσα στην προεδρική δημοκρατία τύπου Ηνωμένων Πολιτειών και τύπου Γαλλίας, που έχει αποφασιστικές αρμοδιότητες και στο σχηματισμό της Κυβέρνησης και σε σημαντικά ζητήματα όπως στις Ηνωμένες Πολιτείες στον καθορισμό της Κυβέρνησης και στη Γαλλία στην εξωτερική πολιτική. Εμείς είμαστε αντίθετοι με έναν τέτοιο Πρόεδρο Δημοκρατίας. Προτιμούμε οι εξουσίες να είναι στην άλλη άκρη.

Η προσπάθεια όμως που έγινε το 1985 και 1986 για να φύγουν οι υπερεξουσίες, που υπήρχαν στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, δεν μετατέθηκαν στη Βουλή και στο λαό, αλλά συγκεντρώθηκαν στον Πρωθυπουργό ως Αρχηγό της Κυβέρνησης. Μετατέθηκαν στην Κυβέρνηση.

Το κύριο πρόβλημα, λοιπόν, που έχει σχέση με τη λαϊκή κυριαρχία και τη δημοκρατία είναι κυρίως όχι αν θα πάνε οι εξουσίες από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, στην Κυβέρνηση, αλλά τι θα γίνει παραδείγματος χάρι με τη Βουλή. Αν αναβαθμίζεται η Βουλή και μπορεί να αποφασίζει αυτή ή αν έρχεται απλώς να επικυρώσει αποφάσεις.

Η Βουλή έρχεται να επικυρώσει κατ' αρχήν τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με μελέτες, το 80% των όσων ψηφίζουμε είναι ήδη αποφάσεις και κατευθύνσεις της Ευρω-

παϊκής Ένωσης και το υπόλοιπο 20% είναι αποφάσεις, που παίρνονται στο Υπουργικό Συμβούλιο ή στα γραφεία του Υπουργείου κι ερχόμαστε εδώ για κάποιες οριακές τροποποιήσεις, μόνο για να ψηφίσουμε. Έτσι λειτουργεί ουσιαστικά η Βουλή.

Ο ρόλος της Αντιπολίτευσης είναι πολύ περιορισμένος, θα τα πούμε και στο σχετικό άρθρο. Κυριαρχεί στα πάντα η κυβερνητική πλειοψηφία και δεν υπάρχουν δυνατότητες πρωτοβουλίας, όσες θα έπρεπε, για να υπάρχει και ισοδυναμία στην αντιπαράθεση.

Τρίτο ζήτημα, όσον αφορά το λαό. Το εκλογικό σύστημα νοθεύει τη δημοκρατία. Δεν μπορεί να εκφράσει γνώμη ο λαός με δημοψηφίσματα, μετά από το μάζεμα υπογραφών, παρά εξαρτάται από το αν θέλει η κυβερνητική πλειοψηφία να γίνει το δημοψήφισμα. Θα μπορούσαμε να πούμε πολλά σε σχέση με τη δημοκρατία, αλλά εν πάση περιπτώσει, συζητάμε το θέμα της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Σήμερα ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει κάποιες σοβαρές αρμοδιότητες, διερευνητικές εντολές, δυνατότητα διάλυσης της Βουλής υπό προϋποθέσεις, την κήρυξη της χώρας σε κατάσταση πολιορκίας υπό προϋποθέσεις, την υπογραφή νόμων και ανατομική νόμων, είναι Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, έχει αρμοδιότητες.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θα πρέπει να είναι ένα πρόσωπο, που να μην μπορεί να καταχραστεί αυτές τις αρμοδιότητες; Βεβαίως. Θα πρέπει να είναι ένα πρόσωπο που να συγκεντρώνει τέτοια στοιχεία και να αποτελεί ως ένα βαθμό εγγύηση.

Δεύτερο θέμα. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ως Αρχηγός του κράτους πηγαίνει σε εκδηλώσεις, σε συνέδρια, σε δημόσιες συγκεντρώσεις και στο εσωτερικό της χώρας και στο εξωτερικό. Εκεί είναι υποχρεωμένος να κάνει χαιρετισμούς, να μιλήσει και ως υπερκομματικός, που θα θέλαμε να είναι, πάντα θα βρίσκεται στον πειρασμό να εκδηλώσει και την προσωπική του άποψη είτε να στηρίζει και να διευκολύνει την πολιτική της Κυβέρνησης είτε εάν όχι της Κυβέρνησης, να προπαγανδίζει με τον τρόπο του την κυρίαρχη άποψη στην ελληνική κοινωνία και να καταδικάσει ή να υποβαθμίσει την άλλη άποψη, που δεν είναι πλειοψηφική. Και αυτά τα θεωρούμε καταχρήσεις.

Προσέξτε, λοιπόν. Και επειδή έχει κάποιες αρμοδιότητες σημαντικές και επειδή στην πρακτική μπορεί να υπάρχουν καταχρήσεις, τότε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να οδηγηθεί προς αυτήν την κατεύθυνση της κατάχρησης; Όταν είναι εκλεγμένος από το λαό και έχει νωπή τη λαϊκή ετυμηγορία, που με μεγάλη πλειοψηφία ή με σχετική πλειοψηφία τον εξέλεξε Πρόεδρος; Δεν θέλουμε να δώσουμε τέτοιο αέρα στον οποιοδήποτε Πρόεδρο, κατά τη δική μας άποψη.

Βεβαίως, εάν είχαμε ένα προεδρικό σύστημα και είχε σοβαρές αρμοδιότητες ο Πρόεδρος, θα έμπαινε το θέμα για συζήτηση, εάν εκλέγεται έτσι από τη Βουλή ή εάν εκλέγεται διά ψηφοφορίας. Γι' αυτό το λόγο, λοιπόν, επειδή βρισκόμαστε με ένα Πρόεδρο με τέτοιες αρμοδιότητες και με τέτοιους κινδύνους, η δική μας άποψη είναι ότι χρειάζεται η ευρύτερη δυνατή συναίνεση για να εκλέγεται κάποιος από τη Βουλή ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Και η ευρύτερη συναίνεση αποτυπώνεται μέχρι στιγμής με τους εκατόν ογδόντα ψήφους. Και εμείς λέμε ότι αυτό είναι το βασικό ζήτημα, να εξασφαλίζονται οι εκατόν ογδόντα ψήφοι, ώστε να μην είναι ο εκπρόσωπος ενός κόμματος, να είναι αναγκαστικό να υπάρχει συναίνεση και άλλων πολιτικών δυνάμεων. Γι' αυτό εμείς δεν είμαστε αντίθετοι με αυτό που προτείνεται από την πλευρά της Κυβέρνησης για επαναλαμβανόμενες ψηφοφορίες. Δεν θεωρούμε ότι θα πέσει το κύρος ούτε του υπό εκλογή Προέδρου ούτε του Κοινοβουλίου. Και το Κοινοβούλιο και ο Πρόεδρος δίνουν εξετάσεις κάθε μέρα. Και είτε διατηρούν το κύρος τους, είτε το χάνουν το κύρος τους.

Και δεν είναι τα άδεια έδρανα για να αναφερθώ στη Βουλή. Είναι το τι νόμους ψηφίζουμε. Εάν ψηφίσουμε νόμους που επιβαρύνουν τις λαϊκές τάξεις, θα έχουμε την κατακραυγή σε βάρος του Κοινοβουλίου. Το ίδιο και η συμπεριφορά, η στάση του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Άρα, λοιπόν, μην βάζουμε ζητήματα κύρους. Δεν θίγεται το κύρος. Εξάλλου το κύρος δεν έπεσε και σε άλλες χώρες, όπως

και στην Ιταλία νομίζω και αλλού που υπάρχει αυτό το σύστημα.

Αλλά δεν είμαστε αντίθετοι, εν πάση περιπτώσει, εάν δεν προχωράει αυτή η μέθοδος της εξασφάλισης εκατόν ογδόντα ψήφων. Να παραμείνει το άρθρο όπως έχει, με τους εκατόν ογδόντα ψήφους στην προσπάθεια αυτή και να διαλυθεί και η Βουλή. Γιατί χάθηκε ο κόσμος, εάν διαλυθεί η Βουλή και έχουμε εκλογές; Δεν καταλαβαίνω που είναι το μεγάλο πρόβλημα. Λένε μερικοί ότι όταν έχουμε επαναλαμβανόμενες εκλογές, ξεδεύει το κράτος στις εκλογές. Εκεί είναι τα έξοδα; Στις εκλογές είναι τα μεγάλα έξοδα; Δεν βλέπετε τι γίνεται με ένα σωρό μεγάλα έργα και ποιοι κερδίζουν και από έργα και από προμήθειες;

Αυτή είναι, λοιπόν, η δική μας η άποψη για το ζήτημα της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας. Είμαστε αντίθετοι και με τις αλλαγές του άρθρου 82 και 83 σε σχέση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και το λεγόμενο Εθνικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής. Και είμαστε αντίθετοι επί της ουσίας.

Ήδη λειτουργεί μια Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Ποια είναι η σύνθεσή της; Είναι φορείς που έχει επιλέξει για την σύνθεσή τους με νόμο η κυβερνητική πλειοψηφία. Πώς χρησιμοποιείται μέχρι στιγμής η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή; Για επίφαση δημοκρατίας, για επίφαση κοινωνικού διαλόγου.

Θα ήθελα να πω ένα τελευταίο παράδειγμα. Το σημαντικότερο νομοσχέδιο που δημιούργησε κοινωνικές αντιδράσεις ήταν αυτό του Υπουργείου Εργασίας, που ψηφίστηκε πριν από τα Χριστούγεννα σε σχέση με την ελαστικοποίηση του χρόνου εργασίας. Προηγήθηκε ένας κοινωνικός διάλογος, που πήγε επανειλημμένα εκεί η ΓΣΕΕ και ήταν προκατασκευασμένος. Έφτασε μάλιστα ο Υπουργός Εργασίας, όταν απεχώρησε η ΓΣΕΕ, να λέει ότι είτε θέλουν τα συνδικάτα είτε δεν θέλουν, εμείς θα προχωρήσουμε.

Να, πού είναι η επίφαση της δημοκρατίας και αυτόν το ρόλο τον παίζει η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Είναι και μηχανισμός χειραγώγησης. Δημιουργεί και ένα κλίμα ότι μπορούμε να τα βρούμε, μπορούμε να τα συζητήσουμε κλπ. Υπάρχει καθησυχασμός της κοινής γνώμης, να δούμε τι θα πουν αυτά τα συμβούλια, τι θα βγει από το διάλογο, δεν αντιδρούν άμεσα τα συνδικάτα και έτσι πιο εύκολα περνάνε τα αντιλαϊκά μέτρα, οι αντεργατικές νομοθεσίες.

Εξάλλου να πω και κάτι άλλο, και αυτό αφορά και το Συμβούλιο Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και το Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής. Ξέρει κανένας για την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αυτήν τη στιγμή; Αν ρωτήσουμε έξω στην κοινωνία, γνωρίζει ο κόσμος κάτι; Δεν παίζει κανένα ρόλο ούτε σαν φύλλο συκής ουσιαστικά δεν λειτουργεί για τις κυβερνητικές αποφάσεις, που γίνεται προσπάθεια να περνούν από αυτό το συμβούλιο. Και για τους υποστηρικτές ότι είναι χρήσιμη μια τέτοια επιτροπή οικονομική και κοινωνική, προς τι να το βάλουμε στο Σύνταγμα και δεν το αφήνουμε στο νόμο; Θέλει μια Κυβέρνηση να έχει ένα τέτοιο συμβούλιο για τους δικούς της λόγους; Τους σέβομαι, εν πάση περιπτώσει, αλλά ας το αφήσουμε στον κοινό νομοθέτη και όχι να αναγκάζουμε σε θεσμό τέτοιους μηχανισμούς και χειραγώγησης και δημαγωγίας, και να λέμε ότι έχουμε δημοκρατία και ότι ρωτάμε τη γνώμη των εργαζομένων.

Όσον αφορά το Εθνικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής, τι χρειάζεται το εθνικό συμβούλιο; Εμείς δεν μπορούμε να καταλάβουμε. Ή μάλλον καταλαβαίνουμε τι χρειάζεται. Η Κυβέρνηση θέλει να μάθει τη γνώμη των κομμάτων ή τη γνώμη των ειδικών; Τα κόμματα για όλα τα κρίσιμα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής και δηλώσεις έχουν κάνει και συνεντεύξεις και στην αρμόδια Διαρκή Επιτροπή μπορεί, αν θέλει, να φωνάξει τους Βουλευτές και τα κόμματα να πουν τη γνώμη τους κι αν είναι και κρίσιμα ζητήματα, ας φωνάξει τους εκπροσώπους των κομμάτων ή και τους Αρχηγούς των κομμάτων να ζητήσει τη γνώμη τους. Ποιος τους εμποδίζει και χρειαζόμαστε ένα Εθνικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής και μάλιστα να το βάλουμε και στο Σύνταγμα, να έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα; Είναι υποκρισία.

Αν ήθελε η Κυβέρνηση να ρωτήσει τα κόμματα πριν υπογράψει τους βομβαρδισμούς στο Κοσσυφοπέδιο, θα μπορούσε να το έχει κάνει. Αν ήθελε η Κυβέρνηση, προτού υπογράψει εκείνο το κείμενο στο Ελσίνκι, που αναγνωρίζει στην Τουρκία να μπο-

ρεί να διεκδικεί δικαιώματα στο Αιγαίο, θα μπορούσε να ζητήσει τη γνώμη των κοιμμάτων. Τα έκανε αυτά τα πράγματα ή χρειάζεται ένα τέτοιο συμβούλιο σαν άλλοθι; Συμφωνούν λίγο πολύ όλα τα κόμματα, εκτός του ΚΚΕ -όπως λέγεται συνήθως- και τους λείπουν οι πραγματογνώμονες και οι ειδικοί; Ας κάνει χίλιες επιτροπές πραγματογνώμωνων και ειδικών που να βοηθούν την Κυβέρνηση στην εξωτερική πολιτική. Και τα δύο όργανα θέλουν συνενόχους.

Εμείς είμαστε αντίθετοι και είναι τραβηγμένο από τα μαλλιά να υπάρχουν τέτοιοι οργανισμοί, που δεν χαίρουν καμιάς εκτίμησης στον ελληνικό λαό, απλώς χαϊδεύουν αυτιά σε κείνους, που θέλουν να δημιουργήσουν την εντύπωση ότι μπορεί να πετύχουμε εθνική πολιτική, γι' αυτό το ονομάζετε και "Εθνικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής". Αλλά το εθνικό συμφέρον αλλιώς το αντιλαμβανόμαστε εμείς, αλλιώς το άλλο κόμμα κλπ. Είναι δυνατόν να συμπέσουμε στο τι είναι εθνικό και στο τι δεν είναι εθνικό; Αλλά ορισμένοι που λένε ότι μπορούμε να συμπέσουμε καλλιεργούν την άποψη ότι θα τα βρουν τα κόμματα μέσα σε ένα συμβούλιο και όλα πάνε καλά στην εξωτερική μας πολιτική. Είναι έξω από κάθε πραγματικότητα. Είναι δημιουργία, είναι προσπάθεια χειραγώγησης, είναι προσπάθεια δημιουργίας τεχνητής συναίνεσης και συνενοχής για αποφάσεις ενάντια στο λαό και ενάντια στα συμφέροντα της χώρας. Γι' αυτό είμαστε αντίθετοι με αυτές τις συνταγματικές διατάξεις.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γέτονας) : Ο Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου κ. Νίκος Κωνσταντόπουλος έχει το λόγο.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου) : Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, συζητάμε θέματα, τα οποία αναμφισβητήτως έχουν σχέση με τη ζητούμενη ανασυγκρότηση του πολιτικού μας συστήματος.

Είναι πανθομολογούμενη η κρίση του πολιτικού μας συστήματος, γι' αυτό και όλοι αναφερόμαστε στους τρόπους και στις διαδικασίες με τις οποίες μπορεί να αναζωογονηθεί ο δημόσιος βίος της χώρας, να διευρυνθεί ο δημόσιος χώρος της πολιτικής.

Η αναγκαιότητα των διαρθρωτικών αλλαγών είναι σχεδόν αποκλειστική. Διαρθρωτικές αλλαγές χρειάζονται για την ανασυγκρότηση του πολιτικού μας συστήματος και όχι διαδικαστικές επινοήσεις. Και αν πραγματικά χρειάζεται κάτι τούτη την ώρα, αυτό είναι, η ενίσχυση της λαϊκής κυριαρχίας και η διαμόρφωση θεσμών διευρυμένης δημοκρατίας, έτσι ώστε και συμμετοχή να είναι η δημοκρατία και αποτελεσματική και αξιόπιστη και δημοκρατία της διαφάνειας και των κοινωνικών ελέγχων, που μπορεί να αξιοποιεί ορθολογικά τους πόρους και να χειρίζεται επίσης ορθολογικά την εξουσία.

Η αναγκαιότητα ενίσχυσης της λαϊκής κυριαρχίας οδηγεί σχεδόν αποκλειστικά στην αναβάθμιση της Βουλής, στην αναβάθμιση του ρόλου της Βουλής, στη διεύρυνση του ελεγκτικού ρόλου της Βουλής, στην ανάδειξη ενός Κοινοβουλίου, το οποίο θα έχει τη μορφή και τον χαρακτήρα κυβερνώσας Βουλής, όχι με την έννοια ότι θα ασκεί μέρος της εκτελεστικής εξουσίας, αλλά με την έννοια ότι θα μπορεί να έχει αυξημένο ελεγκτικό ρόλο και μεγαλύτερη συμμετοχή στη δημοκρατική διαδικασία.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αν παρακολουθήσει κανένας την ιστορία των συνταγματικών θεσμών στην Ελλάδα, θα δει ότι βγαίνει αβίαστα ένα κεντρικό συμπέρασμα: Διαρκώς ενισχύονται οι δομές της εκτελεστικής εξουσίας, διαρκώς υποβαθμίζονται οι αντιπροσωπευτικοί θεσμοί. Αυτό έγινε και με την αναθεώρηση του 85 - 86. Ας μιλήσουμε κάποτε με ειλικρίνεια. Επρόκειτο για μια αναθεώρηση, η οποία, ουσιαστικά για λόγους πολιτικής συγκυρίας και σκοπιμότητας, χρησιμοποίησε τους θεσμούς ως εργαλείο και άλλαξε στην πράξη τη δομή της εκτελεστικής εξουσίας. Οδηγήθηκε σε αυτό που αποκαλείται "πρωθυπουργοκεντρικό μοντέλο της δημοκρατίας". Αν, λοιπόν, θα έπρεπε η σημερινή αναθεώρηση να έχει μια πολιτική φιλοσοφία και μια στρατηγική αιχμή, αυτή θα ήταν να αποδυναμώσει το πρωθυπουργοκεντρικό μοντέλο και να αποκαταστήσει την ισορροπία, τη θεσμική και την συνταγματική ισορροπία, την κοινωνική και πολιτική ισορροπία, υπέρ της Βουλής και όχι βεβαίως σε αντιπαράθεση πρωθυπουργοκεντρικού μοντέλου και Προέδρου

της Δημοκρατίας με αυξημένες αρμοδιότητες.

Δεν το επιχειρεί η σημερινή αναθεώρηση. Ενισχύει ακόμη περισσότερο αυτό το μοντέλο, ενισχύει ακόμη περισσότερο την εκτελεστική εξουσία, ενισχύει ακόμη περισσότερο την τάση υποβάθμισης της Βουλής, σε μια σειρά διατάξεων. Δεν είναι ανάγκη τώρα να κάνω συστηματική αναφορά.

Για την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας η δική μας θέση είναι σαφής: Από τη Βουλή, τη θητεύουσα Βουλή, με αυξημένη πλειοψηφία, εκατόν ογδόντα, με ψηφοφορίες, οι οποίες θα μπορούσαν να επεκταθούν στις έξι. Μετά το πέρας και των έξι ψηφοφοριών, σε ένα συγκεκριμένο εύλογο χρονικό διάστημα, αναγκάει η προσφυγή στις κάλπες και η διάλυση της Βουλής. Γιατί, αν δεν μπορεί να εκλεγεί από τη θητεύουσα Βουλή Πρόεδρος της Δημοκρατίας, υπάρχει συγκεκριμένο πολιτικό αδιέξοδο και αρμόδιος να το λύσει είναι ο λαός. Από τότε υιοθετείται η άποψη ότι η προσφυγή στις κάλπες είναι κάτι κακό, κάτι επικίνδυνο για τη δημοκρατία, κάτι επιζήμιο για τη δημοκρατία, κάτι που πρέπει να το αποφύγουμε πάση θυσία;

Βεβαίως η αλόγιστη και ανεύθυνη συμπεριφορά των κομμάτων δεν μπορεί να οδηγήσει σε τέτοια αδιέξοδα και σε τέτοιες εμπλοκές.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Γ' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΡΕΤΤΟΣ**)

Αν αυτό προκύπτει από τη συμπεριφορά των κομμάτων, πάλι θα κριθούν όλοι στις κάλπες, όταν θα διαλυθεί η Βουλή.

Αλλά επιτρέψτε μου να επισημάνω ότι δεν είναι απλώς καινοφανής η άποψη αυτή, είναι και βαθύτατα αντιδημοκρατική και αντιδραστική. Όταν η Βουλή διαπιστώνει πολιτικό αδιέξοδο, λειτουργικό αδιέξοδο στην εκπλήρωση κορυφαίων συνταγματικών της αρμοδιοτήτων, οφείλει να διαλύεται και να πηγαίνει σε εκλογές. Κάθε τι άλλο είναι πρόσθετη νόθευση υπέρ της εκτελεστικής εξουσίας ή υπέρ του πλειοψηφικού, αν θέλετε, κοινοβουλευτισμού.

Εγώ δε νομίζω ότι μπορεί να λέγονται στο 2000 απόψεις σαν αυτές, ότι πρέπει πάση θυσία στην εκλογή του Προέδρου να αποφύγουμε την προσφυγή στις κάλπες.

Εμείς λέμε ότι η Βουλή είναι ο θεσμός, στον οποίο συγκροτείται η λαϊκή κυριαρχία. Αυξημένη πλειοψηφία, για τον Πρόεδρο Δημοκρατίας γιατί πρέπει πραγματικά να έχει τη συμβολική δυναμική του εκπροσώπου της ενότητας και της συναίνεσης, αλλά αν αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί, τότε η ευθύνη είναι στον τρόπο που λειτουργεί το πολιτικό σύστημα, στον τρόπο με τον οποίο ο κομματισμός αλλάζει ακόμα και επιστημονικές απόψεις, στον τρόπο με τον οποίο οι διαδικασίες της συμμετοχής και της αντιπροσώπευσης νοθεύονται.

Άρα, λοιπόν, η θέση μας θέλω να είναι με το σαφέστερο τρόπο διατυπωμένη. Δεν φτάσαμε εδώ σήμερα, διότι η Βουλή δεν μπόρεσε να εκπληρώσει το ρόλο της. Στις διαδικασίες εκλογής των προέδρων όλοι έχουμε εμπειρία ότι οι όποιες αδυναμίες, τριβές ή εμπλοκές ανέκυψαν, δημιουργήθηκαν από την κομματική αντιπαράθεση.

Θέλω επίσης να πω και κάτι ακόμα. Γιατί να μην είμαστε ειλικρινείς συζητώντας αυτό το θέμα; Η Κυβέρνηση λέει συνολική ρύθμιση του άρθρου 32, προκειμένου να αποσυνδεθεί η διαδικασία εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από την απειλή διάλυσης της Βουλής. Επετεύχθη το 2000. Τι έκανε η Κυβέρνηση, κύριοι της κυβερνητικής Πλειοψηφίας; Διέλυσε, ή δεν διέλυσε τη Βουλή και πήγε γρήγορα στις εκλογές; Είναι ποτέ δυνατόν να λέγονται αυτά τα προσχήματα, ως επιχειρήματα με επιστημονική τεκμηρίωση και πολιτική αξιοπιστία;

Επετεύχθη από αυτήν τη Βουλή με συντριπτική πλειοψηφία η εκλογή του νυν Προέδρου. Εμείς δεν ψηφίσαμε το νυν Πρόεδρο, δεν διατάζουμε όμως και σήμερα, όπως και παλαιότερα να πούμε ότι επιτελεί ασφώγως τα καθήκοντά του.

Επετεύχθη η εκλογή του Προέδρου. Αυτό το αγαθό της δημοκρατικής σταθερότητας, που θέλατε δήθεν να διαφυλάξετε μ' αυτήν την επινοήση, το σεβαστήκατε; Το ποδοπατήσατε και πήγατε άρον-άρον στις εκλογές, γιατί έτσι θέλατε, γιατί ο πλειοψηφικός κοινοβουλευτισμός, το καπρίτσιο της πλειοψηφίας το κάνει νόμο. Και αυτή είναι ακόμη μια αλλοίωση.

Και θέλω να πω και κάτι ακόμα. Γιατί δεν είμαστε ειλικρινείς

προς τον ελληνικό λαό; Πώς ξεκίνησε αυτή η διαδικασία; Δεν ξεκίνησε με μια ενορχηστρωμένη επικοινωνιακή και πολιτική επιδίωξη να επιτευχθεί η εκλογή του Προέδρου με εκατόν πενήντα ένα ψήφους; Τα έχετε λησμονήσει; Το εκατόν πενήντα ένα επιδιώκατε. Τη μείωση του αυξημένου ποσοστού για την εκλογή του Προέδρου.

Να θυμίσω εδώ επιχειρηματολογίες, που ελέγχθηκαν από Υπουργούς, από τον Πρωθυπουργό; Όλα αυτά τα ξεχνάμε και μπορούμε να επιχειρηματολογούμε για τα ίδια πράγματα, λέγοντας τα πιο αντίθετα επιχειρήματα, σαν να μη σημαίνει τίποτα, σαν κανείς να μη θυμάται;

Επιδιώκατε τη μείωση του εκατόν ογδόντα σε εκατόν πενήντα ένα, δεν σας βγήκε και σήμερα, ακριβώς γιατί ούτε συνέπεια επιδείξατε στην αποσύνδεση της διάλυσης της Βουλής από την εκλογή του Προέδρου, επινοήσατε αυτήν τη διαδικασία. Ατέρμονες ψηφοφορίες και ό,τι προκύψει. Μια συνεχής τριβή, ένα σύρσιμο της Βουλής και των θεσμών και ό,τι προκύψει. Πάση θυσία να μην πάμε στις εκλογές, στο λαό, για να κρίνει αυτά τα αδιέξοδα, να κρατήσουμε το θέμα εντός των τειχών του δικομ-ματικού συστήματος και να αρχίσει η συναλλαγή.

Αν δεν υπάρχουν πολιτικές προϋποθέσεις για να εξασφαλιστεί η εκλογή του Προέδρου, μετά τις έξι ψηφοφορίες, που είναι ένας διπλασιασμός των τριών, εμείς λέμε να πηγαίνουμε σε εκλογές. Να διαλυθεί η Βουλή και να πηγαίνουμε σε εκλογές.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα μπορούσαμε, αν θέλαμε να βάλουμε ζητήματα εκσυγχρονισμού του πολιτικού μας συστήματος, να κάνουμε και άλλες προσθήκες εδώ. Γιατί να έχουν δικαίωμα πρότασης μόνο τα κόμματα, που είναι στη Βουλή και να μην έχει και το σύνολο της κοινωνίας, αν μπορεί μια υποψηφιότητα για Πρόεδρο, η οποία θα συγκεντρώνει το 3%, να υποβάλλεται ως πρόταση υποψηφιότητας στη Βουλή είτε την υιοθετεί ένα κόμμα είτε δεν την υιοθετεί. Αυτές είναι οι διατάξεις που διευρύνουν και το δικαίωμα του εκλέγεσθαι στο αξίωμα του Προέδρου και βεβαίως διευρύνουν τη συμμετοχή και το ρόλο του πολίτη. Δώστε δικαίωμα στην κοινωνία να μπορεί να προτείνει με ένα 3%, που θα συγκεντρώνει μια υποψηφιότητα, αυτοτελώς υποψήφιο και να συζητιέται εδώ στη Βουλή. Γιατί, έτσι, όπως λειτουργεί το πολιτικό σύστημα -ας συνεννοηθούμε μεταξύ μας- θα είναι προϊόν δύο κομμάτων ή θα είναι προϊόν οι διαδικασίες αυτές εσωτερικών κοιμματικών σταθμίσεων. Ας δώσουμε μία δυνατότητα μεγαλύτερης διεύρυνσης.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, στην κρίση του πολιτικού μας συστήματος, στην κρίση της τρίτης ελληνικής δημοκρατίας που συμπλήρωσε ένα τέταρτο του αιώνα, είκοσι πέντε ολόκληρα χρόνια ζωής, δεν θα απαντήσουμε με τη διαρκή ενίσχυση των δομών της εκτελεστικής εξουσίας.

Από το 1975, που το Σύνταγμα εκείνο εγκαθίδρυσε πολιτική σταθερότητα, κοινοβουλευτική και πολιτική ομαλότητα, από τότε μέχρι σήμερα είναι μεγάλη η απόδοση, την οποία έχουν διανύσει και τα πρόσωπα και τα πράγματα και οι θεσμοί και η ιστορία. Ας μιλήσουμε, λοιπόν, σήμερα, μ' αυτήν την πραγματικότητα που έχουμε μπροστά μας. Θέλουμε πραγματικά ανασυγκρότηση του πολιτικού συστήματος; Αυτό σημαίνει διαρθρωτικές αλλαγές, οι οποίες θα περιορίζουν την παντοδυναμία αυτού του μοντέλου που αποκλήθηκε πλειοψηφικός κοινοβουλευτισμός. Σε κανένα άλλο σύνταγμα της Ευρώπης δεν υπάρχει αναφορά, σε συνταγματικές διατάξεις, στο κόμμα που διαθέτει την απόλυτη πλειοψηφία στη Βουλή. Σε κανένα σύνταγμα, πουθενά δεν προβάλεται από τη διατύπωση των συνταγματικών κειμένων ως ευκαίριο, ως επιδιωξιμο αυτό το στοιχείο της απόλυτης πλειοψηφίας ενός κόμματος. Και το πρωί αναφέρθηκα σ' αυτό και θέλω να επισημάνω εκείνο που εύστοχα ένας από τους διαπρεπέστερους συνταγματολόγους επισημαίνει, ο κ. Αλεβιζάτος. Στην Ελλάδα φθάσαμε στο σημείο ένα ποσοστό κάτω του 50% ή και του 40% να μπορεί να εκλέξει τη θεσμικά ισχυρότερη μονοκομματική κυβέρνηση στον κόσμο. Γιατί η απόλυτη πλειοψηφία λειτουργεί ως επικυριαρχία επί των πάντων, επί της νομοθετικής εξουσίας, επί της διαχείρισης των πόρων, επί της εκτελεστικής εξουσίας, επί της λειτουργίας των θεσμών, επί της δικαιοσύνης. Επί όλων των θεμάτων επικυριαρχεί η απόλυτη πλειοψηφία. Εάν, λοιπόν, χρειάζονται αντίβαρο σ' αυτό το μο-

ντέλο, τότε πραγματικά πρέπει να καταλήξουμε σε μία διαπίστωση. Η δημοκρατική αρχή δεν ταυτίζεται με την πλειοψηφική αρχή. Βεβαίως είναι μία από τις συνιστώσες της δημοκρατικής αρχής η πλειοψηφική αρχή. Αλλά από κοντά είναι και η αρχή της ισότιμης πολιτικής λειτουργίας, έτσι ώστε μέσα στη Βουλή το κάθε κόμμα να μπορεί αναλογικά να λειτουργεί ισότιμα, το κάθε κόμμα να μπορεί να διεκδικεί τη βελτίωση της θέσης του, η Αντιπολίτευση να μπορεί να γίνει κυβέρνηση και ουσιαστικά να αλλάξει αυτό που λέμε πρακτική άσκησης της εξουσίας.

Διανοήθηκε κανείς, από τα δύο μεγάλα κόμματα, μια διαφορετική πρακτική άσκησης της εξουσίας, μια υποχρέωση συνεννόησης και συζήτησης μέσα στη Βουλή, για την αντιμετώπιση σοβαρών προβλημάτων;

Αυτή η διαφορετική πρακτική άσκησης της εξουσίας μπορεί να προκύψει μόνο με διαρθρωτικές αλλαγές.

Ακούγονται διάφοροι ιδεολογισμοί, που έχουν το ίδιο περιτύλιγμα με τα δόγματα επιχειρήματα, τα οποία επεσήμανα και προηγουμένως. Μα, χρειάζονται, λέγει, ισχυρές κυβερνήσεις. Μα, αν σήμερα μιλάμε για κρίση, η κρίση δεν προέκυψε, διότι την πολιτική ζωή του τόπου τη διαχειρίστηκαν ισχυρές κυβερνήσεις με αυτοδύναμες πλειοψηφίες; Από τον ουρανό έπεσε η κρίση του πολιτικού συστήματος; Ή κάποιοι δολιοφθορείς την εμφύτευσαν στα σωθικά του; Ο τρόπος διαχείρισης της εξουσίας, η πρακτική άσκησης της διακυβέρνησης της χώρας, ο τρόπος μεταχείρισης των θεσμών, ο τρόπος μεταχείρισης της κοινωνίας και των πραγματικών αναγκών, είναι που τελικά δίνει τον πραγματικό χαρακτήρα στο πολιτικό σύστημα που έχουμε. Και σήμερα βεβαίως υπάρχει μία πλειοψηφική δημοκρατία. Αλλά δεν είναι η δημοκρατία των συνθέσεων. Και όλοι διαπιστώνουμε ότι αυτή η δημοκρατία και στην Ελλάδα, όπως και σε άλλες χώρες, πάει ολοένα και περισσότερο να γίνει δημοκρατία της συναλλαγής, διότι το κόμμα που θέλει να είναι στην απόλυτη πλειοψηφία, θέλει πάση θυσία να την πετύχει ή πάση θυσία να την κρατήσει. Γι' αυτό και λειτουργεί η λογική του πολιτικού κόστους ή η μέθοδος των πελατειακών σχέσεων: Πελατειακές σχέσεις με την κοινωνία για την εξασφάλιση ψήφων, πελατειακές σχέσεις με τα εξωθεσμικά κέντρα, για την εξασφάλιση υποστήριξης και προβολής. Και ποιο είναι το προϊόν που διανέμεται σ' αυτές τις πελατειακές σχέσεις; Τα συλλογικά αγαθά, ο δημόσιος πλούτος, το χρήμα, το περιβάλλον, ζητήματα τα οποία έχουν σχέση με την εξασφάλιση της κοινωνικής ισορροπίας, της συλλογικής ευημερίας, της ανάπτυξης.

Σήμερα, λοιπόν, είναι ανάγκη να μιλήσουμε με διαφορετικό τρόπο γι' αυτά τα θέματα, που αναφέρονται στην ανασυγκρότηση του πολιτικού μας συστήματος.

Εγώ πιστεύω ότι ο πραγματικός χαρακτήρας των πολιτικών θεσμών προσδίδεται όχι τόσο από τις συνταγματικές διακηρύξεις όσο από τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν αυτοί οι θεσμοί όσο από τον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρονται οι θεσμοί όσο από τον τρόπο με τον οποίο στελεχώνονται. Και πολλές φορές η συμπεριφορά των θεσμών και των φορέων τους κρίνουν πολύ σοβαρά ζητήματα και στην πράξη ανατρέπουν ή ακυρώνουν και συνταγματικές διακηρύξεις. Μα, χρειάζομαστε σήμερα στο Σύνταγμα για την Ελλάδα του 2001, συγκεκριμένες συνταγματικές ρήτρες που να στηρίζουν ένα διευρυμένο κοινωνικό κράτος, ένα διευρυμένο κοινωνικό κράτος, το οποίο θα προσδιορίζει τους σκοπούς του και το περιεχόμενό του.

Η κοινωνική, λοιπόν, συνιστώσα της αναθεώρησης, που κάπου δεν θα αναζητηθεί στη διάταξη για την ΟΚΕ. Θα έπρεπε να αναζητηθεί στην αναγνώριση του κοινωνικού σκοπού της δημοκρατίας μας, στην εξυπηρέτηση των συλλογικών αγαθών, που ανήκουν στην κοινωνική ευθύνη του κράτους, παιδεία, υγεία, ασφάλιση, απασχόληση, εργασία, στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτισμικού περιβάλλοντος, στην παροχή όλων εκείνων των προϋποθέσεων, ώστε πράγματι η ζωή και η ύπαρξη των πολιτών να εξασφαλίζονται με εγγυήσεις ίσων ευκαιριών και ίσου περιβάλλοντος. Και τέλος στην επιβολή δεσμεύσεων και ρυθμίσεων, ώστε να μην κυριαρχεί η οικονομία της αγοράς.

Τελειώνω, με την ανοχή σας για ένα λεπτό, με δύο παρατηρήσεις, κύριε Πρόεδρε. Άκουσα τον εισηγητή να λέει, έρχεται

το Σύνταγμα να αναγνωρίσει μια πετυχημένη πρακτική, που έγινε στην ΟΚΕ. Πότε την ακούσατε την ΟΚΕ; Πότε λάβατε υπόψη σας γνωμοδοτήσεις και συμβουλές; Πότε την αξιοποιήσατε σωστά για ένα δημοκρατικό κοινωνικό διάλογο. Γιατί εμείς υποστηρίζουμε την ανάγκη ενός κοινωνικού διαλόγου. Τον κοινωνικό διάλογο, η πολιτική σας πρακτική υπερασπιζόταν ή τον κοινωνικό αυτοματισμό; Περί κοινωνικού αυτοματισμού δεν μιλούσατε; Στο Σύνταγμα, βεβαίως, θα μιλήσουμε για τον κοινωνικό διάλογο. Ναι, λοιπόν, να υπάρχει η ρήτρα για την ΟΚΕ, αλλά από εκεί και πέρα θα δούμε και πως θα συγκροτηθεί και πως θα στελεχωθεί και πως θα λειτουργήσει και ποιες θα είναι οι γνωμοδοτικές της δραστηριότητες και αν θα έχει δικαίωμα να χρησιμοποιεί ως συνταγματικό θεσμό την ΟΚΕ και το οιοδήποτε κόμμα της Αντιπολίτευσης, έτσι ώστε να μην είναι μονάχα προέκταση των μηχανισμών της εκτελεστικής εξουσίας.

Και κάτι ακόμη, γιατί είναι ανάγκη πια από το κράτος πρόνοιας να περάσουμε στο κοινωνικό κράτος της πλουραλιστικής δημοκρατίας, με θεώρηση και έμφαση στην ανάγκη της διευρυνμένης κοινωνικής προστασίας και της κοινωνικής συμμετοχής. Αρνηθήκατε όμως τη συνταγματικής περιωπής αναφορά στο κατώτατο εγγυημένο κοινωνικό εισόδημα και θέλετε μονάχα τις διαδικασίες των νόμων για τα δίκτυα κατά της φτώχειας και εναντίον των αποκλεισμών.

Τέλος, για τα θέματα του άρθρου 31 εμείς συμφωνούμε. Αρκεί πάλι να ζητήματα της ισότητας των δύο φύλων να μην αντιμετωπίζονται με την ευκολία των συνταγματικών ευχών, αλλά στην πράξη να εξασφαλίζονται και οι θετικές διακρίσεις. Έχουμε μεγάλο πρόβλημα από πλευράς εγγυήσεων και πλαισίου πραγματικής ισότητας των δύο φύλων στην Ελλάδα.

Και τέλος, ως προς το Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής, εμείς το λέγαμε επιμόνως και το υποστηρίζαμε με μία συνέπεια, η οποία πολλές φορές γινόταν και αντικείμενο ειρωνικών σχολίων. Είναι αναγκαίο να υπάρχουν θεσμοθετημένα όργανα, στα οποία να εξασφαλίζεται η πληροφόρηση και η ενημέρωση, η αυθεντική ανταλλαγή απόψεων, ανεξαρτήτως της διάθεσης του εκάστοτε Υπουργού ή της εκάστοτε κυβέρνησης. Και μόνο έτσι θα μπορούσε να λειτουργήσει ένας θεσμός Συμβουλίου Εξωτερικής Πολιτικής, ως ένας θεσμός στον οποίο θα μπορούσε να εξασφαλιστεί η επεξεργασία των στρατηγικών σεναρίων, η ανάλυση των δεδομένων, η συνεκτίμηση των εξελίξεων προς όφελος όλων των κομμάτων, έτσι ώστε να μην υπάρχει αυτό το έλλειμμα στρατηγικής και ενημέρωσης που υπάρχει σήμερα.

Θα ήθελα να θυμίσω, τελειώνοντας, ότι πέραν της κοινοβουλευτικής επιτροπής εξωτερικών και άμυνας, που ασκεί κοινοβουλευτικό έλεγχο και έχει και διαδικασίες ενημερωτικού χαρακτήρα, έχει νομοθετηθεί και διακομματική επιτροπή εξωτερικών και άμυνας. Υπάρχει και συγκεκριμένη υπουργική απόφαση από το 1995, που ουδέποτε εφαρμόστηκε. Διότι τη λειτουργία της την εναπέθετε στην πρωτοβουλία του εκάστοτε Υπουργού και κανείς Υπουργός, σε αυτό το μοντέλο του πλειοψηφικού κοινοβουλευτισμού, δεν είναι διατεθειμένος να διευρύνει τη συμμετοχή, να διευρύνει τη διαφάνεια, την ενημέρωση, τον έλεγχο και την ανταλλαγή απόψεων για την αντιμετώπιση κρίσιμων θεμάτων. Στα θέματα εξωτερικής πολιτικής είναι πολύ μεγάλες οι εκκρεμότητες σήμερα. Στα Βαλκάνια συντελούνται εξελίξεις, οι οποίες έχουν καθοριστικές επιπτώσεις. Εμείς είμαστε υπέρ της ανάγκης και της σταθερότητας και της συνεργασίας. Και στις ελληνοτουρκικές σχέσεις επιδιώκουμε το διάλογο στα πλαίσια του Διεθνούς Δικαίου, χωρίς διακινδύνευση κυριαρχικών δικαιωμάτων. Και κάποτε, χωρίς δημοσιογραφικά να παίζονται τα διάφορα σενάρια για το όνομα της FYROM και της σχέσης Ελλάδας και FYROM, ας το ξεκαθαρίσουμε επιτέλους ότι φτάσαμε στο σημείο να επιβάλλεται η σύνθετη ονομασία κοινής αποδοχής και η αλλαγή της προηγούμενης απόφασης του Συμβουλίου των Αρχηγών. Ας το πούμε καθαρά και ξάστερα και να προχωρήσουμε έτσι και στο πεδίο της πολιτικής πρακτικής, τεκμηριώνοντας την αποτελεσματικότητα και την αξιοπιστία νέων θεσμικών προσεγγίσεων, που επιδιώκονται με αυτήν την προσήκη προς την οποία εμείς είμαστε σύμφωνοι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Βρεττός): Να σας πληροφορήσω, κύριοι συνάδελφοι, ότι από τα δυτικά θεωρείται τη συνε-

δριάσή μας παρακολουθούν, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας "ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ" "Θράκη 2000: 80 χρόνια από την ενσωμάτωση στην Ελλάδα", τριάντα μαθητές και τρεις συνοδοί καθηγητές από το 3ο Εσπερινό Γυμνάσιο Αθηνών.

(Χειροκροτήματα από όλες τις πτέρυγες)

Το λόγο έχει ο Πρόεδρος κ. Κωνσταντίνος Μητσotάκης.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Σε αυτήν την ενότητα, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα περιοριστώ να κάνω μερικά σχόλια σε δύο από τα θέματα που εθίγησαν. Διότι σε όλα τα άλλα, νομίζω υπάρχει διαμορφωμένη συναίνεση.

Το μεγάλο θέμα του Προέδρου της Δημοκρατίας, του τρόπου με τον οποίο πρέπει να εκλέγεται, ουσιαστικά δεν παρουσιάζει κανένα πρακτικό ενδιαφέρον, διότι είναι βέβαιο τι θα συμβεί. Και ορθώς το προσεξόφλησε και ο κύριος Υπουργός πρωτύτερα. Η Νέα Δημοκρατία βεβαίως δεν αλλάζει άποψη, αλλά δεν αλλάζει άποψη και η πλειοψηφία.

Κατά συνέπεια είναι αδύνατον να επιτευχθεί η πλειοψηφία που χρειάζεται για ν' αλλάξει το άρθρο. Έστω όμως και θεωρητικά η συζήτηση δεν βλάπτει.

Άκουσα πρωτύτερα τον κύριο Υπουργό και ομολογώ ότι θαύμασα το θάρρος του. Μας είπε περίπου ότι το σύστημα όπως λειτουργήσε ήταν τέλειο και ότι είχαμε στιγμές όπου πράγματι πετύχαμε εκλογή ανθρώπων, που απετέλεσαν το "σύμβολο της ενότητας" ή ότι οι εκλογές προέδρου "απετέλεσαν κορυφαία στιγμή συναίνεσης".

Πολλοί από μας, κυρίες Υπουργέ, ήμαστε παρόντες όταν εξελήγη ο κ. Σαρτζετάκης υπό τις γνωστές συνθήκες με έγχρωμα ψηφοδέλτια, με μια Βουλή να αστυνομικοκρατείται και με την ψήφο του Προέδρου της Βουλής, που αμφισβητήθηκε. Είναι πολύ να λέτε ότι ήταν κορυφαία στιγμή συναίνεσης η εκλογή του κ. Σαρτζετάκη.

Πάντως πράγματι η εκλογή του τότε εκινδύνευσε να οδηγήσει σε εθνικό διχασμό. Διότι εμείς τότε -εγώ είχα την ευθύνη της Αξιοματικής Αντιπολίτευσης- δεν μπορούσαμε να δεχθούμε μια εκλογή, η οποία στηρίχθηκε στην αμφισβητούμενη ψήφο του Προέδρου της Βουλής και δεν αναγνωρίσαμε την εκλογή. Και αν δεν είχα το θάρρος να πάρω μια δύσκολη απόφαση την επομένη των εκλογών που χάσαμε και ν' αναγνωρίσω μαζί με το αποτέλεσμα των εκλογών και την εκλογή του κ. Σαρτζετάκη, τότε θα είχαμε ενδεχομένως μπει σε εθνική περιπέτεια.

Αν θέλετε να θυμηθώ και την πρώτη εκλογή του κ. Στεφανόπουλου. Δεν είναι δύσκολο να σας θυμίσω ότι αφού ο κ. Σαμαράς ως όργανο των διαπλεκόμενων είχε ανατρέψει την Κυβέρνηση ο ίδιος έδωσε σωσίβιο σωτηρίας σε μια Κυβέρνηση, η οποία σίγουρα θα έχανε τις εκλογές αν εκείνη την ώρα γίνονταν εκλογές. Ας μην προσπαθούμε κατά συνέπεια να ωραιοποιούμε πράγματα που κάθε άλλο παρά ωραία είναι. Στην πραγματικότητα το σύστημα που επιβάλλατε οδηγεί σε συμβιβασμούς άλλοτε καλύτερους και άλλοτε αθλιούς. Και εκλέγουμε με συμβιβασμό των παρασκηνίων τον ανώτατο άρχοντα της χώρας.

Εγώ από την πρώτη στιγμή υπεστήριξα με πάθος την άποψη ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας πρέπει να εκλέγεται κατευθείαν από το λαό με μια σύντομη διαδικασία. Τότε θα είναι και σύμβολο ενότητας. Διότι δεν είναι σύμβολο ενότητας όποιος βγαίνει με κομματικά παρασκήνια. Σύμβολο ενότητας είναι όποιος βγαίνει με τη λαϊκή ψήφο.

Βλέπετε τι γίνεται σήμερα στην Αμερική όπου είναι σύμβολο ενότητας της Αμερικής ένας Πρόεδρος, ο οποίος εξελήγη μ' ένα σύστημα που του επέτρεψε να βγει με λιγότερες ψήφους από τον αντίπαλό του. Είναι όμως σύμβολο ενότητας διότι βγαίνει με βάση το σύνταγμα και τη λαϊκή ψήφο. Τότε θα ήταν σύμβολο ενότητας.

Και πρέπει να σας πω, κυρίες και κύριοι συναδελφοί, ότι με λύπη διαπιστώνω αυτήν την αλλεργία που έχει ένα μεγάλο κομμάτι του πολιτικού κόσμου και πάντως η κυβερνώσα παράταξη έναντι του λαού. Φοβάται το λαό να εκφραστεί. Μα γιατί τον φοβόμαστε, κύριοι συναδελφοί; Δεν το καταλαβαίνω. Δεν έγινε κανένα δημοψήφισμα στα είκοσι πέντε χρόνια που ισχύει το Σύνταγμα μας. Κανένα. Ούτε διενόηθη καν κανένας να ζητήσει δημοψήφισμα. Και όταν η Νέα Δημοκρατία έκανε προτάσεις για να

διευρυνθεί η δυνατότητα του δημοψηφίσματος απερρίφθησαν οι προτάσεις αυτές χωρίς κουβέντα. Δεν θέλουμε το φως, δεν θέλουμε τη λαϊκή ψήφο, δεν θέλουμε το λαό να μιλά.

Πολλές δημοσκοπήσεις αμφισβητούνται σ' αυτόν τον τόπο και ίσως μετά λόγου. Πρέπει να σας πω ότι κι εγώ δεν θεωρώ πάντοτε αδιάβλητες τις δημοσκοπήσεις. Αλλά κανένας ποτέ δεν αμφισβήτησε, σε ό,τι αφορά στο συγκεκριμένο θέμα, ότι η συντριπτική πλειοψηφία του ελληνικού λαού επιθυμεί την εκλογή του Προέδρου από το λαό. Επιτέλους δεν λέει αυτό τίποτα στους κυρίους σοσιαλιστές, τους εκσυγχρονιστές του ΠΑΣΟΚ; Η επιθυμία του λαού δεν πρέπει κατά κάποιο τρόπο εμάς εδώ μέσα που βουλευόμαστε να μας επηρεάσει;

Θα ήθελα ακόμα να πω και μερικά πράγματα για τις αρμοδιότητες:

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έστω και στερημένος πολλών αρμοδιοτήτων που είχε με το Σύνταγμα του 1975, μετά την αλλαγή που έγινε υπό τις γνωστές συνθήκες το 1986, εξακολουθεί να είναι σημαντικό πρόσωπο στον τόπο μας. Είναι ο Αρχηγός του κράτους. Εκπροσωπεί τη χώρα. Είναι ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων. Έχει πολλές εξουσίες και πάντως είναι συνομιλητής των κυβερνήσεων. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας καλεί τον Πρωθυπουργό να τον ενυμφώσει και είναι υποχρεωμένος να του πει την άποψή του.

Ο ανώτατος άρχων -είχα την ευκαιρία να το πω και άλλοτε από του Βήματος της Βουλής, θυμάμαι ότι το έδιδασκε αυτό σε εμάς τους νεότερους τότε και ο Γεώργιος Παπανδρέου- ακόμα και ο κληρονομικός βασιλεύς, συμβουλεύει την κυβέρνησή του. Λέει τη γνώμη του στην κυβέρνηση.

Θα σας φανεί περίεργο ίσως να σας πω ότι η βασίλισσα της Αγγλίας συνομιλεί με τον Πρωθυπουργό των Άγγλων. Συνομιλεί τακτικά. Λέει την άποψή της. Έχει γνώμη, χωρίς φυσικά η γνώμη της να μπορεί σε καμία απολύτως περίπτωση να επιβληθεί.

Ακόμη ο πρόεδρος της Δημοκρατίας εκπροσωπεί προπαντός την Ελλάδα στο εξωτερικό. Και όταν πάει στο εξωτερικό ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας συνοδευόμενος συνήθως ούτε καν από τον Υπουργό των Εξωτερικών αλλά από κάποιον Υφυπουργό ή και κάποιον άλλο Υπουργό, που δεν είναι καν στο Υπουργείο Εξωτερικών -το βλέπετε αυτό όσοι παρακολουθείτε τις κινήσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας- βεβαίως είναι αυτός και όχι ο κυβερνητικός εκπρόσωπος που το συνοδεύει, που εκφράζει τη χώρα, μιλάει για λογαριασμό της και ασκεί εκ των πραγμάτων εξωτερική πολιτική. Και μπορεί να βοηθήσει τη χώρα πολύ σημαντικά. Και μπορεί να ανοίξει δρόμους ή μπορεί να κλείσει δρόμους, αν κάνει λάθος.

Γι' αυτούς όλους τους λόγους, εγώ πιστεύω -θεωρητική είναι η συζήτηση, αλλά περνά στα Πρακτικά, την ακούει και ο ελληνικός λαός, κάποια ώρα, κάποιοι άλλοι μετά από εμάς θα το κάνουν- ότι πρέπει να προχωρήσουμε σ' αυτή τη λύση, χωρίς να αλλάξουμε αν θέλετε καθόλου τις αρμοδιότητες για τις οποίες έχω λόγο -και θα σας πω δυο λόγια μόνο μετά- αλλά δεν συνδέονται κατ' ανάγκη.

Και επειδή το επιχείρημα αυτό κατά κόρον επροτάθη, ότι δηλαδή σημαίνει αλλαγή πολιτεύματος διότι θα αποκτήσει δήθεν, υποτίθεται, περισσότερες αρμοδιότητες απ' αυτές που του δίνει το Σύνταγμα, θα σας πω ότι έχουμε χώρες στις οποίες ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει ακριβώς τις ίδιες αρμοδιότητες με του δικού μας και ο οποίος εκλέγεται κατ' ευθείαν από το λαό. Υπάρχουν ευρωπαϊκές χώρες τέτοιες. Πρόσφατα, έγιναν εκλογές στην Πορτογαλία όπου ο Πρόεδρος έχει περίπου ανάλογες αρμοδιότητες.

Τώρα, σε ό,τι αφορά το πρωθυπουργικοκεντρικό σύστημα, θα πρέπει να πω ότι επεβλήθη από το ΠΑ.ΣΟ.Κ., από τον Ανδρέα Παπανδρέου μετά την περιπέτεια Σαρτζετάκη και με την αλλαγή του Συντάγματος τότε -δεν ετηρήθη η υπόσχεση προς τον Κωνσταντίνο Καραμανλή, εξελέγη ο Σαρτζετάκης και άλλαξε το Σύνταγμα- και δεν είναι το καλύτερο, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι. Εγώ δικαιούμαι να έχω γνώμη. Είμαι ο μόνος εν ζωή Πρωθυπουργός -πέραν του κ. Σημίτη ο οποίος εξακολουθεί να είναι εν ενεργεία- ο οποίος υπήρξε Πρωθυπουργός και ήσκησε τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα του Πρωθυπουργού.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ : Και ο κ. Τζαννετάκης.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ : Ο κ. Τζαννετάκης υπήρξε πολύ μικρότερο χρονικό διάστημα και ήταν κατά κάποιο τρόπο δοτός.

Μπορώ να σας διαβεβαιώσω ότι δεν είναι το καλύτερο πολίτευμα. Χρειάζεται κάποια ισορροπία. Είναι σίγουρο ότι η συγκέντρωση στα χέρια ενός ανθρώπου τόσης μεγάλης δύναμης, δεν είναι καλή για το πολίτευμά μας και δεν συμβιβάζεται αν θέλετε και με τον ελληνικό χαρακτήρα. Διότι στον τόπο μας χρειάζονται περισσότερη ισορροπία, ίσως απ' ό,τι χρειάζονται στους φλεγματικούς Βρετανούς. Διότι στην ουσία ο Έλλην Πρωθυπουργός έχει τις ίδιες εξουσίες που έχει σήμερα ο Πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου. Και έχει πάρα πολύ μεγάλες εξουσίες. Και μέσα στην κυβέρνησή του έχει πάρα πολύ μεγάλες εξουσίες και απέναντι όλων των υπολοίπων πολιτικών οργάνων. Έχει δίκιο σ' αυτό ο Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου, που το επισημαίνει. Είναι γενικός δερβέναγας, είναι δικτάτορας στην κυβέρνηση μέσα. Όποιον θέλει αλλάζει από τη μια στιγμή στην άλλη. Όλη την κυβέρνηση την αλλάζει.

Δεν είναι αλλαγή κυβέρνησης, να αλλάξει ο Πρωθυπουργός, να αλλάξει ο Υπουργικός Συμβούλιος αρκεί να μείνει ο ίδιος. Ο ίδιος ορκίζεται και αυτός αλλάζει τους υπουργούς. Εγώ δεν νομίζω ότι είναι ο καλύτερος τρόπος να κυβερνάται η χώρα μας. Και αυτό επιπροσθέτως -θα σας πω και μια άλλη διάσταση του προβλήματος- προϋποθέτει ικανότητες και ανάστημα, προσωπικότητα, την οποία δύσκολα μπορείς να βρεις. Δεν τη βρίσκεις πάντοτε. Και βλέπετε τι γίνεται σήμερα, όπου ο σημερινός Πρωθυπουργός έχει μεγάλο πρόβλημα να ασκήσει αυτές τις πολλές και μεγάλες αρμοδιότητές του και ουσιαστικά -αυτό είναι η προσωπική μου εκτίμηση, δεν θέλω να συμφωνήσετε βέβαια, εσείς κύριοι συνάδελφοι του ΠΑ.ΣΟ.Κ.- παραιτείται στην ουσία και παρ' όλην την απλώς προεδρεύοντα σε πάρα πολλές περιπτώσεις, χωρίς να ασκεί όντως τις μεγάλες αρμοδιότητες που έχει. Αυτό ήταν κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ως προς την πρώτη ενότητα.

Η δεύτερη ενότητα αφορά θέματα εξωτερικής πολιτικής και το Εθνικό Συμβούλιο, το οποίο εκεί καθιερώνεται.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, κοροϊδεύουμε τους εαυτούς μας. Τι είναι αυτό το Εθνικό Συμβούλιο, να το καταλάβω και εγώ; Επειδή δεν είχατε συμμετάσχει όλοι στις συζητήσεις της Επιτροπής της Αναθεώρησης -εκεί εξηγηθή το θέμα- είχα την αφέλεια να ρωτήσω ποιος θα προεδρεύει. Μήπως θα προεδρεύει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας; Λέει όχι. Μήπως θα προεδρεύει ο Πρωθυπουργός; Λέει όχι. Μήπως θα προεδρεύει ο Υπουργός των Εξωτερικών; Λέει όχι. Ε, ποιος θα προεδρεύει; Θα έχουμε δηλαδή ένα συμβούλιο εμπειρογνομόνων του οποίου τη σύνθεση θα τη δημιουργήσουμε όπως μας αρέσει, θα ξεχαστεί σε κάποιο ντουλάπι και στο τέλος, τέλος δεν έχει και τίποτε να κάνει. Δεν υπάρχει κανείς λόγος να κάνετε ένα τέτοιο συμβούλιο.

Έχουμε τα τελευταία χρόνια και λειτουργεί από την εποχή του κ. Παγκάλου -και πρέπει να του το αναγνωρίσω ότι πρώτος αυτός βοήθησε να λειτουργήσει η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εξωτερικών και Άμυνας κατά τρόπο ουσιαστικό- η Επιτροπή Εξωτερικών και Άμυνας. Για πρώτη φορά είδα στη μακρά μου πολιτική σταδιοδρομία την επιτροπή να λειτουργεί και να κουβεντάει. Αυτήν την επιτροπή την καταλαβαίνω. Είναι μέσα στα πλαίσια του Συντάγματος, παίζει κάποιο ρόλο ουσιαστικό και μπορεί να βοηθήσει.

Σε τι θα σας βοηθήσει, κύριε Υπουργέ και κύριοι συνάδελφοι του ΠΑ.ΣΟ.Κ., που παριστάνεται ότι κάτι κάνετε μια τέτοια επιτροπή από μερικούς εμπειρογνώμονες, μερικούς παλιούς διπλωμάτες και μερικούς εκπροσώπους των κομμάτων οι οποίοι κινδυνεύουν να είναι και καθηγητές ή δεν ξέρω τι άλλο, να μην είναι καν πολιτικά πρόσωπα; Πρέπει να αποφασίσουμε στα θέματα της εξωτερικής πολιτικής τι θέλουμε.

Εγώ προσωπικώς κύριοι συνάδελφοι, πιστεύω ότι πρέπει να καθιερώσουμε τη δυνατότητα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να καλεί τους πολιτικούς Αρχηγούς. Το Συμβούλιο των Πολιτικών Αρχηγών μπορεί να αποτελέσει ένα ουσιαστικό όργανο ε-

ξοπλισμένο με τη δυνατότητα φυσικά να ενημερώνεται πλήρως από τον εκάστοτε Πρωθυπουργό και με την παρουσία του Υπουργού των Εξωτερικών και με τήρηση πρακτικών και με απόλυτη μυστικότητα των συζητήσεων. Τότε και μόνο τότε είναι δυνατόν να επιτευχθεί μια προσέγγιση απόψεων στην εξωτερική πολιτική και να φέρουμε ένα ουσιαστικό αποτέλεσμα.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή).

Ένα λεπτό, κύριε Πρόεδρε, ίσως και να μη το χρειαστώ.

Σας ξαναλέω και πάλι, το έχω πει επανειλημμένως ότι τα συμβούλια τα οποία έγιναν υπό την προεδρία του Κωνσταντίνου Καραμανλή, τα τρία συμβούλια που έγιναν στην περίοδο της δικής μας κυβερνήσεως ήσαν απολύτως επιτυχή. Και προκαλώ άλλη μια φορά την κυβέρνηση να δημοσιεύσει τα Πρακτικά για να πειστεί ο ελληνικός λαός ότι έγινε μια ουσιαστική πρόοδος.

Η δημοσίευση των Πρακτικών κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είναι αναγκαία -και με αυτό τελειώνω, κύριε Πρόεδρε, και παρακαλώ μη κτυπήσετε το κουδούνι γιατί με ενοχλεί- και για ένα πρόσθετο λόγο, ότι έχουμε μια εκκρεμότητα με τα Σκόπια.

Αν ενθυμείστε είχε παρθεί μια απόφαση από το Συμβούλιο των Πολιτικών Αρχηγών υπό την Προεδρία του Προέδρου της Δημοκρατίας τότε, για τη χάραξη μιας πολιτικής ανυποχώρητη στο θέμα του ονόματος. Εγώ εκ των υστέρων προσπάθησα επί ματαίω να γίνει νεότερη συνεδρίαση για να απαλλαγεί η Κυβέρνηση από αυτήν τη δέσμευση την οποία είχε αναλάβει. Η δέσμευση όμως αυτή εξακολουθεί να υπάρχει και για τη σημερινή Κυβέρνηση. Και αν θέλετε πράγματι να κάνετε αλλαγή πορείας -και πρέπει να κάνετε κύριοι συνάδελφοι του ΠΑ.ΣΟ.Κ., διότι καιρός είναι να πάψετε να κρύβεστε πίσω από το δάκτυλό σας, καιρός είναι να καταλάβετε ότι η πολιτική την οποία είχατε τότε με πάθος ακολουθήσει και για εσωτερικής κατανάλωσης λόγους ήταν αδιέξοδη- πρέπει να καλέσετε το Συμβούλιο του Στέμματος για να απαλλάξει την κυβέρνηση από μια δέσμευση, διότι αλλιώς ...

(Θόρυβος- Γέλωτες-Χειροκροτήματα)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Το Συμβούλιο του Στέμματος;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Βρεττός): Εκ παραδρομής.

Κύριε Βενιζέλο, διορθώστε μία λέξη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΓΚΡΙΩΤΗΣ: Πολύ πίσω μας πήγατε, κύριε Μητσοτάκη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Καλά.

Πρέπει να καλέσετε το Συμβούλιο της Προεδρίας της Δημοκρατίας για να έχετε μία δέσμευση.

Επειδή ο λόγος το έφερε για το Συμβούλιο του Στέμματος, θα ήθελα να σας πω, κύριε Υπουργέ, ότι αυτό λειτούργησε κατά πολύ χρήσιμο τρόπο. Και υπάρχουν πρακτικά από ορισμένες συνεδριάσεις του Συμβουλίου του Στέμματος τις παραμονές της δικτατορίας -επειδή ασχολούμαι αυτόν τον καιρό με το αρχείο το δικό μου και την ιστορία- με συμμετοχή του Γεωργίου Παπανδρέου και όλων τότε των πολιτικών Αρχηγών που θα ήταν πολύ χρήσιμο υλικό για να βγάλουμε συμπεράσματα σήμερα.

Αυτά, κύριοι συνάδελφοι, ήθελα να σας πω. Εγώ προσωπικά δεν θα είχα αντίρρηση και να ψηφίσω και να μην ψηφίσω τη διάταξη αυτή. Αλλά το να νομίζουμε ότι κάνουμε κάτι, είναι λάθος. Εάν θέλετε πράγματι να κάνουμε ένα βήμα προς ενιαία εξωτερική πολιτική, με την πείρα την οποία εγώ διαθέτω, δεν βλέπω άλλο παρά αυτό: Να μπορεί ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως με δική του πρωτοβουλία, όχι με πρωτοβουλία του Προέδρου της Δημοκρατίας -Ξέρω ότι το ΠΑ.ΣΟ.Κ. δεν θα το δεχθεί- να ζητά από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να καλεί Συμβούλιο Πολιτικών Αρχηγών για να αντιμετωπίσουν τα μεγάλα προβλήματα της χώρας. Αυτό το έχουμε ανάγκη, όχι μόνο για το θέμα των Σκοπίων, το έχουμε ανάγκη γενικότερα.

Σε μια εποχή όπου τα προβλήματα της εξωτερικής πολιτικής και σύνθετα γίνονται και καινούρια δεδομένα υπάρχουν, είναι ανάγκη να υπάρχει μια ξεκάθαρη εθνική στρατηγική.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Βρεττός): Ο κύριος Υπουργός έχει το λόγο.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Κύριε

Πρόεδρε, επειδή η συζήτηση έχει όντως μεγάλο ιστορικό και πολιτειολογικό ενδιαφέρον, θέλω να πω, αναφερόμενος στα όσα είπε ο Πρόεδρος κ. Μητσοτάκης, ότι τα πρακτικά του Συμβουλίου του Στέμματος -ειρήσθω εν παρόδω και το Στέμμα καταργήσαμε και τη βασιλική περιουσία απαλλοτριώσαμε...

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΚΟΥΒΕΛΑΣ: Όχι τα πρακτικά όμως.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Τα πρακτικά, λοιπόν, του Συμβουλίου του Στέμματος και της περιόδου του '67 μόλις πριν από τη δικτατορία και της περιόδου '64 - '65 για το Κυπριακό έχουν δημοσιευθεί σε διάφορες ιστορικές μονογραφίες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Όχι όλα.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Αλλά θεωρώ μεγάλο σφάλμα να ζητά κάποιος πολιτικός ηγέτης του δικού σας επιπέδου τη δημοσίευση των πρακτικών της σύσκεψης των Αρχηγών των Κομμάτων υπό την προεδρία του Προέδρου της Δημοκρατίας για το ζήτημα των Σκοπίων, ενώ το ζήτημα είναι ανοιχτό και εκκρεμές. Θα ήταν τραγικό σφάλμα να αποκάλυψουμε τους στρατηγικούς προβληματισμούς της δικής μας πλειούρας, ενώ είναι ανοικτή η διαπραγμάτευση.

Είναι δυνατόν ποτέ εμείς να παίζουμε με τόσο ανοιχτά χαρτιά ιδίως αν θεωρείται -ορθά θεωρείται- ότι έχουν ειπωθεί σοβαρά πράγματα στη σύσκεψη αυτή υπό τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας;

Ήρα, λοιπόν, χρειάζεται πιστεύω στα θέματα αυτά μεγαλύτερη προσοχή. Προς την κατεύθυνση αυτή θα βοηθήσει το Εθνικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής, παρ' ότι κι εγώ συμφωνώ ότι ο ρόλος της Διαρκούς Επιτροπής Εξωτερικών και Άμυνας είναι και πρέπει να είναι προέχων, γιατί η Διαρκής Επιτροπή είναι πολιτικό, κοινοβουλευτικό όργανο, ενώ το Εθνικό Συμβούλιο είναι συμβουλευτικό, υποστηρικτικό όργανο. Η δε προεδρία του, που ο νόμος τώρα προβλέπει ότι ασκείται από τον Υπουργό Εξωτερικών, θα ρυθμιστεί βεβαίως δια νόμου στο πλαίσιο του Συντάγματος.

Έρχομαι όμως και στα άλλα θέματα.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το πρωθυπουργοκεντρικό πολιτεύμα στην Ελλάδα δημιουργήθηκε μετά την Αναθεώρηση του 1986; Δηλαδή η πρώτη οκταετία Καραμανλή δεν ήταν πρωθυπουργοκεντρική; Οι μεταπολιτευτικές Κυβερνήσεις Καραμανλή από το 1974 έως το 1980 δεν ήταν πρωθυπουργοκεντρικές; Ο κ. Τζαννετάκης, που το χαρακτήρισε ο κ. Μητσοτάκης δοτό Πρωθυπουργό, δεν ήταν Πρωθυπουργός μετά την Αναθεώρηση του '86; Ήταν πανίσχυρος; Όχι.

Τι συμβαίνει; Κάτι πολύ απλό: Η πολιτική πραγματικότητα και ο κοινοβουλευτικός συσχετισμός των δυνάμεων είναι αυτός που αναδεικνύει το πρωθυπουργοκεντρικό ή το συλλογικό μοντέλο, ανάλογα με το αν υπάρχει αυτοδύναμη πλειοψηφία ή κυβερνητική συνεργασία.

Στην Ελλάδα ο Πρωθυπουργός που ηγείται αυτοδύναμης κοινοβουλευτικά κυβέρνησης δεν έχει μεγαλύτερη ισχύ, ούτε περισσότερες αρμοδιότητες από οποιονδήποτε άλλο Ευρωπαίο Πρωθυπουργό που ηγείται αυτοδύναμης κυβέρνησης. Εάν φυσικά μια ευρωπαϊκή χώρα, κοινοβουλευτική, έχει κυβέρνηση συνεργασίας, τότε ο κάθε Πρωθυπουργός είναι υποχρεωμένος να συναλλάσσεται και να συνομιλεί με τους κυβερνητικούς του εταίρους.

Αυτά δεν τα λύνει το Σύνταγμα αλλά τα λύνει η κοινοβουλευτική πρακτική και η πολιτική πραγματικότητα.

Και ποια είναι η εμπειρία από τις εκλογές για Πρόεδρο Δημοκρατίας στην Ελλάδα; Ήταν όλες πλην των δύο εκλογών του Κωνσταντίνου Στεφανόπουλου δύσκολες στιγμές στην ιστορία του πολιτικού βίου. Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής δυσκολεύτηκε να εκλεγεί Πρόεδρος Δημοκρατίας την πρώτη φορά το 1980 και αναζήτησε μία-μία τις ψήφους προκειμένου να συγκεντρώσει τον κρίσιμο αριθμό των εκατό ογδόντα (180) ψήφων. Και η εκλογή Σαρτζετάκη ήταν δύσκολη. Και η δεύτερη εκλογή Καραμανλή το 1990 ήταν μία εκλογή που έγινε με απλή πλειοψηφία και δεν απηχούσε τη συναίνεση της Βουλής και του εκλογικού σώματος.

Είμαστε υποχρεωμένοι τώρα να βοηθήσουμε το πολίτευμά μας να λειτουργεί απαλλαγμένο από τέτοιες πηγές έντασης,

γιατί πρέπει η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας να είναι μία συναινετική στιγμή. Δεν είπα προηγουμένως ότι ήταν συναινετική στιγμή. Είπα ότι πρέπει να είναι συναινετική στιγμή.

Χαίρομαι γιατί ο κ. Μητσotάκης με την εμπειρία του και τη σοφία που έχει αποκομίσει από τη μακρά πολιτική του διαδρομή είπε κάτι, που και εγώ αγωνίζομαι να πω σε όλες τις συζητήσεις για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Ο ρόλος του Προέδρου της Δημοκρατίας, ο συμβολικός, ο πολιτικός δεν εξαρτάται από τις αρμοδιότητες. Οι αυξημένες αρμοδιότητες καθιστούν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας σημείο τριβής, ενώ η έλλειψη τυπικών αρμοδιοτήτων προσδίδει ουσιαστικό κύρος. Το κύρος και οι αρμοδιότητες είναι αντιστρόφως ανάλογα μεγέθη. Το κύρος μεγαλώνει όταν δεν υπάρχουν αρμοδιότητες και μικραίνει όταν υπάρχουν, γιατί είτε η άσκησή τους είτε η μη άσκησή τους γίνεται επίδικο αντικείμενο. Και θα δείτε τη σοφία του Κωνσταντίνου Τσάτσου, ο οποίος στα απομνημονεύματά του λέει, ότι ο Κωνσταντίνος Καραμανλής τον πίεζε να ασκήσει προεδρικές αρμοδιότητες και να συγκαλέσει το Υπουργικό Συμβούλιο υπό την προεδρία του, απλά και μόνο για να δημιουργηθεί ένα προηγούμενο για να μπορέσει στη συνέχεια ο Κωνσταντίνος Καραμανλής ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας να ασκεί τις ίδιες αρμοδιότητες επικαλούμενος το παράδειγμα του Κωνσταντίνου Τσάτσου. Αρνήθηκε να το κάνει, δηλαδή προσπάθησε να αρνηθεί να το κάνει, ακριβώς επειδή είχε συνείδηση του γεγονότος ότι αυτό παρεμποδίζει την ομαλή λειτουργία του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος.

Η άμεση εκλογή οδηγεί σε έναν πρόεδρο που εκλέγεται με σχετική, άντε με απόλυτη πλειοψηφία. Αυτό θέλουμε; Το ισχύον Σύνταγμα που είδα ότι το υπερασπίζεται και το Κ.Κ.Ε. τι προβλέπει; Προβλέπει εκλογή με εκατόν ογδόντα (180) ψήφους; Όχι. Προβλέπει ότι η δεύτερη Βουλή η οποία συγκροτείται μετά τις εκλογές που μεσολαβούν εκλέγει Πρόεδρο Δημοκρατίας ακόμη και με σχετική πλειοψηφία. Άρα, σε τελική ανάλυση σύμφωνα με το ισχύον Σύνταγμα ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι ο εκλεκτός της σχετικής πλειοψηφίας, σίγουρα της απόλυτης πλειοψηφίας, ενώ εμείς με την πρότασή μας θέλουμε πάντοτε έναν Πρόεδρο με αυξημένη πλειοψηφία, δηλαδή έναν Πρόεδρο συναινετικό. Αυτό έχει πολύ μεγάλη σημασία. Έχει μεγάλη σημασία να βρίσκουμε συγκλίσεις.

Η Νέα Δημοκρατία αποποιείται αυτήν την ευκαιρία στο όνομα της ενίσχυσης των αρμοδιοτήτων του εκλογικού σώματος. Το εκλογικό σώμα γοητεύεται και δελεάζεται όταν μιλάμε για δημοψηφίσματα ή για άμεσες εκλογές. Όταν όμως εξηγούμε τα θέματα -και οφείλουμε να είμαστε παιδαγωγικοί σε σχέση με το εκλογικό σώμα και με την κοινή γνώμη- τότε αποκαλύπτεται ποιοι πράγματι πιστεύουν στη συναίνεση και ποιοι θέλουν έναν Πρόεδρο ο οποίος είναι συγκρουσιακός. Πρόκειται για δύο διαφορετικές αντιλήψεις.

Και να παραδεχθώ ότι υπήρξαν δύσκολες και αρνητικές στιγμές και ευθύνες όλων των κομμάτων. Ναι, το παραδέχομαι. Αλλά πώς διδασκόμαστε και πώς ενσωματώνουμε αυτά τα διδάγματα στην αναθεώρηση του Συντάγματος; Εμείς τα ενσωματώνουμε, ενώ η Νέα Δημοκρατία απλώς υψώνει μία αντιπολιτευτική σημαία ευκαιρίας και συσπειρώνει τους Βουλευτές της. Αυτό όμως υποβαθμίζει την πολιτική και θεσμική σημασία της αναθεώρησης του Συντάγματος. Δυστυχώς, χάνουμε μία ευκαιρία γιατί η Νέα Δημοκρατία κάνει μία εύκολη άσκησης ενότητας και πειθαρχίας.

Δεν μπορεί να την κάνει αλλού και την κάνει στην εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας ανεξόδως. Μπράβο!

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑ.ΣΟ.Κ.)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, σας παρακαλώ το λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Βρεττός): Μάλιστα.

Άνοιξε τώρα ένας μικρός κύκλος. Ο κ. Μητσotάκης θα πάρει το λόγο για ένα-δύο λεπτά και μετά ο κ. Κωνσταντόπουλος για πέντε λεπτά, για να κλείσουμε τον κύκλο.

Ορίστε, κύριε Μητσotάκη, έχετε το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Δεν θέλησα εγώ, κύριε Πρόεδρε, να αντιδικήσω με τον κύριο Υπουργό. Εγώ ιστορικά μίλησα και είπα αυτά τα οποία βαθύτατα πιστεύω. Τώρα αν ο

κύριος Υπουργός πιστεύει ότι με αυτά τα πολλά τα οποία μας είπε για τρίτη ή για δέκατη φορά, μας έπεισε, κάνει λάθος!

Εγώ θέλω να απαντήσω μόνο σε ένα πράγμα. Επειδή προτείνω να δημοσιευθούν τα Πρακτικά των συζητήσεων υπό την Προεδρία του Κωνσταντίνου Καραμανλή, των πολιτικών Αρχηγών, που δεν αναφέρονται μόνο στα Σκόπια αλλά αναφέρονται και στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, θέλω να δηλώσω στη Βουλή ότι το κάνω μετά λόγου γνώσεως. Ο κύριος Υπουργός μπορεί να πιστεύει αυτά που είπε. Δεν ξέρει όμως τι ελέγχθη εκεί μέσα. Εγώ που ξέρω, γνωρίζω ότι αυτήν την ώρα μπορούν να δημοσιευθούν χωρίς κανέναν απολύτως κίνδυνο για τα εθνικά συμφέροντα. Αντιθέτως, πιστεύω ότι θα βοηθήσουν πάρα πολύ στο να λογικευτούμε σε μία χώρα που αρχίζει να φαίνεται ότι επιτέλους και το ΠΑ.ΣΟ.Κ. μπορεί να λογικευτεί.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Βρεττός): Ο Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου κ. Κωνσταντόπουλος έχει το λόγο.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου): Κύριε Πρόεδρε, η αναθεώρηση έχει υποβαθμισμένη θεσμική και πολιτική σημασία από μόνη της, ακριβώς γιατί δεν έχει στρατηγική, δεν έχει στόχευση, δεν έχει αιχμές, δεν έχει συνταγματική πολιτική.

Αν δυσκολεύεσθε να ακούσετε τις κριτικές παρατηρήσεις που σας γίνονται από το Συνασπισμό της Αριστεράς και της Προόδου ή από άλλα κόμματα ή από άλλους πολιτικούς φορείς, τουλάχιστον ας ακούσετε τους ομοτέχνους σας, τους συνταγματολόγους, όλους, οι οποίοι σας επισημαίνουν αυτήν την υποβάθμιση, από την Ένωση Συνταγματολόγων, από τον κ. Κασσιμάτη, από τον κ. Μαυριά, από τον κ. Μανιτάκη, από τον κ. Αλεβιζάτο, τον κ. Σωτηρέλη, τον κ. Κοντιάδη. Ακούστε αυτές τις παρατηρήσεις. Δεν θα ζημιωθεί και ο δικός σας στοχασμός.

Μην μιλάτε, λοιπόν, για μία αναθεώρηση η οποία έχει ένα ρωμάλεο πολιτικό περιεχόμενο. Υποβαθμισμένη είναι η συνταγματική της στρατηγική. Και δεν τολμάτε να θέξετε εκείνες τις νοσηρές εστίες, οι οποίες δημιουργούν τις στρεβλώσεις.

Μιλήσατε για την παιδαγωγική σημασία της πολιτικής. Πράγματι. Πώς διαπαιδαγωγήσατε εσείς την κοινωνία, αξιοποιώντας έναν Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος επιτελεί αφόγως τα καθήκοντά του;

Θελήσατε ποτέ να αξιοποιήσετε πρωτοβουλίες του Προέδρου; Ζητήσατε ποτέ, εσείς από τον Πρόεδρο να συγκαλέσει Σύσκεψη των Πολιτικών Αρχηγών, σε κρίσιμες στιγμές, που ήταν σε εκκρεμότητα μεγάλα και σοβαρά προβλήματα της εξωτερικής πολιτικής και της εθνικής μας στρατηγικής;

Επιδιώξατε ποτέ, ως Κυβέρνηση, να αξιοποιήσετε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ως σύμβολο ενότητας και ως δυνατότητα συνεννόησης και σύγκλισης; Του επιφυλάξατε την ίδια παγερή αδιαφορία, την οποία επιφυλάξατε εν πολλοίς και στα άλλα κόμματα.

Μια ακόμα παρατήρηση. Τώρα ξανά θα βρεθούμε σε υποκατάστατο πρόβλημα να συνθηματολογούμε επικοινωνιακά, εάν θέλετε, λέγοντας το ένα ή το άλλο. Το πρόβλημα είναι, εάν θα δημοσιευθούν τα πρακτικά του Συμβουλίου των Πολιτικών Αρχηγών, ή το πρόβλημα είναι, ότι η πολιτική που απέρρευσε από αυτές τις αποφάσεις έχει αλλάξει και επιβάλλεται να αλλάξει. Επιβάλλεται να προετοιμάσετε θεσμικά και πολιτικά την αλλαγή αυτής της πολιτικής. Πολύ περισσότερο όταν στις εφημερίδες δημοσιεύεται, ακόμα και αυτές τις μέρες, ότι επίκειται φόρμουλα κοινής αποδοχής συμβιβαστικής λύσης. Αφήνεται το χρόνο και περνάει. Έχετε αυτό το πρόβλημα ως Κυβέρνηση. Σας φεύγει ο επίκαιρος χρόνος και κοιτάζετε μετά επικοινωνιακά να τα μαζέψετε.

Χρειάζεται, λοιπόν, σήμερα να πούμε ευθέως: Λάθος εκείνη η πολιτική. Δεν μπορεί να χρησιμοποιείται η απόφαση του Συμβουλίου των Αρχηγών για να τη νομιμοποιεί. Πρέπει να αλλάξει. Και πρέπει να αναζητηθεί συμβιβαστική επίλυση σύνθετης ονομασίας κοινής αποδοχής.

Κάτι ακόμα και τελειώνω με αυτό. Το πρόβλημα είναι η ενίσχυση της λαϊκής κυριαρχίας και η δημοκρατική ισορροπία με την αναβάθμιση της Βουλής. Δεν είναι να αντιπαραθέτουμε, α-

πό τη μια τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, εκλεγμένο από το λαό, και από την άλλη την κυβέρνηση. Ορθό αυτό. Ούτε να αντιπαραθέτουμε, από τη μια το φόβητρο των εκλογών, αν πρόκειται να προσφύγουμε εκεί και από την άλλη αναγκαστική εξασφάλιση των εκατόν ογδόντα Βουλευτών. Για σκεφθείτε τον παραλογισμό αυτόν, τον Πρόεδρο έτσι όπως εσείς τον περιγράψατε, ως σύμβολο ενότητας, να τον αναζητάμε και σε περίπτωση που η θητεύουσα Βουλή διαλυθεί, λήξει ο χρόνος της, να πηγαίνουμε στις επόμενες εκλογές με εκκρεμότητα στο θέμα της εκλογής Προέδρου; Αντιληφθείτε τον παραλογισμό που θα δημιουργηθεί.

Και τέλος δώστε και μια πολιτική εξήγηση για να αξιολογήσουμε και ορισμένες αναφορές σας. Πότε στα χρόνια αυτά, που έχετε την ευθύνη της διακυβέρνησης της χώρας, αποδεχθήκατε πρόταση για ένα λαϊκό δημοψήφισμα; Πότε εμπιστευθήκατε τη διεύρυνση της συμμετοχής των πολιτών, πέρα από τη κλασική διαδικασία ανάδειξης των συσχετισμών μέσα στη Βουλή; Πότε στέρξατε να αποδεχθείτε προτάσεις, που σας έγιναν και από το Συνασπισμό και από άλλα κόμματα, για κρίσιμα θέματα να υποστηθεί η διαδικασία του λαϊκού δημοψηφίσματος; Και σε αυτήν την αναθεώρηση ακόμη το περιορίζετε.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ το λόγο.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Με ποια διαδικασία Κανονισμού συζητάμε, κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Βρεττός): Ορίστε, κύριε Υπουργέ έχετε το λόγο.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Κύριε Πρόεδρε, ήθελα να κάνω την εξής παρατήρηση: Ο κ. Κωνσταντόπουλος προφανώς θεωρεί ότι συνταγματική πολιτική είναι να επαναλαμβάνει κανείς γενικές και αόριστες αναφορές επί της διαδικασίας. Η δική μας αντίληψη λέει, πως συνταγματική πολιτική είναι να προτείνεις μια αναθεώρηση με ευδιάκριτους και σαφείς άξονες όπως είναι η συναινετική, η ασφάλεια, η συμμετοχή και η διαφάνεια για την οποία μιλήσαμε στη συζήτηση επί της αρχής της αναθεώρησης. Αυτή είναι συνταγματική πολιτική. Συνταγματική πολιτική δεν είναι ούτε η αοριστολογία, ούτε μια ολιστική και αυταρχική αντίληψη που καταλήγει σε ένα Σύνταγμα το οποίο δεν είναι ευρύχωρο και δεν μπορεί να υποδεχθεί σε μακρόν χρόνου περισσότερες από μια κυβερνητικές πολιτικές.

Φαίνεται δε η αμηχανία που έχει ο Συνασπισμός στα θέματα αυτά με την πρόταση που διατυπώνει για το άρθρο 32. Αντί να προσχωρήσει στην ορθή άποψη του ΠΑΣΟΚ να αναζητούμε τη συναίνεση με 180 ψήφους, παίζει την κολοκυθιά λέγοντας έξι ψηφοφορίες αντί για τρεις, λες και αυτό είναι το πρόβλημα.

Θέλω επίσης να τονίσω εδώ ότι η κυβερνητική σταθερότητα στις σύγχρονες δημοκρατίες είναι αυτοτελής συνταγματική επιδίωξη η οποία απασχολεί πάρα πολύ την κοινή γνώμη την οποία όλοι επικαλούμαστε. Και η κοινή γνώμη απεχθάνεται την κυβερνητική αστάθεια. Αυτό ήταν που πλήρωσαν οι δημοκρατίες του μεσοπολέμου.

Και μια τελευταία παρατήρηση και κλείνω ως προς τα δημοψηφίσματα: Σε ποιο θέμα στην περίοδο της Μεταπολίτευσης έλλειψε το δημοψήφισμα; Για ποιο θέμα ήθελε η Αντιπολίτευση η Αξιωματική ή τα άλλα κόμματα της αντιπολίτευσης δημοψήφισμα; Δεν έχω αντιληφθεί για ποιο θέμα.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΧΑΤΖΗΓΑΚΗΣ: Για τις ταυτότητες.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Για τις ταυτότητες θα πει ένας, για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση θα πει άλλος. Ας μου πει ο κ. Κωνσταντόπουλος: Θα συμφωνούσε με ένα δημοψήφισμα για την ευρωπαϊκή προοπτική ή για τις ταυτότητες; Όχι βέβαια. Τους δε ειδικούς της επιστήμης θα παρακαλούσα να τους επικαλείται ο καθένας μετά λόγου γνώσεως και με αναφορά σε συγκεκριμένα δημοσιεύματα. Είμαι βέβαιος ότι αν άκουγαν τον κ. Κωνσταντόπουλο αυτοί που ανέφερε, στη συντριπτική τους πλειοψηφία θα αναγκάζονταν να διευκρινίσουν ότι δεν έχουν διατυπώσει καμία τέτοια παρατήρηση για το άρθρο 32 και για τον τρόπο εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας. Ο επιστημονικός διάλογος έχει άλλους κανόνες, έχει άλλη πειθαρχία και πρέπει να τον παρακολουθεί κανείς με

προσοχή και μετά λόγου γνώσεως και να μετέχει. Να μην τον επικαλείται επιλεκτικά κατά το δοκούν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Βρεττός): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι η Αναπληρωτής Υπουργός Εξωτερικών και οι Υπουργοί Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Γεωργίας, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Μεταφορών και Επικοινωνιών, κατέθεσαν σχέδιο νόμου: "Κύρωση της Συμφωνίας για την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των Κρατών-Μελών της αφ' ενός και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας αφ' ετέρου μετά της Τελικής Πράξης".

Παραπέμπεται στην αρμόδια Διарκή Επιτροπή.

Έχει ζητήσει το λόγο σύμφωνα με τον Κανονισμό ο Υπουργός Αιγαίου κ. Σηφουνάκης.

Ορίστε, κύριε Υπουργέ.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Ποιος κανονισμός εφαρμόζεται αυτήν τη στιγμή, κύριε Πρόεδρε; Μπορείτε να μου πείτε; Νομοσχέδιο συζητούμε; Δεν συζητούμε νομοσχέδιο, αναθεώρηση Συντάγματος κάνουμε. Αν μιλήσουν όλοι οι Υπουργοί...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΗΦΟΥΝΑΚΗΣ (Υπουργός Αιγαίου): Ως Βουλευτής τουλάχιστον νομίζω ότι δικαιούμαι.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Θα πάμε τότε χωρίς να μιλήσει Βουλευτής...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Βρεττός): Θα σας κόψω το χρόνο τότε.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΗΦΟΥΝΑΚΗΣ (Υπουργός Αιγαίου): Εντάξει, κύριε Πρόεδρε, θα μιλήσω ως Υπουργός.

Αγαπητοί συνάδελφοι, στην προηγούμενη Βουλή συμμετείχα στην Αναθεωρητική Επιτροπή, δεν συμμετείχα όμως σε αυτήν. Είκοσι έξι στα είκοσι επτά χρόνια από τη συγγραφή και νομοθέτηση του Συντάγματος του 1975 και δεκαπέντε χρόνια από την αναθεώρηση του 1985-1986, η σημερινή Βουλή που προέκυψε από τις τελευταίες εκλογές έρχεται να ολοκληρώσει τη δεύτερη αναθεώρηση του Συντάγματος του 1975, όπως δρομολογήθηκε από την προηγούμενη Βουλή.

Εάν η αναθεώρηση του 1985-1986 υπήρξε ανατρεπτική, υπήρξε ταυτόχρονα και επιβεβλημένη προκειμένου να απαλειφθούν οι υπερεξουσίες του Προέδρου της Δημοκρατίας και να προσλάβει και τυπικά το πολίτευμα τον αμιγή κοινοβουλευτικό χαρακτήρα. Οι συζητήσεις και η ψήφιση της Αναθεωρητικής Βουλής ολοκληρώθηκαν τότε μέσα σε ένα διχαστικό κλίμα.

Η παρούσα αναθεώρηση έχει τελείως αντίθετα χαρακτηριστικά, αφού στην προηγούμενη και την παρούσα Βουλή το συναινετικό κλίμα επεκράτησε κατά γενική ομολογία. Σήμερα, όμως, πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι στο θέμα της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας, και βεβαίως και σε πολλά άλλα θέματα, που τελικά δεν δρομολογήσαμε, όπως εκείνο του διαχωρισμού της Εκκλησίας από το Κράτος οφείλουμε ν' αλλάξουμε τις ξεπερασμένες διατάξεις.

Είναι καταγεγραμμένη η θέση μου στα πρακτικά της επιτροπής και της Ολομέλειας της προηγούμενης Βουλής, όπου σημειώνω ότι είναι ευτελής η διαδικασία ανάδειξης μονοκομματικού Προέδρου με οριακή πλειοψηφία εκατόν πενήντα ενός ψήφων. Είναι επίσης καταγεγραμμένη η θέση μου με την οποία επεδείκνυα γιατί είναι απαράδεκτο στη δημοκρατία μας να εκβιάζεται το πολιτικό σύστημα με την πρόωπη διάλυση της Βουλής, εάν δεν προκύπτει πλειοψηφία στην τρίτη ψηφοφορία.

Ο αείμνηστος Κωνσταντίνος Καραμανλής, που υπήρξε εμπνευστής του Συντάγματος του 1975, όπως καταγράφηκε αργότερα, είχε καλές προθέσεις. Το εκβιαστικό όμως δίλημμα της διάλυσης της Βουλής που τότε εισήγαγε, δεν έχει λόγο ύπαρξης σήμερα που ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει περιορισμένες εξουσίες και, όπως όλοι συμφώνησαν, συμβολίζει την ενότητα του Έθνους.

Είναι αλήθεια ότι αρχικά το κόμμα μας στην προηγούμενη Βουλή αλλοιθώριζε στην εκλογή του Προέδρου με εκατόν πενήντα μία ψήφους. Στην πορεία τροποποίησε τη θέση του μέσα από εσωτερικό διάλογο, έντονο πολλές φορές, που όμως το οδή-

γηση στην υιοθέτηση της πρότασης που είχα υποβάλει, της συγκεκριμένης δηλαδή πρότασης που σήμερα, είναι η επίσημη θέση του κόμματός μας.

Η πρόταση αυτή λέει: "Αν κανείς από τους υποψήφιους δεν συγκεντρώσει τον αριθμό των απαιτούμενων ψήφων, τότε η Βουλή δεν διαλύεται, αλλά αποσύρονται όλες οι υπάρχουσες υποψηφιότητες -όπως συμβαίνει στην Ιταλία- και τα πολιτικά κόμματα υποχρεούνται να υποδεικνύουν νέες υποψηφιότητες. Οι ψηφοφορίες επαναλαμβάνονται, έως ότου επιτευχθεί η απαιτούμενη πλειοψηφία των 3/5".

Με την πρόταση αυτή και η πρόωγη διάλυση της Βουλής αποφεύγεται και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέγεται με ευρεία πλειοψηφία μέσα από πραγματικά συναινετικές διαδικασίες, έστω και αν αυτές προκύπτουν από διαβουλεύσεις.

Υποστηρίζεται από κάποιους συναδέλφους ότι αυτή η πρόταση μπορεί να οδηγήσει σε αδιέξοδα και σε συνεχείς ψηφοφορίες. Ο κ. Βαρβιτσιώτης είπε μάλιστα ότι θα οδηγήσει σε μία πασαρέλα και έφερε ένα παράδειγμα χώρας, που δεν τιμά -νομίζω- κανένα μας, την Τουρκία. Μα, κύριε Βαρβιτσιώτη, πιστεύετε ότι η Ελλάδα προσομοιάζει στη διαδικασία προς το τουρκικό κοινοβούλιο ή προς το ιταλικό κοινοβούλιο;

Στη δημοκρατία δεν υπάρχουν αδιέξοδα. Η ωριμότητα που έχουν κατακτήσει τα κόμματα παρά τις διαφορές τους μπορεί να δώσει λύσεις. Άλλωστε και αν ακόμα παραταθεί η διαδικασία εκλογής, παρατείνεται ταυτόχρονα και η θητεία του απερχόμενου Προέδρου. Έτσι νομίζω προβλέπει και το ιταλικό σύνταγμα.

Σε κάθε περίπτωση αυτή η διαδικασία προστατεύει στο ακέραιο το κύρος της Βουλής, διότι το Κοινοβούλιο δεν θα αναλωθεί σε επαναληπτικές περιττές ψηφοφορίες, αφού αυτές θα γίνονται μετά από διαβουλεύσεις μεταξύ των Κομμάτων. Αναρωτιέμαι, αν η συναίνεση μέσα από μια τόσο ευρεία διαδικασία είναι ευτελισμός. Τότε τι είναι η ανάδειξη του Προέδρου με ισχυρή μονοκομματική οριακή πλειοψηφία των εκατόν πενήντα μία ψήφων; Και αυτή την εμπειρία τη ζήσαμε. Το 1980 -ας μη ξεχνάμε- διαλύθηκε μια ολόκληρη παράταξη, η Ένωση Κέντρου - Νέες Δυνάμεις και βεβαίως και κάποιοι πολιτικοί σύρθηκαν όπως ο κ. Καλδάρας. Και βέβαια είναι γνωστό ότι, αν ο κ. Μητσοτάκης με τον αείμνηστο Αθανάσιο Κανελλόπουλο δεν είχαν προσχωρήσει, από το Κόμμα των Νεοφιλελευθέρων, στην παράταξη του αείμνηστου Καραμανλή, είναι βέβαιο ότι ο Καραμανλής δεν θα είχε εκλεγεί Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Γιατί γνωρίζουμε πολύ καλά ποια ήταν η θέση του κ. Μητσοτάκη, ως Αρχηγού του Κόμματος των Νεοφιλελευθέρων. Η πολιτική του αείμνηστου Καραμανλή τότε ήταν η αριθμητική διεύρυνση, γιατί είχε το στόχο στην Προεδρία της Δημοκρατίας. Μια προσωπικότητα, όμως, του βεληνεκού του Κωνσταντίνου Καραμανλή δεν έζησε ξανά την ίδια διαδικασία, αν θέλετε, όχι τιμητική γι' αυτόν, όταν εξελέγη το 1990 με τη μία ψήφο του κ. Κατοίκης, που προσχώρησε στη Νέα Δημοκρατία από το κόμμα του κ. Στεφανόπουλου, της ΔΗΑΝΑ, και αν θυμάμαι καλά συγκέντρωσε εκατόν πενήντα δύο ή εκατόν πενήντα τρεις ψήφοι μαζί με την ψήφο ενός Μουσουλμάνου Βουλευτή αν καλοθυμάμαι; Αυτό δεν άρμοζε στην προσωπικότητα του Καραμανλή.

Εκείνο που έχει σημασία είναι ότι σήμερα κάποιοι προτάσσουν ακόμη τα εκβιαστικά διλήμματα όσον αφορά την εκλογή του Προέδρου, ότι πρέπει να ισχύσουν.

Ποιος αμφισβήτησε όμως τον άμεμπτο τρόπο που υπήρξε το 1995 στο πρόσωπο του Κωνσταντίνου Στεφανόπουλου; Μήπως η θητεία του δεν αναγνωρίστηκε στη συνέχεια και από τη Νέα Δημοκρατία ως επιτυχής και ψηφίστηκε, παρά την πρόσκαιρη ένταση που υπήρχε στις εκλογές του 2000 με αφορμή πάλι την εκλογή του Προέδρου; Δεν υπήρξε συναινετική λύση στην οποία συνηγόρησε και η Αξιωματική Αντιπολίτευση εκ των υστέρων πάλι στο πρόσωπο του κ. Στεφανόπουλου;

Σήμερα η Νέα Δημοκρατία, δυστυχώς -και το γνωρίζει πολύ καλά ο κ. Προκόπης Παυλόπουλος- εκφράζεται με τρία διαφορετικά ρεύματα στο εσωτερικό της. Είναι τριχοτομημένη και στην ουσία αποφεύγει να πάρει θέση. Στην επιτροπή της προηγούμενης Βουλής ορισμένες φορές Βουλευτές της μιλούσαν για επαναφορά του Συντάγματος του 1975. Επιστροφή δηλαδή στον απόλυτο βοναπαρισμό.

Άλλες φωνές, όπως ο κ. Μητσοτάκης, πρότειναν ανατροπή της υφιστάμενης πολιτειακής δομής και την εκλογή του Προέδρου άμεσα από το λαό. Σήμερα βέβαια η θέση του κ. Μητσοτάκη απέκτησε και έναν άλλο οπαδό, τον κ.Αβραμόπουλο.

Όλα αυτά έχουν ως αποτέλεσμα στην πρόταση που κατέθεσε τώρα με τις εκατόν είκοσι υπογραφές Βουλευτών της η Νέα Δημοκρατία δεν προτάσσεται το θέμα της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας ή τουλάχιστον δεν εκφράζεται η θέση της. Ζούμε δηλαδή το παράδοξο να έχει για όλα τα άλλα θέματα θέση η Νέα Δημοκρατία, και να μην έχει για το συγκεκριμένο πιστεύω δε λόγω της εσωτερικής δυσκολίας -τριχογνωμίας- στην οποία βρίσκεται.

Είπε προηγουμένως ο κ. Μητσοτάκης ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκπροσωπεί τον ελληνικό λαό στο εξωτερικό και πρέπει να έχει ηυξημένο κύρος. Μα, είναι μειωμένο το κύρος του προέδρου της ιταλικής δημοκρατίας, ή της γερμανικής δημοκρατίας που εκλέγεται με τον ίδιο τρόπο που εκλέγεται και ο δικός μας δηλαδή, με την πλειοψηφία του 50%+1%; Και έχουν τις ίδιες περίπου αρμοδιότητες; Κάθε άλλο. Αυτό είναι το πολιτικό σύστημα που έχει επικρατήσει. Σ' αυτές τις χώρες αυτό το σύστημα καθιερώθηκε αμέσως μετά τον πόλεμο. Στην Ιταλία δηλαδή αυτό το σύστημα λειτουργεί περίπου εξήντα έτη.

Προσωπικά πιστεύω ότι η προεδρευομένη κοινοβουλευτική δημοκρατία είναι το πιο αντιπροσωπευτικό σύστημα διακυβέρνησης. Διότι, πρώτον, δημιουργείται ένας πόλος άσκησης της εκτελεστικής εξουσίας και αυτός είναι η Κυβέρνηση. Αυτή ήταν και η φιλοσοφία της αναθεώρησης του Συντάγματος το 1985.

Δεύτερον, ο ανώτατος άρχοντας και Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι εγγυητής της ενότητας και της ομαλότητας του έθνους. Δεν είναι δικαστής, ούτε διαιτητής. Ο λαός δια μέσου της Βουλής είναι κυρίαρχος. Αυτός αποφασίζει την κυβέρνησή του και τον τρόπο που θα κυβερνηθεί. Δεν μπορεί να αλλάζουν οι πρωθυπουργοί και οι κυβερνήσεις επειδή δεν θα είναι αρεστοί στον έπαισο με λαϊκή ψήφο εξοπλισμένο Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Είναι βέβαιο ότι ή θα υπάρξει σύγκρουση δυο εκτελεστικών εξουσιών ή η εξουσία του πρωθυπουργού θα είναι τυπική και συμπληρωματική, αν βεβαίως θα υπάρξει πρωθυπουργός, διότι δεν έχει γίνει πλήρως κατανοητό αν η Νέα Δημοκρατία με την πρότασή της εννοεί τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας αλά γαλλικά ή αλά αμερικανικά. Διότι αλά γαλλικά, όπως ξέρετε, υπάρχει το πρόβλημα της συγκυβέρνησης, όπου ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προεδρεύει και του Υπουργικού Συμβουλίου. Παρόντος του πρωθυπουργού. Στο αμερικανικό σύστημα ο Πρόεδρος της Αμερικανικής Δημοκρατίας δεν έχει πρωθυπουργό. Στην ουσία είναι και πρωθυπουργός και Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Αυτό είναι ένα λεπτό θέμα όμως πάρα πολύ ουσιαστικό, διότι ο αείμνηστος Κωνσταντίνος Καραμανλής πράγματι το 1975, όταν έφτιαξε το Σύνταγμα, σίγουρα είχε υπόψη του ποια ήταν τότε τα μοντέλα της Ευρώπης. Υπήρχε το γαλλικό, που προανέφερα, το ιταλικό και το γερμανικό και είναι βεβαίως και το πορτογαλικό, το οποίο δημιουργήθηκε μετά τη μεταπολίτευση της Πορτογαλίας και την πτώση του Σαραζάρ. Γιατί έκανε αυτό το μεικτό θα έλεγα σύστημα; Απλώς δημιούργησε ένα δικό του σύστημα και το προσαρμοσε στα μέτρα του. Θα μπορούσε κάλλιστα να επιλέξει ένα από τα υπάρχοντα. Δεν το θέλησε, έφθιαξε το δικό του.

Εκείνο βέβαια που με ανησυχεί περισσότερο σήμερα είναι ότι η ευρωπαϊκή δεξιά επιθυμεί και προτείνει το μοντέλο της Προεδρικής Δημοκρατίας όπως περίπου το προτείνει εδώ και η Νέα Δημοκρατία.

Ο Συνασπισμός του Μπερλουσκόνι, στον οποίο συμμετέχει και ο κ. Φίνι -Νεοφασίστας-για πρώτη φορά αμφισβητεί το επί εξήντα χρόνια άψογα λειτουργούν Σύνταγμα της ιταλικής Δημοκρατίας και ζητούν την άμεση εκλογή από το λαό. Στη γείτονα χώρα που η δημοκρατία λειτούργησε απόλυτα, με τον καλύτερο τρόπο και με εκλογικό σύστημα της πιο απλής και άδολης αναλογικής και όλες οι κυβερνήσεις επί εξήντα χρόνια υπήρξαν κυβερνήσεις συνεργασίας.

Βεβαίως, εμένα με λυπεί πολύ που νέοι Βουλευτές της Νέας

Δημοκρατίας επιθυμούν να παραμείνει πάνω από το κεφάλι τους η δαμόκλειος σπάθη της πρόωρης διάλυσης της Βουλής. Δυστυχώς η παρούσα Βουλή παρά το εύρος των αναθεωρημένων διατάξεων μπορούσε να πάει πιο μακριά, να προχωρήσει στο διαχωρισμό της Εκκλησίας-Κράτους, στο οποίο συμφωνεί και ο κ. Αβραμόπουλος τώρα. Και δεν μπορεί να κατηγορήσει κανείς ούτε τους Ιταλούς, ούτε τους Γερμανούς, ούτε τους Γάλλους ότι είναι λιγότερο χριστιανοί απ' ό,τι είμαστε εμείς επειδή έκαναν αυτόν το διαχωρισμό και π.χ. ορκίζονται όλοι οι πολιτικοί παράγοντες στο όνομα του λαού και του Συντάγματος και δεν ορκίζονται βεβαίως στο όνομα της Αδιαιρέτου και Ομοουσίου Τριάδος.

Αυτά τα έθνη πριν από δεκαετίες στο όνομα του φιλελευθερισμού, εκσυγχρόνισαν τη λειτουργία τους. Εμείς τι φοβόμαστε; Η Εκκλησία έχει να κερδίσει, δεν έχει να χάσει απ' αυτόν τον διαχωρισμό. Δυστυχώς θα χαθεί και αυτή η ευκαιρία και συμφωνώ μαζί σας, κύριε Μητσστάκη, αν και για άλλα εσείς λυπά-

στε, γιατί θα χαθεί η ευκαιρία η τωρινή του εκσυγχρονισμού του Συντάγματος.

Ξέρετε ότι στην περασμένη Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος, κατατέθηκε μία πρόταση από πενήντα τρεις Βουλευτές. Αυτοί οι πενήντα τρεις Βουλευτές δεν ήταν μόνο του ΠΑΣΟΚ, υπήρχε και Βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας. Δεν ξέρω αν είχε καταγραφεί στα Πρακτικά, το καταθέτω όμως για την ιστορία, για να καταγραφεί στα Πρακτικά. Προσωπικά συνέταξα το κείμενο και με ευθύνη μου συνέλεξα τις 53 υπογραφές. Είναι οι πενήντα τρεις Βουλευτές που πρότειναν την Αναθεώρηση του Συντάγματος στο συγκεκριμένο σημείο. Να διαχωρίσουμε τα πράγματα, αυτό το οποίο γίνεται σήμερα, είναι οπισθοδρομικά, να μην ξέρουμε τι πρεσβεύει το κράτος, τι πρεσβεύει η πολιτεία, τι η Εκκλησία, ποιος και ποιες οι αρμοδιότητές του.

(Στο σημείο αυτό ο Βουλευτής κ. Νικόλαος Σηφουνάκης καταθέτει για τα Πρακτικά το προαναφερθέν έγγραφο, το οποίο έχει ως εξής:

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΗΦΟΥΝΑΚΗΣ (Υπουργός Αιγαίου) : Ολοκληρώ-
νω με το θέμα της εκλογής προέδρου με μία ουσιαστική πολιτι-
κή παρατήρηση.

Η διάλυση της Βουλής με τον τρόπο που το λέει η Νέα Δημο-
κρατία, είναι μία τεχνική διάλυση. Ας κατανοηθεί επιτέλους. Οι
κυβερνήσεις πέφτουν όταν πολιτικά βρίσκονται σε αδυναμία.
Δεν πέφτουν με τεχνικά τερτίπια όπως η Αντιπολίτευση επιθυ-
μεί. Ας αναλογισθούμε ότι: μπορεί ο Πρόεδρος της Δημοκρατί-
ας να εκλεγεί με πλειοψηφία εκατόν πενήντα ένα, ύστερα από
διάλυση της Βουλής και εκλογές, αλλά η Βουλή μπορεί να δια-
λυθεί ξανά, αν συμβεί κάτι στον νεοεκλεγέντα Πρόεδρο -ποτέ
εύχομαι να μη συμβεί- να πεθάνει ας πούμε- θα πρέπει να ξανα-
πάμε σε εκλογές επειδή μια εβδομάδα ή ένα μήνα μετά την εκ-
λογή του Προέδρου δεν θα μπορεί να εκλεγεί Πρόεδρος της
Δημοκρατίας γιατί θα χρειάζονται εκατόν ογδόντα ψήφοι. Αυτό
νομίζω ότι είναι εντελώς παράλογο.

Θέλω επίσης να πω ότι ο Συνασπισμός έχει τις ευθύνες του.
Θυμάται ο κ. Μητσotάκης στην περασμένη Βουλή ότι εδώ ψη-
φίσαμε περίπου εκατόν εβδομήντα Βουλευτές υπέρ της Αναθε-
ώρησης των διατάξεων του Συντάγματος για τον Πρόεδρο της
Δημοκρατίας. Αν είχε ψηφίσει τότε ο Συνασπισμός, με ή χωρίς
το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος, αυτή η διάταξη τώρα θα ή-
ταν αναθεωρητέα με εκατόν πενήντα ψήφους και θα είχαμε
πραγματικά εκσυγχρονίσει το Σύνταγμα. Οι Γερμανοί που εκλέ-
γουν Πρόεδρο με την πλειοψηφία του πενήντα συν ένα, νομίζω
ότι δεν είναι ανόητοι όπως και η Ιταλία.

Πρότεινε ο κ. Κωνσταντόπουλος να υπάρξουν έξι ψηφοφορί-
ες και στη συνέχεια να διαλύεται η Βουλή και να πηγαίνουμε σε
εκλογές. Νομίζω ότι ήταν μια πρόταση την οποία έκανε μετά την
κατάθεση της δικής μου πρότασης, διότι αυτή η πρόταση μας
είναι η ίδια πρόταση που έχει η κεντροαριστερά στην Ιταλία. Εί-
ναι η πρόταση, αν θέλετε, που έχει η συντριπτική πλειοψηφία
του χώρου της ανανεωτικής αριστεράς και απλώς εδώ δεν μπο-
ρεσε να προκύψει για λόγους που έχουν να κάνουν καθαρά δυ-
στυχώς με τα κριτήρια τα κομματικά, που πολλές φορές επικρα-
τούν στο ελληνικό Κοινοβούλιο και στην ελληνική πολιτική σκη-
νή.

Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Βρεττός): Ο Κοινοβουλευτι-
κός Εκπρόσωπος του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας κ.
Κολοζώφ έχει το λόγο και ακολουθεί ο κ. Παυλόπουλος, ο κ.
Μαγκριώτης και μετά ο κ. Λοβέρδος.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Δεν θα διακόψουμε;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Βρεττός): Θα συνεχίσουμε,
δεν θα διακόψουμε.

Ορίστε, κύριε Κολοζώφ, έχετε το λόγο.

ΟΡΕΣΤΗΣ ΚΟΛΟΖΩΦ: Κύριε Πρόεδρε, κύριοι συνάδελφοι, η
ενότητα που μας απασχολεί είναι σημαντική, γιατί αναφέρεται
σε ζητήματα που έχουν σχέση με το πολίτευμά μας και με τη
δομή αυτού του πολιτεύματος. Για μας το πρώτο πρόβλημα
που κάποιος θα έπρεπε να λύσει, είναι το πρόβλημα των αρμο-
διοτήτων που πρέπει να έχει ο Πρόεδρος. Αυτό, όπως ξέρουμε,
συζητήθηκε το '85 και έγινε η αλλαγή.

Εμείς τότε ήμασταν σύμφωνοι στο ένα σκέλος εκείνης της αλ-
λαγής. Θεωρούσαμε ότι ο Πρόεδρος είχε όντως υπερβολικές ε-
ξουσίες και ήμασταν σύμφωνοι να μειωθούν οι αρμοδιότητες
που είχε, με το σκεπτικό όμως ότι αυτές οι αρμοδιότητες θα με-
ταβιβάζονταν εδώ, σ' αυτό το Σώμα, στη Βουλή και μέσα στο
λαό. Δηλαδή, πιστεύαμε ότι έπρεπε να γίνει αυτή η αναθεώρη-
ση που έγινε το '85, όμως σε μία κατεύθυνση διαφορετική απ'
αυτήν που τελικά υλοποιήθηκε, που στην πραγματικότητα οι
αρμοδιότητες αυτές συγκεντρώθηκαν στο πρόσωπο του Πρω-
θυπουργού.

Και δεδομένου ότι ο Πρωθυπουργός όλα αυτά τα χρόνια διέ-
θετε και μία απόλυτη πλειοψηφία μέσα στο Κοινοβούλιο, κατα-
λαβαίνετε ότι η λειτουργία αυτή είχε πολλά μειονεκτήματα γενι-
κότερα για το σύστημά μας. Αν θέλετε, αυτή η αλαζονεία που
συναντούμε όλα αυτά τα χρόνια από την πλευρά της εξουσίας,
των Υπουργών και όσων σχετίζονται τελικά με την εξουσία, σε
όλη την κλίμακα θα έλεγε κανείς, οφείλεται και σ' αυτό το γεγο-
νός, ότι αισθάνονται ότι έχουν πολύ μεγάλη εξουσία στα χέρια

τους σαν εκτελεστικό όργανο.

Εμείς πιστεύουμε ότι η Βουλή θα πρέπει να αναβαθμιστεί και
αυτές οι αρμοδιότητες να περάσουν σ' αυτήν. Οι όποιες αλλα-
γές γίνονται σήμερα στο Σύνταγμά μας και έχουν σχέση και με
τη λειτουργία της Βουλής, αλλά και με τα άλλα ζητήματα στα ο-
ποία θα αναφερθώ αμέσως μετά με το άρθρο 82, στην πραγμα-
τικότητα πάνε προς την κατεύθυνση της υποβάθμισης εξ αντι-
κειμένου της Βουλής.

Και δεν πιστεύω ότι αυτό είναι τυχαίο. Γίνεται γιατί ακριβώς
το σύστημα σήμερα απαιτεί μία τέτοια λειτουργία με μειωμένες
αρμοδιότητες του Κοινοβουλίου και ακόμη μειωμένες αρμοδιό-
τητες του λαού. Εδώ παρεμβαίνει η Νέα Δημοκρατία και με με-
γάλη έμφαση λέει "βεβαίως θα πρέπει να υπάρχουν αρμοδιότη-
τες στο λαό".

Και η πρώτη αρμοδιότητα που πρέπει να έχει ο λαός είναι να
εκλέγει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Και φυσικά ο επίτιμος
Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας προσπάθησε να μας καθησυ-
χάσει ότι μια τέτοια εξέλιξη, σε τελευταία ανάλυση, δεν θα πά-
ει προς την κατεύθυνση που ορισμένοι σκέπτονται -και από αυ-
τούς είναι και το Κομμουνιστικό Κόμμα- ότι τελικά είναι ένα
πρώτο βήμα να αλλάξει το πολίτευμα αυτής της χώρας, μετα-
τρέποντάς το σταδιακά σε ένα προεδρικό σύστημα, αλλά μπο-
ρεί κάλλιστα να εκλέγεται ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας από το
λαό και να έχει και μειωμένες αρμοδιότητες.

Πιστεύω ότι ούτε η ιστορία της χώρας μας ούτε οι εμπειρίες
που έχουμε μέχρι σήμερα, μπορούν να μας πείσουν ότι κάτω α-
πό αυτές τις συνθήκες που λειτουργούμε και με τη νοοτροπία
που υπάρχει σε μας και με τις απαιτήσεις που έχει σήμερα αυ-
τός που έχει την πραγματική εξουσία στη χώρα μας θα ήθελε
να έχει έναν Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος θα εκλέγεται
άμεσα από το λαό, χωρίς να έχει ουσιαστικές αρμοδιότητες. Α-
ντίθετα, θα τον διευκόλυνε πάρα πολύ, θα διευκόλυνε πάρα πο-
λύ το σύστημα, να ισχυροποιηθεί αυτός και πολιτικά, πέρα από
το να έχει την άμεση έγκριση του ελληνικού λαού. Και από εκεί
και πέρα θα γλιστρήσουμε σε μία γρήγορη αλλαγή όλου του
συστήματός μας σε προεδρικό, πράγμα που είναι μία τάση, που
πιέζει αυτήν τη στιγμή σε ολόκληρη την Ευρώπη, όπου υπήρχαν
τέτοιες διαδικασίες δημοκρατικές, έγιναν προσπάθειες -δεν πέ-
ρασαν, και αυτό είναι καλό- όμως γίνονται και εξακολουθούν να
υπάρχουν πιέσεις στο να αλλάξουν τα πολιτεύματα προς αυτήν
την κατεύθυνση.

Το δεύτερο ζήτημα είναι ότι πρέπει να μπορεί ο ελληνικός λα-
ός να παρεμβαίνει και στα ζητήματα, όχι μόνο να κρίνει το α' ή
το β' μεγάλο ζήτημα με τα δημοψηφίσματα, αλλά να μπορεί α-
κόμη και να κάνει προτάσεις νόμου. Αυτό γιατί το φοβάται ση-
μερα το πολιτικό μας σύστημα; Γιατί να μην μπορεί ένα τμήμα
του λαού να κάνει μία πρόταση νόμου, που πιστεύει ότι θα ανα-
κουφίσει ή θα λύσει προβλήματα υπαρκτά στο χώρο στον οποί-
ο ζει και κινείται;

Ειπώθηκε ότι σε αυτήν τη χώρα, εδώ και τόσα χρόνια μετά τη
Μεταπολίτευση, κανένας δεν ζήτησε δημοψήφισμα. Δεν είναι α-
λήθεια αυτό. Κανένας δεν μπόρεσε να διεκδικήσει δημοψήφι-
σμα, γιατί το ίδιο το Σύνταγμα ήταν τόσο περιοριστικό που δεν
του έδινε αυτήν τη δυνατότητα, αλλά σε πολιτικό επίπεδο ζητή-
θηκε και μάλιστα πάρα πολλές φορές. Εγώ θα σας θυμίσω μία
σημαντική, που ήταν καθοριστική για την πορεία του τόπου,
που ήταν η επικύρωση της Συμφωνίας του Μάστριχτ. Η επικύ-
ρωση της Συμφωνίας του Μάστριχτ έγινε με κυβέρνηση της
Δεξιάς και με σύμπλευση με την τότε Αξιωματική Αντιπολίτευ-
ση, που σήμερα είναι Συμπολίτευση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΓΚΡΙΩΤΗΣ: (Δεν ακούστηκε)

ΟΡΕΣΤΗΣ ΚΟΛΟΖΩΦ: Αυτό δεν αναιρεί το γεγονός ότι ταυ-
τίζεσθε με τη Δεξιά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΓΚΡΙΩΤΗΣ: Όχι, στις πολιτικές μερικές φορές.
ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτή είναι άλλη δεξιά, νεοφι-
λελεύθερη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΓΚΡΙΩΤΗΣ: Εσείς είσθε καθαροί.

ΟΡΕΣΤΗΣ ΚΟΛΟΖΩΦ: Στους άξονες της πολιτικής σε όλα τα
ζητήματα ταυτίζεσθε. Σήμερα δεν διαφέρετε πουθενά. Ταυτίζε-
σθε πλήρως. Σε επιμέρους τακτικές βεβαίως έχετε τις διαφωνί-
ες σας, ιδιαίτερα στη διεκδίκηση του να έχετε το πάνω χέρι στη

διαχείριση αυτού του συστήματος. Εκεί τρώγεστε πραγματικά και υπάρχει μεγάλος πόλεμος.

Επομένως, όσον αφορά το θέμα διεκδίκησης δημοψηφίσματος, τουλάχιστον στο χώρο το δικό μας, της Αριστεράς, το Κομμουνιστικό Κόμμα πήρε και πρωτοβουλίες και έκανε μεγάλες κινητοποιήσεις, για να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη και στο βαθμό που μπορούσε να συγκινήσει το τότε ΠΑΣΟΚ, που ήταν στην αντιπολίτευση και το οποίο σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση θυμίζω ότι είχε υποσχεθεί δημοψήφισμα και το ακύρωσε ύστερα στην πορεία της μεταλλαγής του. Ελπίζαμε ότι θα μπορούσαμε να ευαισθητοποιήσουμε και εκείνες τις δυνάμεις, έτσι ώστε να ανοίξει τότε ο δρόμος, για να γίνει ένα πρώτο δημοψήφισμα για το Μάαστριχτ, όχι γιατί εμείς πιστεύαμε ότι όπως ήταν διαμορφωμένη τότε η κοινή γνώμη θα έδινε πλειοψηφία στην άλλη άποψη, αλλά γιατί θα υπήρχε η δυνατότητα να ενημερωθεί ο ελληνικός λαός για το τι ακριβώς πάει να γίνει σε αυτήν τη χώρα, το τι σημαίνει ενσωμάτωση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το ποια είναι η πορεία.

Και πιστεύω ότι, αν γινόταν αυτό το πράγμα, σήμερα πολύ γρήγορα θα καταλάβαιναν οι Έλληνες πολίτες τι ακριβώς συμβαίνει με αυτές τις μεγάλες μεταλλάξεις που παρατηρούμε και στον πολιτικό προσανατολισμό πολιτικών σχηματισμών και όπου δεν τις καταλαβαίνουν, δεν τις κατανοούν. Επιλογές που χρόνια τώρα παλεύανε στο αντίθετο ταμπούρι, ξαφνικά βλέπουν να γίνονται επιλογές των δικών τους ανθρώπων. Και δεν το καταλαβαίνουν αυτό. Δείχνουν μια πίστη σε κόμματα και σε πρόσωπα, αλλά δεν μπορούν να τα κατανοήσουν. Και αυτό δημιουργήσε τη μεγάλη απογοήτευση που συναντάμε όλοι σήμερα σ' αυτήν την κοινωνία.

Επομένως, εμείς θα θέλαμε οι αρμοδιότητες που υπάρχουν να μετακυληθούν στο Κοινοβούλιο.

Έρχομαι τώρα στο άρθρο 82, παράγραφος 4, σχετικά με το Εθνικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής. Στέκομαι σ' αυτό σε συνδυασμό με όσα είπα προηγουμένως για την υποβάθμιση του Κοινοβουλίου.

Κάνουμε την υπόθεση, καλή τη πίστει όλοι, ότι, ναι, πρέπει να υπάρχει ένας χώρος όπου να έχουν τη δυνατότητα κόμματα και κυβέρνηση ειλικρινά να ανταλλάσσουν τις απόψεις τους, τις θέσεις τους στα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής. Και την εμπειρία απ' αυτήν τη συζήτηση ως την αξιοποιήσει όπως θέλει η κυβέρνηση, η οποία έχει και θα έχει την ευθύνη της εξωτερικής πολιτικής. Αυτή όμως η διαδικασία δεν μπορεί να είναι έξω από το ελληνικό Κοινοβούλιο. Εγώ αυτό θα το καταλάβαινα εάν η Επιτροπή Εξωτερικών και Άμυνας πραγματικά αναβαθμιζόταν και της έδιναν τα απαραίτητα εργαλεία, τεχνικά και γνωμοδοτικά, για να μπορεί να λειτουργήσει σε ένα τέτοιο επίπεδο, αλλά και να μπορεί να στηρίξει μια τέτοια ουσιαστική συζήτηση πάνω στα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής. Από κει και πέρα βεβαίως η κυβέρνηση θα έκανε τις επιλογές της και θα ήξερε τι γίνεται. Βεβαίως και η αντιπολίτευση θα έκανε τις επιλογές της και θα ήξερε πού πάνε τα πράγματα και θα μπορούσε σε τελευταία ανάλυση να μετρήσει και τις αντιδράσεις της κατά πόσο αξίζει τον κόπο να επιμένει σε κάτι το οποίο, ενδεχομένως, να αποτελεί και μία άλλη λύση εκείνη τη στιγμή σε σχέση με εκείνη που επιμένει η κυβέρνηση ότι είναι η καλύτερη. Αυτό το αποκλείουμε και πάμε προς την κατεύθυνση δημιουργίας ενός θεσμού έξω από το Κοινοβούλιο, χωρίς κανέναν κοινοβουλευτικό έλεγχο, χωρίς κανένα ουσιαστικό δέσμο με τη λειτουργία του Κοινοβουλίου. Πάμε σε έναν θεσμό που κανένας δεν μπορεί να μας πει τι ακριβώς θα είναι.

Εμείς πώς το έχουμε αντιληφθεί; Μάλιστα ήμασταν αντίθετοι από την αρχή, γιατί αυτό το θέμα της αναβάθμισης της Διαρκούς Επιτροπής Εξωτερικών και Άμυνας είναι μία βασική θέση του Κόμματός μας από χρόνια και επιμέναμε πάρα πολύ σ' αυτό και με τον ενιαίο Συνασπισμό. Και τότε είχαν γίνει προβληματισμοί για ένα θεσμικό Εθνικό Συμβούλιο, κάτι το οποίο απορρίψαμε τότε, γιατί δεν μπορούσε να λειτουργήσει παρά σαν στήριγμα εξ αντικειμένου της κυβερνητικής πολιτικής, όποια κι αν ήταν αυτή, χωρίς να έχει εκείνα τα αβαντάζ που θα έχει ένας ειλικρινής διάλογος με τους όρους του Κοινοβουλίου.

Δεν είναι κάτι τέτοιο ο θεσμός του συμβουλίου με τον Πρόε-

δρο της Δημοκρατίας και τους Αρχηγούς των κομμάτων όπου εκεί καλούνται για συγκεκριμένα ζητήματα, να πάρουν συγκεκριμένες θέσεις και βεβαίως μπορεί να βγουν από εκεί και θετικά, αλλά μπορεί να βγουν και αρνητικά ζητήματα. Ένα αρνητικό το είπε ο επίτιμος Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας, το ότι δεσμεύτηκαν οι Αρχηγοί των κομμάτων σε μία άκαπνη θέση -δεσμεύτηκαν οι άλλοι, εμείς όχι και το υπογραμμίζαμε τότε ότι θα είναι σε αδιέξοδο η δέσμευση αυτή -δέσμευση, η οποία μας τανιζέει μέχρι σήμερα. Και ενώ έχει ωριμάσει η προώθηση μιάς λύσης ρεαλιστικής που θα έδινε τη δυνατότητα να αναπτυχθούν σχέσεις φιλίας και συνεργασίας με τη γειτονική χώρα, μπορεί να μας ρίξει ξανά σε μία αντιπαλότητα.

Και το τελευταίο, σχετικά με την ΟΚΕ. Γιατί να μπει στο Σύνταγμα αυτό το πράγμα; Βεβαίως οι βιομήχανοι θέλουν να είναι θεσμοθετημένο από το Σύνταγμα, αλλά εγώ σας ρωτώ: Το κίνημα αυτό είτε είναι αγροτικό είτε είναι συνδικαλιστικό, με την αυτονομία που έχει και με τις διεκδικήσεις που έχει, καταλήγει να διεκδικήσει από τους βιομήχανους, από τους εργοδότες κάτι το διαφορετικό και να ζητήσει μια λύση των προβλημάτων με έναν απευθείας διάλογο, θα του το απαγορεύσει το Σύνταγμα; Εγώ σας λέω, με την αυτονομία που έχει το συνδικαλιστικό ή το αγροτικό κίνημα, καταλήγουν στο συμπέρασμα να μη συμμετέχουν. Θα τους κατηγορήσουμε ότι παραβιάζουν το Σύνταγμα; Δεν είναι δικαίωμά τους να μιλήσουν ή να μη μιλήσουν με την κυβέρνηση ή με τους εργοδότες; Δεν θα το κρίνουν οι ίδιοι με τα δικά τους κριτήρια; Πώς το βάζετε μέσα στο Σύνταγμα αυτό το πράγμα; Καταλαβαίνω να υπάρχει κάποιος νόμος. Απόδειξη του ότι δεν μπορεί να λειτουργήσει είναι ότι υπάρχει και δεν λειτουργήσει και κατέληξε σε αδιέξοδο, όπως υπάρχει και ο θεσμός του Συμβουλίου Εξωτερικής Πολιτικής με νόμο από καιρό, από το 1995, ο οποίος δεν λειτουργήσει.

Γιατί δεν λειτουργήσει, κύριοι συνάδελφοι της Πλειοψηφίας, που το προτείνετε να μπει και μάλιστα στο Σύνταγμα; Γιατί δεν υπάρχει πολιτική βούληση από τα κόμματα. Με το ζόρι θα βάλετε τα κόμματα να κάνουν κάτι το οποίο θεωρούν ότι δεν το επιθυμούν και μάλιστα θα του δώσετε και συνταγματική ισχύ; Από πού και ως πού;

Κύριοι συνάδελφοι, εμείς πιστεύουμε ότι αυτά τα δύο άρθρα που πρέπει να φύγουν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Βρεττός) : Ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος της Νέας Δημοκρατίας κ. Παυλόπουλος έχει το λόγο.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ : Κυρίες και κύριοι συναδελφοί, προσωπικά δεν πίστευα, μετά το τέλος της πρώτης φάσης της διαδικασίας Αναθεώρησης του Συντάγματος και τις σχετικές συζητήσεις που έγιναν στην Επιτροπή, ότι ένα θέμα σαν και αυτό που αφορά την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας, το οποίο ουσιαστικά έχει λήξει -διότι απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία που δεν υπάρχει- θα μπορούσε να απασχολεί τη Βουλή, όταν αυτή, εν όψει των διατάξεων που αναθεωρούνται με μικρότερη πλειοψηφία, θα έπρεπε να ασχοληθεί με άλλα θέματα τα οποία είναι απειρώς σημαντικότερα.

Και το κυριότερο είναι ότι η συζήτηση επεκτάθηκε και σε θέματα ιστορικής αναδρομής τα οποία μας κάνουν, όπως είναι αυτονόητο, να ασχοληθούμε και εμείς.

Ας ξεκινήσουμε όμως, με το γιατί το ΠΑΣΟΚ άρχισε αυτήν την ιστορία της αναθεώρησης των διατάξεων που αφορούν την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας. Τι ήθελε να αποφύγει;

Τυπικά με αυτό που ήθελε να αποφύγει είναι το να μην γίνονται εκλογές σε περίπτωση που δεν διαμορφώνεται η απαραίτητη πλειοψηφία. Σκοπός του, δηλαδή, ήταν να αποφύγει τη διαδικασία των εκλογών. Γιατί άραγε να αποφύγει τη διαδικασία των εκλογών; Ποια ήταν η λογική της σχετικής πρότασης του ΠΑΣΟΚ;

Ξέρετε, όμως, κύριοι συνάδελφοι της Πλειοψηφίας -για να δούμε τι ακριβώς είναι εκείνο το οποίο επιδιώκατε και επιδιώκετε- ότι ως σήμερα ουδέποτε η χώρα οδηγήθηκε σε εκλογές, λόγω μη εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας; Άρα, είχαμε πάντοτε Πρόεδρο Δημοκρατίας, χωρίς να αναγκαστούμε να προσφύγουμε σε εκλογές. Τι φοβάστε λοιπόν; Φοβάστε ότι θα είχαμε συχνή προσφυγή σε εκλογές, όταν δεν είχαμε ποτέ κανένα

σχολεύεται εδώ στη Βουλή με τα καθήκοντά του και, από εκεί και πέρα, θα πηγαίνει κάποιες ώρες, εν είδει παρέργου, στο Προεδρικό Μέγαρο να ασκήσει τα λοιπά του καθήκοντα. Μα είναι σοβάρá πράγματα αυτά; Είναι πρόταση αυτή;

Εγώ πιστεύω, και με όσα μόνο σας είπα τώρα και έχουμε πει ως Παράταξη και στην πρώτη φάση της Αναθεώρησης του Συντάγματος, αλλά και στο πλαίσιο της Επιτροπής, ότι η πρότασή σας και ανιστόρητη είναι και οδηγεί σε ευτελισμό των θεσμών. Ένα στόχο έχει: Να “λύσει” τους θεσμούς. Καταλαβαίνετε με ποια έννοια χρησιμοποιώ το “λύσει”; Έτσι ώστε να μπορούμε να φθάνουμε σε πρόσωπα που δεν σας ενοχλούν πολιτικά. Πρόσωπα που δεν ταράσσουν, αν θέλετε, την πολιτική σας διαδρομή, που δεν σας δημιουργούν προσκόμματα στην πολιτική σας πορεία. Γιατί πρέπει να σας το πω ευθέως: Δημιουργούν προσκόμματα στη δική σας πολιτική ιστορία και στην πολιτική σας τακτική, πρόσωπα τα οποία δεν προέρχονται από το δικό σας χώρο. Και αυτό είναι το μεγάλο πρόβλημα, το οποίο αυτήν τη στιγμή έχετε.

Θα ήθελα να καταλήξω αυτή μου την παρέμβαση με το άλλο μείζον ζήτημα, το οποίο σχετίζεται με τη σύσταση Εθνικού Συμβουλίου Εξωτερικής Πολιτικής. Χρόνια ολόκληρα σας λέμε ότι είναι ανάγκη, για λόγους που αφορούν τη συνέχεια της εξωτερικής μας πολιτικής, την ασφάλεια και την εθνική μας άμυνα, να δημιουργηθεί ένα Εθνικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής και άμυνας, όργανο το οποίο, φυσικά, δεν υποκαθιστά την Κυβέρνηση, αφού η Κυβέρνηση είναι εκείνη που είναι αρμόδια, κατά το Σύνταγμα να καθορίζει εκτός από την εσωτερική και την εξωτερική πολιτική της Χώρας. Αλλά, τουλάχιστον, θα αποτελε-
λει, υπό την αιγίδα του Προέδρου της Δημοκρατίας, ένα είδος συμβούλου της Κυβέρνησης, έτσι ώστε να μπορεί να διαμορφώνεται μια μακροπρόθεσμη ενιαία και σταθερή εξωτερική πολιτική.

Διότι ξέρετε ότι σήμερα το μεγαλύτερο αγκάθι που έχουμε και απέναντι σε άλλες χώρες, με τις οποίες βρισκόμαστε σε αντιπαλότητα, είναι το γεγονός ότι εκείνες έχουν μία μακροπρόθεσμη εξωτερική και αμυντική πολιτική. Εμείς την αλλάζουμε όχι απλώς και μόνο από κυβέρνηση σε κυβέρνηση, αλλά από Υπουργό σε Υπουργό. Σας θυμίζω, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι της Πλειοψηφίας, ότι την εξωτερική σας πολιτική και την αμυντική πολιτική την αλλάξατε στο πλαίσιο των ίδιων κυβερνήσεων. Ο ίδιος ο Υπουργός είναι εκείνος που θέσπισε το δόγμα του ενιαίου αμυντικού χώρου και ο ίδιος ο Υπουργός είναι εκείνος που το απεμπολούσε, την ώρα κατά την οποία δεν δεχόταν την εγκατάσταση των S-300. Αυτά δεν καταλαβαίνετε πόσο στοιχίζουν σε αυτόν τον Τόπο; Δεν αντιλαμβάνεστε ότι αυτή η πολιτική είναι ακριβώς η αχίλλειος πτέρνα πάνω στην οποία στηρίζονται όλοι εκείνοι οι οποίοι μας πιέζουν και εκμεταλλεύονται τις συνεχείς υποχωρήσεις και τις παραχωρήσεις μας; Θα ήταν το ίδιο αν μία εξωτερική πολιτική είχε αποφασισθεί, φυσικά από την Κυβέρνηση, αλλά με την επίνευση, τη συναίνεση ενός Εθνικού Συμβουλίου Εξωτερικής Πολιτικής στο οποίο μετέχουν ο Πρωθυπουργός και οι Αρχηγοί υπό την αιγίδα του Προέδρου της Δημοκρατίας. Και σας αρκεί αυτό το εξάμβλωμα που επιχειρείται αυτήν τη στιγμή να στήσετε, το οποίο θα αποτελείται από κάποιους παράγοντες των κομμάτων και από κάποιους εμπειρογνώμονες, που ενδεχομένως, θα ασκούν τα ίδια καθήκοντα τα οποία ασκούν αυτήν τη στιγμή οι σύμβουλοι ορισμένων Υπουργών; Έτσι εννοείτε τη διαμόρφωση μιας ενιαίας εξωτερικής και αμυντικής πολιτικής; Εμείς δεν την εννοούμε έτσι.

Ήκουσα ότι τα συμβούλια που έγιναν υπό τον Κωνσταντίνο Καραμανλή επί του θέματος των Σκοπίων την εποχή της Κυβέρνησης Μητσotάκη, δήθεν απέτυχαν. Πρώτα-πρώτα δεν απέτυχαν. Αλλά θα σας πω και το εξής: Πραγματικά το φαινόμενο να γίνονται οι συζητήσεις και να βγαίνουν οι πολιτικοί Αρχηγοί και να κάνουν δηλώσεις στη συνέχεια, αντιφατικές πολλές φορές, ήταν κάτι αρνητικό. Αλλά ξέρετε πού οφείλεται αυτό; Στο γεγονός ότι δεν είχε θεσμοθετηθεί το όργανο αυτό. Δεν υπήρχε το σχετικό υπόβαθρο, το θεσμικό υπόβαθρο, με αποτέλεσμα επειδή δεν ήταν θεσμικά οργανωμένο να μην υπάρχει δέσμευση. Εμείς ζητάμε τη θεσμοθέτησή του. Και όταν υπάρξει θεσμοθέτηση σαφώς θα είναι περισσότερο δεσμευμένοι εκείνοι οι οποίοι

μετέχουν. Αλλά πέραν τούτου, γιατί λέτε ότι απέτυχε; Όχι μόνο δεν απέτυχε, αλλά σας διαβεβαιώ και το λέω προς την Κυβέρνηση, ότι ακριβώς επειδή έγιναν τα συμβούλια εκείνα δεσμεύεται ετούτη τη στιγμή, όσο δεσμεύεται. Κύριοι της κυβερνητικής Πλειοψηφίας, έχετε την εντύπωση ότι αν δεν είχαν γίνει τα συμβούλια την εποχή εκείνη και δεν είχαν δεσμευθεί οι μετέπειτα κυβερνήσεις, η Κυβέρνηση Σημίτη, που έχει απεμπολήσει άλλα και άλλα, θα είχε σταθεί στο θέμα του ονόματος τώρα; Ξέρετε όμως πολύ καλά ότι για να υπαναχωρήσει σήμερα σε ένα τέτοιο ζήτημα θα πρέπει να ακολουθήσει την ίδια διαδικασία τουλάχιστον εκ λόγων πολιτικής δέσμευσης και πολιτικής ηθικής.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΣΠΥΡΙΟΥΝΗΣ: Δεν θα την άφηναν. Οι Βουλευτές δεν θα την άφηναν.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Άρα, σας ξαναλέω, πέτυχε το στόχο το συμβούλιο την εποχή εκείνη κατά την οποία έγινε. Και πέτυχε το στόχο του γιατί υπάρχει αυτή η δέσμευση. Και επειδή το θέμα θα τεθεί ως οσονούπω, όταν θα τελειώσει η ισχύς της ενδιάμεσης συμφωνίας, τότε θα δούμε τι θα κάνει η Κυβέρνηση. Πέτυχε όμως, γιατί υπάρχει αυτή η δέσμευση που δεν επέτρεψε μία ακόμη επώδυνη εθνική υποχώρηση και υπαναχώρηση. Γι' αυτό το λόγο λέμε ότι πρέπει να δημιουργηθεί ένα Εθνικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής και Άμυνας. Αλλά εθνικό συμβούλιο, όπως απαιτούν οι περιστάσεις. Ας μην το φοβάται η Κυβέρνηση. Πρώτα-πρώτα δεν θα είναι αιώνια, κάποια άλλη κυβέρνηση θα έρθει. Εμείς πιστεύουμε ότι θα γίνουμε κυβέρνηση. Δεν θα έχουμε εμείς την ίδια δέσμευση τότε; Αλλά δεν είναι η κυβέρνηση η οποία υποκαθίσταται. Η κυβέρνηση θα αποφασίζει, το Σύνταγμα αυτό ορίζει. Απλώς και μόνο αυτό το συμβούλιο θα βοηθάει την κυβέρνηση. Ξέρετε, θα τη βοηθάει ακόμη περισσότερο και προς την εξής κατεύθυνση: Είναι άλλο να πηγαίνεις ως Πρωθυπουργός και Υπουργός Εξωτερικών στα διεθνή fora έχοντας μόνο τη θέση της κυβέρνησής σου και άλλο να ξέρεις ότι έχει θωρακιστεί, σ' επίπεδο θέσεων, με τη δέσμευση όλου του πολιτικού κόσμου. Είναι απίερως ισχυρότερη η θέση σου στα διεθνή fora, όταν ξέρεις ότι δεν μπορούν να σε πιέσουν επειδή πίσω σου έχεις έναν πολιτικό κόσμο με βάση τον οποίο διαμόρφωσες μια συγκεκριμένη πολιτική.

Γιατί δεν θέλει η Κυβέρνηση αυτό το θώρακα για να υπερασπισθεί τις εθνικές μας θέσεις αυτήν τη δύσκολη στιγμή; Αυτό που η Κυβέρνηση προτείνει τούτη την ώρα δεν βοηθάει σε τίποτα. Μόνο ένα Εθνικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής, όπως εμείς το εννοούμε και όπως αποδείχθηκε στην πράξη ότι απέδωσε, είναι ικανό ν' αλλάξει τα πράγματα και να θωρακίσει τη Χώρα από κινδύνους που έρχονται.

Επιφυλάσσομαι στη δευτερολογία μου, εφόσον χρειασθεί, να εξηγήσω ό,τι άφησα ελλιπές και ό,τι ενδεχομένως θα προκύψει από τη συζήτηση στη συνέχεια.

Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΣΑ (Αννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Το λόγο έχει ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος του ΠΑΣΟΚ κ. Μαγκριώτης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΓΚΡΙΩΤΗΣ: Κυρία Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, μιλούμε για τη δημοκρατία και χρειάζεται ένας τόπος ρομαντισμού όταν μιλούμε γι' αυτήν. Και νομίζω ότι είναι καλή η ημέρα που ήλθε στην ημερήσια διάταξη της συζήτησης το θέμα της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Ο ρομαντισμός ήταν επαναστατικό κίνημα. Μην το ξεχνάτε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΓΚΡΙΩΤΗΣ: Ακριβώς. Πάντοτε. Γι' αυτό λέω ότι χρειάζεται και είναι πολύ σημαντικό - η τύχη το έφερε - μια τέτοια μέρα να συζητείται το θέμα της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας και η αρμονία των αρμοδιοτήτων στην κορυφή του πολιτειακού και πολιτικού μας συστήματος.

Θέλω ακόμα να πω ότι οι αγορεύσεις όλων των ομιλητών έχουν μέσα ένα πάθος για τη δημοκρατία κι αυτό είναι πολύ σημαντικό. Αντανακλά την ωριμότητα της ελληνικής κοινωνίας, την ωριμότητα του πολιτικού κόσμου. Εάν υπάρχουν διαφορές, αυτές έχουν να κάνουν με την καλύτερη οργάνωση της δημοκρατίας και με την καλύτερη έκφραση του λαϊκού αισθήματος και όχι με την παραποίηση του ή της στην οποία παρεκτροπή.

Θέλω όμως να τονίσω πως η επιμονή της Νέας Δημοκρατίας ότι ήταν άστοχη η αναθεώρηση του 1986 και ότι δημιούργησε

ανισορροπίες στο πολιτικό σύστημα είναι λαθεμένες. Είναι λαθεμένη γιατί το Σύνταγμα του 1975 έκρυβε ένα ημιπροεδρικό κοινοβουλευτικό σύστημα. Έκρυβε μέσα τις προθέσεις του ιδρυτή της Νέας Δημοκρατίας, εκείνου που δημιούργησε την παράταξη αυτή και την καθοδήγησε στη διαμόρφωση του Συντάγματος, αλλά και τα επόμενα χρόνια για το δικό του ρόλο στην περίοδο του 1970 ως Πρωθυπουργού και το μετέπειτα ως Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Είχε δηλαδή μέσα και τις δύο εκδοχές: Και του πρωθυπουργοκεντρικού πολιτικού συστήματος, αλλά και του προεδρικού.

Είναι ακόμα λάθος γιατί το Σύνταγμα, με τη μεταρρύθμιση του 1986 λειτούργησε άψογα με όλα τα δίδαγμα από τότε. Και τα δίδαγμα αυτά διασταυρώνονταν πολιτικά και ιδεολογικά. Κι ακόμα λειτούργησε καταλυτικά την κρίσιμη και δύσκολη πολιτική περίοδο 1989-1990. Νομίζω ότι δεν έχουμε ανάγκη άλλων μαρτυριών για να πούμε πως η αναθεώρηση αυτή δεν δημιούργησε πολιτική και πολιτειακή ανισορροπία. Μπορεί να είχε μέσα της μία πολιτική σκοπιμότητα, την οποίαν κατανόω και μπορούμε να τη συζητήσουμε. Δεν μπορώ να δεχθώ όμως την κατηγορία ότι δημιούργησε πολιτειακή και πολιτική ανισορροπία.

Η Νέα Δημοκρατία τονίζει πως το ΠΑΣΟΚ έχει αλλάξει πολλές θέσεις για τον τρόπο εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας. Η αλήθεια είναι διαφορετική. Είμαστε σταθεροί στα τρία βασικά θέματα, στις τρεις βασικές παραμέτρους όσον αφορά στην εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας:

Πρώτα-πρώτα στις αρμοδιότητες. Είμαστε σταθεροί από το 1986 -θα έλεγα το ΠΑΣΟΚ από το 1975- και σήμερα για το συμβολισμό του θεσμού του Προέδρου της Δημοκρατίας και το ρόλο του στη σύγχρονη κοινοβουλευτική δημοκρατία. Είμαστε σταθεροί στην εκδοχή της εκλογής από την Ολομέλεια του Εθνικού Κοινοβουλίου. Και τέλος είμαστε σταθεροί όσον αφορά στην άποψη για την πολιτική συνέχεια. Γιατί το ισχύον Σύνταγμα και ο τρόπος που προβλέπεται για την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας δημιουργεί διακοπές στην πολιτική συνέχεια της ζωής της χώρας.

Αναζητούμε απλώς. Και αυτήν την αναζήτηση και την αγωνία, την ευελιξία -που μπορώ ν' αποδεχθώ τον όρο πάνω σ' αυτές τις τρεις βασικές αρχές- εσείς τη θεωρείτε αλλαγή θέσεων. Αναζητούμε τον πιο συναινετικό τρόπο εκλογής που στηρίζεται πάνω σ' αυτές τις τρεις παραμέτρους, στις τρεις αυτές αρχές εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας. Δεν νομίζω ότι μπορείτε να μας κατηγορήσετε γιατί αναζητούμε τον πιο συναινετικό τρόπο εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας. Έπαινο θα έπρεπε να είχαμε εισπράξει γι' αυτήν την αναζήτησή μας. Γιατί για μας η αρχή της συναίνεσης είναι η κεντρική ιδέα στη λειτουργία της σύγχρονης κοινοβουλευτικής δημοκρατίας.

Θα ήθελα και πάλι να τονίσω πως έχουμε πολλά μέτωπα να συγκρουστούμε και να συγκριθούμε. Ας αφήσουμε έξω τους κρίσιμους πολιτικούς και πολιτειακούς θεσμούς. Ας τους δώσουμε έναν υπερκομματικό χαρακτήρα.

Νομίζω ότι έτσι όλοι προσφέρουμε στη δημοκρατία και στην πολιτική ομαλότητα.

Διατυπώνεται συνεχώς από τον εισηγητή της Νέας Δημοκρατίας και στην Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος, αλλά και από του Βήματος της Βουλής, πως δεν αποδέχονται την πρότασή μας γιατί ευτελίζεται ο θεσμός του Προέδρου της Δημοκρατίας από τις επανειλημμένες εκλογικές διαδικασίες.

Δυστυχώς θέλω να τονίσω πως στη λογική της Νέας Δημοκρατίας υπάρχει, έχει μέσα εγκωρηθεί, έχει εμφωλευθεί, η σκέψη του εκβιασμού πάντοτε της Κυβέρνησης. Θεωρεί ότι η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας είναι ένα πρώτης τάξεως εμπόδιο κάθε φορά και προνόμιο γι' αυτήν να εκβιάζει την κυβερνητική πλειοψηφία για να προκαλεί πρόωρες εκλογές και να διακόπτει την κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας. Κινείται με στενά παραταξιακή λογική και θέλει τον Πρόεδρο μόνο παραταξιακό. Διότι είναι βέβαιο πως ένας Πρόεδρος εκλεγμένος απευθείας από το λαό, θα οφείλει την εκλογή του στην παράταξη που τον έχει υποστηρίξει στον πρώτο και δεύτερο γύρο, θα οφείλει στους υποστηρικτές και στους ευεργέτες του και θα πρέπει στη συνέχεια να υποστηρίξει τα πολιτικά τους σχέδια.

Και βεβαίως γνωρίζετε, αν εκλεγεί Πρόεδρος μιας αντίπαλης πολιτικής παράταξης, πως αυτήν την ευεργεσία της παράταξης του θα την εξαργυρώσει απέναντι σε αυτήν, στη λειτουργία του πολιτειακού συστήματος. Βάζουμε εμείς εμπόδια και υπονομεύουμε το βασικό θεμέλιο της κοινοβουλευτικής μας δημοκρατίας με την πρόταση αυτή.

Αγαπητοί συνάδελφοι της Νέας Δημοκρατίας, ψάχνετε απεγνωσμένα χρόνια τώρα, τρόπους και μεθόδους να ρίξετε τις κυβερνήσεις του ΠΑ.ΣΟ.Κ., από το 1986 μέχρι σήμερα. Δεν μπορείτε πολιτικά. Χάνετε στις ανοικτές πολιτικές αναμετρήσεις. Και νομίζω ότι η πολιτική μας ζωή το έχει αποδείξει, το έχει καταγράψει αυτό. Ψάχνετε μόνο θεσμικές εμπλοκές. Και το Σύνταγμα δίνει μόνο μια θεσμική δυνατότητα σε εσάς για θεσμική εμπλοκή: Την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Σας δόθηκε τελευταία μία τέτοια ευκαιρία. Το Μάρτη του προηγούμενου χρόνου. Δεν την αξιοποιήσατε, όμως, γιατί γνωρίζατε πολύ καλά πως αν την αξιοποιούσατε θα εισπράττατε μια σαρωτική ήττα από το εκλογικό σώμα. Και έτσι, την ανάγκη φιλοτομίας κάνοντας, ψηφίσατε τον Κωστή Στεφανόπουλο, αφού εκ των υστέρων ανακαλύψατε ότι είναι γόνος της παράταξης σας και άξιος συνεχιστής της ιδεολογίας και της πολιτικής σας.

Αλήθεια, το 1995 δεν ήταν ο Κωστής Στεφανόπουλος -και ήταν και πιο κοντά στην αποχώρηση από την παράταξή σας και από το κόμμα σας- γόνος και δημιουργήμα της παράταξής σας; Εκ των υστέρων το ανακαλύψατε; Είναι υποκριτικό και ο λαός το κατανοεί.

Γι' αυτό, όπως πολύ σωστά είπε ο κ. Βαρβιτσιώτης, ο λαός έχει ένστικτο και τιμωρεί. Και σας τιμωρεί γιατί γνωρίζει ότι χρησιμοποίητε μονοκομματικά, μικροκομματικά κάθε φορά την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας και σας καθλώνει στα έδρανα της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης.

Αντίθετα, το ΠΑ.ΣΟ.Κ. πάντοτε αναζητά συναινετικές λύσεις. Αντίθετα το ΠΑ.ΣΟ.Κ. θεωρεί ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας συμβολίζει την εθνική ενότητα. Και τολμά να υποστηρίξει Προέδρους ικανούς, με κύρος, με διαφάνεια στην πολιτική τους ζωή, ασχέτως αν ανήκουν στη δική του ή στην άλλη παράταξη. Και γι' αυτό ο λαός τιμά το ΠΑ.ΣΟ.Κ. Και μας τίμησε και το 1986 και το 1995 και το 2000.

Ήταν βασική παράμετρος -και θα συμφωνήσω με τον κ. Παυλόπουλο- η στάση του ΠΑ.ΣΟ.Κ., που κάθε φορά στην εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας έχει αυτόν το συναινετικό, το μεγαλόκαρδο και μεγαλόψυχο χαρακτήρα και όχι το μικροκομματικό, που τιμούσε ο εκλογικός λαός στις εκλογές του 1985, στις εκλογές του 1996, στις εκλογές του 2000.

Μάταιη, λοιπόν, η προσπάθειά σας σε αυτήν την κατεύθυνση κάθε φορά. Ελπίζω να μην επανέλθετε στην επόμενη εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας, πάντα από τα έδρανα της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, το 2005.

Θέλω ακόμη να πω πως προτείνονται διατάξεις στο Σύνταγμα από την Αξιωματική Αντιπολίτευση όχι με στόχο τη λειτουργικότητα των θεσμών. Αλλά το μόνιμο άγχος ενός κόμματος να δεικνύει αυτές τις προτάσεις, το μόνιμο άγχος ενός κόμματος όπου διαχρονικά βρίσκεται στα έδρανα της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης. Ενός κόμματος, δυστυχώς, που πολιτεύεται χωρίς ορίζοντα εξουσίας. Γι' αυτό και οι θεσμικές του προτάσεις αντανakλούν την αγωνία ενός κόμματος Αντιπολίτευσης και όχι ενός κόμματος εξουσίας που θέλει να λειτουργούν άψογα, με διαφάνεια και συναινετικό πνεύμα οι θεσμοί της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας.

Θα ήθελα να πω για τον Πρόεδρο του Συνασπισμού, πως με πολλή άνεση δήλωσε πως ο Συνασπισμός δεν ψήφισε τον Κωστή Στεφανόπουλο στις προηγούμενες αλλά και στις πρόσφατες εκλογές, αν και πιστεύει και εκτιμά ότι εκτελούσε και εκτελεί άψογα τα καθήκοντά του.

Αλήθεια, τι ομολογία μικροκομματισμού είναι αυτή; Εάν δεν είναι τέτοια ομολογία, τότε αποκαλύπτει μια εκλογομανία του Συνασπισμού. Συνεχώς ο Συνασπισμός θέλει να συμμετάσχει σε εκλογικές διαδικασίες, συνεχώς η πολιτική και κοινωνική ζωή της χώρας να διαταράσσεται και να διακόπτεται από εκλογικές διαδικασίες, μπας και σε κάποιο αγώνα μπαράζ ο Συνασπισμός υπερσκελίσει το 3% για να μπει στη Βουλή ή το 5% για να ε-

δραιωθεί και ως μεγάλος πόλος της κοινοβουλευτικής μας δημοκρατίας. Αυτό το άγχος του Συνασπισμού, κανείς δεν μπορεί να το καταλάβει από εμάς. Το καταλαβαίνει όμως, ο ελληνικός λαός και κάθε φορά στέλνει το πολιτικό μήνυμα στις εθνικές εκλογές στο Συνασπισμό.

Αλήθεια, θα ρωτούσα τον κ. Κωνσταντόπουλο, που είναι η συνεχής διακήρυξή του για τη θεσμική κουλτούρα και πρακτική που έχει το κόμμα του και που λείπει από τα άλλα πολιτικά κόμματα; Με αυτή τη διακήρυξη και με αυτές του τις θέσεις τεκμηριώνει πουθενά του λόγου το αληθές αυτής της διακήρυξης για θεσμική πολιτική κουλτούρα του κόμματός του και διαφάνεια, πέρα από το μικροκομματικό συμφέρον στη λειτουργία των πολιτικών και πολιτειακών θεσμών της χώρας; Κάθε άλλο. Απλώς, αποκαλύπτει την αλαζονία του μικρού κόμματος και το άγχος της προσωπικής τους ύπαρξης.

Θα ήθελα να πω ακόμη κάτι για τον κ. Μητσοτάκη που βεβαίως δεν είναι αυτήν την ώρα στην Αίθουσα της Βουλής. Είπε προηγουμένως σε αγόρευσή του ότι στην πρώτη εκλογή του Κωστή Στεφανόπουλου εξέλεξε αυτόν ως Πρόεδρο της Δημοκρατίας ο εκπρόσωπος των διαπλεκόμενων ο Αντώνης Σαμαράς. Αλήθεια σε αυτό το νέο *un fair* ο κ. Μητσοτάκης ποιον κατηγορεί και πάλι; Τον Κώστα Καραμανλή και την πλειάδα στελεχών της Νέας Δημοκρατίας που καλούν σε ενότητα της παράταξης και καλούν πίσω τον Αντώνη Σαμαρά, ο οποίος προσπαθήσε να τους δώσει την πλειοψηφία σε αυτές τις εκλογές ή τον Πρόεδρο Κωστή Στεφανόπουλο και την προηγούμενη πενταετή του θητεία, για την οποία αναγκάστηκε και λόγω της επιτυχίας της η Νέα Δημοκρατία να αλλάξει θέση στην πρόσφατη εκλογή; Θέση βεβαίως, που τη νύχτα της αλλαγής της θέσης της Νέας Δημοκρατίας εδώ από το Κοινοβούλιο, ο κ. Μητσοτάκης είχε χαρακτηρίσει ως μέγα λάθος της παράταξης που πολύ γρήγορα θα το πληρώσει, για να αναγκαστεί στη συνέχεια να αλλάξει τη θέση του γιατί φοβόταν πιθανώς την παραπομπή του στο πειθαρχικό της Νέας Δημοκρατίας.

Πειθαρχήσε, λοιπόν, παρ' ότι ο Πρόεδρος αυτός ήταν προϊόν των διαπλεκόμενων στην προηγούμενή του εκλογή στην επιλογή της παράταξης και του κόμματός του.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Κύριε Μαγκριώτη, για το Σύνταγμα μιλάμε όχι για τη Σαμαρά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΓΚΡΙΩΤΗΣ : Απαντώ στον επίτιμο Πρόεδρό σας, γιατί περί αυτών ομίλησε αγαπητέ συνάδελφε της Νέας Δημοκρατίας. Ομίλησε για τον εκπρόσωπο των διαπλεκόμενων που εξέλεξε την προηγούμενη φορά τον Κωστή Στεφανόπουλο.

Βεβαίως, μας τρόμαξε λίγο με το Συμβούλιο του Στέματος. Γνωρίζουμε τη μακρά του πολιτική δράση, αλλά ευτυχώς γρήγορα επανήλθε στο 2001.

Θα ήθελα να πω για τον αγαπητό κ. Παυλόπουλο πως όταν από του Βήματος αυτού πριν από λίγο είπε πως ο Κωνσταντίνος Καραμανλής δεν ταίριαζε στην ψυχοσύνθεσή σας γι' αυτό ψαλιδίσατε τις αρμοδιότητές, γι' αυτό και δεν τον ψηφίσατε το 1995 -είπε πως δεν πήγαινε με τα πολιτικά σας πιστεύω- αλήθεια πιστεύει ο κ. Παυλόπουλος ότι έτσι εξιψώνει τον κ. Καραμανλή; Εκτιμά ο κ. Παυλόπουλος ότι έτσι υπηρετεί την υστεροφημία του κ. Καραμανλή, τη μόνιμη αγωνία του Κωνσταντίνου Καραμανλή να αναδειχθεί σε εθνάρχης, όταν μια ολόκληρη παράταξη θεωρείται ότι είχε προβλήματα ψυχολογικά απέναντί του; Όταν μια ολόκληρη παράταξη θεωρείται ότι είχε άλλα πολιτικά πιστεύω για τη λειτουργία της κοινοβουλευτικής μας δημοκρατίας και δεν ήταν συμβατά με την προσωπικότητα και τις αρχές του Κωνσταντίνου Καραμανλή; Νομίζω πως η προσπάθειά σας να τεκμηριώσετε το σημερινό σας πολιτικό και θεσμικό λόγο κάνει κακό στον Κωνσταντίνο Καραμανλή.

Δεν του επιτρέπει να εισέλθει στην είσοδο της ιστορίας και να γραφτεί στις καλές σελίδες. Μην υπονομεύετε, λοιπόν, αυτήν την είσοδο.

Θα τελειώσω, λέγοντας πάρα πολύ γρήγορα, αγαπητοί συνάδελφοι της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, ότι ο κ. Παυλόπουλος μίλησε και πάλι για το Συμβούλιο των Αρχηγών. Είπε ότι και μόνο ότι δέσμευσε τις κυβερνήσεις γύρω από το θέμα του ονόματος, είναι μια μεγάλη επιτυχία.

Σήμερα, όμως, από του Βήματος αυτού της Βουλής ο κ.

Μητσοτάκης, Πρωθυπουργός τότε και Επίτιμος Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας τώρα, και ο κ. Κωνσταντόπουλος είπαν ότι πρέπει επιτέλους να συνέλθει το Συμβούλιο Αρχηγών για να μας απεμπλοκάρει από τη δέσμευση της συνάντησης των Αρχηγών.

Εμείς δεν ζητήσαμε κάτι τέτοιο, διότι δεν θεωρούμε ότι υπάρχει τέτοια πολιτική ανάγκη αυτήν τη στιγμή. Ποιον, λοιπόν, κατηγορεί ο κ. Παυλόπουλος; Ποιον μέμφεται; Την Κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. ή τον κ. Μητσοτάκη και τον κ. Κωνσταντόπουλο;

Αλήθεια, κύριε Παυλόπουλε, όταν έγινε το Συμβούλιο Αρχηγών υπό την Προεδρία του Κωνσταντίνου Καραμανλή ποιος ήταν Πρωθυπουργός και ποιος δεσμεύτηκε τότε να μην αλλάξει τη θέση για το όνομα των Σκοπίων; Πρωθυπουργός ήταν ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης και Κυβέρνηση η Νέα Δημοκρατία.

Συνεπώς την Κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας δέσμευσαν οι Αρχηγοί τότε, γιατί όλοι γνωρίζαμε ότι διολίσθησε προς μια άλλη κατεύθυνση, την οποία βεβαίως κατήγγειλε ο Αντώνης Σαμαράς και αποχώρησε από το κόμμα σας και εσείς τον καταγγείλατε ως εκφραστή των διαπλεκόμενων.

(Θόρυβος από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Τελειώνετε, κύριε Μαγκριώτη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΓΚΡΙΩΤΗΣ: Αυτά όλα είναι η πρόσφατη ιστορία μας και δεν πρέπει να τη χρησιμοποιείτε κατά τα συμφέροντα της παράταξής σας. Η αλήθεια είναι μία, έστω και αν ενοχλεί.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑ.ΣΟ.Κ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Το λόγο έχει ο κ. Λοβέρδος για δέκα λεπτά.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Κυρία Πρόεδρε, κύριοι Βουλευτές -κατά τη διόρθωση του κ. Κρητικού- από την πρώτη ενότητα όπου είχαμε αναφερθεί στο κράτος-δικαίου αναθεωρώντας διατάξεις που αφορούν δικαιώματα, σήμερα το πρωί περάσαμε στη δεύτερη ενότητα όπου μας απασχόλησε η σχέση της ελληνικής έννομης τάξης με τη διεθνή. Στην αποψινή συνεδρίαση και μέχρι το τέλος της Αναθεώρησης θα αναφερθούμε σε ζητήματα που αφορούν στο πολιτικό σύστημα και στο κράτος.

Πρώτη μας θεματολογία είναι η εκτελεστική εξουσία. Μια σειρά από άρθρα συγκαταλέγονται στην τρίτη αυτή ενότητα. Επειδή δεν έχω χρόνο, θα αναφερθώ μόνο σε δύο: Στο άρθρο 38 που αφορά στην επιλογή νέου Πρωθυπουργού επί αδυναμίας και φυσικά στο άρθρο 32 που αφορά στην ανάδειξη του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Θα κάνω λόγο για το άρθρο 38 που συμφωνούμε όλοι ως προς αυτό, διότι υπάρχει μια παράδοση εκ πρώτης όψεως ρύθμιση που, όμως, όλοι συμφωνούμε ότι πρέπει να μπει στο Σύνταγμα μας. Σήμερα το άρθρο 38 παρ. 2 ρυθμίζει ζητήματα που έχουν να κάνουν με την επιλογή νέου Πρωθυπουργού, όταν ο προηγούμενος παραιτηθεί ή εκλείψει.

Τι κάνουμε όμως επί αδυναμίας; Με την εμπειρία του "Ωνασείου", την εμπειρία της αδυναμίας άσκησης καθηκόντων από τον Πρωθυπουργό, αντί να παρακολουθήσουμε τις ρυθμίσεις για τα άλλα δύο θέματα (παραίτηση και έλλειψη) κάνουμε μία, παράδοση ενδεχομένως, διαφοροποίηση και λέμε: Εάν υπάρξει αδυναμία, δεν πάμε στην Κοινοβουλευτική Ομάδα του κυβερνώντος κόμματος και στη συνέχεια ο νέος πρωθυπουργός να διοριστεί από τον πρόεδρο, να σχηματίσει κυβέρνηση και να έρθει στη Βουλή να πάρει ψήφο εμπιστοσύνης, αλλά τα 2/5 του Κοινοβουλίου θα προτείνουν την αδυναμία και η απόλυτη πλειοψηφία του Σώματος θα εγκρίνει, θα συμφωνήσει, θα πει "ναι" στο ότι υπάρχει αδυναμία. Θα ακολουθήσει ο διορισμός και ο πρωθυπουργός με την κυβέρνησή του θα έρθουν στη Βουλή να πάρουν ψήφο εμπιστοσύνης.

Αυτή είναι μια παράδοση από πρώτη άποψη, μια καινούρια ρύθμιση που αφορά στην αδυναμία και στη επιλογή νέου πρωθυπουργού, η οποία θέλει να ευθυγραμμιστεί με το θεσμικό γεγονός ότι ο πρωθυπουργός που αδυνατεί, ήταν πρωθυπουργός και συνεπώς είχε την εμπιστοσύνη του Σώματος.

Σε αυτή, λοιπόν, την περίπτωση, η αδυναμία Πρωθυπουργού που απολαμβάνει την εμπιστοσύνη της Βουλής θα πρέπει να

διαπιστωθεί από το ίδιο το Σώμα. Μετά έρχονται οι διαδικασίες της εμπιστοσύνης. Πρόκειται κατ' ουσίαν για μια διπλή εμπιστοσύνη. Είναι ωστόσο δημοκρατικά σωστό, αν και υπερβολικό. Εξ ου και το προτείνουμε και έχει τη σύμφωνη γνώμη όλων των κομμάτων του Κοινοβουλίου.

Να διευκρινίσω πάντως, ότι δεν είναι καλό να χρησιμοποιούμε τον όρο "αντικατάσταση πρωθυπουργού" εν προκειμένω. Είναι λάθος, διότι η αντικατάσταση πρωθυπουργού είναι αδύνατη. Ο πρωθυπουργός παραιτούμενος, αδυνατών ή οτιδήποτε άλλο, συμπαρασύρει και το υπόλοιπο υπουργικό συμβούλιο. Δεν υπήρξε στην ελληνική ιστορία αλλά και στην παγκόσμια κοινοβουλευτική ιστορία περίπτωση αντικατάστασης, παρά μόνο μία φορά. Ήταν η περίπτωση του Δελγιάννη τον 19ο αιώνα (1892) που αντικαταστάθηκε από τον Γεώργιο τον Α'. Αλλάχτηκε ο πρωθυπουργός αλλά παρέμεινε ίδιο το υπουργικό συμβούλιο και οι υπουργοί περίμεναν τον καινούριο πρωθυπουργό. Ήταν μια κακή στιγμή της ελληνικής κοινοβουλευτικής ιστορίας, μοναδική σε όλο τον κόσμο.

Συνεπώς καλά θα κάνουμε όταν μιλάμε γι' αυτό το ζήτημα να μιλάμε για επιλογή νέου πρωθυπουργού επί αδυναμίας και όχι για αντικατάσταση. Αυτά, λοιπόν, ως προς ένα ζήτημα που μας βρίσκει όλους σύμφωνους. Θα αναφερθώ τώρα στο ζήτημα της ανάδειξης Προέδρου της Δημοκρατίας. Ως γνωστόν ο θεσμός του Προέδρου δεν μας διχάζει πια, δεν διαφωνούμε ούτε συγκρούμαστε για τα θέματά τους. Οστόσο η αναφορά στον θεσμό αυτό στην Ζ' Αναθεωρητική Βουλή έφερε ζωντάνια και αιχμές κάποια στιγμή. Θα αναφερθώ, λοιπόν, στο άρθρο 32 παρ. 3 και επόμενα.

Εμείς προτείνουμε να απαλειφθεί μια ιδιότυπη κύρωση από το Σύνταγμα, δηλαδή, η κύρωση της απειλής διάλυσης της Βουλής αν δεν συμφωνούμε με τις αυξημένες πλειοψηφίες των 200 και των 180 Βουλευτών για να αναδειχθεί συναινετικός πρόεδρος. Μας απειλεί, λοιπόν, το ισχύον Σύνταγμα με αυτήν την ιδιότυπη κύρωση κι εμείς προτείνουμε την απόλειψή της.

Δεν θέλω να είμαι αιχμηρός αλλά πρέπει να πω ότι η Αξιωματική Αντιπολίτευση δεν είχε διευκρινίσει μέχρι πριν από λίγο τι ακριβώς προτείνει. Στην Επιτροπή για την Αναθεώρηση του Συντάγματος διένειμε κείμενο χωρίς να προτείνει κάτι το καινούριο σε σχέση με την εκλογή του προέδρου της δημοκρατίας. Μέσα στην επιτροπή προτείνετε την άμεση εκλογή. Η άμεση εκλογή δεν συμπεριελήφθη στο κείμενο που μας μοιράσατε, στο κείμενο με τις προτάσεις σας για την 7η Αναθεωρητική Βουλή. Σήμερα δεν φέρατε αυτήν την πρόταση. Όμως και ο Κοινοβουλευτικός σας Εκπρόσωπος και ο εισηγητής σας αλλά και ο κ. Μητσοτάκης αναφέρθηκαν στην άμεση εκλογή.

Η αναστέλλουσα Μειοψηφία της Βουλής δεν επιτρέπει να περάσει η πρότασή μας. Είναι σίγουρο, όμως, ότι αυτό δεν κάνει και ιδιαίτερο κακό στη θεσμική μας λειτουργία διότι κατορθώσαμε ως ελληνικό πολιτικό σύστημα δύο φορές, με τη συνδρομή τη μια φορά της Πολιτικής Άνοιξης και την άλλη φορά με τη συνδρομή της Νέας Δημοκρατίας, να έχουμε συναινετικό πρόεδρο της δημοκρατίας. Αυτό δημιουργεί μία παράδοση που νομίζω ότι θα τη σεβαστούμε. Όταν θα μας δίνεται η ευκαιρία ως πολιτικό σύστημα να επιβεβαιώνουμε ότι έχουμε αντιληφθεί την επιταγή του άρθρου 32 παράγραφος 3 του Συντάγματος να συμφωνούμε στην επιλογή προέδρου της δημοκρατίας.

Αρχίσαμε τη δεκαετία του 1990 και πορευόμαστε έτσι. Δεν είναι μεγάλο το κακό, λοιπόν, ότι η πρότασή μας για την αλλαγή του τρόπου της έμμεσης εκλογής δεν γίνεται δεκτή. Και απορεί κανείς πώς, παρ' ότι αυτά τα διαπιστώνουμε από κοινού, η συζήτηση για την εκλογή του αρχηγού του κράτους δίχασε σήμερα, έφερε έντονο λόγο, κάποιες αιχμές και κάποια μικρή σύγκρουση. Η εξήγηση είναι πολιτική και ιστορική. Όταν αρχηγός του κράτους ήταν ο βασιλιάς από το 1915 δίχαζε την ελληνική δημοκρατία. Τα γεγονότα είναι γνωστά. Όταν θυμόμαστε τέτοιου είδους θέματα, λοιπόν, η αδράνεια μας κάνει να ανακαλούμε ο καθένας τις δικές μας μνήμες και να ανταλλάσσουμε έντονα και βαριά επιχειρήματα. Η πραγματικότητα όμως είναι διαφορετική, όχι μόνο η ελλαδική πραγματικότητα, αλλά η πραγματικότητα συνολικώς του κοινοβουλευτικού μας πολιτεύματος.

Πρωθυπουργοκεντρικό πολίτευμα δεν είναι το ελληνικό κοι-

νοβουλευτικό. Αυτό είναι σφάλμα ως εντύπωση, σφάλμα ως συμπέρασμα, σφάλμα ως πολιτική σκέψη. Το κοινοβουλευτικό πολίτευμα είναι παντού πρωθυπουργοκεντρικό. Και δεν κατέστη τέτοιο επειδή κάποια πολιτική θεωρία επικράτησε στην Ελλάδα ή στην Αγγλία ή στις άλλες χώρες ή για λόγους πολιτικής αισθητικής. Κατέστη πρωθυπουργοκεντρικό στην προσπάθειά του να είναι αποτελεσματικό. Τι εννοώ; Δεν εννοώ τίποτε περισσότερο απ' όση δίνουν δύο-τρία στοιχεία, τα οποία θα αναφέρω.

Μεσοπόλεμος και λίγο πριν, πριν εξορρολογιστεί το κοινοβουλευτικό πολίτευμα. Μέσος όρος παραμονής των κυβερνήσεων στην εξουσία: Ιταλία 14 μήνες και στην συνέχεια 6. Αυστρία 8 μήνες. Ισπανία 3 μήνες. Γερμανία 8. Γαλλία 8. Οι περισσότερες από τις χώρες αυτές για να επιλύσουν το πρόβλημα της κυβερνητικής αστάθειας και των πολιτικών κρίσεων πήγαν προς τον ολοκληρωτισμό. Οι άλλες που επέμειναν και κυρίως η Γαλλία, αναζήτησαν τρόπους ώστε να υπάρχει δημοκρατία αφενός και κυβερνητική σταθερότητα από την άλλη. Και η επιλογή ήταν σε πολιτεύματα τα οποία στρέφονται γύρω από έναν πολιτικό αρμόδιο άξονα της Εκτελεστικής Εξουσίας. Και το ημιπροεδρικό της Γαλλίας και το κοινοβουλευτικό το δικό μας, της Αγγλίας, της Ιταλίας, της Γερμανίας, στρέφονται γύρω από έναν πόλο. Τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας οι Γάλλοι ή οι Φιλανδοί κι εμείς γύρω από τον Πρωθυπουργό. Και οι Αμερικάνοι, το τρίτο δημοκρατικό πολίτευμα του κόσμου, γύρω από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, γύρω από ένα όργανο. Μονοπρόσωπο μάλιστα εκεί.

Γιατί συνέβη αυτό; Γιατί συνέβη τα δημοκρατικά πολιτεύματα να στρέφονται γύρω από έναν πόλο της Εκτελεστικής Εξουσίας; Γιατί συνέβη να παραμεριστεί η πολιτική λειτουργία του βασιλιά ή του Προέδρου της Δημοκρατίας; Ποια ήταν τα αίτια;

Το πρώτο και βασικό ήταν ότι διαπιστώθηκε πως μαζί με δύο-τρεις άλλους θεσμικούς παράγοντες, όπως ο εκλογικός νόμος, η εύκολη αποδοχή των προτάσεων μομφής, ήταν και το γεγονός ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ή ο βασιλιάς είχαν και αυτοί πολιτικές αρμοδιότητες ή πολιτική δύναμη η οποία ενδεχομένως προερχόταν από άμεση εκλογή. Και η θεσμική συνταγή ποια ήταν; Να είναι ένας ο πολιτικώς αρμόδιος πόλος της Εκτελεστικής Εξουσίας. Αυτό βέβαια έφερε κυβερνητική σταθερότητα, αλλά με τη σειρά του δημιουργήσε άλλα ζητήματα, τα ζητήματα των δημοκρατικών ελλειμμάτων, τα οποία ουδείς τα επέλυσε μέχρι σήμερα. Σε όλες τις χώρες τις δημοκρατικές πλην της Ελβετίας που έχει ένα ιδιόρρυθμο πολίτευμα που ταιριάζει στο δικό της χαρακτήρα ως χώρας που μάλλον διοικείται παρά κυβερνάται, όλοι οι άλλοι αναζητούν λύσεις. Όλοι μιλούν για δημοκρατικά ελλείμματα. Σε όλα τα κοινοβουλευτικά πολιτεύματα κοινή είναι η συνισταμένη. Και που θα αναζητήσουμε εμείς τρόπους επίλυσης των δημοκρατικών ελλειμμάτων; Σ' αυτά που η δημοκρατία είχε στις αρχές του 20ου αιώνα και τα εγκατέλειψε; Στις συνταγές που ξεπεράστηκαν επειδή δεν εξασφάλιζαν και δημοκρατία και σταθερότητα; Θα γυρίσουμε πίσω σε λύσεις που κάναμε δεκαετίες να απεμπλακούμε; Είναι λάθος. Ουδενιά όμως άλλη λύση έχει βρεθεί. Γι' αυτό και η αναθεώρηση ως προς το προκειμένο δεν έχει μεγάλες τομές να κάνει, διότι δεν υπάρχουν μεγάλες τομές.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή).

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Κύριε Λοβέρδο, είναι ενδιαφέροντα πολύ όπως τα λέτε, αλλά πρέπει να κρατήσουμε το χρόνο.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Δεν υπάρχουν τέτοιες, λοιπόν, λύσεις ώστε η Ελλάδα, η ελληνική Δημοκρατία να τις ενσωματώσει. Και που καταλήγουμε; Ότι αν θέλουμε να αντιμετωπίσουμε τις παρενέργειες του πολιτεύματος που λειτουργεί πρωθυπουργοκεντρικά, θα πρέπει να αντιβάρια να μην τα αναζητάμε στο ξεπερασμένο παρελθόν, αλλά σε θεσμούς οι οποίοι λειτουργώντας με ένα σοβαρό τρόπο μπορούν να δημιουργήσουν αναστολές στη συγκέντρωση όλης της εξουσίας...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Κύριε Λοβέρδο, πρέπει να τελειώνετε!

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Και αυτοί οι θεσμοί είναι -δύο παραδείγματα και φεύγω από το Βήμα- εγγυήσεις θεσμών, όπως η

συλλογική λειτουργία της Κυβέρνησης ή πραγματική εμπιστοσύνη σε όργανα, όπως οι ανεξάρτητες διοικητικές αρχές ή άλλα σπουδαία κρατικά όργανα, όπως η Γενική Τράπεζα κ.ο.κ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Μην επεκτείνεσθε τόσο πολύ, κύριε Λοβέρδος, γιατί θα αρχίσει άλλη συζήτηση. Βάλτε μια τελεία σας παρακαλώ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Κλείνω με τη σκέψη ότι ακόμη και στις περιπτώσεις όπου έχουμε πολιτεύματα κοινοβουλευτικά, όπου οι κυβερνήσεις συγκροτούνται πολυκομματικά, το πρωτο-πουργικοκεντρικό στοιχείο δεν εξαλείφεται, είναι παρόν, μέσω άλλων βέβαια διαδικασιών. Ούτε, λοιπόν, και η υιοθέτηση απλής αναλογικής θα έδινε λύση στο συγκεκριμένο θέμα.

Ευχαριστώ πάρα πολύ.

(Χειροκροτήματα από τη πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Ο κ. Μάνος έχει το λόγο.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΝΟΣ: Θα αρχίσω, κυρία Πρόεδρε, για άλλη μια φορά με ένα διαδικαστικό θέμα. Είμαστε στην Αίθουσα περίπου δέκα Βουλευτές. Είμαι ο πρώτος εκ των Βουλευτών που ενεγράφησαν με το ηλεκτρονικό σύστημα, που δικαιούται να ομιλήσει απόψε. Είναι δέκα το βράδυ. Όλοι οι συνάδελφοι που ενεγράφησαν με το ηλεκτρονικό σύστημα προσήλθαν και ενεγράφησαν στις εξήμισι το απόγευμα. Το ίδιο ακριβώς έγινε σήμερα το πρωί. Ήρθα στις 10.30' το πρωί για να εγγραφώ και απέκτησα το δικαίωμα να μιλήσω στις 14.30'. Μεσολαβεί, λοιπόν, μεταξύ εγγραφής και ομιλίας το μεν πρωί για μένα τέσσερις ώρες, τώρα δε τρεις ώρες. Δηλαδή έχω ένα οκτώωρο αναμονής, για να αποκτήσω το δικαίωμα της ομιλίας.

Θέλω να σας παρακαλέσω να μεταφέρετε στον κύριο Πρόεδρο της Βουλής ότι για μένα τουλάχιστον η διαδικασία αυτή είναι απαράδεκτη και θα πρέπει να σκεφτεί άλλο σύστημα. Άλλως να μην απορεί, όταν η Αίθουσα είναι τελείως άδεια. Και το λέω αυτό, για να μεταφερθεί και διά των μέσων, αν κάποιος έχει απομείνει εδώ, στον ελληνικό λαό, ο οποίος πρέπει να γνωρίζει ότι αυτό το χάλι της Βουλής την ώρα που μιλάμε για το Σύστημα οφείλεται εν πολλοίς στις διαδικασίες, που ακολουθεί η Βουλή και το Προεδρείο, για να οργανώνει τη συζήτηση.

Ένα δεύτερο θέμα που τίθεται, είναι σε ποιον τα λέμε αυτά. Θα μπορούσα, για παράδειγμα, είχα πει και από την αρχή ότι αν πρόκειται να συνεχιστεί αυτό το καθεστώς, να ομιλώ ή να συμμετέχω σ' αυτήν τη συζήτηση δι' υπομνημάτων. Δεν χρειάζεται να έρχομαι εδώ. Γιατί να είμαι εδώ; Ποιον προσπαθώ να πείσω; Τους δέκα συναδέλφους που περιμένουν με τη σειρά τους να μιλήσουν; Εάν πρόκειται απλώς να πεισθεί κάποιος από τους παράγοντες, τέλος πάντων, της Κυβέρνησης, της Πλειοψηφίας, θα μπορούσε να είναι εδώ τουλάχιστον.

Απορώ επίσης, σήμερα ειδικώς που μιλάμε για το θέμα του πώς είναι οργανωμένη η πολιτεία, ότι απουσιάζει ο κύριος Πρωθυπουργός. Όχι διότι θέλω να ταλαιπωρώ τον κύριο Πρωθυπουργό, που πληροφορούμαι ότι σήμερα εορτάζει τη γιορτή του Αγίου Βαλεντίνου, αλλά διότι όταν συζητούμε για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τον Πρωθυπουργό, ο Πρωθυπουργός υποθέτω ότι θα είχε κάτι να συνεισφέρει στη συζήτηση, όπως συνεισέφερε ο πρώην Πρωθυπουργός κ. Μητσοτάκης, ο οποίος ήρθε σήμερα εδώ, για να φωτίσει εμάς, που δεν είμαστε πρωθυπουργοί, από τις εμπειρίες τους, τι έχουν ζήσει, τι είναι καλό, τι είναι κακό.

Διότι αυτό που προσπαθούμε να κάνουμε, κυρία Πρόεδρε, είναι να διαμορφώσουμε ένα σύστημα, το οποίο να λειτουργεί και να διευκολύνει, την επίλυση των προβλημάτων.

Έρχομαι, λοιπόν, τώρα να σας μιλήσω για λίγο για το άρθρο 32 μόνο, που αφορά το θέμα του Προέδρου της Δημοκρατίας. Πολλοί μίλησαν σήμερα, κυρίως από τη Νέα Δημοκρατία, ότι έλειψε η ισορροπία στο σύστημα, δεν δηλαδή στο παρελθόν είχε περισσότερες αρμοδιότητες ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και ότι κατά κάποιον τρόπο λείπει αυτή η ισορροπία.

Εγώ πρέπει να σας πω, κυρία Πρόεδρε, ότι δεν έχω αυτό το αίσθημα. Αν λείπει η ισορροπία, λείπει διότι εδώ και πολύ καιρό η Βουλή, εμείς οι Βουλευτές, δεν αποτελούμε κατά κάποιον τρόπο μια αντίρροπη δύναμη στην εκτελεστική εξουσία της Κυβέρνησης. Εμείς οι Βουλευτές δυστυχώς έχουμε παραιτηθεί

από το δικαίωμα να εκφράσουμε την άποψή μας ελεύθερα και υποκύπτουμε στα κόμμάτα μας. Αυτό είναι ένα βασικό πρόβλημα.

Σήμερα το απόγευμα έγινε συζήτηση, κυρία Πρόεδρε, για το αν θα έπρεπε να περιληφθεί και το άρθρο 86 ή όχι στη συζήτηση την αποψινή. Και ενώ όλο το Σώμα συνεφώνησε, ο Προεδρεύων εκείνη τη στιγμή -νομίζω ότι ήταν ο κ. Γείτονας- είπε ότι, μολονότι το Σώμα συμφωνούσε, θα έπρεπε να ρωτήσει τι λέει ο κύριος Πρόεδρος. Δηλαδή τι είναι οι Βουλευτές; Κομπάρσοι αυτής της διαδικασίας;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Το είπε για την ημέρα της συνεδρίασής μας.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΝΟΣ: Όλο το Σώμα -επαναλαμβάνω- ομοφώνως συνεφώνησε ότι θα πρέπει να χωριστεί η συζήτηση. Ο δε Προεδρεύων είπε ότι δεν μπορούμε να το πούμε αυτό, πριν να ρωτήσει τον Πρόεδρο. Και βέβαια τον ρώτησε και ύστερα από λίγο είπε ότι και ο Πρόεδρος συνεφώνησε, ως αν η Βουλή να είναι δευτερεύον όργανο.

Πρόσεξα ότι πάρα πολλοί εισηγητές, μεταξύ των οποίων ο κ. Παυλόπουλος, ο κ. Λοβέρδος και άλλοι, προεξόφλησαν ότι καμία από αυτές τις δύο προτάσεις για το άρθρο 32 δεν θα ψηφιστεί. Η θεωρία τους είναι ότι επειδή η Νέα Δημοκρατία είπε έτσι και το ΠΑΣΟΚ είπε αλλιώς, δεν πρόκειται να περάσει η διάταξη. Αυτό, δηλαδή, προεξοφλούν οι ίδιοι, ότι δηλαδή κανένας Βουλευτής δεν θα αλλάξει γνώμη. Και πάλι ερωτώ: Προεξοφλούν όλοι ότι οι Βουλευτές δεν αλλάζουν γνώμη;

Μπορεί να μου πει κάποιος -και βλέπω τον κ. Λοβέρδο να κουνάει το κεφάλι- ότι αυτός είναι ο ρεαλισμός. Με αυτό το ρεαλισμό έρχομαι εγώ και λέω ότι κάτι λάθος κάνει η Βουλή και οι ίδιοι οι Βουλευτές, οι οποίοι δίδουν το δικαίωμα σε διάφορους εκπροσώπους και παράγοντες να προεξοφλούν την ψήφο τους. Διότι από τη στιγμή που η Βουλή δεν βουλευτεί, δεν έχει άποψη, και τα έχει εκχωρήσει όλα στα κόμματα, εκεί είναι και το πρόβλημα. Το πρόβλημα δεν είναι στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, είναι στην ίδια τη Βουλή, η οποία ούτε νομοθετεί ούτε πρωτοβουλία νομοθετική έχει. Στην πραγματικότητα το μόνο που γίνεται είναι να περνάει η θέληση της εκάστοτε κυβέρνησης. Αυτό είναι η πραγματικότητα.

Έρχομαι τώρα στις δύο συγκεκριμένες προτάσεις πολύ γρήγορα. Δεν συμφωνώ βεβαίως με την πρόταση του ΠΑΣΟΚ. Θεωρώ ότι το σημερινό σύστημα είναι πολύ καλύτερο από αυτό το οποίο προτείνει το ΠΑΣΟΚ. Δεν νομίζω ότι χρειάζεται πολλά επιχειρήματα, ειπώθηκαν από άλλους.

Διαφωνώ όμως, κυρία Πρόεδρε, και με την πρόταση της Νέας Δημοκρατίας. Η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας απευθείας από το λαό αργά ή γρήγορα θα οδηγήσει σε ανωμαλία. Διότι θα έχουμε δύο διαφορετικές πλειοψηφίες που μπορούν να συγκρουστούν. Πάμε δηλαδή -αν μπορώ να το πω- γυρεύοντας με αυτήν την πρόταση.

Αν όμως το ΠΑΣΟΚ ήθελε πράγματι συναίνεση, νομίζω ότι θα μπορούσαν να αναζητηθούν "ευφυέστερες" λύσεις από τις συνεχείς ψηφοφορίες. Νομίζω ότι στο ιρλανδικό κοινοβουλευτικό σύστημα προβλέπεται η δυνατότητα για κάθε ψηφοφόρο να ψηφίζει την πρώτη, τη δεύτερη, την τρίτη και την τέταρτη προτίμησή του. Χρησιμοποιώντας αυτή τη διαδικασία μπορεί με τις δεύτερες προτιμήσεις να αναζητείται μία λύση που πράγματι να είναι συναινετική. Για παράδειγμα, μπορεί να ψηφίζει η μία πλευρά τον α' ως πρώτη προτίμηση και τον β' ως δεύτερη, η άλλη πλευρά τον γ' ως πρώτη και πάλι τον β' ως δεύτερη προτίμηση και τελικώς να εκλέγεται με τεράστια πλειοψηφία εκείνος που συγκεντρώνει τη δεύτερη προτίμηση των περισσοτέρων.

Υπάρχουν δηλαδή σωρεία άλλων διαδικασιών που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε συναινετικές λύσεις, αλλά έχω την εντύπωση ότι και αυτή η πρόταση του άρθρου 32 έγινε στο πόδι. Έτσι τελικώς φαίνεται να οδηγούμεθα σε κάποιου είδους αδιέξοδο. Εκτός αν και τώρα, την υστάτη στιγμή, η Βουλή, οι Βουλευτές αποφασίσουν να εγκαταλείψουν για λίγη ώρα την κηδεμονία των κομμάτων τους και κάτσουν να ξανασκεφθούν άλλοι είδους λύσεις -και σας βεβαιώνω ότι υπάρχουν- για να οδηγήσουν σε συναίνεση και σε κάποια σοβαρότητα και όχι -επαναλαμβάνω- σε αυτήν τη λύση που προτείνει σήμερα το

ΠΑΣΟΚ.

Η τελευταία μου παρατήρηση αφορά το άρθρο 82 που προβλέπει τη συγκρότηση αφ' ενός μεν της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και αφ' ετέρου του Εθνικού Συμβουλίου Εξωτερικής Πολιτικής. Θα αρχίσω από το δεύτερο.

Η πείρα, κυρία Πρόεδρε, είναι ότι μέχρι σήμερα τέτοια εθνικά συμβούλια ζητούνται πάντοτε από τις εκάστοτε αντιπολιτεύσεις και τα αρνούνται οι εκάστοτε κυβερνήσεις. Η πείρα, νομίζω, όλων μας είναι ότι αυτά τα πράγματα δεν λειτουργούν. Αν τα θέλαμε, ούτε σύνταγμα χρειάζομαστε ούτε καν νόμο. Ανά πάσα στιγμή θα μπορούσε η Κυβέρνηση, εφόσον εκτιμούσε τη γνώμη της Αντιπολίτευσης, να τη ζητήσει και σας βεβαιώνω ότι θα την είχε. Νομίζω ότι είναι περιττό να βάλουμε κάτι στο Σύνταγμα που στην πράξη δεν θα έχει καμιά πρακτική σημασία. Το ίδιο περίπου, ίσως με μαλακότερο τόνο, θα έλεγα για την οικονομική και κοινωνική επιτροπή.

Εγώ θα καταψηφίσω τις προσθήκες στα άρθρα 82 και 83 και θα καταψηφίσω και τη σημερινή πρόταση της Κυβέρνησης σε ό,τι αφορά τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Σας είπα όμως, ότι καταψηφίζω και την άλλη πρόταση. Θα ήμουν όμως πρόθυμος να συζητήσω ενδιάμεσες λύσεις, ίσως, γύρω από το ιρλανδικό μοντέλο. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα) : Ο κ. Κρητικός έχει το λόγο.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Ν. ΚΡΗΤΙΚΟΣ : Κυρία Πρόεδρε, οι επισημάνσεις τις οποίες έκανε ο κ. Μάνος σε ό,τι αφορά τη διαδικασία με βρίσκουν σύμφωνο. Είναι θλιβερή διαπίστωση η Βουλή να συζητάει άποψα -είναι οξύμωρο το σχήμα- πώς μπορεί να "συζητήσει" μία άποψα Βουλή τον τρόπο εκλογής του κορυφαίου πολιτειακού οργάνου, του προέδρου της Δημοκρατίας.

Δε θα σας πάρω πολύ χρόνο, κυρία Πρόεδρε, γιατί υπάρχουν και άλλες κοινωνικές υποχρεώσεις. Και παρά το γεγονός ότι έχω ισχυρό άλλοθι, δεν θέλω να κατηγορηθώ για απουσία.

Αναφερόμενος στις διατάξεις που συζητάμε σήμερα, πλην του άρθρου 32, έχω να πω ότι με το άρθρο 31 συμφωνώ. Είναι ανάγκη να προσαρμοστούν οι διατάξεις του στις σύγχρονες κοινωνικές αντιλήψεις.

Το άρθρο 38 είναι επίσης αναγκαίο -με δεδομένη και μια εμπειρία την οποία γνώρισε παλιότερα το πολιτικό μας σύστημα- αναθεωρηθεί προκειμένου να υπάρξει διέξοδος σε κρίσιμη περίπτωση που μπορεί να προκύψει από φυσική αδυναμία ή από την απώλεια του Πρωθυπουργού.

Με τα άρθρα 82 και 83, στα οποία προστίθενται οι παράγραφοι, σύμφωνος για την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και βεβαίως για το Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής.

Σε ό,τι αφορά, τώρα το άρθρο 32, είχα διατυπώσει τη ριζική διαφωνία μου από την πρώτη στιγμή που η πρόταση του ΠΑΣΟΚ προέβλεπε για την εκλογή Προέδρου την πλειοψηφία της δεδηλωμένης, διότι δεν εννοούσα και δεν μπορούσα να δεχτώ πώς είναι δυνατό να συμπίπτει η πολιτειακή πλειοψηφία με την πολιτική πλειοψηφία, η πολιτειακή δεδηλωμένη με την κυβερνητική δεδηλωμένη της Βουλής.

Και για να γίνω σαφέστερος. Όταν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κατά γενική αναγνώριση και παραδοχή αποτελεί το σύμβολο της εθνικής ενότητας, το σύμβολο του έθνους, της εθνικής ομοψυχίας, όταν εκπροσωπεί διεθνώς τη χώρα, δεν μπορεί να αρκείται η εκλογή του στην πλειοψηφία της δεδηλωμένης. Γιατί τότε μπορεί να οδηγηθούμε σε εκλογή κομματάρχη και όχι σε εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας. Και μου είναι αδιάφορο ποιο κόμμα θα είχε αυτήν την "ευτυχή κομματική στιγμή" που θα ανεδείκνυε Πρόεδρο της Δημοκρατίας της αποκλειστικής του επιλογής. Ο συντακτικός νομοθέτης σοφά προέβλεψε την αυξημένη πλειοψηφία των 3/5, των 2/3 στην αρχή, διότι θέλει και απαιτεί την ευρύτερη δυνατή συμμετοχή των πολιτικών δυνάμεων στην ανάδειξη του κορυφαίου θεσμού, όπως είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, και σ' αυτήν πρέπει να επιμείνομε.

Το επιχείρημα της πρόωρης διάλυσης της Βουλής είναι σοβαρό. Αλλά δεν βλέπω ότι μπορούσαμε να αναζητήσουμε τρόπο αποσύνδεσης. Δεν τον βρίσκω όμως. Και προκειμένου να ευτελίζουμε το θεσμό του Προέδρου της Δημοκρατίας με αλλε-

πάλληλες ψηφοφορίες, με ατέρμονες διαδικασίες και βεβαίως και την ίδια τη Βουλή, είναι ανάγκη να περιοριστούμε σε ένα αριθμό εκλογικών διαδικασιών, όχι πέραν των πέντε.

Είχα προτείνει και στην Επιτροπή Αναθεώρησης, την επαναφέρω και τώρα την πρότασή μου, ότι οι διαδικασίες για την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας μετά πενήνήμερο που προβλέπει το άρθρο 32, να γίνουν πέντε με διεύρυνση του χρόνου μεταξύ των δύο τελευταίων ψηφοφοριών σε δέκα ή και δεκαπέντε ημέρες, για να υπάρξει το περιθώριο των σαράντα - σαράντα πέντε ημερών περίπου για ωριμότερες σκέψεις, να υπάρξει ευχέρεια για διαβουλεύσεις, για να αναζητηθούν συναινετικές συγκλίσεις που θα αναδείξουν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Άλλωστε, ο περιορισμός των αρμοδιοτήτων δεν νομίζω ότι μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο και στο μέλλον για την αναγκαία σύγκλιση. Απεναντίας, διευκολύνει την συναίνεση για την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας και το απέδειξαν οι προηγούμενες διαδικασίες για την εκλογή Προέδρου.

Δεν βρίσκω επίσης τόσο ειλικρινές το επιχείρημα -και είμαι υποχρεωμένος να το πω- της πρόωρης διάλυσης της Βουλής, κυρία Πρόεδρε, αν σκεφθούμε ότι καθ' όλη τη μεταπολίτευση έχουμε πρόωρη διάλυση της Βουλής σε όλες τις περιπτώσεις, με την επίκληση του άρθρου 41 παράγραφος 2, προκειμένου να αντιμετωπιστεί εξαιρετικής σημασίας και σπουδαιότητας εθνικό θέμα. Πόσο, στην πράξη, στην ουσία προέχει, συνέβη, υπήρξε το εθνικό θέμα, ας μην το συζητήσουμε. Και ο Κωνσταντίνος Καραμανλής το 1977 και ο Ανδρέας Παπανδρέου το 1985 και ο Κωνσταντίνος Μητσόστακης το 1993 και ο Κωνσταντίνος Σημίτης δύο φορές προχώρησαν σε πρόωρη διάλυση της Βουλής, χωρίς εγώ προσωπικά να πειστώ ότι σε όλες αυτές τις περιπτώσεις συνέτρεξε πράγματι ουσιαστικός εθνικός λόγος κατά το άρθρο 41 του Συντάγματος. Και εδώ ίσως έπρεπε -δεν το κάναμε όμως- α υπάρξει αναθεώρηση και αυτής της διατάξεως υπό την έννοια να αυστηροποιηθούν και να συγκεκριμενοποιηθούν οι εθνικοί λόγοι, για να μην τους επικαλούμαστε κάθε στιγμή προσχηματικά για να προχωρούμε σε πρόωρη διάλυση της Βουλής.

ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΦΛΩΡΙΝΗΣ : Συμφωνώ απόλυτα.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Ν. ΚΡΗΤΙΚΟΣ : Να ευλαβούμεθα τη διάταξη που θέλει να εξαντλείται η τετραετία και όταν συντρέχει ουσιαστικός λόγος, τότε να γίνεται χρήση του άρθρου 41. Το πρωθυπουργοκεντρικό όμως σύστημα κάνει κατάχρηση. Θα έπρεπε για την ισορροπία των ρόλων των πολιτικών και πολιτειακών παραγόντων, να έχουμε μια περισσότερο προσεγμένη διατύπωση στο άρθρο 41 παρ. 2.

Δεν έχω να προσθέσω τίποτε άλλο. Θα επαναλάβω την πρότασή μου οι τρεις ψηφοφορίες του άρθρου 32 να γίνουν πέντε, με απόσταση δέκα ημερών της κάθε μιας από τις δύο τελευταίες. Και βεβαίως με την πλειοψηφία των 3/5. Δεν μπορούμε να συζητούμε για μείωση της πλειοψηφίας που απαιτείται για την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Είναι ανάγκη να επιμενούμε στις μεγάλες πολιτικές συγκλίσεις. Οι μεγαλύτερες δυνατές συγκλίσεις προσδίδουν κύρος στο θεσμό.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα) : Το λόγο έχει ο κ. Στυλιανίδης.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Ν. ΚΡΗΤΙΚΟΣ : Κυρία Πρόεδρε, αν μου επιτρέπετε, θα ήθελα να πω κάτι τελευταίο.

Πρέπει να εκφράσω τη ριζική μου διαφωνία με την άλλη πρόταση που ζητάει την εκλογή του Προέδρου από το λαό. Κατά την άποψή μου αυτό θα μετέβαλε τη μορφή του πολιτεύματος από προεδρευόμενη σε προεδρική Δημοκρατία, κάτι που δεν είναι στις αναθεωρητικές μας δυνατότητες.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα) : Καλώς, κύριε Κρητικέ.

Ο κ. Στυλιανίδης έχει το λόγο.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ : Κυρία Πρόεδρε, πριν από μερικούς μήνες πέρασα με δέος το κατώφλι του Εθνικού Κοινοβουλίου, αλλά δεν μπορώ να πω ότι διακατέχομαι από τα ίδια συναισθήματα σήμερα που ενώ συμμετέχω στην Αναθεωρητική Βουλή, απευθύνομαι μόνο σε δύο εκλεκτά μέλη της Κυβέρνη-

σης -και τα ευχαριστώ που είναι εδώ- και σ'ένα συνάδελφο που ήταν εδώ, αλλά δυστυχώς οι υπόλοιποι εκπρόσωποι της κοινοβουλευτικής κυβερνητικής Πλειοψηφίας δεξιώνονται από τον Πρωθυπουργό.

Παρακολούθησα και στην επιτροπή συστηματικά και με σεβασμό τον κ. Βενιζέλο και διαπίστωσα ότι -αν μου επιτρέπετε μια παρατήρηση- όταν υποστήριζε αλήθειες και σωστά, ήταν σύντομος, σαφής και πολύ συγκεκριμένος. Όταν καταλάβαινε και ο ίδιος ότι είχε άδικο σε αυτά που υποστήριζε, πάντα μακριγορούσε. Η σημερινή του, λοιπόν, μακριά τοποθέτηση αποδεικνύει την ομολογία του ίδιου, ότι είναι λάθος αυτό το οποίο υποστήριξε. Πιστεύω ότι το σύστημα μας είναι πρωθυπουργοκεντρικό και αυτό προκύπτει από τέσσερις παρατηρήσεις τις οποίες έχω να κάνω:

Ο Πρωθυπουργός ελέγχει απόλυτα τη νομοθετική εξουσία. Και την ελέγχει, διότι είναι ταυτισμένος με τον Αρχηγό του κόμματος, μιλούμε για το ίδιο πρόσωπο. Ορίζει ο ίδιος τις λίστες των εκλογών. Άρα προσδιορίζει ο ίδιος ποιοι θα είναι αυτοί, οι οποίοι θα αποτελέσουν την κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Ελέγχει απόλυτα την εκτελεστική εξουσία εκ του Συντάγματος, διότι αυτός διορίζει την κυβέρνηση. Επηρεάζει τη διαμόρφωση των υψηλόβαθμων δικαστών, άρα τη σύνθεση της δικαστικής εξουσίας. Όταν εμφανίζονται φαινόμενα διαπλοκής, είναι συχνά σημαντική και η επιρροή του, η αμφίπλευρη αν θέλετε αλληλοεπιρροή, με την τέταρτη εξουσία.

Είπε ο κ. Λοβέρδος προηγουμένως ότι και σε άλλες χώρες υπάρχει πρωθυπουργοκεντρισμός. Ναι, αλλά εκεί τα συστήματα ελέγχου και ισορροπιών διασφαλίζονται με άλλους τρόπους. Σε άλλες χώρες υπάρχουν δυο Βουλές που η μια ελέγχει την άλλη. Σε άλλες χώρες υπάρχει η ομοσπονδία, όπου έχουμε αποκέντρωση αρμοδιοτήτων. Σε κάποιες άλλες χώρες, κατά το παλιό ελληνικό πρότυπο, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει ρυθμιστικό ρόλο.

Εδώ έχουμε και ομολογία του ίδιου του πετυχημένου Προέδρου της Δημοκρατίας για το ότι οι αρμοδιότητές του είναι περιορισμένες. Εννοώ τις ρυθμιστικές του αρμοδιότητες. Σε άλλες πάλι χώρες, όπως στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, έχουμε το νόμο των κομμάτων, που καθορίζει τη δημοκρατία μέσα στα κόμματα, ώστε να λειτουργεί σωστά η δημοκρατία των κομμάτων μέσα στην κοινωνία. Υπάρχουν, λοιπόν, ασφαλιστικές δικλίδες. Αυτό το οποίο έχει σημασία επίσης να δούμε, είναι οι αντιφάσεις στις οποίες έχει περιπέσει η κυβερνητική πλειοψηφία, το κόμμα που μας κυβερνά, το ΠΑ.ΣΟ.Κ. από το '75 μέχρι σήμερα.

Το 1975 δημοσιεύθηκε ένα κείμενο, πρόταση για την αναθεώρηση του Συντάγματος το οποίο έλεγε ότι "Η νομιμότητα που προσφέρει η ενισχυμένη πλειοψηφία ψήφους της Βουλής είναι ψεύτικη, γιατί βασίζεται σε πλαστή συμφωνία. Η Βουλή εκβιάζεται με την απειλή της διάλυσης της να επιλέξει αυτόν που θα την αγνοεί. Σύμφωνα με την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας, οι αυξημένες αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας επιβάλλουν τη νομιμοποίησή του από την ψήφο του λαού. Η ρύθμιση του κυβερνητικού σχεδίου είναι ραμμένη στα μέτρα της σημερινής τυχαίας πλειοψηφίας. Είναι ρύθμιση περιστασιακή, ηθικά και πολιτικά απαράδεκτη και σε τελευταία ανάλυση επικίνδυνη για το πολίτευμα. Το σχέδιο Συντάγματος εφόσον δυσπιστεί στο λαό θα έπρεπε τουλάχιστον να προβλέψει την εκλογή από ειδική συνέλευση, στην οποία θα μετέχουν και οι εκπρόσωποι της τοπικής ή της περιφερειακής αυτοδιοίκησης". Επαναλαμβάνω ότι το κείμενο είναι το πως επιβάλλεται η νομιμοποίηση του Προέδρου της Δημοκρατίας από την ψήφο του λαού.

Η πρόταση αυτή κατέτεθη από το ΠΑ.ΣΟ.Κ. ως αντιπρόταση για το Σύνταγμα του '75 και συντάκτης της, πρόεδρος της επιτροπής που τη συνέταξε, ήταν ο σημερινός Πρωθυπουργός κ. Σημίτης ως μέλος τότε του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Η ο κ. Βενιζέλος έχει αντίθετη άποψη με τον κ. Σημίτη ή το σημερινό ΠΑ.ΣΟ.Κ. δεν εκφράζεται από την τότε άποψη του κ. Σημίτη.

Στη συνέχεια περάσαμε σε μια άλλη άποψη που την ακούσαμε στη διάρκεια της εξέλιξης της επιτροπής, εκατόν πενήντα ένα Βουλευτές να μπορούν να εκλέγουν τον Πρόεδρο της Δημο-

κρατίας. Τότε δεν ίσχυαν βέβαια οι ισχυρισμοί του κ. Βενιζέλου ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι σημείο συνάντησης και συναίνεσης των πολιτικών δυνάμεων.

Τράβηξε πίσω αυτήν την άποψη και ήρθε στη σημερινή άποψη που μιλά για απανωτές ψηφοφορίες των εκατόν ογδόντα ψήφων, οι οποίες θα εκλέγουν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κάτι το οποίο βεβαίως ως ιδέα θα μπορούσε, αν είχε αρχικά συζητηθεί, να δημιουργούσε μια βάση συνεννόησης, αλλά έτσι όπως προτείνεται νομίζω ότι μπορεί να ευτελίσει τη διαδικασία εκλογής Προέδρου και αυτό να έχει επιπτώσεις και στο κύρος του Προέδρου.

Εμείς πιστεύουμε ότι το άρθρο το οποίο σήμερα ισχύει, πέτυχε το σκοπό του. Και αυτό το αποδεικνύει η ιστορία χωρίς άλλα σχόλια. Διότι ουσιαστικά έβαλε στην πρώτη θέση την αρχή της συνεννόησης και της συναίνεσης των πολιτικών δυνάμεων, μία αρχή που όποτε λειτουργήσε ανέδειξε πραγματικά τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας σε σύμβολο του πολιτεύματος και σε πραγματικό, αν θέλετε, αρχηγό του κράτους.

Πιστεύουμε επομένως ότι αν υπαναχωρήσουμε από αυτήν τη θέση, μπορούμε να υπαναχωρήσουμε μόνο σε πιο προοδευτική θέση. Και πιο προοδευτική θέση είναι η θέση εκείνη η οποία ζητά την εκλογή του Προέδρου απευθείας από το λαό. Κάτι τέτοιο δεν συνιστά αλλαγή του πολιτεύματος, διότι έχει εφαρμοστεί και σε άλλες χώρες, όπως είναι η Πορτογαλία, και βεβαίως δεν σημαίνει άρνηση της συναίνεσης και της συνεργασίας των πολιτικών δυνάμεων, διότι αυτή τη συναίνεση και τη σύνθεση την αντικαθιστά με ένα υψηλότερο αγαθό, που είναι η δημοκρατική νομιμοποίηση, δηλαδή η προσφυγή στη λαϊκή ετυμηγορία. Και η έκφραση βεβαίως του λαού δεν είναι κριτική προς την κυβέρνηση, είναι έγκριση ή απόρριψη της πρότασης προσώπου για τη θέση του ανώτατου άρχοντα. Και κακώς παρερμηνεύει η κυβερνητική πλειοψηφία σήμερα αυτήν την ανάλυση και τα επιχειρήματα τα οποία καταθέτουμε.

Θεωρώ ότι ο προοδευτισμός, ο οποίος εμφανίζεται από την πλευρά της Κυβέρνησης, είναι καθαρά, αμιγώς λεκτικός προοδευτισμός. Εμφανίζεται μία περιέργη ανησυχία και αγωνία από την προσφυγή προς το λαό, κάτι το οποίο βεβαίως δεν δικαιολογείται και βεβαίως δείχνει τους φόβους που έχει η Κυβέρνηση και την έλλειψη εμπιστοσύνης που υπάρχει από την κυβερνητική πλειοψηφία προς τον ελεύθερα εκφραζόμενο πολίτη, ο οποίος μπορεί να αυτοπροσδιορίζεται, ο οποίος μπορεί με τη στάση του να προσδιορίζει, να συμμετέχει, να διαμορφώνει και τα πρόσωπα και τις πολιτικές εκείνες που θα τον οδηγήσουν, διότι είναι οργανικό, ζωντανό και δραστήριο μέλος μιας κοινωνίας, η οποία θέλει κάποια στιγμή να αρχίσει να αυτοκαθορίζεται.

Άλλωστε το γεγονός ότι αυτή η άποψη που υποστηρίζουμε είναι η δημοφιλέστερη και ότι οι συνθήκες και οι διεθνείς, αλλά και οι συνθήκες εντός της Ελλάδος έχουν ωριμάσει, προκύπτει και από πρόσφατη δημοσκόπηση η οποία είχε γίνει κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος στις 8.9.2000, από την οποία προκύπτει μέσα από δείγμα πέντε χιλιάδων περίπου ερωτηθέντων ότι το 64% είναι υπέρ της αμέσου εκλογής, το 13% μόνο υπέρ των διαδοχικών ψηφοφοριών, ενώ το ισχύον καθεστώς το αποδέχεται το 18%.

Πιστεύω ότι η κοινωνία μας, η κοινωνία η ευρωπαϊκή, μπαίνει σε μια εποχή που οι πολίτες και οι άνθρωποι θα αναλαμβάνουν όλο και περισσότερο ευθύνες και θα γίνονται όλο και πιο αρμόδιοι να αποφασίζουν για τον εαυτό τους. Μπαίνουμε στον 21ο αιώνα και θεωρώ ότι τον 21ο αιώνα ο ενεργός πολίτης θα είναι το χαρακτηριστικό της σύγχρονης κοινωνίας. Η Κυβέρνηση, η διακυβέρνηση και οι ευθύνες θα περνούν όλο και περισσότερο στα χέρια των πολιτών.

Είναι λάθος, λοιπόν, η στάση του ΠΑ.ΣΟ.Κ., είναι λάθος η στάση της σημερινής ευκαιριακής πλειοψηφίας να αρνείται στους πολίτες τα αυτονόητα δημοκρατικά τους δικαιώματα.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)
ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Το λόγο έχει ο κ. Καραμπίνας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΠΙΝΑΣ: Κυρία Πρόεδρε, κύριοι συνάδελφοι, πριν προχωρήσω στην τοποθέτησή μου θα ήθελα να

επισημάνω κι εγώ πως η διαδικασία που ακολουθούμε, δηλαδή των εμβόλιμων συνεδριάσεων σε απόμακρους χρόνους, αφ' ενός υποβαθμίζει, αφ' ετέρου χάνει η αναθεώρηση τη συνέχειά της, την ενότητά της, το πολιτικό της βάρος, κάτι που έχει σαν αποτέλεσμα να αδυνατίζει το ενδιαφέρον μας και το ενδιαφέρον του λαού.

Καλό θα είναι να επανεξεταστεί η διαδικασία, κυρία Πρόεδρε, ώστε να επιτύχουμε την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συμμετοχή, την όσο το δυνατόν, μεγαλύτερη παρουσία. Εκτιμώ ότι μία άλλη διαδικασία συνεχής θα προκαλούσε και το ενδιαφέρον των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας, ενδιαφέρον που είναι απαραίτητο για την ενημέρωση του λαού για τα όσα εμείς εδώ συζητάμε και διαμορφώνουμε. Και φυσικά οι κανόνες που διαμορφώνουμε είναι μεζόνος σημασίας, αφού θα μας καθοδηγούν για την επόμενη τουλάχιστον δεκαετία.

Κυρία Πρόεδρε, εκτιμώ ότι και εσείς θα συμφωνείτε ότι δεν είναι κατάσταση αυτή να συζητάμε για την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας ενώπιον άδειων εδράνων. Φαίνεται πως η σημερινή μέρα του Αγίου Βαλεντίνου θα επηρέασε τις διαθέσεις. Όμως έχει παρατηρηθεί και σε άλλες συνεδριάσεις σχετικές με την αναθεώρηση, η απaráδεκτη εικόνα των άδειων εδράνων της Αίθουσας. Αυτό το γεγονός θα πρέπει, κυρία Πρόεδρε, να σας προβληματίσει και να προχωρήσετε σε άλλες επιλογές όσον αφορά τη διαδικασία.

Κύριοι συνάδελφοι, στην νεότερη ιστορία του δημοκρατικού μας πολιτεύματος γίναμε μάρτυρες εμπλοκής αλλά και προσπαθειών εκμετάλλευσης του θεσμού του Προέδρου της Δημοκρατίας κατά τη διαδικασία εκλογής του από τα κόμματα. Ιδιαίτερα το κυβερνών κόμμα έχει να επιδείξει πλούσια δράση και υλικό σε σχέση με αυτό το θέμα, από τα έγχρωμα ψηφοδέλτια μέχρι τη διαμόρφωση στρατηγικής ορατής στο λαό, ότι δηλαδή οι θέσεις που διαμόρφωνε εξυπηρετούσαν το κομματικό συμφέρον και μόνο. Έτσι έχει διαμορφωθεί στο λαό σήμερα η πεποίθηση ότι η αξιολόγηση του προσώπου και οι λοιπές προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί ο ανώτατος άρχοντας της χώρας είναι από τα κόμματα σε δεύτερη μοίρα επιλογής, φυσικά από εκείνα τα κόμματα που ακόμα εμμένουν να αρνούνται να αλλάξουν θέση.

Είναι γεγονός, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ότι σε περιόδους που η εκλογή του ανωτάτου άρχοντα προηγείται της λήξης της κοινοβουλευτικής θητείας πως επηρεάζει τα πολιτικά πράγματα, επηρεάζει την κοινή γνώμη, διαμορφώνει καταστάσεις και μπορεί κανείς να δεχθεί ότι εύλογα τα κόμματα καταστρώνουν στρατηγικές για να εξυπηρετήσουν τα κομματικά τους συμφέροντα. Αυτή όμως η τακτική πλήττει το θεσμό του Προέδρου της Δημοκρατίας, τον φθείρει και μακροπρόθεσμα τον αποδυναμώνει. Η υπάρχουσα διαδικασία εκλογής του Προέδρου, αλλά και η προτεινόμενη εμπλέκει το θεσμό σε κομματικές σκοπιμότητες που ενίοτε μπορούν να γίνουν άκαμπτες και να οδηγηθούμε σε εθνικές εκλογές, κάτι που μπορεί να είναι σε δυσαρμονία με τη λαϊκή βούληση. Τούτο όμως θα επιβάλλεται από το προβλεπόμενο άρθρο του Συντάγματος και δεν θα μπορεί να αποφευχθεί. Επιπρόσθετα δε καλούμε και επιβαρύνουμε το λαό να πληρώσει για τις εκλογές δισεκατομμύρια προς χάριν κομματικών σκοπιμοτήτων.

Από τη στιγμή κατά την οποία ζήσαμε όλα αυτά, είναι πραγματικότητα όλα αυτά, τα επισημαίνουμε και εκτιμώ ότι δεν τα αρνούμεθα, οφείλουμε να τα αντιμετωπίσουμε φυσικά με γνώμονα στο μέλλον να αποφευχθούν και να μην ξανασυμβούν. Οφείλουμε και έχουμε χρέος το θεσμό και το ρόλο του Προέδρου της Δημοκρατίας αφ' ενός να το θωρακίσουμε, αφ' ετέρου να τον ενδυναμώσουμε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η πρόταση την οποία θα καταθέσω εντάσσεται στις δύο αυτές βασικές έννοιες, της θωράκισης και ενδυνάμωσης του θεσμού του Προέδρου της Δημοκρατίας και επιτυγχάνει την απεμπλοκή από τις σκοπιμότητες που φθείρουν και αποδυναμώνουν το θεσμό. Προτείνω, λοιπόν, την άμεση από το λαό εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας. Η εξουσία απορρέει από το λαό και για το λαό και ως εκ τούτου στο λαό ανήκει το δικαίωμα της εκλογής του ανωτάτου άρχοντα της χώρας, του Προέδρου της Δημοκρατίας. Η άποψη ότι η

άμεση εκλογή ανατρέπει το πνεύμα του Συντάγματος ή κατ' άλλους ότι αλλοιώνεται η μορφή του πολιτεύματος είναι προφάσεις εν αμαρτίαις. Απλώς με την άμεση εκλογή από το λαό ενδυναμώνεται κατά πολύ ο Πρόεδρος και κάποιοι αυτό δεν το θέλουν. Και φυσικά αυτοί δεν είναι άλλοι από τους κυβερνώντες. Σε αυτήν την αναθεώρηση οφείλουμε να επιτύχουμε τους στόχους της θωράκισης του θεσμού και της ενδυνάμωσής του. Με το ίδιο φυσικά πνεύμα θα πρέπει να κινηθούμε στη διαμόρφωση σχετικών με τις αρμοδιότητες του Προέδρου αναθεωρητών διατάξεων.

Στην επόμενη αναθεώρηση θα πρέπει να προχωρήσουμε περαιτέρω στον καθορισμό ουσιαστικών αρμοδιοτήτων, ιδιαίτερα σε θέματα εθνικά και σε συναφή, με προϋποθέσεις για την εξασφάλιση της πορείας του έθνους. Πρέπει να προχωρήσουμε σε ουσιαστικές αρμοδιότητες που να εξασφαλίζουν την αρμονική ισόρροπη σχέση του ανώτατου άρχοντα και της κυβέρνησης.

Η ισόρροπη αυτή σχέση υπήρχε στο Σύνταγμα του 1975 και εξασφάλιζε την εύρυθμη λειτουργία του πολιτεύματος, ανατράπη όμως με την αναθεώρηση του 1986 και έκτοτε έχουμε παρατηρήσει ενίοτε αναταράξεις στη λειτουργία, αλλά και στις σχέσεις ανώτατου άρχοντα και κυβέρνησης.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, με την πρόταση της απευθείας εκλογής από το λαό θα επιβεβαιώσουμε ότι το πνεύμα που μας διακρίνει κατά τη διαμόρφωση των κανόνων του Συντάγματος, είναι να πραγματώσουμε την διεύρυνση των πολιτικών δικαιωμάτων του λαού μας.

Σας καλώ να υπερψηφίσετε την πρόταση για να γίνει πράξη αυτή μας η βούληση. Διαφορετικά θα είμαστε σε δυσαρμονία με τη λαϊκή βούληση που είναι εκφρασμένη και θέλει το λαό να είναι εκείνος που εκλέγει τον ανώτατο άρχοντα της χώρας.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, σε ένα άστατο έως και εχθρικό περιβάλλον έχουμε χρέος να μειώσουμε, έως και να εξαλείψουμε στοιχεία που διαταράσσουν τη σταθερότητα του κοινωνο-βουλευτικού μας βίου, στοιχεία τα οποία μπορούν και να διχάσουν το λαό μας. Η άμεση εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας εξαλείφει όσα τυχόν δημιουργούν ή θα δημιουργήσουν προβλήματα στο μέλλον, προβλήματα που ζημιώνουν τον λαό και τον τόπο. Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)
ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Ο κ. Χατζηγάκης έχει το λόγο.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΧΑΤΖΗΓΑΚΗΣ: Κυρία Πρόεδρε, αγαπητοί συνάδελφοι, έχει γίνει πια συνείδηση από όλους τους παράγοντες της δημόσιας ζωής, πως το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο είναι σήμερα και αναχρονιστικό και ανήμπορο να λύσει τα μεγάλα προβλήματα τα οποία μας απασχολούν.

Θεωρώ ότι βασική αιτία αυτής της αδυναμίας του θεσμικού πλαισίου να δώσει λύσεις αποτελεί η συνταγματική μεταβολή που έγινε το 1985-1986, η οποία μπλόκαρε ασφυκτικά όλες τις λειτουργίες του κράτους, με αποτέλεσμα να μεταβληθεί το θεσμικό μας σύστημα σε ένα σύστημα συγκεντρωτικό, το οποίο περιστρεφότο πάντοτε περίξ ενός και μόνο προσώπου, του πρωθυπουργού και πολλές φορές περίξ ενός περιβάλλοντος σκοτεινού και πάντως ενός περιβάλλοντος ανεύθυνου.

Πιστεύω, λοιπόν, ότι σε μια χρονική περίοδο όπως είναι η σημερινή, που χαρακτηρίζεται από μεγάλες πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές και άλλες ανακατατάξεις, οι προτάσεις για τη θεσμική μας μεταβολή θα πρέπει να είναι ριζοσπαστικές, θα πρέπει να είναι τολμηρές και θα πρέπει να παρέχουν λύσεις στο σημερινό αδιέξοδο.

Δυστυχώς οι προτάσεις οι οποίες γίνονται από το ΠΑΣΟΚ είναι προτάσεις σκοπιμοτήτων, προτάσεις ωχρές, προτάσεις οι οποίες ουδόλως αγγίζουν το πολιτικό και το πολιτειακό μας πρόβλημα.

Με την αναθεώρηση, λοιπόν, του 1986, αγαπητοί συνάδελφοι, δεν περιορίστηκαν μόνο οι αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας. Συγχρόνως -και εδώ είναι ένα κρίσιμο σημείο- μεταφέρθηκαν όλες αυτές οι εξουσίες στο πρόσωπο του ενός, του Πρωθυπουργού, και έτσι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κατέστη ένας παθητικός θεατής των εξελίξεων, ένα αδρανές συνταγματικό όργανο και ουσιαστικά καταργήθηκε ως πολιτεια-

κός παράγοντας, μετά την αφαίρεση όλων των ρυθμιστικών του αρμοδιοτήτων.

Πρέπει λοιπόν, κύριε Πρόεδρε, σήμερα να αναβαθμισθεί ο θεσμός αυτός, να επανακτήσει τις θεσμικές του ρυθμιστικές αρμοδιότητες και εξουσίες και να αποτελέσει ένα κεντρικό, ένα βασικό εξισορροπητικό αντιστάθμισμα απέναντι στη μονοπώληση της εξουσίας από έναν πρωθυπουργό, ο οποίος αυτήν τη στιγμή είναι το κέντρο ολόκληρο του πολιτειακού και πολιτικού μας συστήματος, και από μια οποιαδήποτε κυβερνώσα πλειοψηφία.

Γι' αυτό, λοιπόν, πρώτα-πρώτα θα πρέπει να αποδοθούν οι ρυθμιστικές αρμοδιότητες, οι οποίες αφαιρέθηκαν από την συταγματική αναθεώρηση του 1986 στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Να μπορεί, δηλαδή, να κάνει δημοψήφισμα απευθυνόμενος στο λαό χωρίς την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, όπως ίσχυε με το Σύνταγμα του 1975. Να έχει τη δυνατότητα να απευθύνει διάγγελμα, χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του Πρωθυπουργού. Και κυρίως βέβαια να του αποδοθεί το δικαίωμα να μπορεί να διαλύσει τη Βουλή όταν συντρέχουν συγκεκριμένοι λόγοι, οι οποίοι θα προβλέπονται από το Σύνταγμα.

Κύριε Πρόεδρε, εγώ προτείνω, όπως και άλλοι συνάδελφοι, όπως και το κόμμα μας την άμεση εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας από το λαό κάθε πέντε χρόνια. Έτσι μόνο ο θεσμός θα μπορέσει να αποκτήσει ευρεία πολιτική νομιμοποίηση. Στην περίπτωση, δηλαδή, που ο Πρόεδρος θα αρύεται άμεσα τη νομιμοποιητική του βάση από τη λαϊκή κυριαρχία, τότε θα μπορεί -έχοντας, αδιαμφισβήτητα νομικό και πολιτικό έρεισμα- να ασκεί αποτελεσματικά τις ρυθμιστικές του αρμοδιότητες, όντας έτσι υπερκομματικός και βεβαίως πολιτικά αμερόληπτος.

Συνοπτικά υπέρ της άμεσης εκλογής του Προέδρου συνηγορούν τα εξής επιχειρήματα. Πρώτον, αποσυνδέεται ο θεσμός της προεδρικής εκλογής από τις χωρίς νομικά ερίσματα βουλευτικές εκλογές. Είδαμε και ακούσαμε από πολλούς συναδέλφους ότι όλη η προσπάθεια σήμερα την οποία επιχειρεί η κυβερνητική πλειοψηφία, συνίσταται σε ένα γεγονός: να μη γίνονται εκλογές, λόγω της εκλογής του Προέδρου. Με την άμεση, λοιπόν, εκλογή αυτό το στοιχείο αποφεύγεται, αφού σε συγκεκριμένο τακτό χρονικό διάστημα θα εκλέγεται ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Ένα δεύτερο επιχείρημα το οποίο συνηγορεί υπέρ της άμεσης εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας είναι ότι ιδρύεται και ένας άλλος παράλληλος προς τη Βουλή πόλος, ένα όργανο με λαϊκή προέλευση και αντιπροσωπευτικότητα. Το όργανο αυτό που θα είναι στην ουσία υπερκομματικό, αφού θα έχει τη δύναμη του απευθείας από το λαό, θα εξισορροπεί τις εξουσίες της κυβερνώσας πλειοψηφίας. Το όργανο αυτό δεν θα αποτελεί, όπως είπε ο αξιότιμος εισηγητής της Πλειοψηφίας, τον αντίποδα του ρόλου του Πρωθυπουργού. Απλά θα αποκτάται από το Σύνταγμα ένα ρόλο διαιτητικό. Δεν είναι δυνατόν να υπάρξει οποιοδήποτε πολίτευμα, χωρίς να έχει διαιτητή, χωρίς να υπάρχει κάποιο πρόσωπο επιδιαιτητής, ο οποίος να μπορεί να δρα ρυθμιστικά και να τακτοποιεί τα πράγματα όπως πρέπει.

Σήμερα αντίθετα με τη μέχρι τώρα πρακτική, φαίνεται ότι η έμμεση εκλογή εξωθεί το θέμα του Προέδρου της Δημοκρατίας να γίνεται αντικείμενο κομματικής αντιπαράθεσης, με συνέπεια και να αλλοιώνεται το κύρος και να υποβαθμίζεται ο ενοποιητικός και συμβολικός του ρόλος ως ρυθμιστού του πολιτεύματος.

Πάρα πολύ συχνά η διαδικασία της έμμεσης εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας χαρακτηρίζεται από μαγειρέματα, από πολιτικές υστεροβουλίες και από βυζαντινές δολοπλοκίες. Σας θυμίζω -και μάλιστα ελέγχθη από πολλούς συναδέλφους- τον τρόπο των "ομοιόμορφων" ψηφοδελτίων με τα οποία εξελέγη ο κ. Σαρτζετάκης Πρόεδρος της Δημοκρατίας και με τη συταγματικά αμφισβητούμενη ψήφο του Προέδρου της Βουλής.

Ένα τρίτο επιχείρημα το οποίο μας οδηγεί στο συμπέρασμα υπέρ της άμεσης εκλογής είναι ότι υλοποιείται η αρχή της λαϊκής κυριαρχίας, γιατί δίνεται στο λαό το δικαίωμα να εκλέγει απευθείας τον πρώτο πολίτη της χώρας, να εκλέγει τον ανώτατο άρχοντα. Εδώ θα πρέπει να επισημάνουμε τη μόνιμη δυσπιστία που έχει η κυβερνώσα παράταξη απέναντι στον τρόπο

εκλογών, στις άμεσες εκλογές, στα δημοψηφίσματα, αλλά και στην συγκεκριμένη περίπτωση στον τρόπο εκλογής του Προέδρου. Γιατί, κύριε Πρόεδρε, όλο αυτό το διάστημα δεν έγινε ούτε ένα δημοψήφισμα, κάτι το οποίο τονίστηκε από όλους τους συναδέλφους.

Ρώτησε ο κύριος εισηγητής της Πλειοψηφίας ο κ. Βενιζέλος, ότι σε ποιο ζήτημα θα μπορούσαμε να κάνουμε δημοψήφισμα και είπαμε στο ζήτημα των ταυτοτήτων. Να του παρουσιάσουμε και μία σειρά άλλων ζητημάτων για τα οποία θα μπορούσαν να γίνουν δημοψηφίσματα. Το τριανταπεντάχρονο στα εργασιακά είναι ένα άλλο μεγάλο ζήτημα και υπάρχουν και πολλά άλλα ζητήματα, που θα μπορούσε να γίνει δημοψήφισμα.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Α' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ**.)

Αλλά, όμως, κύριε Πρόεδρε, όταν έχουμε μια δυσπιστία στη βούληση του λαού, όταν αρνούμαστε να δώσουμε το δικαίωμα αυτό στο λαό, θεωρώντας τον στην ουσία κατώτερο των περιστάσεων, θεωρώντας ότι ο λαός τάχα δε μπορεί να αποφασίσει άμεσα και ότι μόνο εμείς με τον έμμεσο τρόπο θα μπορούσαμε να του δώσουμε λύσεις, όταν έχουμε αυτήν την αμφισβήτηση τότε δεν μπορούμε να προχωρήσουμε και βεβαίως μοιραίως καταλήγουμε εδώ που καταλήγουμε.

Ελέγχθη ότι η άμεση εκλογή του Προέδρου είναι μια πράξη η οποία στην ουσία είναι αντίθετη με το όλο πνεύμα του Συντάγματος και ότι μεταβάλλει το πολίτευμα από Προεδρευόμενη Δημοκρατία σε Προεδρική Δημοκρατία.

Νομίζω ότι το επιχείρημα είναι κάλπικο. Εδώ δε μιλάμε για αλλαγή των εξουσιών του Προέδρου της Δημοκρατίας. Μιλάμε για αλλαγή του τρόπου εκλογής του. Βεβαίως οι αρμοδιότητές του θα είναι ρυθμιστικές. Περί αυτού συζητάμε.

Κύριε Πρόεδρε, αξίζει επίσης να σημειωθεί εδώ, ότι από τις εννέα κοινοβουλευτικές δημοκρατίες της Ευρώπης, οι έξι έχουν σύστημα άμεσου εκλογής. Η Αυστρία, η Γαλλία, η Ιρλανδία, η Ισπανία, η Φιλανδία και η Πορτογαλία. Από τις υπόλοιπες τρεις, η Γερμανία και η Ιταλία έχουν ένα μεικτό σύστημα. Και μόνο η Ελλάδα έχει αυτόν τον τρόπο της έμμεσης εκλογής.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Δεν είναι κοινοβουλευτικές δημοκρατίες όλες όσες είπατε.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΧΑΤΖΗΓΑΚΗΣ: Αλλά τι είναι κύριε συνάδελφε;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Η Γαλλία π.χ. έχει ημιπροεδρική δημοκρατία.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΧΑΤΖΗΓΑΚΗΣ: Βεβαίως, αλλά και εκεί έχουμε άμεση εκλογή.

Το σύστημά μας μετά την αναθεώρηση του 1986 έχει καταστεί απόλυτα πρωθυπουργοκεντρικό. Ο Πρωθυπουργός είναι ο απόλυτος άρχων του συστήματος. Αυτό όμως θεωρώ ότι αλλοιώνει το πολίτευμα.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή).

Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ την ανοχή σας, όπως συνέβη και με τους άλλους συναδέλφους.

Ο ρόλος του Πρωθυπουργού σήμερα αλλοιώνει το πολίτευμά μας και δημιουργεί πάρα πολλές δυσπλασίες.

Πιστεύω, κύριε Πρόεδρε, ότι πρέπει να ξεκαθαρίσουμε τι μορφή πολιτεύματος θέλουμε. Θέλουμε ένα πολίτευμα όπου η συγκέντρωση όλων των κυβερνητικών δραστηριοτήτων θα βρίσκεται αποκλειστικά στα χέρια του Πρωθυπουργού; Θα είναι δηλαδή ο πρωθυπουργός *primus solus* όπως λέγεται, ή θα είναι ο μαέστρος μιας ορχήστρας, θα είναι δηλαδή *primus inter pares*;

Το πρόβλημα των δυσλειτουργιών της εκτελεστικής εξουσίας μπορεί να αντιμετωπιστεί επιπρόσθετα με μια σειρά μέτρων. Πρώτον, με την εναπόθεση του ελέγχου της άσκησης των κυβερνητικών δραστηριοτήτων στο Υπουργικό Συμβούλιο. Εκεί ο Πρωθυπουργός θα πρέπει να λειτουργεί ως συντονιστής και οι Υπουργοί να διατηρούν την ελευθερία κινήσεως στην εκτέλεση.

Δεύτερον, με την οργανωτική και θεσμική ανασυγκρότηση της γραμματείας του Υπουργικού Συμβουλίου σε γραμματεία Κυβέρνησης. Και

Τρίτον, με τον περιορισμό του πρωθυπουργικού γραφείου σε αυστηρά υπηρεσιακά καθήκοντα, επιβοηθητικά μόνο του ρόλου

του Πρωθυπουργού ως συντονιστού του κυβερνητικού έργου.

Κύριε Πρόεδρε, τα συζητούμενα άρθρα αποτελούν την καρδιά του πολιτικού μας συστήματος και από τη θέση που θα πάρουμε εξαρτάται τι μορφή θα δώσουμε στο Σύνταγμά μας. Θα πρέπει, λοιπόν, να απαντήσουμε σε δύο βασικά ερωτήματα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτονας): Κύριε συνάδελφε, τελειώνετε διότι έχετε υπερβεί το χρόνο σας.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΧΑΤΖΗΓΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, περιμένουμε εδώ από τις 18.30. Εν πάση περιπτώσει, θα πρέπει κάποια στιγμή και ο Βουλευτής να τύχει του σεβασμού και του Προεδρείου και της Βουλής.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτονας): Νομίζω ότι το Προεδρείο προσπαθεί να διευκολύνει ακριβώς, τη δική σας ελεύθερη έκφραση. Δεν έχει άλλο ρόλο.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΧΑΤΖΗΓΑΚΗΣ: Άλλωστε η συζήτηση γίνεται περισσότερο για τα Πρακτικά.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτονας): Έχει ιδιαίτερη σημασία.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Βεβαίως έχει ιδιαίτερη σημασία.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΧΑΤΖΗΓΑΚΗΣ: Αν θέλετε να αλλάξουμε τις θέσεις, κύριε Βενιζέλο. Να μιλάτε εσείς στις 12 τη νύχτα και εγώ να ομιλώ στις 7 το απόγευμα.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Εγώ θα μιλήσω και στις 12 το βράδυ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτονας): Σας παρακαλώ, κύριοι συνάδελφοι. Η συζήτηση στο Κοινοβούλιο είναι πάντα οργανωμένη. Υπάρχει Κανονισμός.

Παρακαλώ τελειώστε, κύριε συνάδελφε.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΧΑΤΖΗΓΑΚΗΣ: Τελειώνω σε μισό λεπτό, κύριε Πρόεδρε.

Ποια είναι τα ερωτήματα. Τι πολίτευμα θέλουμε; Θέλουμε μια ισορροπημένη δημοκρατία με ανεξάρτητους μηχανισμούς ή θα εξακολουθήσουμε να διατηρούμε ένα σύστημα που στην πραγματικότητα θα λειτουργεί χωρίς επιδιαιτητικά όργανα, στην ουσία χωρίς ρυθμιστή του πολιτεύματος; Και συγχρόνως θα πρέπει να καθορίσουμε τι είδους εκτελεστική εξουσία επιδιώκουμε να διαμορφώσουμε. Θέλουμε ένα πρωθυπουργοκεντρικό σύστημα, όπως το σημερινό, με όλες τις εξουσίες συγκεντρωμένες γύρω από το πρόσωπο του Πρωθυπουργού; Ή ένα σύστημα που θα λειτουργεί πραγματικά στη βάση της σωστής λειτουργίας του πολιτεύματος που θα θωρακίζει το πολίτευμά μας και θα μπορεί πραγματικά να λειτουργεί εύρυθμα. Δυστυχώς δεν το κάνουμε αυτό και κρίμα.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτονας): Ο κ. Σγουρίδης, Αντιπρόεδρος της Βουλής έχει το λόγο.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΓΟΥΡΙΔΗΣ (Β' Αντιπρόεδρος της Βουλής): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είναι πολύ λογικό στη συζήτηση των άρθρων αυτών να σταθώ στα σημεία εκείνα στα οποία υπάρχουν διαφορές. Και στα σημεία εκείνα που φυσικά υπάρχουν προτάσεις και πιθανόν φραστικές αλλαγές. Να ξεκινήσω με το ζήτημα της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας και θα επισημάνω ότι αυτή η συζήτηση έχει περισσότερο φιλολογικό χαρακτήρα. Είναι μια ακαδημαϊκή συζήτηση, η οποία γίνεται δυστυχώς, συνάδελφε κύριε Χατζηγάκη, για τα Πρακτικά της Βουλής, τα οποία θα είναι για τον ιστορικό του μέλλοντος. Αυτός μελετώντας τα Πρακτικά της Βουλής θα βγάλει χρήσιμα συμπεράσματα γύρω από το πολιτικό γίγνεσθαι της σημερινής μας εποχής.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΧΑΤΖΗΓΑΚΗΣ: Αυτό σημαίνει ότι είμαστε μουσειό-ο!

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΓΟΥΡΙΔΗΣ (Β' Αντιπρόεδρος της Βουλής):

Όχι, ιστορικά θα μελετηθούν. Δεν είμαστε μουσειό.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτονας): Κύριε Χατζηγάκη, αφήστε τον ομιλητή να ολοκληρώσει.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΓΟΥΡΙΔΗΣ (Β' Αντιπρόεδρος της Βουλής): Εγώ δεν θεωρώ ότι είμαστε μουσειό και δε νομίζω ότι είναι ευτράπελο το να συζητάμε για το Σύνταγμα πάνω σε συγκεκριμένα άρθρα και καταθέτοντας κάποιες απόψεις, τις οποίες έστω και για τα Πρακτικά της Βουλής νομίζω ότι είναι χρήσιμες. Και

είναι πολύ λογικό, κύριοι συνάδελφοι, να έχει φιλολογικό χαρακτήρα η συζήτηση που κάνουμε γύρω από το άρθρο αυτό για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, αφού για να τροποποιηθεί η διάταξη χρειάζεται εκατόν ογδόντα Βουλευτές. Η προηγούμενη Βουλή δυστυχώς ή ευτυχώς, αυτό θα κριθεί επίσης στο μέλλον, δεν ψήφισε αυτή τη διάταξη με την πλειοψηφία των εκατόν ογδόντα Βουλευτών και σημαίνει ότι είναι σήμερα πράγμα αδύνατο να επιτύχουμε αυτήν την πλειοψηφία, μια και η Νέα Δημοκρατία εμμένει στην άποψή της και δεν θέλει να προχωρήσει στο να κάνει μια υπέρβαση.

Θέλω να παρατηρήσω στο σημείο αυτό δύο πράγματα. Το πρώτο είναι ότι στη δημοκρατία δεν υπάρχουν αδιέξοδα, ότι στη δημοκρατία όποτε χρειάστηκε να λειτουργήσει το Σύνταγμά μας πάντα βρέθηκαν λύσεις. Και αυτό αποδεικνύεται ότι το Σύνταγμα του '75 που αναθεωρήθηκε το 1986 έδωσε λύσεις σε κρίσιμα ζητήματα και πολλές φορές οριακά. Αυτό σημαίνει ότι ο συνταγματικός νομοθέτης και στην αναθεώρηση αλλά και στην κατάρτιση του πρώτου συντάγματος είχε μία εμβέλεια στη σκέψη του και ένα βάθος χρόνου.

Το δεύτερο που θέλω να παρατηρήσω είναι ότι δεν μπορούμε να επιτύχουμε την υπέρβαση στο συγκεκριμένο άρθρο ως προς το θέμα της μη διαλύσεως της Βουλής εξαιτίας δύο πραγμάτων. Των οριακών ερμηνειών που δόθηκαν στο Σύνταγμά μας στο πρόσφατο πολιτικό παρελθόν και επίσης η μη συναίνεση των δύο μεγάλων παρατάξεων για την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας, σε μία περίπτωση την περίοδο του 1990 που ουσιαστικά φόρτισε πολιτικά και πόλωσε κομματικά ένα ζήτημα που κατά βάθος, κατά την άποψή μου είναι τελείως απλό.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κύριοι συνάδελφοι, είναι ένα σύμβολο ενότητας. Και θα έλεγα ένα σύμβολο ενότητας του έθνους. Ή μάλλον θα προχωρούσα να πω ότι είναι ένα σύμβολο του Ελληνισμού. Διότι ο Ελληνισμός είναι ευρύτερος του ελληνικού έθνους και το ελληνικό έθνος ευρύτερο του ελληνικού κράτους. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, λοιπόν, είναι ένα σύμβολο στη σημερινή εποχή για τον Ελληνισμό. Δεν είναι ούτε κομματάρχης, ούτε θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως αντίβαρο σε μια περίπτωση που θέλουμε να ισοζυγίσουμε αυτό το σύστημα, το οποίο χαρακτηρίζουμε ότι είναι πρωθυπουργοκεντρικό.

Η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας να εκλέγεται απευθείας ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας από το λαό, χωρίς να μπορώ να πω ότι έχω πράγματι νομικές και συνταγματικές γνώσεις, θα έλεγα ότι αλλάζει την υφή του πολιτεύματος. Διότι από Προεδρευομένη τη μετατρέπουμε σε προεδρική δημοκρατία. Ουσιαστικά, δηλαδή, η δημοκρατία μας γίνεται με απευθείας εκλογή του προέδρου σε μια δημοκρατία, η οποία κυρίως παρ' όλο που δεν έχει ο πρόεδρος εκ του Συντάγματος τις δυνάμεις εκείνες για να κάνει συγκεκριμένες παρεμβάσεις, όμως το ότι εκλέγεται απευθείας από το λαό του δίνει μία ισχύ και μετατρέπει ουσιαστικά το πολίτευμά μας από προεδρευομένη σε προεδρική δημοκρατία. Κάτι παρόμοιο γίνεται με τη Γαλλία ή τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

Το επιχείρημα ότι σε δημοσκοπήσεις ο λαός φαίνεται να προτιμά μια τέτοια λύση, την απευθείας δηλαδή εκλογή του προέδρου από το λαό, θα έλεγα ότι οφείλεται κυρίως στην έλλειψη ενημέρωσης. Δεν υπάρχει η ενημέρωση εκείνη στο λαό που να μπορεί στις δημοσκοπήσεις να απαντήσει μετά παρηρησίας και μετά σκέψεως ότι πρέπει ν' ακολουθήσουμε αυτόν ή εκείνον τον τρόπο. Πιστεύω ότι έτσι συναισθηματικά ερωτώμενος λέει "γιατί να μην τον εκλέξω εγώ". Είναι πολύ φυσιολογικό να το πει σε μία δημοσκόπηση.

Η πρόταση της πλειοψηφίας να εκλέγεται ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με ενισχυμένη πλειοψηφία χωρίς τη διάλυση της Βουλής δίνει το κίνητρο στις πολιτικές δυνάμεις του τόπου να συγκλίνουν σ' ένα πρόσωπο που πραγματικά να έχει κύρος. Σ' ένα πρόσωπο, το οποίο πράγματι καλύπτει σαν ομπρέλα, αν θέλετε, όλες τις πολιτικές παρατάξεις. Βασίζεται στην αρχή της συνεργασίας, της συνεννόησης και της συναίνεσης. Άλλωστε σε τέτοια μεγάλα ζητήματα όπως θέλουμε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ως σύμβολο είναι πολύ λογικό να υπάρχει μία συναίνεση του πολιτικού κόσμου.

Εγώ προσωπικά ψηφίζω τη διάταξη, όπως την κατέθεσε η

πλειοψηφία, διότι πιστεύω ότι ο Πρόεδρος που εκλέγεται μέσα από διαδοχικές προσεγγίσεις ως προς την προσωπικότητά του. Και μέσα από αλληπάλληλες ψηφοφορίες είναι περισσότερο καταξιωμένος απ' αυτόν που εκλέγεται κατόπιν διαλύσεως της Βουλής και μονοκομματικά με εκατόν πενήντα έναν Βουλευτές. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μέσα από τη σύγκληση είναι σαφώς πιο ενδυναμωμένος γιατί ακούστηκε και η άποψη ότι καταρρακώνεται ο θεσμός όταν γίνονται αλληπάλληλες ψηφοφορίες και ότι το πρόσωπο αυτό που θα βγει θα είναι ένα πρόσωπο που δεν θα είναι καταξιωμένο. Αυτό είναι λάθος. Ίσα, ίσα ήταν ένας Πρόεδρος βγαίνει μέσα από σύγκληση όλων των πολιτικών δυνάμεων έχει σαφώς μεγαλύτερη ισχύ και περισσότερη δύναμη από έναν Πρόεδρο που μετά από τη διάλυση της Βουλής εκλέγεται μονοκομματικά, γίνεται κομματάρχης, από ένα και μόνο κόμμα. Ας αφήσουμε επιτέλους το παρελθόν και ας αφήσουμε την αρτηριοσκληρώση στο σημείο αυτό.

Έρχομαι στο άρθρο 82, γιατί είπα ότι θα κάνω κάποιες επισημάνσεις εκεί που υπάρχουν διαφωνίες και εκεί που πραγματικά μπορούμε να κάνουμε κάποιες θετικές προτάσεις ή κάποιες φραστικές αλλαγές.

Κατ' αρχήν θέλω να πω ότι κατοχυρώνεται η οικονομική και κοινωνική επιτροπή, κάτι το οποίο λειτούργησε στο πρόσφατο παρελθόν, αλλά ουσιαστικά δεν είχε τη συνταγματική κατοχύρωση. Κατά δεύτερον χαιρετίζω την ιδέα του σπέρματος και της συμβουλίου, το οποίο θα μπορεί να προτείνει και να εισηγείται, αν θέλετε, στην εκάστοτε Κυβέρνηση κάποια ζητήματα στα οποία θα πρέπει να υπάρχει μια πρόληψη. Μόνο που θεωρώ ότι ο τίτλος είναι πολύ περιοριστικός. Θεωρώ ότι ο τίτλος που έχει μπει, δηλαδή "νόμος ορίζει τα σχετικά με τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες του εθνικού συμβουλίου εξωτερικής πολιτικής με τη συμμετοχή εκπροσώπων των κομμάτων και της Βουλής και προσώπων με ειδικές γνώσεις ή εμπειρία" είναι πολύ περιοριστικός. Θα έλεγα ότι θα έπρεπε ο τίτλος αυτού του συμβουλίου να είναι "συμβούλιο εθνικού σχεδιασμού".

Θεωρώ ότι η Ελλάδα μπορεί και πρέπει να επενδύσει πάνω στη γεωπολιτική, δηλαδή, ουσιαστικά πάνω στη γεωγραφική της θέση και στην ισχύ την οποίαν έχει.

Θα έλεγα, λοιπόν, ότι γι' αυτόν ακριβώς το λόγο θα έπρεπε να υπάρχει ένα συμβούλιο εθνικού σχεδιασμού και όχι αποκλειστικά ένα Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής. Χρειάζομαστε ιεράρχηση και συνεννόηση σε επιμέρους πτυχές του όλου αυτού ζητήματος, που έχουν να κάνουν με την εξωτερική πολιτική, με την άμυνα και με την οικονομία.

Η λειτουργία διαχρονικά ενός τέτοιου οργάνου χωρίς πολιτικούς χρωματισμούς, θα προβλέπει, θα αναλύει και θα προτείνει διάφορες λύσεις στις κυβερνήσεις. Και η κυβέρνηση είναι εκείνη η οποία επιλέγει μία από τις λύσεις εκείνες που θεωρεί ότι ουσιαστικά είναι εκείνη που στην προκειμένη περίπτωση μπορεί να εφαρμοσθεί προς όφελος του ελληνικού κράτους. Ουσιαστικά το συμβούλιο αυτό μπορεί να αξιοποιεί δεξαμενές σκέψης και επίσης ακαδημαϊκούς και επαίοντες του εντυπωσιασμού στην κατεύθυνση ενός μηχανισμού προβολής.

Και θα έλεγα το εξής: Θα μπορούσαμε κάλλιστα σε όλους τους διαμετακομιστικούς σταθμούς της Ευρώπης, στις γλώσσες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή των οποίων-δήποτε άλλων κρατών, να έχουμε βάλει τα εξής συνθήματα: Επισκεφθείτε την Ελλάδα. Θα βρείτε ζωντανή τη γλώσσα του Ομήρου στο 60% των λέξεων που χρησιμοποιούν οι σύγχρονοι Έλληνες. Αυτόματα συνδέει την Ελλάδα με αυτό που πραγματικά συγκινεί τους Ευρωπαίους, συγκινεί όλον τον κόσμο.

Σας ενδιαφέρει η αρχαία ελληνική τραγωδία; Σπουδάστε οργανική και ζωντανή τη συνέχεια της στην ορθόδοξη λειτουργία.

Παράλληλα θα μπορούσε να πει: Δημήτρης Μητρόπουλος. Μαρία Κάλλας. Γιώργος Σεφέρης. Οδυσσεάς Ελύτης. Η Ελλάδα δεν είναι μόνο παρελθόν, είναι και παρόν, είναι και μέλλον.

Θα έλεγα, λοιπόν, ότι θα μπορούσαμε στα πλαίσια αυτού του συμβουλίου, όπου θα υπάρχουν παραρτήματα του Συμβουλίου Εθνικού Σχεδιασμού στο Υπουργείο Οικονομικών, στο Υπουργείο Εξωτερικών και στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, να έχουμε ένα ευρύτερο σχεδιασμό.

Γι' αυτό λέω, προτείνω και επιμένω ότι ο τίτλος μόνο "Συμ-

βούλιο Εξωτερικής Πολιτικής" είναι περιοριστικός.

Πιστεύω, αγαπητοί συνάδελφοι, ότι με την τοποθέτησή μου αυτή συνεισφέρα θετικά στον προβληματισμό για την αναθεώρηση αυτού του Συντάγματος, την οποία θεωρώ μεγαλειώδη.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑ.ΣΟ.Κ.)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτόνας): Η Δ' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα έχει το λόγο.

ΑΝΝΑ ΜΠΕΝΑΚΗ-ΨΑΡΟΥΔΑ (Δ' Αντιπρόεδρος της Βουλής): Κύριε Πρόεδρε, το προχωρημένο της ώρας, η άδεια Αίθουσα και η εξάντληση του θέματος...

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ: Έχετε, όμως, ποιητικούς ακροατές.

ΑΝΝΑ ΜΠΕΝΑΚΗ-ΨΑΡΟΥΔΑ (Δ' Αντιπρόεδρος της Βουλής): Αυτό ομολογουμένως.

...και το γεγονός ότι περίπου έχει εξαντληθεί το θέμα, μου δίνει τη δυνατότητα να μιλήσω σε πιο θεωρητική βάση για το πρόβλημα που μας απασχολεί, το πρόβλημα της ισορροπίας του πολιτεύματος.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι με τη μεταρρύθμιση που έγινε το 1985-1986 το σύστημά μας έγινε απολύτως πρωθυπουργοκεντρικό και μάλιστα, όπως εκτίθεται, κατά τα πρότυπα πολλών ευρωπαϊκών πολιτευμάτων. Συνήθως αναφέρεται η Γερμανία και η Ιταλία ως υποδείγματα τέτοιου συστήματος.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Β' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΓΟΥΡΙΔΗΣ**.)

Όντως, έτσι είναι. Το σύστημά μας, όμως, έγινε πρωθυπουργοκεντρικό, χωρίς ταυτόχρονα να υπάρχουν κάποιες ασφαλιστικές δικλίδες, που θα θέτουν κάποιους περιορισμούς σε αυτήν την απεριόριστη εξουσία του εκάστοτε Πρωθυπουργού.

Το ερώτημα είναι: Στα άλλα συστήματα υπάρχουν ασφαλιστικές δικλίδες; Νομίζω ότι υπάρχουν. Το γεγονός ότι στα κράτη αυτά, στα οποία αναφερθήκαμε, λειτουργούν δύο Βουλές και η σύνθεση των Βουλών αυτών μπορεί να ποικίλει όσον αφορά τις πλειοψηφίες, είναι κατά την άποψή μου ένα σύστημα, που θέτει κάποιους φραγμούς και εξασφαλίζει κάποιες ισορροπίες. Το ζούμε τώρα, παραδείγματος χάρι, στη Γερμανία, όπου η σύνθεση της Γερουσίας έχει άλλη πλειοψηφία από αυτήν που παροσιάζει η κάτω Βουλή.

Και αυτό διευκολύνει, ώστε στην τελική ψήφιση των νόμων που περνάνε και από τις δύο Βουλές, να παρεμβαίνει ένας κοινοβουλευτικός έλεγχος, ο οποίος στην πραγματικότητα αποτελεί ένα σχετικό φραγμό στη μεγάλη δύναμη της κυβερνητικής πλειοψηφίας που ελέγχει την κάτω Βουλή.

Δυστυχώς, στο σύστημά μας δεν υπάρχει μια τέτοια δυνατότητα, ούτε είναι δυνατόν να την εισαγάγουμε. Ιστορικά δεν ευδοκίμησε και ούτε νομίζω ότι μπορούμε να το συζητούμε.

Επομένως, παραμένουμε σε ένα απόλυτα πρωθυπουργοκεντρικό σύστημα. Και το ερώτημα είναι: Θα μπορούσε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και οι εξουσίες του, επαναφερόμενες σε κάποιο βαθμό, να αποτελέσουν ένα αντίβαρο στην εξουσία του Πρωθυπουργού;

Προσωπικά θα σας πω ότι αμφιβάλλω εάν και αυτό μπορεί να γίνει, γιατί όταν αναλογιστώ τις παλαιές εξουσίες που είχε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, δεν μπορώ να πω ότι μου εμπνέουν ενθουσιασμό. Με εξαίρεση ίσως τον έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων, δηλαδή, την επινόηση κάποιου συστήματος να γίνεται ένας έλεγχος των νόμων προτού φθάσουμε στη δημοσίευση στο φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, που θα μπορούσε να γίνεται μέσω του Προέδρου της Δημοκρατίας, δεν βρίσκω με ποιο άλλο σύστημα θα μπορούσαμε να κάνουμε δημοκρατικότερο και κοινοβουλευτικότερο το σύστημά μας, παρά μόνο τελικά -και εδώ νομίζω ότι θα εκφέρω μια αιρετική άποψη- το ισχύον σύστημα που μας παραπέμπει στη λαϊκή ετυμολογία.

Για να γίνω σαφέστερη, κύριε Πρόεδρε, υποστηρίζω το εξής: Μια δημοκρατία και ένα κοινοβουλευτικό σύστημα δοκιμάζεται ως προς τη δημοκρατικότητά του κυρίως από τα δικαιώματα που δίδονται στη μειοψηφία. Δεν μπορεί να λειτουργήσει όσο γίνεται άφοβα ένα κοινοβουλευτικό σύστημα, εάν η εκάστοτε μειοψηφία δεν έχει δυνατότητες πολιτικού επηρεασμού των εξελίξεων. Δεν μιλάω για την ανεμπόδιση άσκηση του κοινοβου-

λευτικού ελέγχου, δεν μιλάω για την ανεμπόδιστη άσκηση κριτικής και αποκάλυψης των αδυναμιών της Κυβέρνησης, που αυτά είναι αυτονόητα και υπάρχουν, αλλά μιλάω για τη δυνατότητα της μειοψηφίας να επηρεάζει τις πολιτικές εξελίξεις.

Παλαιότερα βέβαια, υπήρχε στο άρθρο 41 η δυνατότητα διά του Προέδρου της Δημοκρατίας να επηρεαστούν οι πολιτικές εξελίξεις με τη διάλυση της Βουλής, λόγω δυσαρμονίας. Αυτή ήταν μια υπερβολική εξουσία. Θα μπορούσε να είναι ανεξέλεγκτη στα χέρια ενός Προέδρου της Δημοκρατίας που θα μπορούσε να παρασυρθεί από τις πολιτικές του πεποιθήσεις, αλλά δεν θα μπορούσε ποτέ αυτή η εξουσία να δικαιολογηθεί εάν δεν υπήρχαν και άλλα αντίβαρα.

Τι υποστηρίζω, λοιπόν, τώρα και θεωρώ ότι τουλάχιστον, έχουμε μια διέξοδο με το ισχύον σύστημα:

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αναμφισβήτητα πρέπει να εκφράζει μια πολιτική συναίνεση. Δεν μπορεί να είναι και να εκπροσωπεί αυτό που πρέπει να είναι, εάν προέρχεται από τις ψήφους ενός μόνο κόμματος.

Πώς μπορεί να γίνει αυτό; Να έχει δηλαδή ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μια γενικότερη αποδοχή; Ε, δεν είναι και ανεξάντλητοι οι τρόποι. Ο ένας τρόπος είναι να έχει αυξημένη πλειοψηφία στη Βουλή, διακόσιους και εκατόν ογδόντα, όπως είναι τώρα ή έστω και μόνο εκατόν ογδόντα.

Το να εξασφαλίσουμε όμως, αυτούς τους εκατόν ογδόντα από τη Βουλή είναι αδύνατον, εάν δεν υπάρχουν συγκεκριμένες πολιτικές συγκυρίες. Και αυτό που προτείνει το κυβερνών κόμμα, να έχουμε αέναντες και επαναλαμβανόμενες εκλογές, συγκεντρώνει όλα τα μειονεκτήματα, τα οποία έχουν αναφερθεί τώρα και δεν θα ήθελα να τα αναφέρω.

Θα μπορούσε βέβαια, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ακόμα και με εκατόν πενήντα μια ψήφους να εκφράζει μια γενικότερη πολιτική συναίνεση, εάν ίσχυε πάλι αυτό που ισχύει στα κράτη τα οποία ανέφερα προηγουμένως που έχουν πρωθυπουργοκεντρικό σύστημα, αλλά διαθέτουν δύο Βουλές και η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας γίνεται με απόλυτη πλειοψηφία από ενωμένες τις δυο Βουλές και με εμπλουτισμό αυτού του εκλεκτορικού σώματος και με άλλα πρόσωπα.

Πάλι θα είχαμε μια εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας με πολιτική συναίνεση. Ούτε και αυτό, όμως, μπορούμε να το έχουμε.

Τελικά τι μας απομένει; Μας απομένει το ισχύον σύστημα. Επειδή εγώ δεν θα ήθελα να δεχθώ ότι αυτό το ισχύον σύστημα μάς μένει με την εις άτοπον απαγωγή, δηλαδή, επειδή δεν μπορούμε να βρούμε τίποτε άλλο, τουλάχιστον ως προσπαθήσουμε να το δικαιολογήσουμε. Για μένα η θεωρητική δικαιολόγηση του συστήματος -δεν είμαι από τους θερμούς θιασώτες της άμεσης εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας- είναι ότι τουλάχιστον αυτό το σύστημα μπορεί να μετατραπεί ή να ερμηνευθεί ως ένα δικαίωμα της μειοψηφίας στον επηρεασμό των πολιτικών εξελίξεων. Είναι, δηλαδή, ένα κλειδί ή ένα εργαλείο στα χέρια της εκάστοτε μειοψηφίας, αφού αυτή δεν διαθέτει κανέναν άλλο τρόπο συνταγματικό για να οδηγήσει στις εκλογές.

Δεν μιλώ βέβαια για την ψήφο εμπιστοσύνης, διότι αυτή πάντα απορρίπτεται. Είναι ένας τρόπος αυξημένου κοινοβουλευτικού ελέγχου, αλλά δεν είναι τρόπος, παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, που οδηγεί σε πολιτικές εξελίξεις, δηλαδή σε εκλογές.

Αφού, λοιπόν, δεν υπάρχει κανένας άλλος τρόπος, ως θεωρούμε ότι το υπάρχον σύστημα που μας απομένει ως μόνη διέξοδος, είναι ένα μέσο ενίσχυσης των δικαιωμάτων της μειοψηφίας. Το λέω αυτό και από πολιτική εκτίμηση, διότι καμία μειοψηφία δεν θα ηρνεύτο να συγκατατεθεί στην εκλογή ενός Προέδρου της Δημοκρατίας και θα οδηγούσε σε εκλογές, αν δεν είχε τη βεβαιότητα ή την πολύ αυξημένη πιθανότητα να κερδίσει τις εκλογές. Εάν δηλαδή δεν ήταν σχεδόν βεβαία ότι έχει αντιστραφεί το πολιτικό κλίμα, οι πολιτικές συνθήκες έχουν αλλάξει και πρέπει να δοθεί η δυνατότητα στο λαό να προχωρήσει στις εκλογές και να αλλάξει την πολιτική διακυβέρνηση της χώρας. Καμία αντιπολίτευση δεν θα "τρελαινόταν" να οδηγήσει διά του Προέδρου της Δημοκρατίας σε εκλογές, εάν δεν είχε τη βάσιμη ελπίδα -να μην πω τη βεβαιότητα- ότι έχει αντιστραφεί το κλίμα

υπέρ αυτής.

Ας θεωρήσουμε, λοιπόν, ότι το εναπομένον σε εμάς σύστημα του ισχύοντος Συντάγματος είναι τουλάχιστον -θα το πω σαν παρηγοριά- ένα αντιστάθμισμα στην έλλειψη εξουσιών που έχει η μειοψηφία, δηλαδή, είναι ένα εργαλείο για να οδηγούμαστε στη λαϊκή κυριαρχία, όταν πράγματι υπάρχει δυσαρμονία και έχει αντιστραφεί το πολιτικό κλίμα.

(Χειροκροτήματα)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουρίδης) : Ο κ. Κοντογιαννόπουλος έχει το λόγο.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ : Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ότι το πρώτο ερώτημα που πρέπει να απαντήσουμε είναι, τι αναθεωρείται και τι δεν αναθεωρείται. Διότι είναι βέβαιο ότι δεν αναθεωρείται ο τρόπος εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας. Οι σχετικές διατάξεις δεν έχουν περιληφθεί μεταξύ των υπό αναθεώρηση διατάξεων.

Άρα η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας για άμεση εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας δεν μπορεί -ακόμα και αν συμφωνούσαμε- να εφαρμοστεί. Αυτό που είναι υπό αναθεώρηση, είναι μόνο η διάταξη εκείνη που προβλέπει τη διάλυση της Βουλής σε περίπτωση που οι τρεις ψηφοφορίες λήξουν και δεν εκλεγεί Πρόεδρος με αυξημένη πλειοψηφία των εκατόν ογδόντα Βουλευτών.

Αυτό ακριβώς το ζήτημα συζητούμε και αν πράγματι πρέπει να θεωρηθεί ότι στόχος του συνταγματικού νομοθέτη ήταν να δίδεται στην εκάστοτε αντιπολίτευση η δυνατότητα να προκαλεί πρόωρες εκλογές, γιατί αυτό είναι το ζήτημα που έχει προκύψει.

Αλλά διερωτώμαι αυτός ήταν άραγε ο στόχος του συνταγματικού νομοθέτη του 1975; Είμαι βέβαιος ότι δεν ήταν αυτός. Ο στόχος ήταν η Βουλή να εκλέγει Πρόεδρο με αυξημένη πλειοψηφία, να μην είναι μονοκομματικός ο Πρόεδρος. Και αυτό διότι συνδυαζόταν με τις ρυθμιστικές αρμοδιότητες που είχε με το Σύνταγμα του 1975 ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Επεβάλλετο για να ασκήσει αυτές τις ρυθμιστικές αρμοδιότητες να μην είναι ψηφισμένος από ένα και μόνο κόμμα.

Αυτός, λοιπόν, ήταν κατά την άποψή μου -μετείχα στη συνταγματική επιτροπή το 1975- ο λόγος που προβλέφθηκε, ως εντονότερη πίεση προς τους Βουλευτές, ότι αν δεν συναινέσουν σε εκλογή Προέδρου, ευρείας αποδοχής τότε υπάρχει η απειλή της πρόωρης προσφυγής στις κάλπες. Στην πράξη όμως η διάταξη αυτή δεν λειτούργησε προς αυτήν την κατεύθυνση. Πράγματι καθιερώθηκε ότι δημιουργείται η ευχέρεια της αντιπολίτευσης, εκτιμώντας πάντοτε σύμφωνα με το κομματικό της συμφέρον, να οδηγήσει τη χώρα σε πρόωρες εκλογές.

Και η απόδειξη έρχεται από τη συλλογιστική και από τη συμπεριφορά της Νέας Δημοκρατίας στις δυο τελευταίες εκλογές για Πρόεδρο Δημοκρατίας. Το 1995 δεν συμφώνησε στην εκλογή ενός Προέδρου Δημοκρατίας ο οποίος προερχόταν από τις τάξεις της τον οποίο πέντε χρόνια αργότερα, μετά πολλών επαίνων, δικαίων επαίνων ψήφισε. Αλλά και τη δεύτερη φορά, πότε τον ψήφισε; Όταν πλέον πείσθηκε ότι η χρήση της δυνατότητας για πρόωρη προσφυγή στις κάλπες θα απέβαινε σε βάρος της.

Αρκετούς μήνες νωρίτερα είχε καταστήσει σαφές ότι το σημαντικό δεν είναι ποιος θα εκλεγεί Πρόεδρος Δημοκρατίας, διότι με τις αρμοδιότητες που έχει, δεν έχει πολλά πράγματα να κάνει. Η ηγεσία της Νέας Δημοκρατίας έλεγε τότε ότι το βασικό είναι ποια θα είναι η κυβέρνηση στον τόπο και ότι είχε καθήκον και υποχρέωση η Νέα Δημοκρατία απέναντι στη χώρα, να οδηγήσει τη χώρα σε πρόωρες εκλογές. Όταν όμως διαπίστωσε ότι η συμπεριφορά αυτή θα την οδηγούσε μετά βεβαιότητας εκτός εξουσίας, τότε ανακάλυψε όλα τα προτερήματα τα οποία αναμφίβολα έχει ο σημερινός Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Βλέπουμε λοιπόν στην πράξη ότι με τη λειτουργία της διάταξης, όπως επεκράτησε να λειτουργεί, θίγονται δυο βασικά επιτεύγματα του Συντάγματος του 1975 που είναι η πολιτική σταθερότητα και η πολιτική ομαλότητα. Αυτή ήταν η αγωνία του συνταγματικού νομοθέτη του 1975. Μετά από μακρά περίοδο πολιτικής ανωμαλίας και αστάθειας θέλησε να εμπεδώσει στο Σύνταγμα του 1975 και το πέτυχε σε μεγάλο βαθμό συνθήκες πολιτικής σταθερότητας και ομαλότητας.

Αυτές ακριβώς οι συνθήκες ανατρέπονται εν μέρει με την ανώμαλη εφαρμογή της διάταξης που προβλέπει πρόωρη προσφυγή στις κάλπες σε περίπτωση που δεν εκλέγεται Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Διαπιστώνω ότι η Νέα Δημοκρατία τόσο με την εμμονή της σ' αυτή τη θέση, όσο και με άλλες προτάσεις, έχει εθιστεί πλέον στο ρόλο της Αντιπολίτευσης. Μάλλον δεν πιστεύει ότι θα γίνει κυβέρνηση. Διότι πως θα λειτουργήσει αυτή η διάταξη στο άμεσο μέλλον; Η παρούσα Βουλή, καλώς έχοντας των πραγμάτων, δεν πρόκειται να εκλέξει Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας κατά πάσαν πιθανότητα θα γίνει με την επόμενη Βουλή, στην οποία η Νέα Δημοκρατία φιλοδοξεί ότι θα είναι Κυβέρνηση. Είναι δυνατόν μια κυβέρνηση από τον πρώτο χρόνο να αντιμετωπίζει πρόβλημα πρόωρης προσφυγής στις κάλπες εν όψει της εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας; Κι εκεί ακριβώς βρίσκεται το στοιχείο πολιτικής ομαλότητας. Μπορεί να λειτουργήσει αποδοτικά μία κυβέρνηση, όταν γνωρίζει ότι τον πρώτο χρόνο ή τα δύο πρώτα χρόνια που πρέπει να πάρει όλα εκείνα τα δύσκολα μέτρα που επιβάλλεται σε κάθε κυβέρνηση να παίρνει έχοντας μπροστά της ενδεχόμενο πρόωρων εκλογών; Είναι βέβαιο ότι θα οδηγηθεί σε παράλυση. Κανένα σοβαρό μέτρο δεν πρόκειται να πάρει η οποία επόμενη κυβέρνηση, εάν ξέρει ότι μέσα στον πρώτο χρόνο ή στους πρώτους μήνες μπορεί να οδηγηθεί σε εκλογές.

Γι' αυτό και για μένα, αυτό που πρέπει όλους να μας απασχολήσει, χωρίς μικροκομματικές σκοπιμότητες είναι τι είναι σύμφωνο με το συμφέρον του τόπου. Δεν είναι η πολιτική σταθερότητα; Δεν είναι η πολιτική ομαλότητα; Δεν είναι να κρίνεται κάθε κυβέρνηση αφού ολοκληρώσει το έργο της και όχι να διακοπείται από το γεγονός της μη εκλογής Προέδρου Δημοκρατίας ευρύτερης αποδοχής;

Η άμεση εκλογή που προτείνει σήμερα η Νέα Δημοκρατία στην ουσία οδηγεί στη διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης. Και θα έλεγα ότι είναι και χωρίς αντικείμενο, όπως είπα και στην αρχή, διότι η διάταξη αυτή που αναφέρεται στον τρόπο εκλογής δεν αναθεωρείται. Και στην περίπτωση που ακόμα η πρόταση αυτή μπορούσε να γίνει δεκτή πράγματι δημιουργείται πρόβλημα ομαλότητας. Διότι, όταν σε μία χώρα, σε ένα σύστημα έχουμε δύο επικεφαλής με την ίδια λαϊκή νομιμοποίηση και όταν γνωρίζουμε ότι το κύρος εκείνου που έχει τη λαϊκή νομιμοποίηση, χωρίς όμως στην ουσία να ασκεί διοίκηση, δηλαδή χωρίς να έχει φθορά είναι υπέρτερο του κύρους του Πρωθυπουργού, τότε ασφαλώς δημιουργείται πρόβλημα.

Άλλωστε, ως μην ξεχνάμε και τη χρήση που επεδίωξε να κάνει στην πρόσφατη κρίση με την Εκκλησία ο Αρχιεπίσκοπος, όταν θέλησε να εμπλέξει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας σε μια κίνηση σκοπιμότητας.

Κατά συνέπεια πιστεύω ότι αυτό που θα έπρεπε να μας απασχολήσει είναι το ζήτημα πώς δηλαδή θα μπορούσαμε να διασφαλίσουμε ακόμα περισσότερο συνθήκες πολιτικής σταθερότητας και ομαλότητας που αποτελούν την κύρια προϋπόθεση για την πρόοδο της χώρας.

Προσωπικά έχω πει επανειλημμένα και το υποστηρίζω από το 1992, είμαι υπέρ της άμεσης εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας αλλά πώς; Σε σύστημα αμιγώς προεδρικό, για λόγους που δεν έχω το χρόνο αυτήν τη στιγμή να αναλύσω. Σε σύστημα Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας, πιστεύω, ότι η λύση αυτή είναι εκείνη που μας εξασφαλίζει τα αγαθά που και ο συνταγματικός νομοθέτης του 1975 επεδίωξε.

Τελειώνω με ελάχιστες παρατηρήσεις για το Εθνικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής. Δεν πιστεύω, κύριε Πρόεδρε, σ' αυτά τα όργανα. Διότι, αν θέλαμε πράγματι να έχουμε ενιαία εξωτερική πολιτική, θα το είχαν κάνει στην πράξη τα ίδια τα κόμματα, χωρίς να παρεμβάλλεται κανένα συμβούλιο. Δεν συμβαίνει όμως στην πράξη. Διότι πάντοτε τα κόμματα συμπεριφέρονται κατά βάση σύμφωνα με το κομματικό τους συμφέρον.

Και απορώ πώς ο Πρόεδρος κ. Μητσοτάκης επικαλέστηκε τη λειτουργία του συμβουλίου των πολιτικών αρχηγών για το όνομα των Σκοπίων, όταν γνωρίζουμε ότι ακριβώς η σύγκληση εκείνου του συμβουλίου ήταν αυτή που κατ' εξοχήν εμπόδισε τη συμφωνία για το όνομα των Σκοπίων και που, όπως ακούστηκε,

ακόμα και σήμερα εκείνο το συμβούλιο δεσμεύει τον Πρωθυπουργό και την Κυβέρνηση να προχωρήσει στη λύση του ζητήματος.

Εγώ δεν πιστεύω ότι τα ζητήματα αυτά λύνονται με συνταγματικές διατάξεις. Το αίσθημα ευθύνης και η υποχώρηση του κομματικού συμφέροντος δεν γίνονται με συνταγματικές διατάξεις. Αντίθετα, τέτοιου είδους ρυθμίσεις, τέτοιου είδους όργανα θα κάνουν ακόμα χειρότερα τα πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Ο κ. Ιωαννίδης έχει το λόγο.

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα κατ' αρχήν να ευχαριστήσω τον Πρόεδρο της Βουλής και τους Αρχηγούς των κομμάτων, αρχής γενομένης από τον Πρωθυπουργό, για το τόσο έντονο ενδιαφέρον τους για την αναθεώρηση του Συντάγματος και τις διαδικασίες με τις οποίες συζητούμε την αναθεώρηση 110 διατάξεων του Συντάγματος!

Μετά απ' αυτές τις ευχαριστίες ας μου επιτρέψετε να κάνω μια μικρή ιστορική αναδρομή.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Συζητούμε μετά πάθους γι' αυτό και αφιερώνουμε την ημέρα του Αγίου Βαλεντίνου στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την εκλογή του. Και θα ήθελα, κύριε Ιωαννίδη, να μου απαντήσετε με στίχους.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Αυτό σημαίνει έρωτας με το έθνος και το σύμβολο!

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Ναι, αλλά επειδή οι έρωτες όπως ξέρετε έχουν και παρενέργειες, ας πάμε τώρα στην ιστορική αναδρομή που θέλω να κάνω για να δούμε πώς έγινε το Σύνταγμα μας σε σχέση με τις διατάξεις του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Είναι βέβαιο ότι τα καθαρά πολιτεύματα τα κοινοβουλευτικά είναι δύο ας το πούμε έτσι: Το προεδρικό σύστημα, Ηνωμένες Πολιτείες και η προεδρευόμενη δημοκρατία με μια εξαίρεση το γαλλικό πρότυπο. Γιατί το γαλλικό πρότυπο; Διότι ο Ντε Γκολ μέγας όντως ανήρ έφτιαξε το σύνταγμα στα μέτρα του. Αλλά ξέρετε ποια ήταν η νοοτροπία του Ντε Γκολ; Ο Ντε Γκολ όταν συγκαλούσε το υπουργικό συμβούλιο έλεγε στο γενικό γραμματέα της προεδρίας "appelez-moi les imbessiles" "καλέστε τους ηλίθιους". Αυτή ήταν η νοοτροπία του Ντε Γκολ και έτσι έφτιαξε το σύνταγμα της γαλλικής δημοκρατίας.

Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής όταν επανήλθε στην Ελλάδα μετά την πτώση της δικτατορίας θέλησε να φτιάξει το Σύνταγμα στα μέτρα του παρ' όλο που δεν είχε αποφασίσει ακριβώς ποιο ρόλο θα παίξει. Και επειδή ακριβώς δεν είχε αποφασίσει αλλά τον έβλεπε η ιδέα ότι θα πάει στην προεδρία μετά από ένα διάστημα εξόπλισε την προεδρία με αρμοδιότητες. Και τις ήθελε και περισσότερες αν προσέξετε τη διαδικασία της συντακτικής εκείνης Βουλής.

Η προσδοκία του αυτή δυσκολεύτηκε από τις εκλογές που επακολούθησαν. Για να καταφέρει δε ο ίδιος να πάει στην προεδρία διέλυσε την ΕΔΗΚ και πήρε τον κ. Μητσοτάκη Αρχηγό του κόμματος των Νεοφιλελευθέρων και το μακαρίτη Παύλο Βαρδινγιάννη τότε Βουλευτή του κόμματος των Νεοφιλελευθέρων. Και προσέξετε δύο ανθρώπους που δεν πήρε αρνήθηκε να συμπεριλάβει στο συνδυασμό του το 1974 διότι ο κ. Μητσοτάκης τον οποίο εγώ δεν διατάζω να επαίνω όταν του αξίζει, το '74 λίγες μόνο μέρες ή ώρες πριν πέσει η δικτατορία ήρθε στην Ελλάδα ως κήρυκας της επανάστασης του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Το διατυμπάνιζε και από το εξωτερικό ευρισκόμενος. Αλλά ο Κωνσταντίνος Καραμανλής αρνήθηκε να τον πάρει στο συνδυασμό της Νέας Δημοκρατίας το '74 και κατέβηκε ανεξάρτητος ο κ. Μητσοτάκης και δεν βγήκε Βουλευτής και εν συνεχεία έφτιαξε το κόμμα των Νεοφιλελευθέρων βγήκε ο ίδιος Βουλευτής, βγήκε και ο Βαρδινγιάννης. Και με τις ψήφους αυτών των δύο σύν τη διάλυση της ΕΔΗΚ ο Καραμανλής έγινε Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Το ΠΑ.ΣΟ.Κ. ορθώς αναθεώρησε τη σχετική διάταξη, διότι πραγματικά το πολίτευμα δεν μπορεί να λειτουργήσει σωστά όταν υπάρχουν δύο πόλοι εξουσίας. Κάποτε ρώτησαν το Σόλωνα ποιο είναι το καλύτερο πολίτευμα. Η απάντηση που έδωσε ο Σόλωνας ήταν για ποιον τόπο και σε ποιο χρόνο.

Στη σύγχρονη εποχή όμως το πολίτευμα, το κοινοβουλευτικό ιδίως, δεν μπορεί να λειτουργήσει σωστά με δύο πόλους εξου-

σίας. Τα είπε ο εισηγητής μας, ο Βαγγέλης ο Βενιζέλος, να μην τα επαναλάβω. Το ότι δεν μπορεί να λειτουργήσει σωστά, προκύπτει, εάν θελετε, και από το γεγονός ότι δεν μπόρεσε να ασκήσει τις εξουσίες που έχει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με το παλιό Σύνταγμα ούτε ο Καραμανλής. Διότι οι συσχετισμοί δυνάμεων την εποχή εκείνη ήταν τέτοιοι που δεν μπορούσε να το κάνει.

Για την υπό αναθεώρηση διάταξη πολύ σωστά επεσήμανε ο φίλος Βασίλης Κοντογιαννόπουλος ότι δεν είναι αναθεωρητέο αυτή η διάταξη, δηλαδή το θέμα του τρόπου εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από το λαό.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ : Δεν το θέλει η Νέα Δημοκρατία, το πήρε πίσω το άρθρο 30.

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ : Επομένως δεν θα έπρεπε να συζητούμε. Παρ' όλα αυτά γίνεται συζήτηση, διότι έχει λαϊκή απήχηση, διότι ο λαός ερωτώμενος εάν προτιμά να εκλέγει ο ίδιος ή κάποιος άλλος τον Πρόεδρο, ασφαλώς δεν θα έλεγε το αντίθετο. Βεβαίως θα έλεγε ότι αυτός προτιμά να εκλέγει.

Επειδή έγινε και πολλές λόγους για τα δημοψηφίσματα, για το σεβασμό του λαού και για την προσφυγή στο λαό, για να μην κάνουμε μυθοποιήσεις πρέπει κατ' αρχήν να πούμε ότι το δημοψήφισμα είναι ναπολεόντειος εφεύρεση και ότι δεν είναι καθόλου δημοκρατική διαδικασία, ιδίως σε σχέση με το πώς τίθενται τα ερωτήματα. Ο Ναπολέοντας ξέρετε πόσα δημοψηφίσματα έκανε; Όλα τα κέρδισε.

Για το πώς τίθενται τα ερωτήματα και πως εκμαιεύονται και οι θετικές απαντήσεις: Δεν είναι πάντοτε η προσφυγή στο λαό, η άμεση δημοκρατία ο καλύτερος τρόπος να λειτουργήσει το πολίτευμα, ούτε ο πιο αυθεντικός δημοκρατικός στις σύγχρονες κοινωνίες. Και οπωσδήποτε όλοι γνωρίζουμε υπό την επιρροή ποιών οδηγείται στις κάλπες ο λαός. Και εννοώ τα Μέσα Ενημέρωσης, κυρίως τα ηλεκτρονικά, και τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να επηρεάζουν την κρίση του λαού.

Επομένως θεωρώ ότι η πρόταση που έκανε το ΠΑΣΟΚ είναι σωστή, συμπορεύεται με την ουσία του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος. Βεβαίως έχουμε πρωθυπουργοκεντρικό πολίτευμα. Είναι αυτό που στην Ευρώπη έχει ονομαστεί "δικτατορία επί θητεία". Μοιάζει υπερβολική η έκφραση, αλλά είναι γεγονός ότι οι εξουσίες που έχει ο Πρωθυπουργός με το ισχύον πολίτευμα είναι πάρα πολύ μεγάλες. Σε τελευταία όμως ανάλυση τα πολιτεύματα λειτουργούν ομαλά ή όχι, λειτουργούν δημοκρατικά ή όχι, ανάλογα με εκείνους που βρίσκονται στις θέσεις ευθύνης. Και αυτό βεβαίως αφορά πρωτίστως και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τον εκάστοτε Πρωθυπουργό.

Εν πάση περιπτώσει, υπάρχει ένα σημείο το οποίο -για να ταράξω λίγο τα νερά τώρα "δώδεκα και μισή, πώς πέρασεν η ώρα δώδεκα και μισή, πώς πέρασαν τα χρόνια", όπως λέει και ο Καβάφης...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής) : Πάει μία ώρα πίσω ο ομιλητής.

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ : ...για να μην παραλείψουμε και τον ποιητή, μιας και αναφέρθηκε σε αυτό ο φίλος μου ο Βαγγέλης ο Βενιζέλος.

Υπάρχει λοιπόν ένα σημείο στο οποίο θα ήθελα να προκαλέσω τον προβληματισμό όλων μας. Πρέπει να παραμείνει -γιατί αυτό μπορούμε να το τροποποιήσουμε- ονομαστική η ψηφοφορία στην εκλογή του Προέδρου ή να πάμε στη μυστική; Και η μία και η άλλη άποψη έχει και σοβαρά θετικά και σοβαρά αρνητικά. Να το σκεφθούμε. Μέχρις ότου έρθει η ώρα να ψηφίσουμε τις διατάξεις, έχουμε περιθώριο να το σκεφθούμε.

Δεν θέλω να αναλύσω τα θετικά ή τα αρνητικά της μιας ή της άλλης άποψης και δεν θέλω να πάρω το χρόνο από τον Κώστα Γείτονα, που ακολουθεί, υφιστάμενος και αυτός, καίτοι μέλος του Προεδρείου και Α' Αντιπρόεδρος, τον τρόπο με τον οποίο το Προεδρείο έχει αποφασίσει να γίνεται ...

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Οι Γάλλοι λένε "La legal ite noustue", δηλαδή η νομιμότητα μας σκοτώνει. Ήταν σύνθημα των Βουρβόνων.

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ : Ναι, αλλά ας αφήσουμε τώρα τους Βουρβόνους. Επανάσταση εμείς δεν πρόκειται να κάνουμε.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Είναι λί-

γο να πούμε τους Αντιπροέδρους της Βουλής Βουρβόνους;

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ : Κύριε Πρόεδρε, τελειώνω εδώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής) : Ο κ. Γείτονας έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ (Α' Αντιπρόεδρος της Βου - λής): Εγώ θα αφήσω την ιστορική ανάλυση, στους ιστορικούς, και θα προσπαθήσω στο λίγο χρόνο που έχω, κύριε Πρόεδρε, να σχολιάσω τα τρία θέματα, στα οποία επικεντρώθηκε σήμερα η συζήτηση, με βάση την ενότητα των άρθρων που συζητούμε.

Θα ξεκινήσω από τα δύο τελευταία -όχι από το πρώτο που είναι η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας, που άλλωστε, όπως ειπώθηκε από πολλούς συναδέλφους, μετά τη στάση της Νέας Δημοκρατίας, όπως διαφαίνεται μέχρι τώρα, έχει πιο πολύ ακαδημαϊκό χαρακτήρα- εννοώ από τα θέματα του άρθρου 82. Και θέλω να δώσω έμφαση σε αυτό, γιατί ακούστηκαν απόψεις από πολλές πλευρές και από τη συντηρητική πλευρά και από την πλευρά της αριστεράς ότι η κατοχύρωση του θεσμού της οικονομικής και κοινωνικής επιτροπής, της ΟΚΕ, στο Σύνταγμα είναι δημαγωγία, είναι υποκρισία, άλλοθι είναι κάτι το επιζήμιο. Εγώ θεωρώ ότι είναι ένα μεγάλο και θαρραλέο βήμα για την προώθηση του κοινωνικού διαλόγου και, αν θέλετε, της σύνθεσης και κοινωνικής συναίνεσης. Διότι δημιουργείται με το συνταγματικό μανδύα ένα ασφαλές πεδίο πάνω στο οποίο οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν να διαβουλευθούν να εκφράζουν τις απόψεις τους και αν είναι δυνατόν να επιτύχουν στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό και συναινέσεις. Και αν έχει βεβαιωθεί ιστορικά και ειπώθηκε αυτό από μεγάλους θεωρητικούς ότι "η ιστορία κινείται με τις αντιθέσεις, εγώ θέλω να προσθέσω, με την ταπεινή μου γνώμη, ότι οι κοινωνίες όμως προχωρούν με συνθέσεις".

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ : Με συναινέσεις.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ (Α' Αντιπρόεδρος της Βου - λής): Με συνθέσεις. Και οι συναινέσεις, κύριε Σκυλλάκο, είναι επιθυμητές. Αλλά εγώ δεν καταλαβαίνω πώς αρνηθήθε εσείς στο ΚΚΕ, -μιας και με διακόψατε- πραγματικά ένα θεσμό, ο οποίος προωθεί μεταξύ των άλλων το κοινωνικό κράτος δικαίου. Και σε αυτόν το θεσμό δίνουμε συνταγματικό μανδύα. Είναι μια θαρραλέα πρόταση και φυσικά ο νόμος που θα έρθει, ο κοινός νομοθέτης, μπορεί να ρυθμίσει θέματα, για τα οποία μπορεί να υπάρχουν μαχητές διαφορετικές απόψεις σε σχέση με τη συγκρότηση, τη λειτουργία, τα θέματα σύγκλησης, γνωμάτευσης κλπ. Είναι δυνατόν να λέμε ότι θέλουμε να προωθήσουμε μέσα από αυτήν την αναθεώρηση το κοινωνικό κράτος δικαίου και να αρνούμαστε a priori ένα θεσμό, όπως είναι η οικονομική και κοινωνική επιτροπή, στον οποίο, μέσα από τη νομοθετική ρύθμιση, από τον κοινό νομοθέτη, μπορούμε να του δώσουμε τις αρμοδιότητες που επιθυμούμε τη συγκρότησή του να την προβλέψουμε καταλλήλως, ούτως ώστε να μας εξασφαλίζει από όσα φοβόμαστε ότι μπορεί να επιχειρεί.

Το δεύτερο θέμα σε σχέση με το άρθρο 82 -και έγινε πολλή συζήτηση πάνω σε αυτό και το θεωρώ και αυτό ως θαρραλέο βήμα- είναι η συνταγματική κατοχύρωση του Εθνικού Συμβουλίου Εξωτερικής Πολιτικής. Και εδώ συμφωνώ απόλυτα έχω και ε-γώ αρθρογραφήσει και επιχειρηματολογήσει επί αυτού- με τον εισηγητή της Πλειοψηφίας κ. Βενιζέλο τον άκουσα να το λέει και στην εισήγησή του σήμερα -ότι είναι λάθος να λέγεται πως εδώ στην Ελλάδα δεν υπάρχει εθνική στρατηγική.

Είναι άλλο το να θέλουμε να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις μιας μακρόχρονης εξωτερικής πολιτικής -και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να υποκατασταθεί η εκάστοτε κυβέρνηση που έχει την πλειοψηφία και την ευθύνη στην άσκηση αυτής της πολιτικής- και άλλο να λέμε ότι δεν έχουμε εθνική στρατηγική.

Άλλο ρόλο επίσης, έχει το εθνικό συμβούλιο εξωτερικής πολιτικής όπως προβλέπεται και άλλο ρόλο μπορεί να παίξει το συμβούλιο των Αρχηγών υπό τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Μάλιστα έφθασαν ομιλητές στο σημείο, σήμερα να ανατρέξουν ακόμα και στα συμβούλια του στέμματος για επιχειρήματα. Άλλος είναι ο στόχος σύγκλησης κατά περίπτωση και υπό προϋποθέσεις του συμβουλίου των αρχηγών και άλλος είναι ο ρόλος ενός τέτοιου συμβουλίου με διακομματική συμμετοχή και με εμπειρογνώμονες, για την επεξεργασία με τεκμηρίωση μιας μα-

κρόπνοης εξωτερικής πολιτικής.

Εγώ πιστεύω λοιπόν ότι είναι ένα σημαντικό βήμα και αν επιμένετε στην άρνηση -βλέπω και τον κ. Βαρβιτσιώτη που ήρθε τώρα- αυτού του συμβουλίου, πραγματικά θέλετε να υποκρύψουμε άλλες σκοπιμότητες και ουσιαστικά να αποπροσανατολίσετε τον ελληνικό λαό.

Επομένως, νομίζω -για να επανέλθω και να ανακεφαλαιώσω στα θέματα του άρθρου 82-ότι γίνονται δύο σημαντικά βήματα και είναι στη δική μας ευθύνη, στα δικά μας καθήκοντα, εννοώ της Βουλής, του κοινού νομοθέτη, μέσα από τους προβλεπόμενους νόμους, να δώσουμε συγκεκριμένο περιεχόμενο και ουσία σε αυτούς τους νέους θεσμούς.

Έρχομαι τώρα και στο τρίτο θέμα -και με αυτό θα τελειώσω- για το οποίο έγινε πολλή συζήτηση, ιστορική αναδρομή, και ειπώθηκε ότι έχει λόγω της στάσης της Νέας Δημοκρατίας ενδιαφέρον ακαδημαϊκό, δεν έχει πρακτική αξία. Άκουσα από τον κ. Ιωαννίδη προηγουμένως και από τον κ. Βενιζέλο να αναφέρονται στην σημερινή ημέρα γιορτής του Αγίου Βαλεντίνου, θα πω ότι η Νέα Δημοκρατία επέλεξε μια ανθοδέσμη "κιτς" επιχειρημάτων, να προσφέρει σήμερα στο θεσμό του Προέδρου της Δημοκρατίας. Αυτό κάνατε με τα επιχειρήματά σας. Δεν μπορούμε να σας βρούμε πουθενά...

Είπατε κύριε Βαρβιτσιώτη, θυμάμαι την κουβέντα σας, προήδρευα τότε...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής) : Το "κιτς" να το κάνομε "κακόγουστη";

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ (Α' Αντιπρόεδρος της Βου - λής): Καλώς.

Είπατε ότι δεν δέχεστε να είμαστε τιμητές. Καλώς. Δεν μπορεί κανένας στη δημοκρατία να είναι τιμητής των άλλων, αλλά δεν σας τιμά -όχι εσάς προσωπικά- την παράταξή σας, η αλλαγή απόψεων με βάση...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Τιμούν εσάς τα "ομοίομορφα" και η ψήφος Αλευρά. Ντροπή πια!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ (Α' Αντιπρόεδρος της Βου - λής): Αφήστε τα αυτά. Δεν σας τιμά η αλλαγή απόψεων στα θέματα εκλογής του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας με βάση σκοπιμότητες, συγκυρίες και τα συγκεκριμένα πρόσωπα, τα οποία βρίσκονται κάθε φορά στην εξουσία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Ντροπή σας!

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής) : Σας παρακαλώ!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ (Α' Αντιπρόεδρος της Βου - λής): Μιλάτε για την αναθεώρηση του 1986, ότι δημιούργησε πρωθυπουργοκεντρικό μοντέλο, όταν γνωρίζετε καλά για τις σχετικές ρυθμίσεις του Συντάγματος του '75, όταν έγινε μετά τη Μεταπολίτευση, σε τίνος τα μέτρα είχαν κοπεί και ραφτεί. Αφήστε τα λοιπόν αυτά.

Γι'αυτό σας είπα ότι τουλάχιστον η δική μας η πρόταση -και δεν μπορείτε να το αγνοήσετε- είναι μια θαρραλέα πρόταση. Η πρόταση του ΠΑΣΟΚ για την αναθεώρηση του άρθρου 32 είναι μια καθαρή πολιτική πρόταση. Μπορεί να είναι μαχητή, αλλά είναι πολιτικά καθαρή για τρεις απλούς αλλά αναμφισβήτητους λόγους.

Πρώτον, είναι συνταγματικά συνεπής. Δεν αναθεωρείται.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Πού είναι συνεπής; Αλλάξατε δώδεκα γνώμες. Για όνομα του Θεού!

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής) : Σας παρακαλώ!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ (Α' Αντιπρόεδρος της Βου - λής): Παρακαλώ, μην εξάπτεστε. Είναι συνταγματικά...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Με συγχωρείτε, αλλά ο ομιλητής με προκαλεί.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής) : Σας παρακαλώ, ηρεμία. Ο άγιος των ερωτευμένων ας επικρατήσει στην Αίθουσα σήμερα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ (Α' Αντιπρόεδρος της Βου - λής): Είναι ο εισηγητής της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης. Τον άκουσα να επιχειρηματολογεί επανειλημμένα, ας μη με διακόπτει.

Είναι συνεπής η πρότασή μας συνταγματικά διότι αυτό είναι το πολίτευμά μας. Δεν είναι προεδρική δημοκρατία, είναι προεδρευόμενη δημοκρατία.

Δεύτερον, βασίζεται πάνω σε μια σταθερή άποψη για το ποιος είναι ο ρόλος και οι αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας. Και, τρίτον, βασίζεται στη διαυγή πολιτική άποψη και να μη μας λέτε, το είπατε εσείς και ο κ. Παυλόπουλος και ο κ. Μητσοτάκης, ότι φοβόμαστε τις εκλογές και γι' αυτό ζητάμε επανειλημμένες ψηφοφορίες.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Φοβόμαστε το λαό. Γι' αυτό δεν θέλετε τα δημοψηφίσματα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής) : Σας παρακαλώ, κύριε Βαρβιτσιώτη!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ (Α' Αντιπρόεδρος της Βου - λής): Δεν φοβόμαστε εμείς το λαό. Ο λαός σας έχει βάλει σ' αυτά τα έδρανα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Σας παρακαλώ, κύριε Βαρβιτσιώτη.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Ναι, αλλά εσείς συνεχώς χάνετε τις εκλογές. Αυτό τι είναι;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Σας παρακαλώ, κύριε Βενιζέλο.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Όλο προσφεύγουμε στο λαό και χάνετε τις εκλογές.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ (Α' Αντιπρόεδρος της Βου - λής): Κύριε Βενιζέλο, σας παρακαλώ να ολοκληρώσω. Το λαό επικαλούνται και κάθε φορά τους βάζει σ' αυτά τα έδρανα. Και βρίσκουν μετά δικαιολογίες ότι παραπλανήσαμε, εξαπατήσαμε το λαό... Λοιπόν, αφήστε τα αυτά, κύριε Βαρβιτσιώτη. Είναι συνεπής η πρότασή μας, διότι εμείς δεν φοβόμαστε το λαό. Ίσα-ίσα, θέλουμε να εκφράζεται με αναμφισβήτητο τρόπο η λαϊκή κυριαρχία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Με προκαλεί τώρα ή δεν με προκαλεί;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Κύριε Γείτονα, σας παρακαλώ, μην αναφέρεσθε προσωπικά στον κ. Βαρβιτσιώτη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ (Α' Αντιπρόεδρος της Βου - λής): Κύριε Πρόεδρε, τελειώνω. Θέλω το χρόνο που έχετε δώσει και στους άλλους. Τον δικαιούμαι, περιμένω όντας Α' Αντιπρόεδρος της Βουλής να μιλήσω τελευταίος σχεδόν και τουλάχιστον πιστεύω ότι αυτό θα πρέπει να εκτιμηθεί και από τους συναδέλφους και τον Προεδρεύοντα, ώστε να μπορέσω ανεμπόδια να εκφράσω τις απόψεις μου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Γίνετε Αντιπρόεδρος της Βουλής. Μην περιμένετε να γίνετε Υπουργός. Δεν χρειάζεται άλλο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ (Α' Αντιπρόεδρος της Βου - λής): Έγινε από μέρος σας μεγάλη επίθεση σήμερα στο ΠΑΣΟΚ, για να μην πω και τη λέξη "λάσπη" και θα πάρете απάντηση. Όλη η πορεία του ΠΑΣΟΚ, είναι μια πορεία εμβάθυνσης και κατοχύρωσης της δημοκρατίας σ' αυτόν τον τόπο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Το είδαμε αυτό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ (Α' Αντιπρόεδρος της Βου - λής): Εμείς λοιπόν τι λέμε; Δεν με αφήνετε να αναπτύξω και το τρίτο επιχείρημα. Εμείς λοιπόν δεν φοβόμαστε το λαό. Ίσα-ίσα, θέλουμε να είναι κυρίαρχη έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας, η Βουλή, να πάρει την πρωτοκαθεδρία της, τον πρωταρχικό της ρόλο. Εκείνο που φοβόμαστε, είναι η νόθευση του πολιτικού κύκλου μέσα από την ανάμιξη της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας. Αυτό είναι το ζητούμενο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Νόθευση όταν αποφαίνεται ο λαός; Αυτές είναι χιτλερικές απόψεις. Ο Χίτλερ και ο Μουσολίνι τις ίδιες απόψεις με εσάς είχαν.

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Αυτοί έκαναν δημοψηφίσματα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ (Α' Αντιπρόεδρος της Βου - λής): Η Κυβέρνηση στηρίζεται στην εμπιστοσύνη της Βουλής και στο κοινοβουλευτικό σύστημα είναι αντιληπτό γιατί και τότε πρέπει να πηγαίνουμε για εκλογές.

Η ανάμιξη λοιπόν σ' αυτόν τον πολιτικό κύκλο της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας δεν προσφέρει ούτε στο θεσμό που πρέπει να είναι σύμβολο ενότητας και να διαθέτει το κύρος να μην εμπλέκεται στην πολιτική διαμάχη και όλα όσα ανέπτυξε πολύ αναλυτικά και εμπεριστατωμένα ο κ. Βενιζέλος. Δεν μπορεί να νοθεύεται ο πολιτικός κύκλος και ουσιαστικά να

γίνεται "οιονεί" εκβιασμός της Μειοψηφίας χρησιμοποιώντας το θεσμό του Προέδρου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πού γίνεται αυτός ο εκβιασμός; **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ (Α' Αντιπρόεδρος της Βου - λής):** Σας παρακαλώ, το ξέρετε. Αναγκαστήκατε τελευταία, γιατί δεν σας έβγαιναν οι εκλογές να ψηφίσετε τον κ. Στεφανόπουλο. Δεν σας έβγαιναν οι εκλογές, το καταλάβατε. Γι' αυτό αναγκαστήκατε να ψηφίσετε τον κ. Στεφανόπουλο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Τι λέτε; Ό,τι θέλετε λέτε. Λυπάμαι που είσθε Αντιπρόεδρος της Βουλής και λέτε ανακρίβειες.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Να μη γράφεται στα Πρακτικά καμία από τις διακοπές που κάνει ο κ. Βαρβιτσιώτης.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ (Α' Αντιπρόεδρος της Βου - λής): Επομένως είναι και συνεπής και προς την ορθή κατεύθυνση και ενδιαφέρουσα η πρότασή μας. Και αντί, κύριε Βαρβιτσιώτη, να μου επιτιθεσθε, καλό θα είναι, επειδή έχουμε καιρό μέχρι τις ψηφοφορίες και επειδή επικαλεσθήκατε την ελευθερία της συνειδήσεως των Βουλευτών, να ξανασκεφθείτε το θέμα.

Ενδεχομένως να ψηφίσετε το άρθρο 32 που θέλει τους εκατόν ογδόντα για να μπορέσουμε όπως αποκαταστήσαμε τα πράγματα με την αναθεώρηση του '86, αποκαταστήσαμε δηλαδή ουσιαστικά την πολιτική πρωταρχικότητα της Βουλής -να τακτοποιήσουμε και τώρα μία εκκρεμότητα, να αποκαθάρουμε πραγματικά μέσα από το Σύνταγμα μας μια αδυναμία νόθευσης του πολιτικού κύκλου μέσα από την πρόωγη και άσχετη με τις προτεραιότητες και τα προτάγματα του ελληνικού λαού και την εμπιστοσύνη της Βουλής στην Κυβέρνηση προσφυγή στις κάλπες.

Διότι η πολιτική σταθερότητα ή η κυβερνητική σταθερότητα, επί το ορθότερον, είναι πρόταγμα της κοινωνίας. Και αυτό πρέπει να το καταλάβουν και οι άλλες παρατάξεις. Και το λέω και για σας, κύριε Σκυλλάκο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ (Α' Αντιπρόεδρος της Βου - λής): Όχι, κάνετε λάθος, κύριε Βαρβιτσιώτη. Τόσο χρόνο πήραν και οι άλλοι και άλλωστε τελειώνω.

Επομένως η κυβερνητική σταθερότητα και η μη νόθευση του πολιτικού κύκλου είναι ένα πρόταγμα της κοινωνίας και γι' αυτό η πρότασή μας είναι λίαν ενδιαφέρουσα και καλό θα είναι να τη μελετήσετε μέχρι την ψηφοφορία, μήπως και τυχόν αλλάξετε γνώμη και θα είναι πραγματικά για το καλό της χώρας και της πολιτικής και πολιτειακής λειτουργίας.

Σας ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Γιατί χαμογελάτε, κύριε Λοβέρδο, και εσείς κύριε Κοντογιαννόπουλε; Επειδή έχασε ο Παναθηναϊκός;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ε, όχι, αυτό είναι για να κλαίμε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Ο κ. Τσιπλάκης έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΠΛΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, κύριοι συνάδελφοι, πέραν των κανόνων της κοινοβουλευτικής διαδικασίας εγώ θα σας έλεγα σαν νομικός ότι η ισότητα των όπλων επιβάλει τώρα να ακούσετε και μένα ταπεινά, πιστεύω όμως συνετά.

Και είναι ιδιαίτερη χαρά που παίρνω το λόγο μετά από μία "έντονη", πλην όμως χαριτολογική, ως ένα σημείο, διαλογική συζήτηση μεταξύ ανθρώπων οι οποίοι υπηρετούν χρόνια τώρα τον κοινοβουλευτικό βίο, έχουν εμπειρία, έχουν γνώση τέτοια που μπορούν ουσιαστικά, θεμελιωδώς, να συμβάλουν σ' αυτήν την εξελισσόμενη αναθεωρητική διαδικασία.

Συζητούμε βέβαια συγκεκριμένα άρθρα, που αφορούν την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας, καθώς επίσης και τα όσα θέματα προκύπτουν από την αδυναμία εκπλήρωσης των καθηκόντων του Πρωθυπουργού, όπως επίσης και τη θέσπιση κάποιων συμβουλευτικών οργάνων, μεταξύ αυτών και του Εθνικού Συμβουλίου Εξωτερικής Πολιτικής, που αποτελεί βέβαια πηγήμα έναντι γενικότερων, πλην όμως σωστών απόψεων, που εκφράστηκαν κατά καιρούς όχι μόνο από τη Νέα Δημοκρατία, αλλά και από άλλα κόμματα και που αφορούν τη διαμόρφωση μακρόχρονης εξωτερικής πολιτικής, η οποία θα διασφαλίζει αναμφισβήτητητα και χωρίς πολιτικές σκοπιμότητες τα εθνικά συμφέρο-

ντα.

Και απευθύνομαι στον εισηγητή της Πλειοψηφίας. Θα σας έλεγα, κύριε Βενιζέλο, ότι έχετε τη δυνατότητα, κατά παράβαση -θα μου επιτρέψετε να πω- της προφανούς αληθείας, να παρουσιάσετε τα πράγματα πώς εσείς τα αντιλαμβάνεστε. Και λέω κατά παράβαση της προφανούς αληθείας, διότι όλοι μας στην ιστορική διαδρομή βιώνουμε κάποια πράγματα, τα οποία είναι αντίθετα από αυτά που εσείς κατά καιρούς έρχεστε και επικαλείστε και επικαλέστηκαν εν ολίγοις και οι λοιποί αγαπητοί συνάδελφοι της κυβερνητικής Πλειοψηφίας. Ό,τι έχει σχέση με την εξυγίανση του πολιτικού βίου, ό,τι έχει σχέση με επιλογές οι οποίες συνάδουν με τη δημοκρατική ομαλότητα, ό,τι έχει σχέση με τη διαχρονική ανάπτυξη του τόπου, ανήκουν ως επιλογές στο χώρο της κυβερνητικής Πλειοψηφίας. Ό,τι έχει σχέση με την οπισθοδρόμηση, ό,τι έχει σχέση με ανακριβή προσέγγιση της πραγματικότητας, ό,τι έχει σχέση με όχι υπηρετήση πραγματικών συμφερόντων του τόπου έχει σχέση κυρίως με τη Νέα Δημοκρατία. Αυτή είναι μία διαχρονική πολιτική συμπεριφορά κυρίως της κυβερνητικής Πλειοψηφίας. Γι' αυτό θα με ακούτε -και σας το λέω ταπεινά- συχνά να αμύνομαι έναντι αυτής της προφανούς δυσαρμονίας με την αλήθεια.

Και επιμένω, εξειδικεύοντας αυτά που είπα, ότι το ίδιο συμβαίνει και όσον αφορά τα όσα συζητούμε σήμερα για την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας. Μιλάτε για συναινέσεις. Λέτε επίσης ως εισηγητής της Πλειοψηφίας ότι έχετε την άποψη οι προτεινόμενοι Πρόεδροι να έχουν πολιτικές καταβολές. Ομιλείτε για όλα αυτά, πλην όμως αν ανατρέξουμε στην ιστορική διαδρομή θα δούμε ότι είναι εντελώς αντίθετα τα πράγματα. Η κυβερνητική πλειοψηφία είναι αυτή που υπέδειξε τον κ. Σαρτζετάκη, χωρίς αυτό να σημαίνει αμφισβήτηση της παρουσίας του για όσο χρόνο υπηρέτησε ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας στη χώρα μας. Εσείς είστε αυτοί οι οποίοι προτείνετε τον κ. Σαρτζετάκη, ο οποίος δεν είχε καμία πολιτική καταβολή, ως Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Είχε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΠΛΑΚΗΣ: Εσείς είστε -και το επαναλαμβάνετε και επ' αφορμή της συζήτησης του Συντάγματος- που αν μη τι άλλο αναγνωρίζετε...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Κομματική δεν είχε, πολιτική είχε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΠΛΑΚΗΣ: ...ότι ο αείμνηστος Κωνσταντίνος Καραμανλής υπήρξε η μεγάλη πολιτική προσωπικότητα του αιώνα, που έκανε θεμελιακές επιλογές όσον αφορά την εξωτερική πολιτική της χώρας, η οποία έχει άμεσες επιπτώσεις στην εν γένει εσωτερική πορεία της χώρας, την οικονομική και άλλης φύσεως.

Εσείς όμως όταν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο αείμνηστος Κωνσταντίνος Καραμανλής, ήταν υποψήφιος επιδείξατε διάθεση συναίνεσης, για την έλλειψη της οποίας κατηγορείτε τη Νέα Δημοκρατία επ' αφορμή της εκλογής το 1995 του τωρινού Προέδρου της Δημοκρατίας, του κ. Στεφανόπουλου; Είχαμε ένα πολιτικό σκεπτικό τότε. Το ότι ερχόμαστε τώρα και ψηφίζουμε με συγκεκριμένη αιτιολογία το σημερινό Πρόεδρο της Δημοκρατίας, αντί να το επικροτήσετε, έρχεστε και πάλι και μας επικρίνετε.

Εάν δεν τον ψηφίζαμε, θα είχατε κάτι συγκεκριμένο να πείτε και αυτονόητο, για να μην το επεξηγώ. Τώρα που ψηφίσαμε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με συγκεκριμένη αιτιολόγηση, πάλι εμείς φταίμε.

Θα δανειστώ τη φρασεολογία...

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Είπαμε ότι καλά κάνατε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΠΛΑΚΗΣ: Δεν είπατε αυτό. Είπατε ότι εμείς φοβηθήκαμε τις εκλογές, είπατε ότι είχαμε πολιτική σκοπιμότητα και στηρίξαμε το σημερινό Πρόεδρο της Δημοκρατίας...

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Άλλο αυτό, αλλά καλά κάνατε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Το τι κάναμε, καλά ή όχι, εμείς θα το κρίνουμε. Αλλά δεν μπορεί να λέτε ότι εμείς φοβηθήκαμε. Όχι, δεν φοβηθήκαμε.

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Μπορεί να έχουμε αυτήν την άποψη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΠΛΑΚΗΣ: Σε συνέχεια, λοιπόν, της πα-

ρέμβασης όλων των αγαπητών εμπειρών συναδέλφων, εγώ θα δανειστώ, κύριε Ιωαννίδη, τη φρασεολογία που χρησιμοποίησε προηγούμενα ο κ. Γείτονας. Απευθυνόμενος στην Αξιωματική Αντιπολίτευση, είπε “δεν μπορούμε να σας πιάσουμε από πουθενά”, κατά το κοινώς λεγόμενο “απ’ όπου κι αν επιδιώξουμε να σας πιάσουμε, θα μας ξεφύγετε”.

Δεν συμβαίνει αυτό με τη Νέα Δημοκρατία, για άλλη μια φορά το λέω. Γιατί -επαναλαμβάνω- θεμελιακές επιλογές, διαχρονικές ήταν συγκεκριμένες της Νέας Δημοκρατίας. Δεν διακρίνει τη Νέα Δημοκρατία ούτε οπισθοδρόμηση ούτε υπαναχώρηση ούτε ολιγωρία. Τη διακρίνει σοβαρότητα, συνέπεια, ήθος, εντιμότητα, αυτοσυγκρατημένη προσέγγιση σε βασικά προβλήματα της χώρας. Αυτές είναι συμπεριφορές αναμφισβήτητες για τη Νέα Δημοκρατία.

Είμαι εξ εκείνων που επιμένουν πάντα σε μία τέτοια προσέγγιση και στην αναθεωρητική διαδικασία. Είμαι εξ εκείνων που θα λέω μέχρι το τέλος της αναθεωρητικής διαδικασίας, επειδή και αυτή είναι κατ’ ουσίαν κορυφαία πολιτική διαδικασία, ότι πρέπει να υπάρξουν αυτές οι συγκεκριμένες προσεγγίσεις για να μπορέσουμε να διαπιστώσουμε η εγκυρότητα, η αυθεντικότητα, η σοβαρότητα, η ορθότητα γενικά της συμπεριφοράς που είναι στοιχεία της αξιοπιστίας του πολιτικού λόγου και των πολιτικών, ποιους διακρίνει.

Θέλω να καταλήξω πιο ουσιαστικά ...

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Μακάρι να μιλούσαν έτσι και οι άλλοι από πλευράς δικής σας, αλλά ακούσαμε ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΠΛΑΚΗΣ: Κύριε Ιωαννίδη, θέλω να είμαι πιο συγκεκριμένος...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Τι ακούσατε, τέλος πάντων, κύριε Ιωαννίδη;

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Μέχρι συμπίεση με τον κ. Δεκελρή ότι δεν νομοθετούμε νομίμως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Αυτά ελέγχθησαν από πολλές πλευρές.

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Όχι, κύριε συνάδελφε ...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Παρακαλώ, σεβαστείτε τον κύριο συνάδελφο.

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Μεγαλύτερος σεβασμός από το να παρακολουθούμε τέτοια ώρα και να συμμετέχουμε, δεν υπάρχει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΠΛΑΚΗΣ: Μας ακούνε, πέραν των εχόντων κοινοβουλευτική ιδιότητα ειδικών επιστημόνων, και ειδικοί επιστήμονες που δεν έχουν την κοινοβουλευτική ιδιότητα. Μελετώντας κατά καιρούς διάφορες μελέτες, εγώ δεν είδα μία αιτιολογημένη άποψη συγκεκριμένου επιστήμονα που να λέει αυτό το οποίο εμείς πολιτικά εύκολα λέμε, ότι η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας για άμεση εκλογή Προέδρου Δημοκρατίας είναι αντισυνταγματική, ότι είναι παράνομη, γιατί λίγο-πολύ αυτό λέτε.

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Έχει γραφεί από συνταγματολόγους.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΠΛΑΚΗΣ: Θέλω να σας πω, λοιπόν, ότι έχω την άποψη ότι η μορφή του πολιτεύματος από πλευράς διατάξεων, που τη διέπουν, μπορεί να μην αναθεωρείται, αυτό όμως δεν σημαίνει -γραμματικά τουλάχιστον να πω, μία συγκριτική προσέγγιση των διατάξεων- ότι σε μία Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία δεν μπορεί να εκλεγεί Πρόεδρος εκλεγόμενος άμεσα από το λαό, διότι ο χαρακτηρισμός της μορφής του πολιτεύματος ως προεδρευομένης ή προεδρικής Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας απορρέει από άλλες διατάξεις, που έχουν σχέση με ουσιαστικές δυνατότητες παρέμβασης στην πολιτική ζωή του τόπου.

Νομίζω ότι αυτό είναι σαφές και αυτή η προσπάθεια που επιδιώκεται, ότι η Νέα Δημοκρατία προτείνει αυτή τη στιγμή κάτι το συγκεκριμένο, το οποίο όμως δεν μπορεί να έχει εφαρμογή, το οποίο ανάγεται στη σφαίρα της φαντασίας, το οποίο ενδεχομένως παραπλανά γενικότερα και το λαό, διότι λέγεται ως άποψη η οποία εύκολως ακούγεται, νομίζω ότι είναι όλως αβάσιμη.

Κύριε Πρόεδρε, κύριοι συνάδελφοι, όσον αφορά το ζήτημα της φυσικής ή εξ άλλων λόγων αδυναμίας να υπάρξει από πλευράς Προέδρου κυβέρνηση συνεχής ενάσκησης των καθηκόντων του -πράγμα το οποίο δοκιμάστηκε επί του αείμνηστου Ανδρέα Παπανδρέου- θα σας έλεγα αυτό το οποίο κατεγράφη και

στα πρακτικά της επιτροπής, ότι η προηγούμενη διάταξη, παρά τις όσες αμφισβητήσεις τότε είχαν αναφανεί, εν τούτοις δεν δημιούργησε άμεσο πρόβλημα ερμηνείας και η Νέα Δημοκρατία με βάση αυτήν την προηγούμενη, αν θέλετε, στην πράξη διαμορφωθείσα κατάσταση, αυτή η νεότερη διάταξη σίγουρα είναι ευρύτερη, είναι πληρέστερη, είναι αιτιολογημένη κατ’ άλλον τρόπο και σίγουρα η Νέα Δημοκρατία ταυτίζεται με αυτήν τη συγκεκριμένη προτεινόμενη ρύθμιση.

Όσον αφορά το άρθρο 82 περί συμβουλευτικών οργάνων, συντάσσομαι και εγώ στα όσα είπε η Νέα Δημοκρατία δια των ομιλητών της και επιμένω σ’ αυτό που είπα προεισαγωγικώς, ότι όσον αφορά το Εθνικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής, αυτό είναι ένα ψήγμα έναντι γενικότερων αλλαγών, ουσιαστών αλλαγών που θα διευκολύνουν την εξωτερική πολιτική της χώρας που από ετών η Νέα Δημοκρατία και με προτάσεις νόμου προτείνει και που ένα μεγάλο μέρος αυτών των προτάσεων μπορούσε να έχει αποτυπωθεί στο Σύνταγμα, για να κατανοήσουμε επιτέλους ότι η ενάσκηση της εξωτερικής πολιτικής δεν μπορεί να επηρεάζεται από τυχαία συμβάντα, καθώς επίσης, δεν μπορεί να υλοποιείται και από ανθρώπους οι οποίοι δεν έχουν άμεση σχέση με την εξωτερική πολιτική και ότι επιτέλους θα πρέπει, ως δικαιοκρατούμενη ελληνική ευρωπαϊκή πολιτεία να νιώσουμε ότι στην ενάσκηση της εξωτερικής πολιτικής, άλλες αρχές, αντικειμενικά παραδεδομένες, υπηρετούσες το εθνικό συμφέρον, θα πρέπει να μας διέπουν.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Ο εισηγητής του ΠΑΣΟΚ και Υπουργός Πολιτισμού κ. Βενιζέλος έχει το λόγο για δέκα λεπτά.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Κύριε Πρόεδρε, παρακολούθησα μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση, η οποία έχει βεβαίως ιστορική, αλλά και ερμηνευτική σημασία. Για το λόγο αυτό είμαι υποχρεωμένος να διατυπώσω ορισμένες παρατηρήσεις ως απόθεμα ερμηνείας της διάταξης, αλλά και ως απόθεμα αξιολογήσης του συνολικού αναθεωρητικού διαβήματος.

Αρχίζω από ορισμένες σημειακές παρατηρήσεις. Όντως πιστεύω ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας πρέπει να είναι ένα πολιτικό πρόσωπο με πολιτικό παρελθόν, πολιτική ταυτότητα και πολιτική αντίληψη των πραγμάτων. Και δεν ασκώ αναδρομική κριτική στη πρόταση εκλογής του κ. Χρήστου Σαρτζετάκη, γιατί ο κ. Χρήστος Σαρτζετάκης ήταν και είναι ένα βαθύτατα πολιτικό πρόσωπο. Ο τρόπος με τον οποίο ενήργησε ως ανακριτής στη γνωστή υπόθεση Λαμπράκη, η δίωξη που υπέστη κατά τη διάρκεια της δικτατορίας και η γενική αντίληψή του για τα δημόσια πράγματα της χώρας, του προσδίδουν και του προσέδιδαν πάντοτε έντονα πολιτικά, θα έλεγα και συμβολικά χαρακτηριστικά.

Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής είναι η δεύτερη σημειακή μου παρατήρηση. Εξελέγη το 1990 για δεύτερη φορά Πρόεδρος Δημοκρατίας, μέσα σε μια πολιτική συγκυρία που απέκλειε τη συναινετική εκλογή του και απεδέχθη να εκλεγεί με μόνο τις ψήφους της Νέας Δημοκρατίας, μεσουςών των διώξεων κατά του Ανδρέα Παπανδρέου και πλειάδας άλλων στελεχών του ΠΑΣΟΚ και αφού είχαμε ζήσει την εμπειρία της συγκυβέρνησης Τζαννετάκη, της Οικουμενικής Κυβέρνησης και όλη την περιπέτεια του 1989, στην οποία δεν έχω κανένα λόγο να επιμείνω τώρα.

Η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας για δήθεν άμεση εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας είναι μια πρόταση, που πέρα από τα πολιτικά αδιέξοδα στα οποία οδηγεί γιατί οδηγεί τη χώρα σε εκλογές και σε έμμεση αξιολόγηση της κυβέρνησης και δεν κερδίζουμε τίποτα από πλευράς κυβερνητικής σταθερότητας σε σχέση με το ισχύον σύνταγμα έχει και θεσμικά προβλήματα, έχει προβλήματα συνταγματικής νομιμότητας.

Το άρθρο 110 παράγραφος 1 κατοχυρώνει στο σκληρό πυρήνα των μη υποκείμενων σε αναθεώρηση διατάξεων, τις διατάξεις που αφορούν τη βάση και τη μορφή του πολιτεύματος ως Προεδρευομένης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Η μορφή του πολιτεύματος εξαρτάται από τον τρόπο εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας και ο προεδρευόμενος χαρακτήρας του πολιτεύματός μας, σε αντίθεση με τον προεδρικό ή ημιπροεδρι-

κό χαρακτήρα, είναι άμεσα συνδεδεμένος με την έμμεση από τη Βουλή εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Για το λόγο αυτό, η διάταξη του άρθρου 30, όπως επεσήμανε ο κ. Λοβέρδος, προβλέπει την εκλογή του Προέδρου από τη Βουλή και η διάταξη αυτή δεν ανήκει στις υπό αναθεώρηση διατάξεις. Και δεν θα μπορούσε να ανήκει, γιατί είναι διάταξη του σκληρού πυρήνα των μη αναθεωρούμενων διατάξεων. Και αυτά τα έχω υποστηρίξει και επιστημονικώς σε ανύποπτο χρόνο, από το 1984, στην επί υφηγεσία πραγματεία μου για τα όρια της αναθεώρησης του Συντάγματος. Είναι αυτή η κρατούσα αντίληψη στην επιστήμη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κακώς γίνεται υφηγητής.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Θα ευχόμουν και εσείς να γίνεται υφηγητής, αλλά είναι αργά τώρα, διότι έχει καταργηθεί ένας θεσμός από τον οποίο έχουμε διέλθει και ο κ. Παυλόπουλος και εγώ, ο οποίος ήταν ένας πολύ ενδιαφέρον θεσμός...

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Λόγω νόμου πλαισίου.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): ... διότι ήταν στενή η πύλη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Επαναφέрте το.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Θα μου επιτρέψετε τώρα να κάνω τη βασική δέσμη των παρατηρήσεών μου σε σχέση με το δήθεν πρωθυπουργοκεντρικό χαρακτήρα του πολιτεύματος. Είπα και στην αρχική ομιλία μου για την ενότητα αυτή και στην παρέμβασή μου, ότι μετά την αναθεώρηση του 1986 που μείωσε τις αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας και απεκατέστησε τον κοινοβουλευτικό χαρακτήρα του πολιτεύματος, ανεδείχθησαν στην ελληνική πολιτική ζωή οι εξής κυβερνήσεις. Η κυβέρνηση Παπανδρέου. Ήταν πρωθυπουργοκεντρική, δεκτόν, αλλά πρωθυπουργοκεντρική ήταν και πριν το 1986. Η κυβέρνηση Τζαννετάκη όμως ήταν μια πρωθυπουργοκεντρική κυβέρνηση; Ή την ευθύνη των πολιτικών αποφάσεων την είχαν οι αρχηγοί των πολιτικών κομμάτων. Η κυβέρνηση Γρίβα ήταν πρωθυπουργοκεντρική κυβέρνηση; Η κυβέρνηση Ζολώτα ήταν πρωθυπουργοκεντρική; Πώς είναι δυνατόν λοιπόν, να λέμε ότι φταίει το Σύνταγμα για τον τρόπο λειτουργίας του πολιτικού συστήματος και της κυβέρνησης, ενώ όλα αυτά εξαρτώνται από το βαθμό κομματικής ισχύος του Πρωθυπουργού και από το αν υπάρχει αυτοδύναμη κοινοβουλευτική πλειοψηφία ή όχι. Γιατί αποδίδουμε στο Σύνταγμα αιτίες ή φαινόμενα τα οποία οφείλονται στην κομματική και πολιτική πραγματικότητα και το Σύνταγμα ορθώς πρέπει να έχει την ευρυχωρία και τη ευελιξία να υποδεχθεί και να ανεχθεί όλες τις εκδοχές λειτουργίας του πολιτεύματος; Το πολίτευμα γίνεται πρωθυπουργοκεντρικό όταν η κοινή γνώμη, ο λαός, το εκλογικό σώμα θέλει να έχει την αίσθηση ότι αναθέτει σε ένα συγκεκριμένο πρόσωπο την ευθύνη της διακυβέρνησης της χώρας, όταν ενώπιόν του κατατίθενται υποψηφιότητες για τη θέση του Πρωθυπουργού ουσιαστικά και όταν στο συγκεκριμένο πρόσωπο ανατίθεται μια ευθύνη η οποία είναι ιστορική και πολιτική και αξιολογείται και συμπαρασύρει και την κυβέρνηση και την πλειοψηφία και το κόμμα. Αυτή είναι η κοινή τύχη όλων των αντιπροσωπευτικών συστημάτων. Τα δυο μεγάλα συστήματα, το κοινοβουλευτικό και το προεδρικό συγκλίνουν. Και συγκλίνουν στο φαινόμενο της μονοπρόσωπης ευθύνης. Ποια είναι η διαφορά; Η διαφορά έγκειται όντως στα αντίβαρα. Σε ένα προεδρικό σύστημα δεν υπάρχουν αντίβαρα πέραν των ελεγκτικών αρμοδιοτήτων του Κοινοβουλίου, το βλέπουμε αυτό στην Αμερική.

Στην Γαλλία ακριβώς ο μικτός και ετεροβαρής χαρακτήρας του συστήματος οδηγεί σε εμπλοκές, οι οποίες μειώνουν την πολιτική ισχύ της Γαλλίας και ένας από τους λόγους που η Γαλλία παίζει μειωμένο ρόλο αυτή τη στιγμή στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι είναι και το γεγονός ότι το πολίτευμά της έχει έναν ερμαφροδιτισμό, από τον οποίο δεν πάσχει ούτε το γερμανικό ούτε το αγγλικό σύστημα, δηλαδή τα δύο συστήματα που είναι κατ'εξοχήν πρωθυπουργοκεντρικά. Η "δημοκρατία του Καγκελαρίου" είναι γερμανική επινοήση και πρακτική και η "δημοκρατία του πρωθυπουργού" είναι η κατ'εξοχήν εξέλιξη του τυπικού, του παραδειγματικού κοινοβουλευτικού συστήματος που είναι το βρετανικό κοινοβουλευτικό σύστημα.

Τι σημαίνει αντίβαρο; Αντίβαρο σημαίνει να αντιπαραθέτεις έναν άλλο πόλο ισχύος σε έναν πόλο ισχύος; Πιστεύω ότι τα πραγματικά αντίβαρα σε μια σύγχρονη δημοκρατία είναι να αντιπαραθέτεις έναν πόλο συναίνεσης, τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, σε έναν πόλο ισχύος που είναι ο Πρωθυπουργός. Ποιος είναι ο πόλος πολιτικής ισχύος που αντιπαρατίθεται στον Πρωθυπουργό; Ο Αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, ο υποψήφιος Πρωθυπουργός. Τα πραγματικά αντίβαρα σε ένα κοινοβουλευτικό σύστημα είναι αυτά που δημιουργεί η αντιπολίτευση στην πλειοψηφία. Αν όμως η πλειοψηφία έχει απέναντί της μια αδύναμη αντιπολίτευση, μια αντιπολίτευση που αδυνατεί να αναλάβει πολιτικές πρωτοβουλίες, που αδυνατεί να πείσει για την ικανότητά της και την επάρκειά της, τότε το πολίτευμα όντως λειτουργεί κατά τρόπο ετεροβαρή, αλλά δεν φταίει η κυβέρνηση, φταίει η αντιπολίτευση.

Υπάρχουν επίσης άλλα πολύ σοβαρά θεσμικά αντίβαρα και αυτά μας απασχολούν στη συζήτηση για την αναθεώρηση. Τα αντίβαρα αυτά είναι η λειτουργία της δικαστικής εξουσίας, σε σχέση με τη πολιτική εξουσία, είναι η λειτουργία της οικονομικής ισχύος σε σχέση με τα πολιτικά όργανα του κράτους είναι η λειτουργία της επικοινωνιακής δύναμης, της δύναμης των μέσων ενημέρωσης σε σχέση με τα πολιτικά όργανα του κράτους. Αυτά είναι τα αντίβαρα και αυτό είναι το πρόβλημα της δημοκρατίας. Δεν θα βρούμε αντίβαρο στην κυβέρνηση στο πρόσωπο του Προέδρου της Δημοκρατίας. Αλίμονο αν το κάνουμε αυτό.

Θα ήμασταν παρωχημένοι. Και αντί να βλέπουμε το πολίτευμα του 21ου αιώνα, θα βλέπαμε το πολίτευμα του 19ου ή του 18ου αιώνα, γιατί τότε ετέθησαν αυτά τα θέματα. Και εξήγησα στην αρχή της συνεδρίασης ότι τα θέματα αυτά ετέθησαν γιατί εξακολουθεί να λειτουργεί με έναν περίεργο θεσμικό αταβισμό η μνήμη του μονάρχη. Και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ως μονοπρόσωπο όργανο που επιτελεί καθήκοντα Αρχηγού του κράτους, έχει αταβιστικά χαρακτηριστικά του μοναρχικού θεσμού και πρέπει μια σύγχρονη δημοκρατία να τα ξεπερνά αυτά, να μπορεί να κάνει νέες προτάσεις.

Δυστυχώς η συζήτηση γίνεται με όρους οι οποίοι την κατακρεουργούν. Είναι μια συζήτηση συνθηματική, είναι μια συζήτηση επιγραμματική, μια συζήτηση από την οποία δεν αναδεικνύεται η αντίληψη η ιδεολογική και η ιστορική που έχουν τα κόμματα. Πιστεύω, λοιπόν, ότι συγκρούονται δύο αντιλήψεις, δύο θεσμικές αισθητικές, δυό προσεγγίσεις της ιστορίας των κοινοβουλευτικών μας θεσμών. Η πρόταση του ΠΑΣΟΚ είναι μια πρόταση η οποία έχει ενσωματώσει τα διδάγματα της ιστορίας, έχει ενσωματώσει τα συγκριτικά δεδομένα και βλέπει στο μέλλον. Είναι μια πρόταση που αφορά την συναινετική δημοκρατία της μεταβιομηχανικής εποχής. Η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας για άμεση εκλογή, είναι ένα εσωκομματικό τέχνασμα προκειμένου να ικανοποιηθεί σε κάτι ο κ. Μητσοτάκης, που στο κάτω-κάτω στο εσωτερικό της Νέας Δημοκρατίας το δικαιούται. Και προκειμένου να μπορέσει να κάνει μια άσκηση πειθαρχίας η Νέα Δημοκρατία, η οποία δεν μπορεί ούτε να πειθαρχηθεί ούτε να αυτοπειθαρχηθεί, γι'αυτό βρήκαν την εύκολη λύση της άμεσης εκλογής.

Είναι κρίμα, γιατί άνθρωποι της περιωπής του κ. Βαρβιτσιώτη, του γενικού εισηγητού και της επιστημονικής ποιότητας του κ. Παυλόπουλου, Κοινοβουλευτικού Εκπροσώπου της Νέας Δημοκρατίας, δεν μπορούν να ομολογήσουν αυτό που είμαι βέβαιος ότι κατά μόνας σκέπτονται, ότι η σωστή πρόταση είναι η δική μας. Αλλά τι να κάνουμε; Υπάρχουν κομματικοί καταναγκασμοί τους οποίους αντιλαμβάνομαι και οι οποίοι στην προκειμένη περίπτωση δεν μας επιτρέπουν να αρθρούμε όλοι μαζί στο ύψος των θεσμικών περιστάσεων.

Προσπαθήσαμε, επιμένουμε στην πρότασή μας. Η πρότασή μας θα έλθει σε ψηφοφορία και ο κάθε Βουλευτής θα πει τι επιλέγει, για να δούμε και ποια είναι η προνοητικότητα των Βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας. Και αν υπάρχουν και κάποιοι Βουλευτές του ΠΑΣΟΚ που δεν πείθονται, που δεν αντιλαμβάνονται ότι αυτή είναι η προοδευτική δημοκρατική αντίληψη για τους σύγχρονους θεσμούς, θα μάθουν και αυτοί, γιατί τα κόμματα λειτουργούν και ως παιδαγωγικοί μηχανισμοί, όπως είπα-

με προηγούμενως, διαπαιδαγωγούν πολιτικά και την κοινή γνώμη, αλλά και τα ίδια τα στελέχη τους.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουρίδης): Ο κ. Βαρβιτσιώτης έχει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, η επιστημονική μου εντύπωση δεν αναφέρεται στο Συνταγματικό Δίκαιο. Η διατριβή μου ήταν στο Εμπορικό Δίκαιο και ετοιμαζόμουν να υποβάλω και την επί υφηγεσία διατριβή μου στη μονοπρόσωπη ανώνυμο εταιρεία, όταν καλώς ή κακώς ανακατεύτηκα με την πολιτική και εγκατέλειψα την επιστημονική μου σταδιοδρομία.

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Δεν σας το επέτρεψε ο λαός.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Αλλά οι λίγες γνώσεις του Συνταγματικού και του Διοικητικού Δικαίου γενικότερα, οι οποίες έχουν εναπομένει σε μένα από την πανεπιστημιακή μου σταδιοδρομία, μου επιτρέπουν να θυμηθώ ότι η μορφή του πολιτεύματος δεν εξαρτάται μόνο από τον τρόπο εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Μόνο από αυτό. Είναι ο τυπικός ορισμός της μορφής του πολιτεύματος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Εσείς μπορεί να λέτε ό,τι θέλετε. Εγώ πιστεύω όμως ότι η μορφή του πολιτεύματος δεν εξαρτάται μόνο από τον τρόπο εκλογής. Πρέπει να συντρέχουν και πολλά άλλα στοιχεία. Δεν καθορίζεται η μορφή του πολιτεύματος μόνο από τον τρόπο...

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Η μορφή καθορίζεται και από το ρόλο του Προέδρου. Κάνετε λάθος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Αφήστε, κύριε Λοβέρδο. Αυτά διδάξετε τα στους πρωτοετείς. Αν μπορείτε να τα μεταλαμπαδεύσετε. Δεν μπορείτε ούτε αυτά να μεταλαμπαδεύσετε.

Δεν είναι μόνο στοιχείο η μορφή του πολιτεύματος. Πρέπει να συντρέχουν και άλλα στοιχεία.

Ο κ. Βενιζέλος θέλησε να μας πείσει ότι μόνο η μορφή του πολιτεύματος είναι το καταλυτικό στοιχείο...

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Επικαλούμαι την επιστημονική γνώμη του κ. Παυλόπουλου. Ας μας δώσει τον ορισμό της μορφής του πολιτεύματος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Εμένα με ενδιαφέρει η απλή λογική με την οποία έχετε πάρει οριστικό διαζύγιο, κύριε Βενιζέλο.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Η επιστήμη είναι κάτι παραπάνω από την κοινή λογική, κύριε Βαρβιτσιώτη.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουρίδης): Σας παρακαλώ πολύ, κύριε Βενιζέλο. Ας αφήσουμε να αναπτύξει τις απόψεις του ο κ. Βαρβιτσιώτης και κατόπιν θα έχετε το λόγο, επίσης να δευτερολογήσετε, για να κλείσετε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Εγώ θα έλεγα ότι η κοινή λογική είναι κάτι παραπάνω από την επιστήμη. Αλλά είναι άλλη συζήτηση, δεν νομίζω ότι στις δωδεκάμισι η ώρα μπορούμε να κάνουμε τη συζήτηση αυτή.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουρίδης): Ξέρετε, με τη λογική, όχι την απλή, τη λογική ας πούμε των σχολικών εγχειριδίων, καταλήγουμε ότι το όργανο, ο αστυνομικός είναι μπουζούκι! Μην το βάζετε έτσι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Μπορεί να φτάσουμε και σ' αυτή τη λογική. Είναι λογική του κ. Βενιζέλου, δεν είναι λογική δική μου.

Λοιπόν, δεν είναι μόνο η μορφή του πολιτεύματος, δεν εξαρτάται μόνο από τη μορφή του πολιτεύματος, πρέπει να συντρέχουν και άλλοι παράγοντες, που εν προκειμένω δεν συντρέχουν.

Θα ήθελα να απαντήσω επίσης ότι χαίρομαι για τη δήλωση μετανοίας την οποία προσπάθησε να κάνει απόψε ο κ. Βενιζέλος, ύστερα από την πρωτολογία του για την εκλογή του Σαρτζετάκη. Στην πρωτολογία του άλλα είπε, τώρα προσπάθησε να ανασκευάσει τα όσα είπε, λέγοντας ότι είναι πολιτικό πρόσωπο ο κ. Σαρτζετάκης, με πολιτικό παρελθόν. Τέλος πάντων, καταλαβαίνω τις ενδοκομματικές πιέσεις που υπέστη ο κ. Βενιζέλος.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Επείσθη

όλο το απόγευμα!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν ξέρω ποιος σας πίεσε, μπορεί ο κ. Σαρτζετάκης να σας πίεσε, μπορεί άλλοι παράγοντες να σας πίεσαν και χαίρομαι και αποδέχομαι τη δήλωση μετανοίας την οποία κάνατε. Αλλά δεν μπορώ να δεχθώ αυτό το οποίο είπε, ότι μεσουςών των διώξεων κατά του Ανδρέα Παπανδρέου δέχθηκε ο Καραμανλής να εκλεγεί Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Μπορώ να σας αποκαλύψω άλλωστε -η συνεδρίαση είναι μάλλον οικογενειακή- ότι ο Κωνσταντίνος Καραμανλής ήταν αντίθετος με την παραπομπή του Ανδρέα Παπανδρέου. Και ήταν αντίθετος, διότι είχε μνημονεύσει σε μένα ότι "δεν διώκεις έναν Πρωθυπουργό, αν δεν έχεις απτές και καθαρές και συγκεκριμένες αποδείξεις. Διότι ο πρώην Πρωθυπουργός έχει ένα λαϊκό έρεισμα, το οποίο δεν μπορείς να παραγνώνεις". Κι αν θέλετε να σας εξομολογηθώ πάλι σ' αυτήν την οικογενειακή συγκέντρωση, κι εγώ ήμουν αντίθετος στην παραπομπή του Ανδρέα Παπανδρέου.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Τελικά ποιος τον παρέπεμψε τον Παπανδρέου;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ο κ. Μητσοτάκης.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Αυτές είναι δηλώσεις μετανοίας! Αυτές τις χαίρομαι τις δηλώσεις.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν είναι καμία δήλωση μετανοίας. Αυτά τα έχω πει και άλλες φορές, κύριε Βενιζέλο, σε άλλες ευκαιρίες. Δεν είναι καμία δήλωση μετανοίας. Εγώ δεν εθίζομαι σε δηλώσεις μετανοίας. Σεις μπορεί να αρέσκεσθε, διότι έχετε αυτήν την πλαστικότητα περί των δηλώσεων και απόψεων...

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Τη χάρη!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Εγώ ό,τι έχω να το πω, το λέω. Ήμουν αντίθετος και το ξέρει ο κ. Μητσοτάκης, έστω κι αν το αρνείται τώρα ότι εγώ ήμουν αντίθετος. Του είπα ότι δεν διώκεις έναν Πρωθυπουργό αν δεν έχεις καθαρά συγκεκριμένα στοιχεία. Διότι ο οποιοσδήποτε Πρωθυπουργός έχει τη συμπαράσταση μιας μεγάλης μερίδας του ελληνικού λαού και δεν μπορείς να τον διώξεις έτσι, με απλές ενδείξεις. Αυτή είναι η προσωπική μου ιστορία, που δεν ενδιαφέρει κανέναν άλλο...

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Είναι προς τιμήν σας. Καλό είναι να τα μαθαίνουμε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Μου δόθηκε η ευκαιρία παρουσιάσει επτά συναδέλφων να σας τα πω απόψε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουρίδης): Σε ανοιχτή συνεδρίαση της Βουλής στα Πρακτικά, που σημαίνει ότι όλος ο ελληνικός λαός τα μαθαίνει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Τα έχω πει και σε άλλη ευκαιρία. Και στην τηλεόραση τα έχω πει, δεν έχει σημασία αυτό.

Θα ήθελα όμως να πω ότι αυτή η εμμονή του ΠΑ.ΣΟ.Κ. σε αυτήν τη λύση είναι πράγματι αποκρουστέα. Διότι δεν μπορεί να δεχθεί κανείς ότι ο ήδη απογυμνωμένος Πρόεδρος Δημοκρατίας από εξουσίες, θα ευτελιστεί ακόμη περισσότερο.

Είπε ο κ. Βενιζέλος για τη λαϊκή επιδοκιμασία και όλα αυτά τα ωραία, τις ωραίες κουβέντες τις οποίες μας ανέπτυξε. Φαντάζεσθε, κύριε Πρόεδρε, να εκλεγεί κάποιος μετά την πεντηκοστή ψηφοφορία; Ποιο θα είναι το κύρος του συγκεκριμένου Προέδρου της Δημοκρατίας; Θα είναι Πρόεδρος Δημοκρατίας όταν θα έχουν περάσει από την πασαρέλα των υποψηφίων πενήντα πρόσωπα και κάποτε θα βρεθεί η συναίνεση στον κύριο Χ, Ψ, Ω, για να εκλεγεί τελικά Πρόεδρος Δημοκρατίας;

Δεν έχει που δεν έχει καμία αρμοδιότητα ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Γιατί να τον ευτελίσουμε; Τουλάχιστον αφήστε τη δυνατότητα να έχει κάποιο κύρος, κάποια προσφορά στον τόπο, ένα σύμβολο ενότητας στο βαθμό που είναι. Μην τον ευτελίσουμε.

Σας είπα το παράδειγμα: Οι διαδικασίες στην Τουρκία το 1980 άρχισαν το Μάρτιο και τελείωσαν τον Αύγουστο. Πέντε μήνες η τουρκική εθνοσυνέλευση δεν έκανε τίποτε άλλο παρά συνεχείς ψηφοφορίες για την ανάδειξη του Προέδρου της Δημοκρατίας. Αφήστε όμως την Τουρκία. Πείτε ότι η Τουρκία δεν έχει το καθεστώς, δεν έχει τη νοοτροπία δυτικής χώρας, έχει άλλες συνήθειες, άλλα έθιμα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουρίδης): Εκεί είτε έχουν είτε δεν έχουν πρόεδρο ο στρατός κυβερνάει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Αφήστε την Τουρκία λοιπόν. Στην Ιταλία ο Περτίνι, ο οποίος εξελίχθη σ' έναν αξιόλογο πρόεδρο, ξέρετε σε ποια ψηφοφορία εξελέγη; Στην τρακοστή εννιάτη.

Είναι δυνατόν στην Ελλάδα όπου γνωρίζομαστε μεταξύ μας να πούμε ότι θα εκλεγεί Πρόεδρος της Δημοκρατίας ο οποιοσδήποτε στην τριακοστή εννιάτη ψηφοφορία; Θα γίνει νούμερο επιθεωρήσεως. Δεν το αντιλαμβανόμαστε; Εδώ εκλέγεται κάποιος με σοβαρή πλειοψηφία και με κύρος και τον ευτελίζουν. Για φανταστείτε να εκλεγεί με την τριακοστή εννιάτη ψηφοφορία τι θα γίνει.

Πιστεύω, λοιπόν, ότι δεν είναι αυτά που είπε ο κ. Βενιζέλος, ότι δηλαδή είναι μία προσπάθεια ενότητας της Νέας Δημοκρατίας. Η Νέα Δημοκρατία έχει ενότητα. Δεν χρειάζεται αυτήν την προσπάθεια για να υπάρξει ενότητα απόψεων. Εμείς πιστεύουμε σε ορισμένες αρχές. Και αυτές τις αρχές τις υποστηρίζουμε. Ο κ. Βενιζέλος και το ΠΑΣΟΚ δεν υποστήριξε καμία αρχή.

Θυμάστε πώς ξεκίνησε, κύριε Βενιζέλο, η πρόταση του ΠΑΣΟΚ; Ξεκίνησε με το να εκλέγεται ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με εκατόν πενήντα μία ψήφους. Τα ξεχάσατε αυτά;

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Πότε;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πότε; Στην αρχή.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Αποδέσμευση, λέγαμε, από την απειλή διάλυσης της Βουλής.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Φαίνεται ότι ο κ. Βενιζέλος έχει πάρει οριστικό διαζύγιο με τη μνήμη του.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Πότε το είπα;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Η αρχική σας πρόταση δεν ήταν καν η αναθεώρηση του άρθρου 32.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Στη Βουλή το 1993.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Το 1993. Μάλιστα. Μέχρι το 1996 δεν είχατε τέτοια πρόταση.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Μπράβο. Πρώτον, αυτό. Το 1996 ήλθατε και είπατε αποδέσμευση με το εκατόν πενήντα ένα. Ναι ή όχι;

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πώς όχι;

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Αποδέσμευση από τη διάλυση της Βουλής.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κοιτάτε, κύριε Βενιζέλο, μπορείτε να έχετε μνήμη, η οποία έχει εξασθενήσει λόγω των υπουργικών σας καθηκόντων. Εγώ που δεν ασκώ υπουργικά καθήκοντα έχω πολύ ισχυρή μνήμη. Η πρώτη σας θέση ήταν εκατόν πενήντα μία.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Ο χρόνος περνάει πιο δύσκολα και πιο αργά εκτός Κυβερνήσεως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Άρα θυμάμαι καλύτερα. Πιο ευχάριστα περνάει εκτός Κυβερνήσεως.

Δεν είχε λοιπόν καμία πρόταση το ΠΑΣΟΚ το 1993-1996 για την αναθεώρηση του άρθρου 32. Το 1996 ήλθε και είπε εκατόν πενήντα ένα. Είδε την αντίδραση της κοινής γνώμης...

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Γιατί δεν επιμένετε στις τροπολογίες που καταθέσατε στην αναθεώρηση του άρθρου 32; Έχετε καταθέσει οκτώ τροπολογίες. Το 32 γιατί δεν το έχετε μέσα;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Γιατί απλούστατα ξέρουμε ότι είναι μάταιο να αγωνιστούμε εναντίον τείχους.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Δεν πιστεύετε λοιπόν στην προτάσή σας.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Θα ήθελα, κύριε εισηγητή της Πλειοψηφίας, να μην πάμε στο διάλογο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ξέρουμε πού μπορούμε να έχουμε κάποιο αποτέλεσμα. Όταν ξέρουμε ότι στο 32 δεν θα έχουμε κανένα αποτέλεσμα, δεν χρειάζεται να υποβάλουμε τροπολογία. Ξέρουμε ότι δεν θα έχετε κι εσείς.

Το ΠΑΣΟΚ έκανε στο άρθρο οβιδιακές μεταμορφώσεις. Ας μην κατηγορεί λοιπόν εμάς ο κ. Βενιζέλος. Την παράταξή του να κατηγορεί και τον ίδιο του τον εαυτό, διότι έχει κύρια ευθύνη της αναθεωρητικής διαδικασίας, για την οποία του αναγνωρί-

ζουμε την ευθύνη, του αναγνωρίζουμε τα οφέλη τα οποία έχει, αλλά του αναγνωρίζουμε και τις ζημιές. Και η ζημιά σας είναι, κύριε Βενιζέλο, το ότι υποστηρίζετε το άρθρο 32.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Ο κ. Σκυλλάκος έ- χει το λόγο.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, έχω ζητήσει κι εγώ το λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Θα σας δώσω το λόγο. Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος είστε. Βλέπω ότι ανησυχείτε. Είπα να μη σας δώσω το λόγο, γιατί είστε στεναχωρημέ- νος, αλλά δεν πειράζει.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Καθόλου.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Επειδή έχασε ο Παναθηναϊκός, είστε και εσείς χαρούμενος;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Εγώ είμαι στεναχωρημένος, κύ- ριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Ορίστε, κύριε Σκυλλάκο, έχετε το λόγο.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ: Παραιτούμαι, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Ορίστε, κύριε Παυλόπουλε, έχετε το λόγο.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόε- δρε.

Κύριε Πρόεδρε, πίστευα έστω και τώρα, όταν έχει περάσει ο χρόνος και τα ανθρώπινα πάθη, γενικότερα, αλλά και τα πολιτι- κά πάθη έχουν σιγά-σιγά καταλαγιάσει, ότι τουλάχιστον από την πλευρά του ΠΑ.ΣΟ.Κ., θα υπήρχε περισσότερος σεβασμός και περισσότερη αναγνώριση στην προσωπικότητα, το έργο, αλλά και το ήθος του Κωνσταντίνου Καραμανλή.

Είμαι όμως υποχρεωμένος, για να θυμίσω στον κ. Βενιζέλο έ- να κομμάτι από την πολιτική ιστορία, να πω κάτι απλό. Το 1985 -το ξέρετε- εσείς οι ίδιοι, χωρίς καν να το ζητήσει ο Κωνσταντί- νος Καραμανλής, δια του τότε Προέδρου σας είχατε πεί ότι ή- ταν ο πιο κατάλληλος να εκλεγεί Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Και κατά την ομολογία και τις ακριτομύθιες του ίδιου του Προέ- δρου σας, η άποψή του άλλαξε όχι γιατί δεν πίστευε ότι ο Κων- σταντίνος Καραμανλής ήταν το καταλληλότερο πρόσωπο. Αλλά γιατί του άλλαξαν την άποψη ένας Υπουργός -που ας τον αφή- σουμε να αναπαύεται εν ειρήνη- και ένας εκδότης της παράτα- ξής σας τότε, αφού τον έπεισε ότι ήταν δυνατόν να χάσει τις ε- κλογές εάν πρότεινε τον Κωνσταντίνο Καραμανλή. Απόδειξη, λοιπόν, ότι και τότε ενεργήσατε κοντόφθαλμα, μικρόψυχα, με τη λογική του πολιτικού κόστους.

Κατά τα άλλα, δεν μπορείτε να του προσάψετε τίποτα, δεδο- μένου ότι και όταν έφυγε από την Προεδρία της Δημοκρατίας πάλι του αναγνωρίσατε αυτό που, όταν ήταν υποψήφιος, αρνη- θήκατε να του το αναγνωρίσετε. Και το 1990 και πάλι αρνηθή- κατε στον Κωνσταντίνο Καραμανλή την ψήφο σας εξαιτίας της ίδιας κοντόφθαλμης πολιτικής που είχατε.

Είναι ίδιο ξέρετε ορισμένων πολιτικών δυνάμεων να μην ανέ- χονται τις ισχυρές προσωπικότητες. Είναι ίδιο να μην ανέχονται τις προσωπικότητες που γράφουν ιστορία, που, αν θέλετε, ενο- χλούν τους αντιπάλους, γιατί η ζωή τους και το έργο τους είναι η καλύτερη απόδειξη ότι αυτοί οι ίδιοι είναι εκείνοι που δικαιώ- νουν και την παράταξή τους και την ιστορία τους. Και είναι ίδιο της πολιτικής ζωής αυτό που έλεγε ο Θουκυδίδης: 'Οτι τον έπαι- νο συνηθίζουμε να τον αποδίδουμε καθ' ο μέτρο είναι δυνατόν να μας τον ανταποδώσουν. 'Οπερ σημαίνει ότι η συναίνεση, πολλές φορές, γίνεται στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο.

Εγώ χαίρομαι που ο Κωνσταντίνος Καραμανλής πέρασε στην ιστορία με το έργο του και όχι ακριβώς επειδή συναινέσατε στο αν το έργο ήταν σημαντικό ή όχι. Διότι αυτό θα το κρίνει τελικά ο ελληνικός λαός.

Πάντως, όμως, ουδείς μπορεί να αμφισβητήσει το γεγονός ό- τι υπήρξε μια από τις μεγαλύτερες και πιο σημαντικές προσω- πικότητες του 20ού αιώνα, που δεν χρειαζόταν την εκλογή του στο θώκο του Προέδρου της Δημοκρατίας με τη συναίνεση άλ- λων δυνάμεων για να καταξιωθεί ιστορικά.

Και, εν πάση περιπτώσει, κάντε μια αναδρομή. Αυτοί που επι- λέξατε στην πορεία, ιδίως εκείνοι που δεν προέρχονται από τη δική μας παράταξη, θέλετε να μας πείσετε σοβαρά ότι υπήρξαν

ιστορικές προσωπικότητες, μεγαλύτερες από τον Κωνσταντίνο Καραμανλή; Εάν το πιστεύετε, είναι δικό σας θέμα.

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Για πότε, κύριε Παυλόπουλε;

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Δεύτερο ζήτημα: Το πρωθυπουργοκεντρικό σύστημα. Εγώ, κύριε Υπουργέ, κύριε Πρόεδρε, το έχω πει επανειλημμένα. Χαίρομαι που το σύστημά μας είναι πρωθυπουργοκεντρικό, με την έννοια ότι και με το θεσμικό πλαίσιο του Συντάγματος και με τον εκλογικό νόμο, ο οποίος ισχύει σήμερα και ελπίζω να ισχύει πολλά χρόνια, υπάρχουν σταθερές κυβερνήσεις. Το τίμημα -με την καλή έννοια του όρου- του να υπάρχουν σταθερές κυβερνήσεις, είναι ότι το σύστημα δεν μπορεί παρά να είναι πρωθυπουργοκεντρικό. 'Αρα, χαίρομαι γι' αυτό.

Και όταν υπήρξαν παρεκβάσεις από το πρωθυπουργοκεντρικό σύστημα, που εσείς επικαλεσθήκατε ως παρεκβάσεις, αυτές δεν ήταν παρεκβάσεις μέσα στη λογική του πολιτικού μας συστήματος, μέσα στη λογική της λειτουργίας του πολιτεύματος. Ήταν παρεκβάσεις που προήλθαν από έναν άθλιο εκλογικό νόμο, ο οποίος οδήγησε τη χώρα σε περιπέτειες. Που την οδήγησε σε διαδοχικές εκλογές, οι οποίες έφεραν πίσω τη χώρα και οδήγησαν σε λύσεις οι οποίες δεν μπορώ να πω ότι ήταν οι καλύτερες. Σε μια από αυτές τις κυβερνήσεις μετείχα και εγώ. Σας διαβεβαιώ ότι δεν επιθυμώ να ζήσω την ίδια εμπειρία πολιτικά, γιατί ούτε αποφάσεις ελαμβάνονταν ούτε το δημόσιο συμφέρον μπορούσε να εξυπηρετηθεί ανάλογα με την κρίσιμότητα των περιστάσεων.

'Αρα το πολίτευμά μας, όπως έχει το Σύνταγμα τώρα, είναι προορισμένο να έχει σταθερή κυβέρνηση και μακάρι να έχει. Το ζήτημα είναι -και εδώ είναι η διαφορά μας- τι θεσμικά αντίβαρα υπάρχουν, ώστε ο Πρωθυπουργός να μην είναι παντοδύναμος. Τι θεσμικά αντίβαρα, άρα, υπάρχουν; Πώς έχουμε θωρακίσει το πολίτευμά μας, ώστε να υπάρχουν αυτά τα θεσμικά αντίβαρα;

Το ζήτημα είναι ποια είναι τα θεσμικά αντίβαρα. Ένα πρώτο από τα θεσμικά αντίβαρα στην εκτελεστική εξουσία είναι οι δύο άλλες εξουσίες. 'Η νομοθετική και η δικαστική. Αλλά ξέρετε πολύ καλά ότι στο πολίτευμά μας η νομοθετική εξουσία, με τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί σήμερα, δεν μπορεί να πει κανείς ότι είναι ισχυρό θεσμικό αντίβαρα.

Είναι γνωστό ότι η πλειοψηφία έχει τη δυνατότητα, και σε επίπεδο νομοθετικού έργου και σε επίπεδο κοινοβουλευτικού ελέγχου, να επιβάλει τη θέλησή της. Και εκείνο που κάνατε, ήταν ότι αποδυναμώσατε τον τελευταίο καιρό και τη δικαστική εξουσία, που ήταν ένα σημαντικό αντίβαρα. Το είπα επανειλημμένα και θα το τονίσω για μια ακόμη φορά: Το πώς αποδυναμώσατε τη δικαστική εξουσία, φάνηκε στα μεγάλα θέματα που αφορούν την καταπολέμηση της διαπλοκής. Διότι η δικαστική εξουσία κατέστη αδύναμη να μπορέσει να επιτελέσει το ρόλο της, όταν είναι γνωστό ότι όχι μόνο δεν ευνοείται η αποστολή της, αλλά δημιουργήσατε τις θεσμικές προϋποθέσεις ώστε να υπάρχει αυτό που θα λέγαμε "θεμιτή παρανομία". Δηλαδή στην ουσία κερκόπορτες, μέσα από τις οποίες η ίδια η παραβίαση της νομιμότητας ήταν και νομικώς θεμιτή. Σας θύμισα και άλλες περιπτώσεις.

Όταν ψηφίζατε το ν. 2522/1997 και θα τα λέω μονότονα, ξέρω ότι σας κουράζω αλλά θα το κάνω γιατί αυτό και μόνο είναι μια παγκόσμια πρωτοτυπία. Θεσπίσατε ένα νόμο που λέει: Και αν έρθει η δικαστική εξουσία και ακυρώσει ως παράνομες πράξεις της εκτελεστικής εξουσίας, εξακολουθούν αυτές να ισχύουν. Τι περιμένετε από εκεί και πέρα; Θεωρείτε σοβαρό θεσμικό αντίβαρα τη δικαστική εξουσία με αποφάσεις νομοθετικές οι οποίες την αποδυναμώνουν πλήρως;

'Αρα λοιπόν τα θεσμικά αντίβαρα στην άσκηση της εξουσίας δεν υπάρχουν εξαιτίας των σφαλμάτων τα οποία ήδη έχουν δρομολογηθεί σ' επίπεδο νομοθετικής εξουσίας. Αλλά εκεί που πραγματικά έχω όχι μόνο πολιτική αλλά θεωρητική αντίρρηση, είναι όταν αρνηθήκατε προηγουμένως να δεχθείτε ότι, υπό προϋποθέσεις, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί και πρέπει να λειτουργεί ως θεσμικό αντίβαρα.

Ξεχνάμε ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, στο πλαίσιο του ισχύοντος Συντάγματος, είναι, ανεξάρτητα από τις αρμοδιότητες που ισχύουν, ρυθμιστής του πολιτεύματος; Και ξεχνάτε ότι

ως ρυθμιστής του πολιτεύματος, ιδίως στην περίπτωση εκείνη κατά την οποία υπάρχει κρίση θεσμών, οφείλει να ρυθμίζει το πλαίσιο εκείνο το οποίο αποκαθιστά το πολίτευμα -πάντα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του το τονίζω- στις πραγματικές του διαστάσεις; Αμφιβάλλει κανείς ότι ο μόνος πόλος, σ' επίπεδο κρίσης εξουσιών, που μπορεί να επαναφέρει το πολίτευμα στις σωστές του διαστάσεις -και πρέπει να έχει αυτή τη δυνατότητα- είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας; Και ότι, υπό τις προϋποθέσεις αυτές, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι και αυτός θεσμικό αντίβαρα απέναντι στην παντοδυναμία του πρωθυπουργοκεντρικού συστήματος;

Νομίζω λοιπόν ότι το μεγάλο ζήτημα αυτού του τόπου δεν είναι το ότι έχουμε ένα τέτοιο σύστημα, όπου κυριαρχεί η κυβέρνηση και ο Πρωθυπουργός. Αυτό είναι σωστό και είναι ευτύχημα. Κάθε άλλο παρά κατάρτα είναι, γιατί αυτό επιτρέπει να κυβερνάται η Χώρα.

Το πρόβλημα του τόπου είναι ότι δεν υπάρχουν τα αντίβαρα εκείνα τα οποία, υπό προϋποθέσεις, καθιστούν την κυβέρνηση και τον Πρωθυπουργό δέσμιους ενός θεσμικού πλαισίου, που αποτρέπει την αυθαίρετη άσκηση της εξουσίας. Αυτό είναι το μεγάλο μας πρόβλημα.

Γενικότερα, κύριε Υπουργέ, πρέπει να πω ένα απλό πράγμα. Αυτό που μου λείπει σήμερα ως πολίτη και ως πολιτικού είναι η ομαλή λειτουργία των κυρωτικών μηχανισμών, εκείνων που επιβάλλουν τη νομιμότητα. Αυτοί λείπουν αυτήν τη στιγμή από τον τόπο και αυτό είναι το μεγάλο πρόβλημα. Αυτό δεν θωρακίζει με την αναθεώρηση.

Τελειώνω λέγοντάς σας για άλλη μια φορά ότι δεν με πείθει καθόλου η τοποθέτησή σας στην αλλαγή του τρόπου εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας. Το σύστημα εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας λειτούργησε ομαλά. Ούτε δημιούργησε κινδύνους ούτε προσιωνίζετο κινδύνους για το μέλλον. Δεν υπήρχε κανένας λόγος να το θίξουμε. Δεν ελλοχεύει κανένας κίνδυνος στο μέλλον που να μας αναγκάζει να λάβουμε τα μέτρα μας. Αντιθέτως.

Γιατί, λοιπόν, να αλλάξουμε ένα σύστημα που πέτυχε; Ο μόνος λόγος είναι αυτός που σας είπα στην αρχή όταν μίλησα. Φοβάσθε ή -αν θέλετε- έχετε τύψεις...

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Μα και εσείς προτείνετε αλλαγές.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Καμία αλλαγή δεν προτείνουμε σε σχέση με αυτό που είπατε εσείς. Εμείς δεν προτείνουμε να κάνουμε έναν Πρόεδρο της Δημοκρατίας που θα προκύπτει μέσα από διαδοχικές εκλογές και θα είναι αποτέλεσμα ενός ευτελισμού θεσμών και προσώπων. Εμείς είπαμε ότι εάν στην πρώτη φάση είχε υπάρξει η πρόνοια να επιτρέπεται η απευθείας από το λαό εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας, θα μπορούσαμε να το δούμε.

Όμως, υπό το σημερινό καθεστώς που δεν είναι δυνατή η αναθεώρηση της παραγράφου 1 του άρθρου 32, εμείς προτιμούμε το ισχύον σύστημα που και πέτυχε και δεν πρόκειται να δημιουργήσει προβλήματα στο μέλλον.

Ευχαριστώ πολύ.

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Εγώ θέλω να ρωτήσω: Μυστική ή φανερή ψηφοφορία για την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας;

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν έχουμε αντίρρηση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Εγώ πιστεύω ότι πρέπει να είναι μυστική, αλλά εσείς φοβάσθε...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Κύριε Βαρβιτσιώτη, σας παρακαλώ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Με προκάλεσε, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Ο κύριος Υπουργός έχει το λόγο.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Κύριε Πρόεδρε, ο κ. Παυλόπουλος ανέπτυξε μία επιχειρηματολογία, βάση της οποίας ήταν η εμμονή στο ισχύον σύστημα, ενώ το κόμμα του έχει επισήμως προτείνει την αποδοχή του συστήματος της απευθείας εκλογής από το λαό. Εγώ αυτήν την αντίφαση δεν μπορώ να την εξηγήσω παρά με έναν τρόπο: Πρόκειται για μία πρόταση σκοπιμότητας και όχι για μία πρόταση θεσμικά

υπεύθυνη.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Πάλι δεν καταλάβατε τι είπα.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Θέλω, επίσης, να απαντήσω στη ρητορική ερώτηση του κ. Παυλόπουλου εάν το σύστημα εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας λειτούργησε ομαλά. Δεν λειτούργησε ομαλά. Όλες οι προεδρικές εκλογές δημιούργησαν πρόβλημα είτε στην πλειοψηφία είτε στη μειοψηφία είτε στο πολίτευμα και το κύρος του.

Το 1980 ο Κωνσταντίνος Καραμανλής αναγκάστηκε να κάνει μία ολόκληρη επιχείρηση προκειμένου να συγκεντρώσει τις αναγκαίες ψήφους. Να διαλύσει την Ένωση Κέντρου να αποδεχτεί την προσχώρηση των Νεοφιλελευθέρων και να βασιστεί στην ψήφο του μακαρίτη του Καρδάρου, του Βουλευτή Λαρίσης της Ένωσης Κέντρου και εξελέγη οριακά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Η Ένωση Κέντρου είχε διαλυθεί από μόνη της. Δεν χρειαζόταν η επέμβαση κάποιων άλλων, για να διαλυθεί.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Το 1985 είχαμε τα γνωστά προβλήματα στη διαδικασία εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας. Το 1990 ο Κωνσταντίνος Καραμανλής επανήλθε με σχετική πλειοψηφία στην τρίτη ψηφοφορία και με μόνους τους ψήφους της Νέας Δημοκρατίας. Το 1995 η Νέα Δημοκρατία εμφανίστηκε μικρόψυχη και ανιστόρητη και αρνήθηκε να ψηφίσει τον Κωνσταντίνο Στεφανόπουλο. Το 2000 η ίδια η Νέα Δημοκρατία οδηγήθηκε από μόνη της σε αδιέξοδο και την ανάγκη φιλοτιμίας ποιούμενη, ψήφισε τον Κωνσταντίνο Στεφανόπουλο, ενώ θα ήθελε να μην το κάνει αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Αφήστε τα αυτά, κύριε Βενιζέλο. Τα ακούσαμε δώδεκα φορές.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Άρα, έχουμε μία επιβάρυνση και των κομμάτων και της διαδικασίας και πρέπει να παρέμβουμε αναθεωρητικά και να απαλλάξουμε από την τριβή αυτή το πολίτευμά μας. Αυτά ως προς το άρθρο 32.

Δύο λέξεις για τον πολιτειολογικό προβληματισμό του κ. Παυλόπουλου. Τα όσα είπε είναι μια θεωρητική υποστήριξη του ορλεανισμού. Είναι, δηλαδή, ένας προβληματισμός του 1875. Αυτά που είπε ο κ. Παυλόπουλος ήταν η πολιτειολογική θεωρία του Μακ Μαόν, Προέδρου της Γ' Γαλλικής Δημοκρατίας, ο οποίος είχε την αντίληψη ότι η πολυθρόνα του Προέδρου της Δημοκρατίας δεν είναι μια άδεια πολυθρόνα.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Μας λέτε ότι είναι άδεια η πολυθρόνα.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Ο Μακ Μάον τα έλεγε αυτά, κύριε Παυλόπουλε, υποστηρίζοντας αυτά που υποστηρίζετε εσείς.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δηλαδή μας λέτε ότι η πολυθρόνα του Στεφανόπουλου είναι άδεια.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Κύριε Βαρβιτσιώτη. Μακ Μαόν, γαλλική συνταγματική ιστορία. Μη βιάζεστε, δεν είναι Εμπορικό Δίκαιο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν είναι Εμπορικό Δίκαιο. Είναι κοινή λογική.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Με τις κολλυβιστικές εργασίες είχατε ειδικευθεί στο Εμπορικό Δίκαιο;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Με τις ανώνυμες εταιρείες.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Νόμιζα στο θεσμό του σαράφη και στις κολλυβιστικές εργασίες.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Σας παρακαλώ, κύριοι συνάδελφοι.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Ως προς την υποστήριξη της μνήμης του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Εμείς τη μνήμη του Κωνσταντίνου Καραμανλή την τιμούμε, αλλά και τη θυμόμαστε, την έχουμε ακέραιη. Δηλαδή γνωρίζουμε πολύ καλά τι σήμαινε ο Καραμανλής της πρώτης οκταετίας, τι σήμαινε ο Καραμανλής της πεδκαετίας του 1960, του 1970, της κυβέρνησής του ως Πρωθυπουργός από το 1974 έως το 1980 και βεβαίως τιμούμε και τις δύο προεδρικές του θητείες ακέραιο και όχι επιλεκτικά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν νομίζω ότι θυμάστε τίποτα.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Όχι επιλεκτικά. Από εκεί και πέρα ο νοών νοείτω.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Ο κ. Παυλόπουλος έχει το λόγο.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, η μεγαλύτερη ομολογία, που θα πρέπει να βάλει σε σκέψεις τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, αν διαβάσει τα πρακτικά...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Και από το Πιστεύω;

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: ... είναι ότι η Κυβέρνηση σε θεωρητικό αλλά φαίνεται και σε πρακτικό επίπεδο, επιθυμεί να θεωρεί την πολυθρόνα του Προέδρου της Δημοκρατίας ή το θώκο άδαιο ...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Δεν είπε αυτό το πράγμα.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: ... όταν ο κ. Βενιζέλος λέει ότι η άποψη περί θεσμικών αντιβάρων, στο πλαίσιο των οποίων περιλαμβάνεται, υπό προϋποθέσεις, και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αντιστοιχεί στο ορλεανικό πρότυπο. Αυτό δύο πράγματα σημαίνει. Είτε άγνοια της ιστορικής και θεσμικής πραγματικότητας είτε προσπάθεια διαμόρφωσης άλλων προτύπων σήμερα από εκείνα που θέτει το Σύνταγμα.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Ο ίδιος ο Καραμανλής μίλησε για ορλεανισμό ...

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Μιλάμε τώρα στο πλαίσιο της αναθεώρησης. Ερωτώ ευθέως τον εισηγητή της Μειοψηφίας και συνάδελφο εν όπλοις στο χώρο του πανεπιστημίου. Ρωτώ, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ως ρυθμιστής του Πολιτεύματος, να ή όχι, στο πλαίσιο των συνταγματικών του αρμοδιοτήτων, συνιστά θεσμικό αντίβαρο απέναντι στην εκτελεστική εξουσία ως προς εκείνο τον πόλο της που αφορά τον Πρωθυπουργό, την Κυβέρνηση;

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Θα απαντήσει.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Έχει ή δεν έχει συγκεκριμένες αρμοδιότητες που του επιτρέπουν ασκούμενες πάντα στο πλαίσιο του Συντάγματος, ν' αποτελέσει θεσμικό αντίβαρο στην Κυβέρνηση; Αν μου πει ότι είναι παντελώς ανεύθυνος και δεν έχει τίποτα άλλο να κάνει από το να περιφέρεται σε εορτές και πανηγύρεις, τότε άξιος ο μισθός της Κυβέρνησης για το ρόλο που επιφυλάσσει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Και όσον αφορά τον Κωνσταντίνο Καραμανλή, το τονίζω, ευτυχώς που η ιστορία του και η διαδρομή του και υστεροφημία του δεν εξαρτήθηκαν από το ΠΑ.ΣΟ.Κ. Εξαρτώνται από τον ελληνικό λαό και από την ελληνική ιστορία.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Ο κύριος Υπουργός έχει το λόγο.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Λοιπόν, η μοίρα του κ. Παυλόπουλου είναι να υπερασπίζεται τη μνήμη, αλλά και το μέλλον ενός Κωνσταντίνου Καραμανλή.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Κώστας Καραμανλής είναι ο δεύτερος.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Δεν του αναγνωρίζεται το δικαίωμα να λέγεται Κωνσταντίνος;

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Καθένας έχει τη δική του ιστορία.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Συμφωνώ.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Γιατί αποκλείετε ο Κώστας Καραμανλής να γράψει τη δική του ιστορία.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Εγώ δεν αποκλείω τίποτα. Δεν θα πω τίποτα πάνω σε αυτά που είπατε. Πρέπει να δείξω τη συναδελφική μου αλληλεγγύη.

Ακούστε, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι ρυθμιστής του πολιτεύματος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πού; Μόνο κατ'όνομα;

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Και η βασική ρυθμιστική του αρμοδιότητα, είναι η εγκυρότητα της παρούσας του και η αγάπη του ελληνικού λαού.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Αυτό σημαίνει ...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Να μη γράφονται οι διακοπές του κ. Βαρβιτσιώτη.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Και ο Κωνσταντίνος Στεφανόπουλος νομίζω ότι αποτελεί τον ιδεώδη τύπο του Προέδρου της Δημοκρατίας, γιατί ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με το κύρος του ασκεί το ρυθμιστικό του ρόλο.

Αλλά η σύγχρονη συνταγματική ιστορία έχει αναδείξει μία περίοδο, κατά την οποία οι ρυθμιστικές αρμοδιότητες -και οι ρυθμιστικές αρμοδιότητες είναι αυτές που αφορούν το διορισμό της κυβέρνησης και τη διάλυση της Βουλής- ασκήθηκαν ενεργά. Και ασκήθηκαν ενεργά από τον κ. Χρήστο Σαρτζετάκη την περίοδο 1989-1990. Και ασκήθηκαν με το αναθεωρημένο Σύνταγμα και άψογα κατά κοινή ομολογία και παραδοχή από σας τους ίδιους τότε. 'Αρα, εκεί που χρειάστηκαν να λειτουργήσουν οι τυπικές ρυθμιστικές αρμοδιότητες και επαρκείς απεδείχθησαν και ορθά λειτούργησαν. Εκεί που δεν χρειάζεται να λειτουργήσουν οι τυπικές αρμοδιότητες, εκεί απαιτείται ουσιαστικό κύρος. Και το ουσιαστικό κύρος ή το έχεις ή δεν το έχεις.

Αντί, όμως, να συμβάλετε στην αναβάθμιση του κύρους του προεδρικού θεσμού, τον μετατρέπετε σε επικεφαλής μιας παράταξης και τον οδηγείτε στο στίβο της αντιδικίας με την πρότασή σας. Δεν πειράζει. Ο ιστορικός του μέλλοντος θα κρίνει.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Κηρύσσεται πε-

ραιωμένη η συζήτηση επί της ενότητας των άρθρων 31, 32, 38, 82 και 83. Το άρθρο 86 θα το συζητήσουμε σε μία άλλη συνεδρίαση.

Έχουν διανεμηθεί τα Πρακτικά της Δευτέρας 5 Φεβρουαρίου 2001 και ερωτάται το Σώμα αν τα επικυρώνει.

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παναγιώτης Σγουριδής): Συνεπώς, τα Πρακτικά της Δευτέρας 5ης Φεβρουαρίου 2001 επικυρώθηκαν.

Κύριοι συνάδελφοι, δέχεστε στο σημείο αυτό να λύσουμε τη συνεδρίαση;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μαλιστα, μάλιστα.

Με τη συναίνεση του Σώματος και ώρα 00.52' λύεται η συνεδρίαση για σήμερα ημέρα Πέμπτη 15 Φεβρουαρίου 2001 και ώρα 10.30' με αντικείμενο εργασιών του Σώματος: α) κοινοβουλευτικό έλεγχο, συζήτηση επικαίρων ερωτήσεων και β) νομοθετική εργασία, ψήφιση στο σύνολο του σχεδίου νόμου: "Βελτίωση και εκσυγχρονισμός του Εθνικού Συστήματος Υγείας και άλλες διατάξεις" και στη συνέχεια, μόνη συζήτηση επί της αρχής των άρθρων και του συνόλου του σχεδίου νόμου "Περί κυρώσεως της υπ' αριθμ. 58861/ΥΠΕ/1/00003/Ι/ν.2601/98/9.11.2000 "Υπαγωγή επένδυσης της υπό σύσταση εταιρείας GLAVERBEL KABALAS Α.Ε. στην ενίσχυση της επιχορήγησης και επιδότησης τόκων του ν. 2601/98" κοινής υπουργικής απόφασης".

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ